

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων:
Ανάπτυξη Επιχειρησιακού Σχεδίου για τον Περιφερειακό Σύνδεσμο Φορέων
Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου

Επιμέλεια
Παρασκευή Ι. Λυμπέρη

Επιβλέπων Καθηγητής
Λιαργκόβας Παναγιώτης

Τρίπολη, Φεβρουάριος 2015

Πρόλογος

Η παρούσα διπλωματική εργασία με θέμα: *«Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων: Ανάπτυξη Επιχειρησιακού Σχεδίου για τον Περιφερειακό Σύνδεσμο Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου»* εκπονήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Υπηρεσιών, Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων» του τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Για την διεκπεραίωση της διπλωματικής εργασίας επιβλέπων είχε οριστεί ο Διευθυντής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, καθηγητής κύριος Παναγιώτης Λιαργκόβας, στον οποίο και οφείλω ιδιαίτερες ευχαριστίες.

Αισθάνομαι ιδιαίτερη ικανοποίηση γιατί η ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα, μου προσέδωσε όχι μόνο γνώσεις αλλά και ένα πρόσθετο ενδιαφέρον και προβληματισμό για την πολιτική περιβάλλοντος και τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων στη χώρα μας και δη στην Πελοπόννησο. Ένα ζήτημα που εισχωρεί καθημερινά στη ζωή μας, καθορίζει το παρόν και προδιαγράφει το μέλλον μας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κύριο Γιάννη Σμυρνιώτη και τον κύριο Ηλία Ανδρικόπουλο, διατελέσαντες προέδρους του Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου, για τη βοήθεια και την άμεση ανταπόκρισή τους στην πρόσκληση συνεργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω το προσωπικό του Φο.Δ.Σ.Α. για όλο το χρήσιμο υλικό που μου διέθεσε.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον σύζυγό μου για τη συνεχή ενθάρρυνση και υποστήριξη που ήταν καθοριστική σε όλα τα στάδια των σπουδών μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, από την έναρξη, έως και τη λήξη της φοίτησης μου.

Παρασκευή Ι. Λυμπερή,
Τρίπολη, Φεβρουάριος 2015

Πίνακας Περιεχομένων

Συνοτομογραφίες	vi
Περίληψη	viii
Abstract	ix
1 ^ο Κεφάλαιο	1
Εισαγωγή	1
Αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας	1
Φάσεις υλοποίησης	2
Δομή της εργασίας	3
2 ^ο Κεφάλαιο	5
Η Περιβαλλοντική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση	5
2.1 Κοινοτική Περιβαλλοντική Πολιτική: αναγκαιότητα και εξέλιξη	5
2.2 Οι βασικές αρχές της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής	7
2.3 Νομοθετικά μέσα εφαρμογής της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής	9
2.4 Τα προγράμματα δράσης για το περιβάλλον - Environmental Action Programms (EAPs).....	10
2.5 Το πρόγραμμα LIFE 2014-2020 : ένα χρηματοδοτικό εργαλείο άσκησης της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής.....	13
2.6 Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) - European Environment Agency (EEA).....	15
2.7 Αξιολόγηση – Αποτίμηση	16
3 ^ο Κεφάλαιο	20
Φυσικό περιβάλλον και απόβλητα	20
3.1 Βασικές έννοιες	20
3.2 Τα στερεά απόβλητα	21
3.3 Η διαχείριση των αποβλήτων	24
3.4 Εθνικό νομικό και θεσμικό πλαίσιο	27
3.5 Εμπλεκόμενοι στη διαχείριση αποβλήτων	31
3.6 Οικονομικοί πόροι και εργαλεία για την υλοποίηση της περιβαλλοντικής πολιτικής	34

3.6.1 Ειδικό τέλος ταφής.....	35
3.6.2 Σύστημα «Πληρώνω όσο Πετάω» (ΠοΠ)	35
3.6.3 Σχήματα διευρυμένης ευθύνης παραγωγού.....	36
3.7 ΕΠ ΠΕΡΑΑ – ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ.....	37
3.8 Πλημμελής Διαχείριση Αποβλήτων.....	38
Περιβαλλοντικές – Οικονομικές - Κοινωνικές Επιπτώσεις	38
Το φαινόμενο NIMBY	38
3.9 Στάδια Ολοκληρωμένης Διαχείρισης ΑΣΑ.....	41
3.10 Μέθοδοι διαχείρισης στερεών αποβλήτων.....	43
3.10.1 Ανεξέλεγκτη Διάθεση	45
3.10.2 Υγειονομική Ταφή	46
3.10.3 Ανακύκλωση	47
3.10.4 Κομποστοποίηση.....	48
3.10.5 Αναερόβια Χώνευση	50
3.10.6 Καύση – Αποτέφρωση (combustion – incineration)	51
3.10.7 Πυρόλυση (pyrolysis).....	52
3.10.8 Αεριοποίηση (gasification).....	53
3.10.9 Διαλογή στην πηγή.....	53
3.11 Ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευθύνης	54
4 ^ο Κεφάλαιο	57
Υφιστάμενη κατάσταση διαχείρισης απορριμμάτων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	57
4.1 Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων.....	57
4.1.1 Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ).....	58
4.1.2 Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ).....	58
4.2 Το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων Περιφέρειας Πελοποννήσου	60
4.2.1 Αποκατάσταση ΧΑΔΑ.....	64
4.2.2 Ανακύκλωση – Κομποστοποίηση	65
4.3 Το έργο «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Απορριμμάτων Περιφέρειας Πελοποννήσου με ΣΔΙΤ» ...	65
4.4 Ο ρόλος της αιρετής Περιφέρειας Πελοποννήσου.....	68
4.5 Συνεντεύξεις διοικούντων του Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου.....	71

5 ^ο Κεφάλαιο	78
Ανάπτυξη Επιχειρησιακού Σχεδίου για τον Περιφερειακό Σύνδεσμο Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου	78
5.1 Εισαγωγή.....	78
5.1.1 Αντικείμενο, Σκοπός και Μεθοδολογία του Επιχειρησιακού Σχεδίου.....	78
5.1.2 Θεσμικό πλαίσιο του Επιχειρησιακού Σχεδίου	79
5.2 Στρατηγικός Σχεδιασμός.....	80
5.2.1 Συνοπτική περιγραφή και αξιολόγηση της περιοχής του Περιφερειακού Συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Πελοποννήσου.....	80
Ιστορική αναδρομή του γεωγραφικού διαμερίσματος της Πελοποννήσου.....	81
Γεωγραφικά, διοικητικά και πληθυσμιακά χαρακτηριστικά.....	81
Βασικές υποδομές – Δίκτυα	86
Περιβάλλον και Ποιότητα ζωής.....	87
Κοινωνία, πολιτισμός και αθλητισμός.....	91
Ανθρώπινο Δυναμικό – Απασχόληση - Ανεργία	92
Πρωτογενής τομέας παραγωγής.....	93
Δευτερογενής Τομέας Παραγωγής.....	95
Τριτογενής Τομέας Παραγωγής.....	95
5.2.2 Αξιολόγηση εξωτερικού περιβάλλοντος – Κρίσιμα ζητήματα	95
5.2.3 Συνοπτική περιγραφή του Περιφερειακού Συνδέσμου (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου ως οργανισμού	97
Διοίκηση - Λειτουργία	97
Υποστηρικτικά συστήματα και εφαρμογές.....	105
Συνεργασίες – Δίκτυα – Προγραμματικές Συμβάσεις	106
Οικονομικά Στοιχεία	108
5.2.4 Αξιολόγηση του εσωτερικού περιβάλλοντος – Κρίσιμα ζητήματα	115
5.2.5 Η αναγκαιότητα της ανάλυσης περιβάλλοντος.....	117
5.2.6 Ανάλυση PESTEL.....	118
5.2.7 Ανάλυση SWOT (SWOT analysis).....	119
5.2.8 Συγκριτική Αξιολόγηση (Benchmarking)	122
5.2.9 Αποστολή – Όραμα – Κατευθυντήριες Αρχές.....	124
5.2.10 Καθορισμός Στρατηγικής.....	126
5.2.11 Γενικοί Στρατηγικοί Στόχοι Τοπικής Ανάπτυξης.....	127
5.2.12 Γενικοί Στρατηγικοί Στόχοι Εσωτερικής Ανάπτυξης.....	127

5.2.13 Οι Άξονες και τα Μέτρα του Επιχειρησιακού Σχεδίου.....	128
5.2.14 Συμμετοχές σε δράσεις για την πρόληψη αποβλήτων.....	131
5.2.15 Καλές Πρακτικές.....	132
5.3 Επιχειρησιακός Προγραμματισμός	135
5.3.1 Εξειδίκευση των γενικών στόχων σε δράσεις	135
5.3.2 Ομαδοποίηση των δράσεων	138
5.3.3 Οικονομικός Προγραμματισμός.....	139
5.3.3.1 Εκτίμηση εσόδων	139
5.3.3.2 Συγκεντρωτικός υπολογισμός δαπανών ανά πηγή χρηματοδότησης	141
5.3.4 Δείκτες παρακολούθησης.....	143
6 ^ο Κεφάλαιο	147
Επίλογος	147
Βιβλιογραφία	150

Συντομογραφίες

ΑΣΑ	Αστικά Στερεά Απόβλητα
ΔσΠ	Διαλογή στην Πηγή
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΑΝ	Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης
Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
Ε.Π.Υ.ΜΕ.ΠΕΡ.Α.Α.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταφορών, Υποδομών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
ΕΣΔΑ	Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
NIMBY	Not In My Back Yard
ΠΕΣΔΑ	Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων
ΠοΠ	Πληρώνω όσο Πετάω
ΣΔΙΤ	Σύμπραξη Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα
ΣΕΣ	Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης
ΥΠΕΚΑ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΥΠΕΣ	Υπουργείο Εσωτερικών
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
Φο.Δ.Σ.Α.	Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
ΧΑΔΑ	Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων
ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
ΧΥΤΥ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων

«Όπως και να ονομαστεί – βιώσιμη, έξυπνη ή ολοκληρωμένη – η περιβαλλοντική διαχείριση που σέβεται και διαφυλάσσει το περιβάλλον αντιμετωπίζοντας το ως αναπτυξιακό απόθεμα που μπορεί να προωθήσει την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική μεγέθυνση, δε μπορεί παρά να αποτελεί μονόδρομο στην προσπάθεια σχεδιασμού μιας σφαιρικής στρατηγικής για το περιβάλλον».

Περίληψη

Η ιστορία έχει αποδείξει ότι η λήψη εθνικών μέτρων από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση μεγάλων καιρίων προβλημάτων δεν αποδίδει πάντοτε καρπούς. Έτσι λοιπόν, η κοινή περιβαλλοντική πολιτική, ως μια από τις βασικότερες πολιτικές της ΕΕ, εμφανίστηκε ως επιτακτική ανάγκη στην ολοένα αυξανόμενη ρύπανση του περιβάλλοντος αλλά και στην ανεπαρκή δύναμη των κρατών μελών.

Μολονότι έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος σε όλη την ΕΕ όσον αφορά την εφαρμογή της νομοθεσίας στη διαχείριση του περιβάλλοντος, απαιτείται ακόμα μεγαλύτερη προσπάθεια στα περισσότερα κράτη μέλη. Σύμφωνα με τα επίσημα δελτία τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «...στόχος είναι να παρασχεθεί η δέουσα αρωγή στα κράτη μέλη ώστε να βελτιστοποιηθούν οι πολιτικές τους για τα απόβλητα». Η Ελλάδα, με εξαίρεση ορισμένες περιοχές της, είναι ένα από τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζει μεγάλες δυσκολίες στη διαχείριση των αποβλήτων. Ειδικά η Πελοπόννησος πλήττεται από μεγάλα και δυσεπίλυτα προβλήματα που απειλούν το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία. Σύμφωνα μάλιστα με έγγραφο της Γενικής Γραμματέως του ΥΠΕΚΑ, τον Φεβρουάριο του 2013, «*Η περιφέρεια Πελοποννήσου αποτελεί την περιοχή της χώρας με το μεγαλύτερο αριθμό καταγεγραμμένων ΧΑΔΑ και τη μεγαλύτερη υστέρηση στην υλοποίηση υποδομών*».

Ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου είναι ένας νεοσύστατος δημόσιος οργανισμός που προήλθε από τη συγχώνευση επτά φορέων και έχει κάτω από την ομπρέλα του είκοσι πέντε δήμους της περιφέρειας Πελοποννήσου. Έχοντας ως κύρια αρμοδιότητα τη διαχείριση Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) κατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην περιβαλλοντική πολιτική που πρέπει να ασκηθεί στην Πελοπόννησο. Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι η σύντομη παρουσίαση της κοινής περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ και η αποτύπωση της παρούσας κατάστασης διαχείρισης αποβλήτων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Παράλληλα αναπτύσσεται το Επιχειρησιακό Σχέδιο του Φο.Δ.Σ.Α., ένα χρήσιμο διοικητικό εργαλείο που πρέπει να εφαρμόζεται σε κάθε σύγχρονο οργανισμό και το οποίο κρίνεται πολύτιμο τόσο για την επιβίωση του ίδιου του φορέα, όσο και για την εφαρμογή και τη συνολική επιτυχία της πολιτικής της Ε.Ε. για το περιβάλλον και τα απόβλητα (*One small step from you, One giant leap for Europe*). Δεδομένων των αντικειμενικών του περιορισμών, στο Επιχειρησιακό Σχέδιο προτείνονται κυρίως δράσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης και οικολογικής εκπαίδευσης των δήμων και των πολιτών.

“Environmental Policy and Solid Waste Management
Developing the Business Plan of the Regional Solid Waste Management Bodies Association
of Peloponnese Region”

Abstract

History has shown that national measures by the governments of EU Member States to tackle major key problems do not always bear fruit. Therefore, the Environmental Policy, as one of the main EU policies, appeared as imperative need, both to the growing environmental pollution and also to the insufficient power of the Member States.

Although, considerable progress has been done across the EU regarding the implementation of legislation on environmental management, even greater effort is required in most of the member states. According to official press releases of the European Commission: "... objective is to provide appropriate assistance to Member States, to optimize their waste policies". Greece is (certain areas excluded), one of the Member States, facing serious difficulties in waste management. Especially the Peloponnese suffers from large and intractable problems that threaten the environment and public health. Indeed, according to a document of the General Secretary of the Ministry of Environment, in February 2013, "*The Peloponnese region is the area of the country with the highest number of recorded open dumps and the greater delay in implementation of infrastructure*".

The Regional Solid Waste Management Bodies Association of the Peloponnese Region, is a newly established public organization, which has resulted from merging seven public bodies and has under its umbrella twenty-five municipalities of the Peloponnese Region. Having as main responsibility the management of Municipal Solid Waste (MSW), holds a leading role in environmental policy that must be applied in the Peloponnese. The objective of this thesis is to shortly present the Environmental Policy in EU and to imprint the presenting waste management situation in the Peloponnese Region. At the same time, a Business Plan for the Fo.D.S.A. is being developed, a useful management tool that has to be applied at any modern organization, considered as valuable, not only for the survival of the organization itself, but also for the implementation and overall success of EU policy for the environment and waste (*One small step from you, One giant leap for Europe*). Under the given objective limitations, the Business Plan mainly proposes actions aimed at raising environmental awareness and ecological education of municipalities and citizens.

1^ο Κεφάλαιο

Εισαγωγή

Αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η σύντομη παρουσίαση της κοινής περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ, η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στη διαχείριση αποβλήτων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου καθώς και η κατάρτιση ενός επιχειρησιακού σχεδίου του Περιφερειακού Συνδέσμου Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου. Πιο συγκεκριμένα, η εργασία καταγράφει τα σημαντικότερα σημεία που διέπουν σήμερα την περιβαλλοντική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση εστιάζοντας συγκεκριμένα στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων στη χώρα μας και ειδικότερα στην περιοχή της περιφέρειας Πελοποννήσου. Επίσης, αποτυπώνει την υφιστάμενη κατάσταση της διαχείρισης στερεών αποβλήτων στην περιφέρεια Πελοποννήσου, μια περιοχή που υστερεί σημαντικά στη χώρα μας, ενώ παράλληλα παρουσιάζει μια πρόταση επιχειρησιακού σχεδίου που μπορεί να εφαρμοστεί από τον Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου την τρέχουσα πενταετία 2014 – 2019.

Αφορμή για την ανάληψη αυτής της εργασίας αποτέλεσε η δυσμενής κατάσταση που επικρατεί στην Πελοπόννησο αναφορικά με τη διαχείριση αποβλήτων. Η προγενέστερη εθελοντική απασχόλησή μου στον εν λόγω φορέα με αντικείμενο διοικητικά και οργανωτικά θέματα καθώς επίσης και η παντελής έλλειψη επιχειρησιακού σχεδίου του Φο.Δ.Σ.Α. καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την επιλογή του θέματος. Πιστεύοντας στη ρήση «Όποιος αποτύχει να σχεδιάσει, σχεδιάζει να αποτύχει¹», η εργασία εμπεριέχει μια δομημένη πρόταση επιχειρησιακού σχεδίου του φορέα.

Μεθοδολογικά, η διπλωματική εργασία προσεγγίζει το θέμα θεωρητικά μέσω βιβλιογραφίας, έντυπης και ηλεκτρονικής αρθρογραφίας. Στο εμπειρικό μέρος σημαντική ήταν η χρήση της συμμετοχικής παρατήρησης ως επιστημονικής μεθόδου αλλά και οι δύο σύντομες συνεντεύξεις στον απερχόμενο αλλά και στο νέο Πρόεδρο του Φο.Δ.Σ.Α.

¹ Benjamin Franklin: If you fail to plan, you are planning to fail!

προκειμένου να αξιολογηθεί το περιβάλλον αυτού του δημόσιου οργανισμού. Η εστιασμένη συνέντευξη, κρίθηκε ως καταλληλότερη ερευνητική μέθοδος για την έρευνα μας και χρησιμοποιήθηκε με σκοπό την άντληση υποκειμενικών απαντήσεων από τους ερωτώμενους και τη συλλογή άλλων ποιοτικών δεδομένων. Τέλος, το Επιχειρησιακό Σχέδιο που προτείνεται, μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο οδηγό λειτουργίας για τον Περιφερειακό Σύνδεσμο Φο.Δ.Σ.Α., ένα σημαντικό βοήθημα για το στρατηγικό σχεδιασμό, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του φορέα.

Οι φάσεις υλοποίησης της διπλωματικής εργασίας καθώς και η δομή της παρουσιάζονται παρακάτω.

Φάσεις υλοποίησης

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε την περίοδο Σεπτέμβριος 2014 – Φεβρουάριος 2015. Τα στάδια υλοποίησης της διπλωματικής αναφέρονται αναλυτικά παρακάτω.

➤ 1ο Στάδιο: Ανάλυση Διπλωματικής

Σε αυτό το στάδιο αναζητήθηκαν πληροφορίες σχετικά με την κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική και τις πολιτικές διαχείρισης των στερεών αποβλήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

➤ 2ο Στάδιο: Προσέγγιση στους εμπλεκόμενους φορείς

Σε αυτή τη φάση της υλοποίησης πραγματοποιήθηκε συνάντηση με τον πρόεδρο του περιφερειακού συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α. όπου αναφέρθηκαν τα βασικά προβλήματα στη διαχείριση των απορριμμάτων και επισημάνθηκε η σκοπιμότητα της διπλωματικής εργασίας, καθώς και η σημαντική συμβολή της στη λειτουργία και ανάπτυξη του συνδέσμου. Εκ μέρους του συνδέσμου υπήρξε ενδιαφέρον και προθυμία για συνεργασία. Επίσης αναζητήθηκαν πληροφορίες σχετικά με τη διαχείριση στερεών αποβλήτων από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και την Περιφέρεια Πελοποννήσου.

➤ 3ο Στάδιο: Σύνταξη Στρατηγικού Σχεδιασμού

Σε αυτό το στάδιο αποτυπώθηκε η υφιστάμενη κατάσταση στο εξωτερικό και εσωτερικό περιβάλλον του φορέα, πραγματοποιήθηκε ανάλυση PESTEL και SWOT, καθώς

επίσης επιχειρήθηκε μια συγκριτική αξιολόγηση (Benchmarking). Καθορίστηκαν οι άξονες και οι γενικοί στόχοι του επιχειρησιακού σχεδίου.

➤ 4ο Στάδιο: Σύνταξη Επιχειρησιακού Σχεδίου

Σε αυτή τη φάση καταρτίστηκε ο επιχειρησιακός προγραμματισμός. Οι γενικοί στόχοι εξειδικεύτηκαν σε ειδικότερες δράσεις, εκτιμήθηκαν τα έσοδα του φορέα για τα επόμενα έτη και οι πηγές χρηματοδότησης. Τέθηκαν οι προτεραιότητες και καθορίστηκαν οι δείκτες παρακολούθησης.

➤ 5ο Στάδιο: Συμπεράσματα και Προοπτικές

Στο τελευταίο στάδιο της εργασίας παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που εξήχθησαν κατά την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής. Μάλιστα προσδιορίστηκαν οι προοπτικές που υπάρχουν ώστε με χρήση της συγκεκριμένης μελέτης να αναπτυχθεί σημαντικά ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Δομή της εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελείται από 6 κεφάλαια, το θέμα κάθε ενός από τα οποία παρουσιάζεται συνοπτικά παρακάτω:

1ο Κεφάλαιο: Στην εισαγωγή της εργασίας και προκειμένου ο αναγνώστης να έχει ξεκάθαρη εικόνα του περιεχομένου της, καταγράφονται διαδοχικά το αντικείμενο, τα χρονικά στάδια υλοποίησης και η δομή της εργασίας.

2ο Κεφάλαιο: Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται με συνοπτικό τρόπο η εξέλιξη της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής διαχρονικά. Δίνεται ιδιαίτερη σημασία στις βασικές περιβαλλοντικές αρχές που είναι το Α και το Ω στο σύστημα διαχείρισης. Επίσης καταγράφονται τα νομοθετικά εργαλεία που η ΕΕ διαθέτει για την άσκηση της περιβαλλοντικής της πολιτικής, πληροφορίες για το πρόγραμμα LIFE και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος και τέλος στοιχεία αποτίμησης για την εφαρμογή και τον έλεγχο της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

3ο Κεφάλαιο: Στο κεφάλαιο αυτό επισημαίνονται βασικές έννοιες όπως είναι το περιβάλλον και τα απόβλητα. Γίνεται κατηγοριοποίηση των αποβλήτων και συνοπτική παρουσίαση των μεθόδων διαχείρισης καθώς και των σταδίων ολοκληρωμένης διαχείρισης ΑΣΑ. Επισημαίνονται οι αρνητικές επιπτώσεις της πλημμελούς διαχείρισης με αναφορά στο φαινόμενο NIMBY και τονίζεται η ανάγκη ενίσχυσης της περιβαλλοντικής ευθύνης.

4ο Κεφάλαιο: Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται η διαχείριση αποβλήτων στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Πελοπόννησο. Αποτυπώνεται η υφιστάμενη κατάσταση με αναφορά στο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) και στο έργο της ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων με ΣΔΙΤ. Τέλος αναλύονται οι συνεντεύξεις που μας παραχωρήθηκαν με σκοπό την καλύτερη αξιολόγηση του περιβάλλοντος του Φο.Δ.Σ.Α.

5ο Κεφάλαιο: Στο κεφάλαιο αυτό αναπτύσσεται το επιχειρησιακό σχέδιο του Φο.Δ.Σ.Α. Εδώ περιλαμβάνεται ο στρατηγικός σχεδιασμός, η ανάλυση PESTEL και SWOT, η συγκριτική αξιολόγηση, ο επιχειρησιακός και οικονομικός προγραμματισμός, οι δείκτες παρακολούθησης του σχεδίου, κ.ά. Προτείνονται ρεαλιστικές και εφαρμόσιμες δράσεις σύμφωνα με τις δυνατότητες του φορέα.

6ο Κεφάλαιο: Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από την έρευνα και την παρατήρηση των αποτελεσμάτων, καθώς και πιθανές δυνατότητες αξιοποίησης του επιχειρησιακού σχεδίου με γνώμονα την ανάπτυξη του Περιφερειακού Συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Πελοποννήσου.

2^ο Κεφάλαιο

Η Περιβαλλοντική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

2.1 Κοινοτική Περιβαλλοντική Πολιτική: αναγκαιότητα και εξέλιξη

Η ανάγκη για ενιαία ευρωπαϊκή περιβαλλοντική πολιτική είχε ήδη αναγνωριστεί από τους ευρωπαίους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Παρισίων του 1972, όπου και τόνισαν την ανάγκη να εφαρμοστεί ένα πρόγραμμα δράσης². Πώς θεσμοθετήθηκε όμως η κοινή πολιτική περιβάλλοντος; Οι ιδρυτικές συνθήκες της Ρώμης (Treaties of Rome, 1958) δεν περιελάμβαναν καμία δράση σχετική με την προστασία του περιβάλλοντος. Όμως, όσο τα σχετικά προβλήματα με την πάροδο του χρόνου αποκτούσαν κεντρική θέση στην κοινοτική ημερήσια διάταξη, τόσο αναπτύσσονταν και η κοινοτική δράση.

Ο περιφερειακός χαρακτήρας των περιβαλλοντικών προβλημάτων και η ανάγκη μιας διακρατικής προσέγγισης επισημάνθηκαν αρχικά στον ακαδημαϊκό χώρο, τις διεθνείς περιβαλλοντικές οργανώσεις και τους διεθνείς οργανισμούς. Σταδιακά, άρχισε να διαπιστώνεται ότι τα περιβαλλοντικά μέτρα, που είχαν αρχίσει να λαμβάνουν μεμονωμένα και αποσπασματικά τα κράτη μέλη, επιβάρυναν κατά τρόπο άνισο το κόστος των προϊόντων και δημιουργούσαν εμπόδια στην ελεύθερη διακίνησή τους στην Κοινή Αγορά. Η «απόπειρα» ενός κράτους μέλους να επιλύσει μεμονωμένα τα περιβαλλοντικά του προβλήματα ελλόχευε μεγάλο κίνδυνο για την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας του. Οι δαπάνες που προέκυπταν για ένα κράτος στην προσπάθειά του να προσαρμόσει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του στην περιβαλλοντική νομοθεσία ήταν τόσο υψηλές, γεγονός που δημιουργούσε αντικοινομίες κλίμακας και άρα σοβαρά μειονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών άλλων κρατών μελών με λιγότερο αυστηρή νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος.

Κανένα κράτος δεν μπορούσε να λύσει τα οικολογικά του προβλήματα μόνο του χωρίς να διακινδυνέψει σοβαρά την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας του. Αυτό όμως, ερχόταν σε αντίθεση με τα βασικά σημεία της κοινής αγοράς³, δηλαδή την ελεύθερη κυκλοφορία

² Θεματολογικό δελτίο για την ΕΕ, 04/2014, Tina Ohliger.

³ Η δημιουργία κοινής αγοράς στηρίχθηκε στην πραγμάτωση των λεγόμενων «τεσσάρων ελευθεριών», της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων (αγαθών), προσώπων (εργαζομένων), υπηρεσιών και κεφαλαίων.

προϊόντων και υπηρεσιών. Ο φόβος της απειλής της κοινής αγοράς με την ενδεχόμενη και πιθανή στρέβλωση του ανταγωνισμού αποτέλεσε ουσιαστικά το βασικό παράγοντα προκειμένου ο κοινοτικός μηχανισμός να κινητοποιηθεί προς μια κοινή περιβαλλοντική πολιτική αλλά και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών να αποδεχθούν την ιδέα αυτή. Η ανάγκη λοιπόν για επιβολή ίδιων κανόνων κρίθηκε απαραίτητη.

Επιπρόσθετα, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν μεγαλύτερη ικανότητα από τις εθνικές κυβερνήσεις διότι κατέχουν μια μακροπρόθεσμη αντίληψη των προβλημάτων και των αναγκών στα θέματα του περιβάλλοντος. Δυστυχώς, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών, απασχολημένες με τα προβλήματα της καθημερινότητας, αδυνατούν να προγραμματίσουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές σε μη αποδοτικούς τομείς. Αντιθέτως, η ΕΕ μέσω της Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να συλλάβει ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα για το περιβάλλον. Σε αυτό βοηθάει η διατηρούμενη απόσταση από τα καθημερινά και ειδικά προβλήματα των κρατών μελών, γεγονός που της δίνει ανεξαρτησία και αυτονομία επιτελώντας αποδοτικά την αρμοδιότητα εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών.

Το 1987 με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (άρθ. 25), δημιουργείται ο νομικός πυρήνας για την κοινή πολιτική περιβάλλοντος και η Κοινότητα επίσημα αποκτά περιβαλλοντική πολιτική έχοντας ως στόχους:

- τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,
- την προστασία της υγείας του ανθρώπου,
- τη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση φυσικών πόρων,
- την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Τα επόμενα χρόνια οι Συνθήκες αναθεωρήθηκαν προκειμένου να ενισχυθεί ο δεσμευτικός ρόλος της ΕΕ στην ανάπτυξη μιας περιβαλλοντικής πολιτικής. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1993) καθιέρωσε το περιβάλλον ως ένα επίσημο πεδίο πολιτικής για την ΕΕ και η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1999) καθιέρωσε την υποχρέωση ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής προστασίας σε όλες τις τομεακές πολιτικές της ΕΕ, με σκοπό την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης. Η «αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής» έγινε ειδικός στόχος με τη Συνθήκη της Λισαβόνας (2009), όπως και η βιώσιμη ανάπτυξη στο πλαίσιο των σχέσεων με τις τρίτες χώρες.

Σύμφωνα με τους Δήμο Τσαντίλη και Κίμων Χατζημίρο (εκπαιδευτικό υλικό) η εξελικτική πορεία της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής περιλαμβάνει τις παρακάτω πέντε περιόδους:

-
- Η προϊστορία, από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έως την Συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης το 1972. Η περίοδος αυτή προετοίμασε το έδαφος για την θέσπιση μιας Κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής.
 - Ο «παρασιτισμός» στην αγορά, που άρχισε με την θέσπιση του πρώτου Προγράμματος Δράσης για το περιβάλλον το 1973 έως την λήξη του τρίτου Προγράμματος το 1986. Η περιβαλλοντική πολιτική αποτελούσε εξάρτημα της πολιτικής του ανταγωνισμού.
 - Η περίοδος της «νομιμοποίησης» του περιβάλλοντος, από την Ενιαία Πράξη το 1987, με την προσθήκη ενός νέου τίτλου «Περιβάλλον» στο κείμενο της τροποποιημένης Συνθήκης, έως την Συνθήκη του Maastricht το 1992. Δημοσίευση της έκθεσης Brundtland (1987), όπου εισάγεται η έννοια της αειφορίας.
 - Η περίοδος που καλύπτεται από το 5ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον με τίτλο: «Στόχος η αειφορία». Ορόσημα της περιόδου αυτής είναι οι Συνδιασκέψεις Κορυφής του Cardiff, της Λισαβώνας και του Gothenburg.
 - Η περίοδος που καλύπτεται από το 6ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από μια έντονη προτίμηση στην χρήση οικονομικών εργαλείων και εθελοντικών συμφωνιών παράλληλα με τον εξορθολογισμό, τον περιορισμό και την μείωση της πολυπλοκότητας και του όγκου των νομοθετικών ρυθμίσεων.

2.2 Οι βασικές αρχές της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής

Οι στόχοι της κοινής περιβαλλοντικής πολιτικής επιτυγχάνονται σύμφωνα με τις παρακάτω βασικές αρχές:

Η αρχή της πρόληψης: Η λήψη μέτρων κατασταλτικού χαρακτήρα (εκ των υστέρων) δεν είναι ο καταλληλότερος τρόπος προστασίας του περιβάλλοντος. Απαιτείται η πρόληψη, καθώς στην υλοποίηση οποιασδήποτε ενέργειας (π.χ. κατασκευή αυτοκινητοδρόμων, εργοστασίων, βιομηχανικών εγκαταστάσεων, κλπ.) πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Βασική επιδίωξη λοιπόν δεν είναι η εξουδετέρωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος αλλά η αποφυγή, δηλαδή η πρόληψη αυτής. Προληπτικά μέτρα πρέπει να επιβάλλονται όχι μόνο όταν αναμένονται με βεβαιότητα αρνητικές

συνέπειες αλλά ακόμα και όταν δεν υπάρχει βεβαιότητα αλλά μεγάλη πιθανότητα για σοβαρές επιπτώσεις (αρχή της προφύλαξης⁴).

Η αρχή του ρυπαίνοντος: Είναι γνωστή ως αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» σύμφωνα με την οποία, αυτός, ο οποίος ευθύνεται για την πρόκληση επιβαρύνσεων στο περιβάλλον, είναι υπεύθυνος για την κάλυψη των εξόδων που συνεπάγεται η άρση και αντιστάθμιση αυτών των επιβαρύνσεων (αρχή αποκατάστασης). Η αρχή αυτή εφαρμόζεται όταν έχει ήδη προκληθεί ζημιά στο περιβάλλον. Υλοποιήθηκε με την Οδηγία Περιβαλλοντικής Ευθύνης (Οδηγία 2004/35/EK)⁵

Η αρχή της προέλευσης: Τυχόν καταστροφές στο περιβάλλον πρέπει να αντιμετωπίζονται όσο το δυνατόν ταχύτερα, ώστε να έχουν τη μικρότερη δυνατή έκταση. Αυτή η προσέγγιση επιβάλλει την επανόρθωση της καταστροφής του περιβάλλοντος στην πηγή, γι' αυτό και ονομάζεται και «αρχή της θεραπείας στην πηγή».

Η αρχή της ολοκλήρωσης: Κατά την εφαρμογή όλων των άλλων πολιτικών της ΕΕ πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι επιταγές της περιβαλλοντικής πολιτικής έτσι ώστε να αποτρέπεται η αντιφατικότητα των πολιτικών. Η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών πτυχών σε άλλα πεδία αρμοδιότητας της ΕΕ έχει γίνει πλέον μια σημαντική έννοια των ευρωπαϊκών πολιτικών.

Η αρχή της βιώσιμης ή αειφόρου ανάπτυξης: Υποδηλώνει μια αρμονική συνύπαρξη και σημαίνει ότι η διαχείριση και η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων πρέπει να γίνεται με τρόπο που θα διασφαλίζεται η διατήρησή τους προς χάρη των επερχόμενων γενεών. Σκοπός αποτελεί η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ οικονομικής ανάπτυξεως και προστασίας του περιβάλλοντος.

Η αρχή της δημοσιότητας: Εκφράζει την υποχρέωση του κράτους και ταυτόχρονα το δικαίωμα του πολίτη να ενημερώνεται για τις σχεδιαζόμενες διοικητικές δραστηριότητες και να μπορεί να συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωσή τους.

Η αρχή της αυτάρκειας και της εγγύτητας: Κάθε κράτος – μέλος θα πρέπει να καταστεί αυτάρκες στον τομέα της διάθεσης αποβλήτων και της ανάκτησης σύμμικτων αστικών αποβλήτων. Η διαχείριση των αποβλήτων πρέπει να πραγματοποιείται σε μια από τις πλησιέστερες κατάλληλες εγκαταστάσεις με τη χρήση των καταλληλότερων μεθόδων και τεχνολογιών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας. Αυτό δε σημαίνει ότι η χώρα πρέπει να διαθέτει το πλήρες φάσμα των

⁴ Η αρχή της προφύλαξης αποτελεί εξέλιξη της αρχής της πρόληψης και απαιτεί τη λήψη περισσότερων μέτρων πρόληψης για την αποτροπή των κινδύνων.

⁵ Οδηγία 2004/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21^{ης} Απριλίου 2004 σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας.

εγκαταστάσεων τελικής ανάκτησης στο έδαφός της. Ως εκ τούτου μπορούν να αναπτύσσονται δίκτυα συνεργασίας όσον αφορά τις εγκαταστάσεις διάθεσης και τις εγκαταστάσεις ανάκτησης των αστικών αποβλήτων που συλλέγονται από τα νοικοκυριά.

Εκτός από τις παραπάνω περιβαλλοντικές αρχές, υπάρχουν και άλλες όπως είναι η αρχή της επικουρικότητας (subsidiarity), η αρχή της συνεργασίας, η αρχή του υψηλού επιπέδου προστασίας, κ.ά. οι οποίες συνθέτουν μια αναβαθμισμένη και σύγχρονη περιβαλλοντική πολιτική.

2.3 Νομοθετικά μέσα εφαρμογής της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής

Η ευρωπαϊκή νομοθεσία διαμορφώνεται σε απόλυτα δημοκρατικές βάσεις. Διαβουλεύσεις με τις εθνικές αρχές, μη κυβερνητικές οργανώσεις, περιβαλλοντικούς εμπειρογνώμονες και το ευρύ κοινό προηγούνται της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έτσι διασφαλίζεται η ελευθερία της έκφρασης αλλά και η δύναμη μιας στέρεης επιστημονικής βάσης. Η ΕΕ είναι αρμόδια να ενεργεί σε όλους τους τομείς της περιβαλλοντικής πολιτικής, π.χ. ρύπανση αέρα και υδάτων, διαχείριση αποβλήτων και κλιματική αλλαγή. Το πεδίο της περιορίζεται από την αρχή της επικουρικότητας, που σημαίνει ότι η κοινότητα μπορεί να αναλάβει δράση στους τομείς που δεν εμπίπτουν στην αποκλειστική της αρμοδιότητα «μόνο εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορούν συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο». Οι στόχοι της πολιτικής περιβάλλοντος της ΕΕ επιτυγχάνονται μέσω διαφόρων νομοθετικών πράξεων, όπως είναι οι παρακάτω:

Κανονισμοί: Οι κανονισμοί είναι δεσμευτικές νομοθετικές πράξεις. Η εφαρμογή τους σε όλες τις χώρες μέλη της ΕΕ είναι υποχρεωτική.

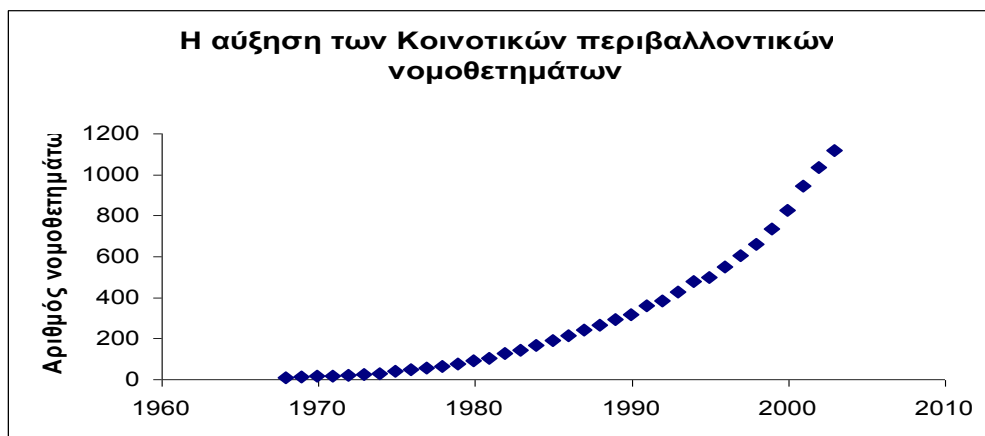
Οδηγίες: Οι οδηγίες είναι νομοθετικές πράξεις που ορίζουν έναν στόχο τον οποίο πρέπει να επιτύχουν όλες οι χώρες μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, η κάθε χώρα αποφασίζει η ίδια τον τρόπο με τον οποίο θα επιτύχει τον επιδιωκόμενο στόχο.

Αποφάσεις: Οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές μόνον γι'αυτούς στους οποίους απευθύνονται (π.χ. μια χώρα της ΕΕ) και ισχύουν άμεσα.

Συστάσεις: Η έκδοση σύστασης δίνει τη δυνατότητα στα θεσμικά όργανα της ΕΕ να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους και να υποδείξουν μια γραμμή δράσης χωρίς όμως να επιβάλουν νομική υποχρέωση στους αποδέκτες της σύστασης. Οι συστάσεις δεν είναι δεσμευτικές.

Γνώμες: Οι γνώμες είναι ένα εργαλείο που επιτρέπει στα θεσμικά όργανα να εκφράζουν μια άποψη με μη δεσμευτικό τρόπο, δηλαδή χωρίς να επιβάλλουν νομικές υποχρεώσεις στους αποδέκτες. Ούτε και οι γνώμες είναι δεσμευτικές.

Από τη δεκαετία του '70, και παρά τις μεγάλες δυσχέρειες, ο όγκος της περιβαλλοντικής νομοθεσίας αυξήθηκε εκθετικά όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 1. Εκατοντάδες οδηγίες, κανονισμοί και αποφάσεις είναι σήμερα σε ισχύ σε αυτό το πεδίο. Όμως, όπως θα δούμε στα επόμενα κεφάλαια, η νομοθεσία από μόνη της δεν έχει αξία αν δεν εφαρμόζεται και δεν επιβάλλεται με τον σωστό τρόπο.

(Πηγή: Τσαντίλης και Χατζημήτρος, 2007)

2.4 Τα προγράμματα δράσης για το περιβάλλον - Environmental Action Programms (EAPs)

Τα πολυετή προγράμματα περιβαλλοντικής δράσης ορίζουν το πλαίσιο των μελλοντικών ενεργειών σε όλους τους τομείς της περιβαλλοντικής πολιτικής. Από το 1973 έως σήμερα έχουν εκδοθεί **επτά** προγράμματα δράσης εστιασμένα σε συγκεκριμένα μέτρα και προτεραιότητες. Πάντοτε λαμβάνονται υπόψη στις διεθνείς περιβαλλοντικές διαπραγματεύσεις. Ακολουθώς γίνεται σύντομη αναφορά σε καθένα από αυτά. Η αναλυτική παρουσίαση θα ξεφευγε από τους σκοπούς της παρούσας εργασίας.

Το **πρώτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1973-1977)** εγκαινιάζει ουσιαστικά την κοινή περιβαλλοντική πολιτική. Δεν περιελάμβανε εκχώρηση εξουσιών από τα κράτη μέλη στην ευρωπαϊκή κοινότητα. Οι βασικές αρχές του Προγράμματος καθόρισαν το πλαίσιο στο οποίο στηρίχθηκαν και τα επόμενα τρία προγράμματα. Τονίστηκε ότι η

πρόληψη είναι προτιμότερη από την θεραπεία και αναγνωρίστηκε η ανάγκη για διαρκή βελτίωση της επιστημονικής γνώσης σε θέματα περιβάλλοντος πράγμα που έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη και θέσπιση ερευνητικών προγραμμάτων.

Το **δεύτερο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1977-1982)** επαναλάμβανε τους ίδιους στόχους και αρχές. Θεσπίστηκαν μια σειρά νομικών διατάξεων που αφορούσαν κυρίως την καταπολέμηση της ρύπανσης και την επανόρθωση των ζημιών στα βασικά περιβαλλοντικά θέματα: αέρα, χημικές ουσίες και βιομηχανικά ατυχήματα, φύση, θόρυβο, νερά και απορρίμματα.

Το **τρίτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1982-1986)** τονίζει ακόμα περισσότερο την παγκόσμια διάσταση και την ανάγκη εξέλιξης της δράσης από θεραπευτική των προβλημάτων σε προληπτική. Η πιο χαρακτηριστική οδηγία προληπτικού χαρακτήρα είναι για την πρόληψη μεγάλων ατυχημάτων ή «οδηγία Seveso» (ονομάσθηκε έτσι από το μεγάλο ατύχημα στις εγκαταστάσεις της εταιρίας Sandoz στην ομώνυμη ιταλική πόλη το 1976).

Το **τέταρτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1987-1992)** αποτελεί συνέχεια των τριών προηγούμενων, εισάγοντας ταυτόχρονα ένα νέο στοιχείο. Διαπιστώθηκε ότι η υποβάθμιση του περιβάλλοντος συνεχιζόταν και σε ορισμένες περιπτώσεις εντεινόταν, παρά τα μέτρα που είχαν έως τότε ληφθεί. Τα αίτια γι' αυτή την σχετική αποτυχία της Κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής είναι ότι αφ' ενός η εφαρμογή των νομοθετικών ρυθμίσεων ήταν πλημμελής, αφ' ετέρου η πρόοδος σε έναν τομέα εξουδετερωνόταν από τις αρνητικές εξελίξεις σε έναν ή περισσότερους άλλους. Ανέκυψε λοιπόν η ανάγκη της προσχώρησης του περιβάλλοντος στις άλλες οικονομικές πολιτικές. Για πρώτη φορά εκτιμήθηκε ότι η προστασία του περιβάλλοντος και ο ανταγωνισμός δεν αλληλοσυγκρούονται, αλλά ότι, αντίθετα η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί προϋπόθεση για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας: « ...η βιομηχανία της Κοινότητας δεν θα επιτύχει παρά μόνο αν τηρήσει τέτοιου είδους [περιβαλλοντικά πρότυπα] ... την παραγωγή τέτοιων [φιλικών προς το περιβάλλον] προϊόντων. Τα αυστηρά περιβαλλοντικά πρότυπα αποτελούν αναγκαιότητα – και μάλιστα οικονομική αναγκαιότητα».

Το **πέμπτο κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1993-2002)** καθόρισε το περιεχόμενο και το χρονοδιάγραμμα της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής για την δεκαετία που ακολούθησε την Συνθήκη του Maastricht. Το 5ο Πρόγραμμα αποτελεί συνέχεια των προηγούμενων Προγραμμάτων εισάγοντας ένα νέο στοιχείο, την αρχή της

«αιεφορίας»⁶, η οποία αποτελεί τον κεντρικό στόχο του. Τονίστηκε ότι η ανάπτυξη δεν πρέπει να υπερβαίνει την εκάστοτε φέρουσα ικανότητα του περιβάλλοντος και ότι για να συνεχισθεί απρόσκοπτα θα πρέπει να χρησιμοποιεί ορθολογικά τους περιορισμένους φυσικούς πόρους. Άρα θα έπρεπε να ληφθούν μέτρα για τον περιορισμό της σπατάλης, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των υλικών έτσι ώστε να μειωθεί ο όγκος των αποβλήτων και η εξάντληση των μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων. Διαφέρει ριζικά από τα προηγούμενα προγράμματα καθόσον εστίασε σε τομείς και δραστηριότητες π.χ. την ενέργεια, τη γεωργία, τις μεταφορές, κ.ά. και όχι στα διάφορα επιμέρους συστατικά του περιβάλλοντος, λ.χ. τον αέρα, το νερό, κ.ά. όπως γινόταν στα προηγούμενα. Με άλλα λόγια συγκεντρώθηκε περισσότερο σε αυτόν που παράγει τις επιδράσεις για το περιβάλλον και όχι σε αυτόν που τις λαμβάνει.

Το **έκτο Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (2003-2012)** με τίτλο «Περιβάλλον 2010 – Το μέλλον μας, η επιλογή μας» αποτέλεσε το πλαίσιο της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής για μια ακόμα δεκαετία. Ουσιαστική καινοτομία σε σύγκριση με τα προηγούμενα Προγράμματα είναι ότι αυτό εγκρίθηκε με τη διαδικασία της «συναπόφασης» της Επιτροπής, του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου σε αντίθεση με τα προηγούμενα προγράμματα που είχαν καταρτιστεί από την Επιτροπή με απόφαση του Συμβουλίου. Η διαφορά είναι πράγματι ουσιαστική γιατί η ισότιμη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αίρει εν μέρει το «δημοκρατικό έλλειμμα»⁷ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που έχει αποτελέσει πάγιο αντικείμενο κριτικής. Μια άλλη ουσιαστική διαφορά με τα προηγούμενα Προγράμματα είναι ότι το 6ο Πρόγραμμα δεν περιέχει λεπτομερείς ποσοτικούς στόχους και χρονοδιαγράμματα, αλλά καθορίζει γενικές στρατηγικές κατευθύνσεις. Στο 6ο ΕΑΡ, κεντρική ιδέα αποτέλεσε η προστασία του περιβάλλοντος η οποία δεν έρχεται σε αντίθεση με την οικονομία και τον ανταγωνισμό, αλλά ότι, αντίθετα, τα αυστηρά περιβαλλοντικά πρότυπα δημιουργούν κίνητρα που αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και την επιχειρηματικότητα. Στα πλαίσια του 6^{ου}

⁶ Η πρακτική σημασία του όρου «αιεφορία» συνίσταται στη συμφιλίωση και εξισορρόπηση αφ' ενός της οικονομικής και κοινωνικής προόδου και ευημερίας και αφ' ετέρου της ανάγκης προστασίας του περιβάλλοντος.

⁷ Ο όρος «δημοκρατικό έλλειμμα» (democratic deficit) αναφέρεται στις περιορισμένες αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

προγράμματος καταρτίστηκαν επτά θεματικές στρατηγικές⁸ οι οποίες αποτέλεσαν τον πυρήνα μιας νέας περιβαλλοντικής πολιτικής.

Τέλος, τον Νοέμβριο του 2013, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο ενέκριναν το **έβδομο Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον** για το διάστημα μέχρι το 2020, υπό την ονομασία «Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας». Στηριζόμενο σε ορισμένες πρόσφατες στρατηγικές πρωτοβουλίες (τον «οδικό χάρτη» για την αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων, τη στρατηγική του 2020 για τη βιολογική ποικιλότητα, και τον «οδικό χάρτη» για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών ανθρακικών εκπομπών έως το 2050), ορίζει εννέα προτεραιότητες μεταξύ των οποίων την προστασία της φύσης, μια μεγαλύτερη ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων, την βιώσιμη οικονομική μεγέθυνση με αποδοτική χρήση πόρων και χαμηλή εκπομπή άνθρακα, όπως και τον αγώνα κατά των περιβαλλοντικών απειλών για την υγεία και την ευημερία. Το πρόγραμμα τονίζει επίσης την ανάγκη για καλύτερη εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας, βελτίωση του επιπέδου της τεχνικής, επενδύσεις και ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πτυχών στις άλλες πολιτικές.

Το 7^ο ΕΑΡ βασίζεται σε ένα μακροπρόθεσμο όραμα: *«Το 2050, ζούμε καλά, εντός των οικολογικών ορίων του πλανήτη μας. Η ευμάρεια που απολαμβάνουμε και το υγιεινό περιβάλλον στο οποίο ζούμε οφείλονται σε μια καινοτόμο και κυκλική οικονομία, όπου δεν γίνονται σπατάλες και όπου διασφαλίζεται η αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων, και η βιοποικιλότητα προστατεύεται, αποτιμάται και αποκαθίσταται με τρόπους που ενισχύουν την ανθεκτικότητα της κοινωνίας μας. Η οικονομική μας μεγέθυνση με χαμηλά επίπεδα ανθρακικών εκπομπών έχει προ πολλού αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων και έχει γίνει η κινητήρια δύναμη στην πορεία προς μια ασφαλή και αειφόρο παγκόσμια κοινωνία»⁹.*

2.5 Το πρόγραμμα LIFE 2014-2020 : ένα χρηματοδοτικό εργαλείο άσκησης της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής

Το πρόγραμμα LIFE αποτελεί χρηματοδοτικό μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον συμβάλλοντας στην αειφόρο ανάπτυξη και στην επίτευξη των σκοπών και

⁸Οι επτά θεματικές στρατηγικές ήταν: 1) προστασία των εδαφών, 2) προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, 3) βιώσιμη χρήση φυτοφαρμάκων με στόχο την ελαχιστοποίηση των κινδύνων στην δημόσια υγεία και την υποκατάστασή τους από ασφαλέστερες ουσίες, 4) προστασία από την ρύπανση του αέρα, 5) αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος με τον έλεγχο των μεταφορών, την πρόωθηση των δημόσιων συγκοινωνιών και τον έλεγχο των καυσαερίων, 6) αειφόρος χρήση των πόρων, 7) αποφυγή και ανακύκλωση αποβλήτων με στόχο την μείωση των ροών πρώτων υλών, την βελτιωμένη απόδοση και την αποσύνδεση από την οικονομική μεγέθυνση.

⁹ Ενημερωτικό δελτίο: 7^ο ΠΔΠ - το γενικό Ενωσιακό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον έως το 2020.

στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στηρίζει την εφαρμογή του 7ου Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον και άλλες στρατηγικές και σχέδια της ΕΕ για το περιβάλλον και για το κλίμα. Η ονομασία προέρχεται από το γαλλικό ακρωνύμιο (L'Instrument Financier pour l'Environnement — Χρηματοδοτικό μέσο για το περιβάλλον). Μέσω του προγράμματος LIFE χρηματοδοτούνται μέτρα και έργα με ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία για τα κράτη-μέλη. Κάθε έτος, η Επιτροπή δημοσιεύει πρόσκληση υποβολής προτάσεων, συνεκτιμώντας το πολυετές στρατηγικό πρόγραμμα, καθώς και τις ενδεχόμενες εθνικές προτεραιότητες για τις οποίες έχει ενημερωθεί.

Το τρέχον πρόγραμμα LIFE 2014 – 2020 αποτελεί συνέχεια και εξέλιξη των προηγούμενων προγραμμάτων LIFE¹⁰. Περιλαμβάνει δύο επιμέρους προγράμματα: το υποπρόγραμμα «Περιβάλλον» και το υποπρόγραμμα «Δράση για το κλίμα». Ο νέος κανονισμός LIFE¹¹ δημοσιεύτηκε στις 20 Δεκεμβρίου 2013 στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η χρηματοδοτική του κάλυψη ανέρχεται για την περίοδο σε 3.456.655.000 € σε τρέχουσες τιμές. Ο προϋπολογισμός της πρόσκλησης για το 2014 ανήλθε συνολικά στα 232.862.966 €. Το ποσοστό της συγχρηματοδότησης κυμαίνεται (ανάλογα τη δράση) από 60% μέχρι 75%.

Η Επιτροπή αποφασίζει, μεταξύ των έργων που της υποβάλλονται, τα έργα που μπορούν να τύχουν χρηματοδοτικής στήριξης στο πλαίσιο του LIFE+ και δημοσιεύει τακτικά τον κατάλογο των εν λόγω έργων. Τα συγχρηματοδοτούμενα έργα πρέπει να κατανέμονται αναλογικά από την Επιτροπή με βάση τον συνολικό πληθυσμό και την πυκνότητα πληθυσμού κάθε κράτους μέλους, καθώς και την έκταση των ζωνών (περιοχών) κοινοτικής σημασίας κάθε κράτους μέλους και το μέρος της επικράτειας κάθε κράτους μέλους που καλύπτεται από ζώνες (περιοχές) κοινοτικής σημασίας.

Το LIFE δε χρηματοδοτεί τα μέτρα που πληρούν τα κριτήρια άλλων κοινοτικών δημοσιονομικών μέσων ή που στηρίζονται από αυτά, είτε αυτά είναι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο(ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο για την Αγροτική Ανάπτυξη, το πρόγραμμα-πλαίσιο για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα, το Ευρωπαϊκό Ταμείο για την Αλιεία και το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης.

¹⁰ Η χρονική εξέλιξη έχει ως εξής : LIFE I (1992 – 1995), LIFE II (1996 – 1999), LIFE III (2000 – 2004) με παράταση έως το 2006, LIFE+ (2007 – 2013).

¹¹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1293/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με τη θέσπιση Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE)και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 614/2007.

Τούτο δείχνει τη σχέση συμπληρωματικότητας που υφίσταται ανάμεσα στα χρηματοδοτικά εργαλεία της ΕΕ.

Από την έναρξη του LIFE το 1992, έχουν χρηματοδοτηθεί 219 σχέδια στην Ελλάδα, τα οποία αντιστοιχούν σε επενδύσεις ύψους 291 εκ. €, εκ των οποίων τα 153 εκ. € συνεισέφερε η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τα σχέδια LIFE, δίνοντας έμφαση σε πρακτικές πρωτοβουλίες, στην καινοτομία και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών σε τοπικό επίπεδο, άλλαξαν τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικοί ιθύνοντες, οι ενδιαφερόμενοι φορείς και το ευρύ κοινό σκέπτονται και ενεργούν για την προστασία του περιβάλλοντος. Στην επιτυχή εφαρμογή του προγράμματος συμβάλλει και η λειτουργία των εθνικών σημείων επαφής του LIFE, ιδίως όσον αφορά την παροχή στήριξης στους αιτούντες και τους δικαιούχους. Μπορεί να χρηματοδοτεί δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

2.6 Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) - European Environment Agency (EEA)

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) είναι ένας οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιδρυτικός κανονισμός του εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 1990 στην Κοπεγχάγη. Τέθηκε σε εφαρμογή στα τέλη του 1993, αμέσως μετά την απόφαση εγκατάστασης του ΕΟΠ στην Κοπεγχάγη. Ο Οργανισμός άρχισε να λειτουργεί ουσιαστικά το 1994.

Ιδρύθηκε για να στηρίζει την εκπόνηση, εφαρμογή και αξιολόγηση της περιβαλλοντικής πολιτικής και για να ενημερώνει το ευρύ κοινό πάνω σε αυτό το θέμα. Αποστολή του είναι η παροχή έγκυρης, ανεξάρτητης πληροφόρησης για το περιβάλλον και τις προοπτικές του. Ο Οργανισμός αποτελεί την κύρια πηγή πληροφόρησης για όσους συμμετέχουν στην ανάπτυξη, υιοθέτηση, εφαρμογή και αξιολόγηση της περιβαλλοντικής πολιτικής, αλλά και για το ευρύ κοινό. Σήμερα, ο ΕΟΠ αριθμεί 33 χώρες μέλη και 6 συνεργαζόμενες χώρες¹². Εξυπηρετεί τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης - την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο - καθώς και τις χώρες μέλη. Εκτός από αυτή την κεντρική ομάδα συντελεστών της ευρωπαϊκής πολιτικής, εξυπηρετούνται και άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ, όπως η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των

¹² Οι 33 χώρες – μέλη περιλαμβάνουν τα 28 κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και την Ελβετία, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Τουρκία. Συνεργαζόμενες χώρες είναι οι 6 χώρες των δυτικών Βαλκανίων: Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Μαυροβούνιο, Σερβία, καθώς και το Κοσσυφοπέδιο.

Περιφερειών. Πέραν της ΕΕ, σημαντικοί χρήστες των πληροφοριών είναι επιχειρηματίες, πανεπιστημιακοί, μη κυβερνητικοί οργανισμοί και άλλα μέλη της κοινωνίας των πολιτών.

Ο ΕΟΠ συντάσσει πενταετείς εκθέσεις περιβαλλοντικής κατάστασης¹³, θεματικές και τεχνικές εκθέσεις, σύντομες ενημερώσεις, εκδόσεις με τα κυριότερα σημεία και υπηρεσίες πληροφόρησης στο διαδίκτυο, πολυμεσικά και διαδραστικά εκπαιδευτικά προϊόντα μέσω διαδικτύου. Επίσης, παρέχει εξειδικευμένες συμβουλευτικές υπηρεσίες προς τους φορείς χάραξης πολιτικής, διοργανώνει διασκέψεις και επισκέψεις, διαχειρίζεται τα συστήματα πληροφόρησης, τα δίκτυα και τις υπηρεσίες επικοινωνίας για το κοινό. Παρέχει ευρύ φάσμα πληροφοριών και αξιολογήσεων, το οποίο καλύπτει την κατάσταση του περιβάλλοντος και τις διαγραφόμενες τάσεις μέσα σε αυτό, τις πιέσεις που ασκούνται στο περιβάλλον, καθώς και τις οικονομικές και κοινωνικές κινητήριες δυνάμεις που τις ασκούν. Επίσης, ο Οργανισμός ασχολείται με την ανάπτυξη σεναρίων, αξιολογεί τις πολιτικές και διασφαλίζει την ποιότητα των δεδομένων.

Οι τομείς προτεραιότητας του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος είναι:

- η ποιότητα του αέρα
- η ποιότητα των υδάτων
- η κατάσταση του εδάφους, της πανίδας και της χλωρίδας
- η χρήση του εδάφους και των φυσικών πόρων
- η διαχείριση των αποβλήτων
- η εκπομπή ήχων
- οι χημικές ουσίες
- η προστασία των ακτών και του θαλάσσιου περιβάλλοντος

Από τις παραπάνω προτεραιότητες, η διαχείριση των αποβλήτων (των στερεών) θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

2.7 Αξιολόγηση – Αποτίμηση

Η σημαντική πρόοδος, που σημειώθηκε στο περιβάλλον από τις αρχές της δεκαετίας του 70 είναι αναμφισβήτητη. Η πρόοδος αυτή περιλαμβάνει περισσότερη και βαθύτερη πολιτική, με καλύτερη και ακριβέστερη στόχευση, αποτελεσματικότερη, πυκνότερη και αρτιότερη οργάνωση, συγκροτημένη μεθόδευση και πλήθος μέσων και εργαλείων. Παρά το γεγονός

¹³ Η τελευταία έκθεση του ΕΟΠ συντάχθηκε το 2010 με τίτλο «Το ευρωπαϊκό περιβάλλον – Κατάσταση και προοπτικές 2010: Συγκεφαλαιωτική έκθεση (SOER 2010)». Η νέα έκθεση με τίτλο «The European environment – State and outlook 2015» θα εκδοθεί στις 4 Μαρτίου 2015.

ότι η Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Πολιτική τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχει κάνει τεράστιο άλμα, υπάρχει ένα ζήτημα που συνεχίζει να υφίσταται σε όλες τις φάσεις της εξέλιξης της κοινοτικής πολιτικής περιβάλλοντος. Δεν είναι τίποτα άλλο παρά η ανεπαρκής εφαρμογή και επιβολή της νομοθεσίας. Το ανεπαρκές επίπεδο εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στα κράτη μέλη έχει επισημανθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το οποίο κατά καιρού έχει κάνει διάφορες συστάσεις για μια αποτελεσματικότερη εφαρμογή. Έχει τονίσει επίσης την ανάγκη αυστηρότερης επιβολής της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Επανειλημμένα έχει αναγνωρίσει ως κεντρική προτεραιότητα την ανάγκη βελτιωμένης εφαρμογής της νομοθεσίας.

Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι έχουν σημειωθεί ορισμένες επιτυχίες, που αφορούν στην επίλυση συγκεκριμένων περιβαλλοντικών προβλημάτων και στη βελτίωση ορισμένων περιβαλλοντικών δεικτών. Αναφέρονται, χαρακτηριστικά, η μείωση των ευρωπαϊκών εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, η αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η σημαντική βελτίωση ορισμένων δεικτών ατμοσφαιρικής ρύπανσης και ρύπανσης των υδάτων σε ολόκληρη την Ευρώπη, η αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων, η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της χρήσης υλών και της παραγωγής αποβλήτων σε σχέση με τον ρυθμό αύξησης της οικονομίας, η δημιουργία ενός εκτεταμένου δικτύου προστατευόμενων περιοχών¹⁴. Όμως, παρατηρείται, συνολικά, μια ανησυχητική επιδείνωση της κατάστασης του περιβάλλοντος, πράγμα που φαίνεται και στην τελευταία έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος¹⁵. Οι αυξημένες πιέσεις στο περιβάλλον δε φαίνεται να κατάφεραν να αντισταθμιστούν από την πρόοδο που έχει επιτευχθεί αναφορικά με την πύκνωση και βελτίωση του κοινοτικού συστήματος και των εργαλείων περιβαλλοντικής πολιτικής, ούτε από τη διαρκώς αυξανόμενη παραγωγή, δικαίου, πολιτικής και δράσεων στο εν λόγω πεδίο ή την ανάπτυξη μηχανισμών για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Η εικόνα αυτή αντικατοπτρίζεται επίσης στις πρόσφατες «Ετήσιες επισκοπήσεις περιβαλλοντικής πολιτικής» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τις οποίες έως και τα δύο τρίτα των 30 επιλεγμένων περιβαλλοντικών δεικτών καταγράφουν μη ικανοποιητική επίδοση ή ανησυχητική τάση, ενώ οι υπόλοιποι δείκτες καταγράφουν υψηλή επίδοση ή τουλάχιστον μια σχετική πρόοδο ως προς την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων.

¹⁴ NATURA 2000 – ένα πανευρωπαϊκό δίκτυο περιοχών που σκοπό έχει την προστασία των ειδών και οικοτόπων στο φυσικό τους περιβάλλον, αποτελείται από περισσότερες από 26 000 τοποθεσίες και είναι το μεγαλύτερο στον κόσμο. Σήμερα, καλύπτει σχεδόν το 18 % του εδάφους της ΕΕ - έκταση ισοδύναμη με το συνολικό μέγεθος της Γερμανίας, της Πολωνίας και της Τσεχικής Δημοκρατίας.

¹⁵ SOER 2010

Η μη εφαρμογή της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας έχει πολλές αρνητικές συνέπειες. Υπονομεύει θεμελιώδεις περιβαλλοντικούς στόχους, βλάπτει την υγεία του ανθρώπου και προκαλεί στη βιομηχανία αβεβαιότητα ως προς το ρυθμιστικό πλαίσιο, καθώς τα συμφωνηθέντα πρότυπα δεν εφαρμόζονται με τον ίδιο τρόπο σε όλη την Ένωση. Αντίθετα, η ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας μπορεί να αποφέρει οικονομικά οφέλη. Εάν, για παράδειγμα, εφαρμοζόταν πλήρως η νομοθεσία της ΕΕ για τα απόβλητα, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν 400.000 θέσεις εργασίας και να μειωθούν οι ετήσιες καθαρές δαπάνες κατά 72 δισ. ευρώ.

Η αποτελεσματικότητα της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ προσδιορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την εφαρμογή της σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Κάθε κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την ενσωμάτωση (εμπρόθεσμη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, συμμόρφωση και ορθή εφαρμογή) του δικαίου της ΕΕ στην εσωτερική έννομη τάξη του. Βάσει των Συνθηκών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεριμνά για την ορθή εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Συνεπώς, όταν ένα κράτος μέλος δεν τηρεί αυτή την υποχρέωση, η Επιτροπή διαθέτει ειδικές εξουσίες (προσφυγή για παράβαση) που προβλέπονται στα άρθρα 258 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 106α της συνθήκης ΕΚΑΕ για να θέσει τέρμα στην εν λόγω παράβαση και, ενδεχομένως, προσφεύγει στο Δικαστήριο.

Στο πλαίσιο της προσφυγής για παράβαση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κινεί κατ' αρχάς μια διοικητική διαδικασία που ονομάζεται «διαδικασία παράβασης» ή «διαδικασία προ της ασκήσεως προσφυγής». Στόχος του σταδίου προ της ασκήσεως προσφυγής είναι η εκούσια συμμόρφωση του κράτους μέλους προς τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει πολλά στάδια και μπορεί να έπεται του σταδίου διερεύνησης ή ελέγχου, ιδιαίτερα στην περίπτωση διαδικασιών παράβασης που κινήθηκαν κατόπιν καταγγελίας.

Η προειδοποιητική επιστολή αποτελεί το πρώτο βήμα του σταδίου προ της ασκήσεως προσφυγής, κατά τη διάρκεια του οποίου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από κάποιο κράτος μέλος να υποβάλει, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, τις παρατηρήσεις του σχετικά με κάποιο πρόβλημα εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, που έχει διαπιστωθεί.

Η παραπομπή στο Δικαστήριο σηματοδοτεί το στάδιο της άσκησης προσφυγής. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαθέτει διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τόσο την κίνηση της διαδικασίας παράβασης και την παραπομπή στο Δικαστήριο όσο και τη χρονική στιγμή για την άσκηση της προσφυγής.

Τελικά ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν προοδεύει με το ρυθμό που θα έπρεπε; Αναμφισβήτητα, η Ευρώπη και το περιβάλλον της αντιμετωπίζουν

ορισμένες σοβαρές παγκόσμιες προκλήσεις, όπως η αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, η διεύρυνση της μεσαίας τάξης που χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά κατανάλωσης, η ταχεία οικονομική ανάπτυξη των αναδυόμενων οικονομιών, η αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας και ο εντεινόμενος παγκόσμιος ανταγωνισμός για τους πόρους. Κύρια και άκαμπτη δυσχέρεια στην όλη διαδικασία ανάπτυξης αποτελεί επίσης η έλλειψη περιβαλλοντικής συνείδησης και οικολογικής εκπαίδευσης των μελών της κοινωνίας. Όλοι αυτοί οι παράγοντες συνθέτουν το μεγάλο περιβαλλοντικό πρόβλημα της εποχής μας.

3^ο Κεφάλαιο

Φυσικό περιβάλλον και απόβλητα

3.1 Βασικές έννοιες

Με τον όρο περιβάλλον εννοούμε τις γεωγραφικές, φυσικές, κοινωνικές και οικογενειακές συνθήκες μέσα τις οποίες ζει και αναπτύσσεται ο άνθρωπος. Η UNESCO για το Περιβάλλον δίνει τον εξής ορισμό : «Περιβάλλον είναι ένα περίπλοκο σύνολο φυσικών, βιολογικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και πολιτικών συνθηκών που περιβάλλουν έναν άνθρωπο ή έναν οργανισμό και που τελικά καθορίζουν τη μορφή του καθώς και τη φύση της επιβιώσής του». Επίσης σύμφωνα με άλλο ορισμό «ως περιβάλλον χαρακτηρίζεται το σύνολο των φυσικών, χημικών και βιολογικών συνθηκών, όπου διατηρούνται και αναπτύσσονται τα έμβια όντα, δηλαδή όλα τα επίπεδα που συναποτελούν τη ζωή, το χώρο και το χρόνο όπου αυτή αναπτύσσεται». Είναι ένα ανοικτό, δυναμικό και διαρκώς μεταβαλλόμενο σύστημα. Διακρίνεται σε φυσικό και κοινωνικό.

Χρησιμοποιούμε τον όρο **φυσικό περιβάλλον** για να δηλώσουμε τον οργανικό και ανόργανο κόσμο που περιβάλλει τον άνθρωπο, τη βιόσφαιρα που έχει ανάγκη ο άνθρωπος για να επιζήσει. Στην έννοια του φυσικού περιβάλλοντος εντάσσουμε:

- το χώρο με την εδαφική του μορφολογία,
- τη γεωγραφική θέση που κατέχει ο χώρος,
- το κλίμα,
- την υδατογραφία,
- την πανίδα και τη χλωρίδα.

Η θεματική στρατηγική της ΕΕ για το αστικό περιβάλλον έχει ως στόχο τη βελτίωση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος, οδηγώντας σε πόλεις που θα είναι ελκυστικότεροι και πιο υγιεινοί τόποι διαβίωσης, εργασίας και επένδυσης και σε μείωση των δυσμενών περιβαλλοντικών επιπτώσεων των πολεοδομικών συγκροτημάτων. Τέσσερις στους πέντε ευρωπαίους πολίτες ζουν σε πόλεις. Οι περισσότερες πόλεις αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα: κακή ποιότητα του αέρα, πυκνή οδική κυκλοφορία και συμφόρηση, μεγάλη ηχορύπανση, μέτρια ποιότητα δομημένου περιβάλλοντος, εγκαταλελειμμένες περιοχές, εκπομπές αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου, άναρχη δόμηση (επέκταση

των πόλεων), δημιουργία απορριμμάτων και λυμάτων. Αντικείμενο αυτού του κεφαλαίου είναι τα απορρίμματα τα οποία σαφέστατα συνιστούν μεγάλο περιβαλλοντικό πρόβλημα.

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα δεν εμφανίστηκε τυχαία, ούτε λόγω κάποιας μεταβολής των φυσικών φαινομένων. Οφείλεται σε συγκεκριμένες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές ανθρώπινες επιλογές. Ανάλογα με την ιστορική περίοδο που διανύει η ανθρωπότητα καθώς και την εξέλιξη του πολιτισμού, την κουλτούρα, την τεχνολογία, διαμορφώνονται τα αντίστοιχα περιβαλλοντικά προβλήματα. Επομένως, η έννοια του περιβαλλοντικού προβλήματος δεν είναι παγιωμένη, αντιθέτως μεταβάλλεται διαχρονικά και ποικίλει ανάλογα με τον χρόνο, το χώρο, το επίπεδο ανάπτυξης, τις πολιτισμικές επιρροές και άλλα.

Αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό, εάν γυρίσουμε πίσω στο χρόνο, σε μια όχι και τόσο παλιά εποχή, όπου οι άνθρωποι δεν πετούσαν σχεδόν τίποτε. Το κάθε τι μπορούσε να καταναλωθεί ή να ξαναχρησιμοποιηθεί. Τα σκουπίδια της κουζίνας πήγαιναν στα ζώα της αυλής, τα παλιά ρούχα τα μάλωναν, τα παλιά έπιπλα τα επισκεύαζαν, τα σπασμένα αντικείμενα τα κολλούσαν. Αν, παρόλα αυτά, κάτι δεν χρειαζόταν πια, απλά το πετούσαν στο κοντινότερο ρέμα. Άλλωστε η φύση τότε έμοιαζε απέραντη και η παρουσία του ανθρώπου τόσο σπάνια. Όσο τα περιβαλλοντικά προβλήματα ήταν μικρά, τόσο η φύση μπορούσε να επαναφέρει την απαραίτητη ισορροπία στα συστήματα που διαταράσσονταν. Με το πέρασμα του χρόνου οι αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των ανθρώπινων κοινωνιών συνέβαλαν στην κλιμάκωση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Στην εποχή μας, στη βιομηχανική κοινωνία που ζούμε, η συνεχής διαφοροποίηση των προϊόντων, η μικρή διάρκεια ζωής τους (π.χ. προϊόντα μιας χρήσης), η μεγάλη καταναλωτική μανία, έρχονται σε αντίθεση με το πρότυπο της παλαιάς αγροτικής κοινωνίας. Σήμερα το να είσαι επιδεικτικός καταναλωτής εκθειάζεται δυστυχώς ως το απόλυτο δείγμα της επιτυχίας και του εκμοντερνισμού. Με την πάροδο του χρόνου, η φύση σήμερα είναι πλημμυρισμένη από απορρίμματα.

3.2 Τα στερεά απόβλητα

Για την έννοια της λέξης «απόβλητα» υφίστανται διάφορες ερμηνείες του. Ωστόσο, ένας απλός και σύντομος ορισμός ορίζει ως απορρίμματα ή απόβλητα τα υπολείμματα τροφών και αντικείμενα τα οποία έχουν παύσει να εξυπηρετούν τον σκοπό για τον οποίο έχουν κατασκευαστεί. Σύμφωνα με το άρθρο 11, του Ν. 4042/2012, απόβλητο είναι κάθε ουσία ή

αντικείμενο, το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει. (αρ. 11, Ν. 4042/2012). Απόβλητα παράγονται με την άσκηση οποιασδήποτε ανθρώπινης δραστηριότητας, από την παραγωγική διαδικασία έως και την κατανάλωση των αγαθών. Κύριο χαρακτηριστικό τους είναι η μεταβλητότητά τους δεδομένου ότι με την πάροδο του χρόνου αλλάζει η σύνθεση και η πολυπλοκότητά τους¹⁶. Έτσι, στον ορισμό αυτό θα πρέπει να συμπεριλάβουμε τη μεταβλητή αξία και το μέλλον όλων των ειδών αποβλήτων σε συνδυασμό με την νομική και διοικητική τους κατάσταση, αλλά και τις πιθανές βλάβες που μπορεί να προκαλούν στην υγεία και στο περιβάλλον κατά τη διαδικασία της παραγωγής, αποθήκευσης μεταφοράς και επεξεργασίας αυτών. Διακρίνονται σε στερεά, υγρά (ή λύματα) και αέρια (καυσαέρια) απόβλητα ανάλογα με τους αποδέκτες στους οποίους καταλήγουν: το έδαφος, το νερό και τον αέρα. Όλα τα απόβλητα ονομάζονται εκπομπές (emissions).

Ο όρος Στερεά Απόβλητα (ΣΑ) σύμφωνα με την Οδηγία-πλαίσιο 1975/442 αναφέρεται στις ουσίες ή τα αντικείμενα που ο κάτοχός τους επιθυμεί να αποβάλλει ή υποχρεούται να αποβάλλει με βάση την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, εφαρμόζοντας ελεγχόμενους τρόπους απόρριψης για το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου. Στερεό απόβλητο είναι οποιοδήποτε υλικό είναι ανεπιθύμητο και δεν είναι αέριο ή υγρό. Τα στερεά απόβλητα κατηγοριοποιούνται ανάλογα με την προέλευσή τους σε αστικά και αγροτικά. Στα αστικά στερεά απόβλητα (ΑΣΑ) εντάσσεται οτιδήποτε προκύπτει ως κατάλοιπο της καθημερινής ζωής του ανθρώπου και τα οποία λόγω φύσεως ή σύστασης μπορούν να συλλεχθούν, μεταφερθούν και επεξεργαστούν. Παρουσιάζουν σχετική ευκολία στη συλλογή, μεταφορά, ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση σε αντίθεση με τα αέρια και υγρά. Επομένως, με τον όρο Αστικά Στερεά Απόβλητα εννοούμε τα οικιακά απόβλητα, καθώς και άλλα απόβλητα τα οποία, λόγω της φύσης ή της σύνθεσης, προσομοιάζουν με τα οικιακά, όπως τα δημοτικά απόβλητα. (MSW¹⁷).

Τα ΑΣΑ μπορούν να χωριστούν σε υποκατηγορίες όπως:

- **Οικιακά απόβλητα**, όπου υπάγονται τα κατάλοιπα κάθε είδους, τα οποία συλλέγονται μέσα σε πλαστικές ή χάρτινες σακούλες, όπως για παράδειγμα υπολείμματα τροφών, στάχτες, κατάλοιπα γυαλιών, άδεια μπουκάλια, φύλλα, χαρτιά. Ενώ οι ετερογενείς συλλογές οικιακών αποβλήτων, των οποίων η φύση διαφέρει ανά περιοχή χαρακτηρίζονται ως δημοτικά στερεά απόβλητα.

¹⁶ Τα απορρίμματα δε μπορούν να εξαφανιστούν, αλλά μετατρέπονται με φυσικές ή τεχνικές μεθόδους, σε άλλη στερεά, υγρή ή αέρια μορφή. Αυτή η τελική τους μορφή πρέπει να είναι τέτοια έτσι ώστε να μην προκαλείται ρύπανση στο έδαφος, στο νερό ή στον αέρα.

¹⁷ Municipal Solid Waste

-
- **Εμπορικά απόβλητα**, όπου εντάσσονται όσα τοποθετούνται σε διαφόρων μεγεθών δοχεία ή σάκους ή ακόμα και σε μεγάλους υποδοχείς (containers) ενώ η συλλογή και η διάθεση τους είναι όμοια με αυτή των οικιακών απορριμμάτων.
 - **Ογκώδη απόβλητα**, όπου περιλαμβάνονται τα εγκαταλελειμμένα αντικείμενα σε δημόσιους χώρους ή τοποθετημένα σε καθορισμένες θέσεις, καθώς και τα πτώματα μικρών ζώων.
 - **Επικίνδυνα απόβλητα**, όπου νοούνται όλα τα απορρίμματα που περιέχουν ουσίες ή υλικά σε συγκεντρώσεις που τα καθιστούν επικίνδυνα για την υγεία και το περιβάλλον, όπως για παράδειγμα, διάφορα προϊόντα καθαρισμού (καθαριστικά φούρνου, πατωμάτων, αποσμητικά χώρου), παραφαρμακευτικά προϊόντα (βαφές μαλλιών), μπαταρίες, βερνίκια, εντομοκτόνα κ.λπ.
 - **Ειδικά απόβλητα**, αφορά όλα τα απορρίμματα που χρήζουν ειδικού τρόπου συλλογής, μεταφοράς και διάθεσης. Σε αυτά περιλαμβάνονται όλα τα αδρανή υλικά και τα κατάλοιπα των δημοσίων έργων και ιδιαίτερα οι βιομηχανικές στάχτες και σκουριές, τα μολυσματικά απορρίμματα των νοσοκομείων και κλινικών, τα απορρίμματα των σφαγείων καθώς και τα ογκώδη απορρίμματα πολύ μεγάλου βάρους ή διαστάσεων ή τέτοιας φύσης που δεν τους επιτρέπει να φορτωθούν σε συνήθη μεταφορικά μέσα.

Αναλυτικότερα τα ΑΣΑ διακρίνονται στις εξής ομάδες υλικών:

- Ζυμώσιμα - Βιοαπόβλητα : η ομάδα αυτή περιλαμβάνει τα υπολείμματα της κουζίνας και του κήπου
- Χαρτί : περιλαμβάνονται όλα τα είδη χαρτιού και χαρτονιού που προέρχονται κυρίως από συσκευασμένα προϊόντα και έντυπο υλικό.
- Μέταλλα: Περιλαμβάνονται όλα τα μεταλλικά υλικά που καταλήγουν ως απορρίμματα. Διακρίνονται σε σιδηρούχα, που έχουν μαγνητικές ικανότητες και στα μη σιδηρούχα μέταλλα, με κυριότερο το αλουμίνιο.
- Γυαλί : όσον αφορά την ανακύκλωση, διακρίνεται σε λευκό, καφέ και πράσινο γυαλί.
- Πλαστικό: Χαρακτηριστικό της ομάδας αυτής αποτελεί η ανομοιογένεια εξαιτίας των πολλών χρησιμοποιούμενων πολυμερών (π.χ. PVC, PET, ABS). Αυξάνεται συνεχώς η χρήση τους λόγω των συσκευασιών.
- Ξύλο-Δέρμα-Υφασμα-Λάστιχο: Αυτά αποκαλούνται «λοιπά καύσιμα».

-
- Αδρανή : Στην ομάδα αυτήν περιλαμβάνονται τα χημικά ανενεργά υλικά που καταλήγουν στα οικιακά απορρίμματα (πέτρες, χώμα κλπ.) και τα ακίνδυνα απόβλητα που δεν υφίστανται σχεδόν καμία φυσική, χημική ή βιολογική μετατροπή. Τα αδρανή απόβλητα δε διαλύονται, δε συμμετέχουν σε άλλες φυσικές ή χημικές αντιδράσεις, δε βιοδιασπώνται και δεν επιδρούν δυσμενώς στην ρύπανση του περιβάλλοντος, αλλά και στην υγεία του ανθρώπου (Άρθρο 2 Οδηγίας 1999/31/EK)
 - Λοιπά: Στο κλάσμα αυτό καταλήγουν τα απορρίμματα που δεν μπορούν να κατανεμηθούν σε καμία από τις ανωτέρω κατηγορίες.

Σημαντικοί παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγή ΑΣΑ είναι: το κατά κεφαλή Α.Ε.Π., το μέγεθος του νοικοκυριού, η απασχόληση ανά τομέα (γεωργία, βιομηχανία, υπηρεσίες κ.λπ.) και ο γενικότερος χαρακτήρας της περιοχής (αστική, γεωργική, ορεινή, νησιωτική κλπ).

3.3 Η διαχείριση των αποβλήτων

Η διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί ένα σύγχρονο περιβαλλοντικό ζήτημα που καλείται να αντιμετωπίσει κάθε ανεπτυγμένη κοινωνία. Το πρόβλημα της διαχείρισης των αποβλήτων αποτελεί ένα από τα τρία σημαντικότερα παγκοσμίως, μαζί με την έλλειψη νερού και την κλιματική αλλαγή, ενώ μεταφέρεται από γενιά σε γενιά. Τα απορρίμματα ρυπαίνουν το περιβάλλον και επιβαρύνουν το έδαφος και τους υδροφόρους ορίζοντες με αποτέλεσμα τη γενικότερη υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος ζωής. Ως διαχείριση αποβλήτων ορίζουμε το σύνολο των ενεργειών που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων από την παραγωγή και διάθεση αποβλήτων στο περιβάλλον. Ουσιαστικά και πρακτικά η διαχείριση των αποβλήτων απαντά στο εξής ερώτημα: Τι συμβαίνει αφού αδειάσουν οι κάδοι και καθαριστούν οι δρόμοι; Μέχρι τώρα τα συγκεντρωμένα απορρίμματα θάβονταν σε μεγάλες τρύπες στη γη, συνήθως σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους, σε εγκαταλελειμμένα λατομεία ή νταμάρια. Όμως, όπως πολλά άλλα πράγματα στον πλανήτη μας έχουν εξαντληθεί, έτσι και οι τρύπες στη γη έχουν αρχίσει να μειώνονται, ενώ η λογική «πέτα το, ας' το, ξέχνα το», λόγω του περιβαλλοντικού κόστους που έχει, έχει εξαφανιστεί.

Η σημερινή κατάσταση στη διαχείριση των απορριμμάτων, με τη διάθεση τους σε ημιελεγχόμενες χωματερές ή σε ανεξέλεγκτους σκουπιδότοπους, δε μπορεί να συνεχιστεί

πλέον τόσο για περιβαλλοντικούς όσο και για νομικούς, οικονομικούς και κοινωνικοπολιτικούς λόγους.

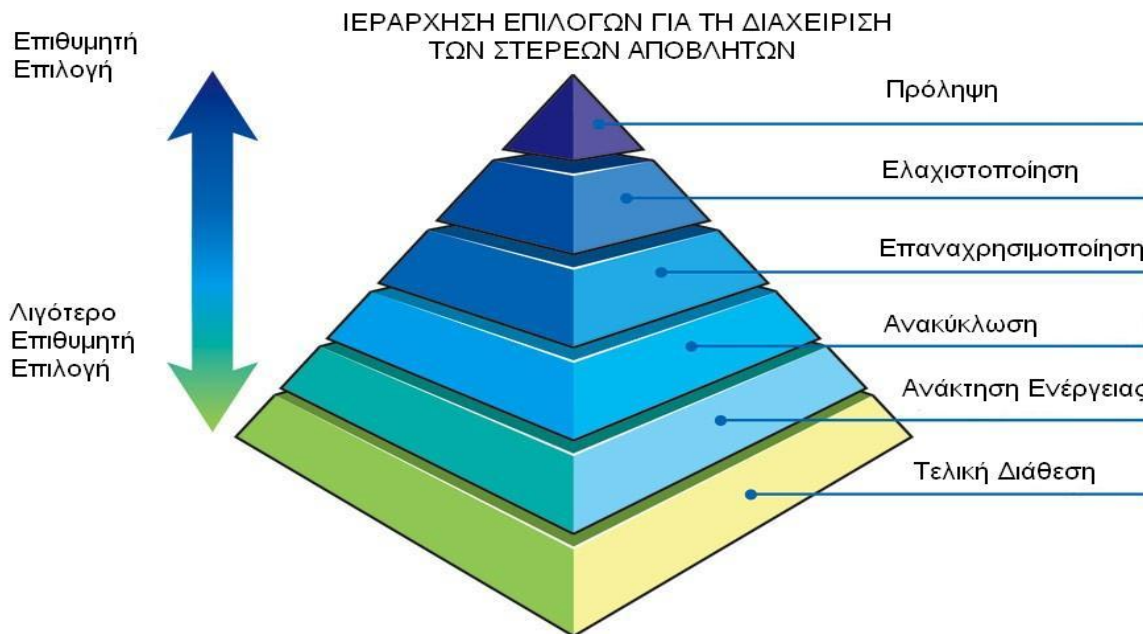
Το ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής διαχείρισης αποβλήτων όπως παρουσιάζεται από το ΥΠΕΚΑ είναι¹⁸:

- η ενιαία και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του συνόλου των ρευμάτων αποβλήτων,
- η ιεράρχηση των δραστηριοτήτων με προτεραιότητα στην πρόληψη, προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, ανάκτηση πόρων και ενέργειας και τελική διάθεση υπολειμμάτων,
- η διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού, και
- η αντιμετώπιση της παραβατικής συμπεριφοράς.

Μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο πολιτικής και δράσεων ανήκει και η προσπάθεια τήρησης ανελαστικών υποχρεώσεων από το παρελθόν, όπως το θέμα της εξάλειψης των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης (ΧΑΔΑ), που στερεί από την ανάπτυξη της χώρας φυσικούς και οικονομικούς πόρους.

Η βασική αρχή που διέπει την πολιτική διαχείρισης των αποβλήτων (εκτός από αυτές που παρουσιάστηκαν στο Κεφ. 1), όπως προκύπτει από την ισχύουσα ευρωπαϊκή νομοθεσία και ειδικότερα την νέα Οδηγία Πλαίσιο (2008/98/ΕΚ) για τα απόβλητα είναι η ιεράρχηση διαχείρισης αποβλήτων. Η στρατηγική της ΕΕ για τα απόβλητα στηρίζεται στην έννοια της ιεράρχησης των αποβλήτων η οποία κατατάσσει τις επιλογές διαχείρισης σε επίπεδα (άρθρο 4 νέας Οδηγίας Πλαίσιο), όπως αποδίδεται σχηματικά:

¹⁸ www.ypeka.gr

Στην πυραμίδα διαχείρισης αποβλήτων, όσο υψηλότερα βρίσκεται μια επιλογή για τη διαχείριση των αποβλήτων τόσο περισσότερο επιθυμητή είναι. Άρα, δίνεται προτεραιότητα στην πρόληψη (βέλτιστη επιλογή), ακολουθούμενη από την επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση, άλλες μορφές ανάκτησης (π.χ. ανάκτηση ενέργειας) και την ασφαλή διάθεση να αποτελεί την έσχατη λύση ανάγκης.

Πρόληψη: επιτυγχάνεται με την ανάλυση κύκλου ζωής προϊόντων (ΑΚΖ) δηλαδή με τον περιβαλλοντικό σχεδιασμό του προϊόντος, με νέους τρόπους παραγωγής, μείωση της κατανάλωσης, αγορά προϊόντων με λιγότερη συσκευασία, περιορισμό της χρήσης επικίνδυνων ουσιών και επιλεκτική κατανάλωση με στόχο τη μείωση των απορριμμάτων που προορίζονται για τελική απόθεση.

Επαναχρησιμοποίηση υλικών: η επαναλαμβανόμενη χρήση προϊόντων και συστατικών. Παραδείγματα επαναχρησιμοποίησης είναι το γέμισμα των μελανοδοχείων των εκτυπωτών, η επισκευή ηλεκτρονικού εξοπλισμού, η μεταποίηση παλιών ρούχων, η ανακαίνιση επίπλων, κ.ά. Ένας άλλος τρόπος για να χρησιμοποιηθούν προϊόντα που έχουν χάσει την αρχική χρήση τους είναι το λεγόμενο «up cycling». Πρόκειται για την αξιοποίηση άχρηστων υλικών, πολλές φορές σε συνδυασμό με άλλα υλικά, για τη δημιουργία νέων προϊόντων. Συχνά τα προϊόντα αυτά έχουν καινοτόμο χαρακτήρα και καλλιτεχνική αισθητική.

Ανακύκλωση: αν η πρόληψη ή η επαναχρησιμοποίηση αποβλήτων δεν είναι εφικτή, τότε πρέπει ν' ανακτηθούν όσο γίνεται περισσότερες πρώτες ύλες, κατά προτίμηση μέσω

της ανακύκλωσης. Η ανακύκλωση μειώνει την ποσότητα των αποβλήτων που καταλήγει σε χώρους ταφής, ενώ μειώνεται και η λήψη αναγκαίων πρώτων υλών από το φυσικό περιβάλλον. αξιοποίηση αποβλήτων (δευτερογενή υλικά) για παραγωγή/ανάκτηση ενέργειας.

Ανάκτηση: η ανάκτηση ενέργειας από την αξιοποίηση των απορριμμάτων κυρίως μέσω της επεξεργασίας των οργανικών αποβλήτων για την παραγωγή βιοαερίου και την καύση των υπόλοιπων στερεών αποβλήτων. Το βιοαέριο περιέχει ουσιαστικά μεθάνιο (CH₄), το οποίο είναι ένα εξαιρετικά εύφλεκτο υλικό. Άρα το βιοαέριο είναι μια πολύτιμη πηγή ενέργειας. Οι χώροι υγειονομικής ταφής αποτελούν σημαντική πηγή εκπομπών CH₄. Η Οδηγία 1999/31/ΕΕ αναφέρει ότι «Τα αέρια που παράγονται σε χώρους ταφής απορριμμάτων θα πρέπει να συλλέγονται από όλους τους χώρους που δέχονται βιοαποδομήσιμα απόβλητα και το αέριο θα πρέπει να υφίσταται επεξεργασία και να χρησιμοποιείται. Εάν τα αέρια που συλλέγονται δε μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή ενέργειας, θα πρέπει να καίγονται».

Απόρριψη: η ταφή των απορριμμάτων θα πρέπει να αποτελεί την τελευταία λύση με εφαρμογή των ευρωπαϊκών και εθνικών προτύπων για ασφαλή τελική διάθεση σε χώρους υγειονομικής ταφής.

Η χρήση και αξιοποίηση των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ορθή εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων. Αποτελούν το απαραίτητο επιστημονικό και τεχνικό μέσο προκειμένου για την επιλογή καθαρών τεχνολογιών ή τεχνολογιών λιγότερο ρυπογόνων και οικονομικά βιώσιμων για τον ρυπαίνοντα.

3.4 Εθνικό νομικό και θεσμικό πλαίσιο

Ο όρος «απορρίμματα» απαντάται για πρώτη φορά στην ελληνική νομοθεσία στην υγειονομική διάταξη με αριθμό Ε1β/301/1964 και αφορούσε τη συλλογή, αποκομιδή και διάθεση απορριμμάτων. Δεν πρέπει να ξεχάσουμε όμως και το Ν. 2219/1936, ο οποίος διαμόρφωσε το πλαίσιο για την περιβαλλοντική εναπόθεση του παλιού χαρτιού και των ρακών. Τα επόμενα χρόνια ψηφίστηκαν πρόσθετες νομοθετικές ρυθμίσεις όπως ο Ν. 25/1975, Ν. 429/1976 και ο Ν. 1080/1980, οι οποίες καθόρισαν τον υπολογισμό των δημοτικών τελών καθαριότητας με βάση την επιφάνεια του νοικοκυριού (σε τ.μ.).

Το 1986 γίνεται η πρώτη προσπάθεια συμμόρφωσης της ελληνικής νομοθεσίας με την αντίστοιχη κοινοτική, οπότε και εκδίδεται η ΚΥΑ 49541/1424/86 «Στερεά απόβλητα σε

συμμόρφωση με την Οδηγία 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 15^{ης} Ιουλίου 1975¹⁹». Στα πλαίσια του κειμένου της αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά η σημαντικότητα του ζητήματος, δόθηκαν νέες διαστάσεις και προοπτικές επίλυσης στο θέμα της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων ενώ διατυπώθηκαν οι βασικές αρχές που όφειλαν να ισχύουν κατά τη διαχείριση των απορριμμάτων, με στόχο την προφύλαξη του περιβάλλοντος αλλά και της δημόσιας υγείας. Επιπλέον, με την κοινή υπουργική απόφαση ορίστηκαν οι τυπικές διαδικασίες που όφειλαν να τηρούνται κατά τη διαχείριση των απορριμμάτων, δόθηκαν ορισμοί σε βασικές έννοιες ενώ ορίστηκαν οι αρμόδιοι φορείς, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα αυτών. Τέλος τονίστηκε η αναγκαιότητα της εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης, μελετών ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης υλικών, καθώς και η ωφελιμότητα της ανάκτηση ενέργειας από τα στερεά απόβλητα.

Την ίδια χρονιά η ελληνική κυβέρνηση ψήφισε το Ν.1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος», ο οποίος αποτελεί σημείο αναφοράς σχετικά με την περιβαλλοντική προστασία στην Ελλάδα. Το άρθρο 12 του παραπάνω νόμου, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 59, του Ν. 4042/2012 ασχολείται με τα στερεά απόβλητα, ενώ ειδικότερα ορίζει ότι : «Η διαχείριση των στερεών αποβλήτων γίνεται με τρόπο ώστε να μην δημιουργούνται κίνδυνοι για την υγεία και το περιβάλλον και ενοχλήσεις από θόρυβο ή δυσοσμίες, να μην προκαλείται υποβάθμιση στο φυσικό περιβάλλον και σε χώρους που παρουσιάζουν ιδιαίτερα οικολογικό, πολιτιστικό, και αισθητικό ενδιαφέρον, καθώς και να εξοικονομούνται πρώτες ύλες ώστε να μπορεί να γίνει η μεγαλύτερη δυνατή επαναχρησιμοποίηση τους».

Το 1994 συγκροτείται με το Ν. 2242/1994 (άρθρο 4) «Ειδικό Σώμα Ελεγκτών για την Προστασία του Περιβάλλοντος», που τελούσε υπό την «εποπτεία» του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. Η αποτελεσματικότητα του αποδείχθηκε ανεπαρκής και έτσι αρκετά χρόνια αργότερα, με το άρθρο 9 του Ν. 2947/2001, καταργήθηκε το Ειδικό Σώμα Ελεγκτών για την Προστασία του Περιβάλλοντος και προβλέφθηκε η αντικατάστασή του από μια νέα οργανωτική μονάδα, την «Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος» (Ε.Υ.Ε.Π.) που υπαγόταν απευθείας στον Υπουργό.

Το 1996 εκδίδεται η ΚΥΑ 69728/824, στην οποία, εκτός από τις γενικές κατευθύνσεις, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στη σύνταξη Σχεδίων Διαχείρισης των αποβλήτων και ορίζονται οι αρμόδιοι φορείς τόσο για το σχεδιασμό, όσο και για την εφαρμογή τους. Επισημαίνεται η εξυγίανση των χώρων διάθεσης μετά το τέλος της λειτουργίας τους και η αποκατάσταση

¹⁹ Καταργήθηκε με την παρ. 4, του άρθρου 59, του Ν. 4042/12 (ΦΕΚ 24^Α/13-2-2012).

των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης. Αργότερα, ο Ν. 2939/2001 διαμορφώνει το θεσμικό πλαίσιο για την εναλλακτική διαχείριση συσκευασιών και άλλων προϊόντων. Το 2003 δημοσιεύεται η ΚΥΑ 50910/2727/2003 με σκοπό την πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 1991/156/ΕΟΚ, στην οποία καθορίζονται οι στόχοι και οι αρχές της διαχείρισης στερεών αποβλήτων, οι προδιαγραφές του ΕΣΔΑ και του ΠΕΣΔΑ αλλά και οι υπόχρεοι φορείς για τη διαχείριση στερεών αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.). Τα επόμενα έτη ακολούθησαν προεδρικά διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις για τον καθορισμό των επιμέρους όρων και στόχων για κάθε κατηγορία (ρεύμα) αποβλήτου²⁰.

Το 2012, με το Νόμο Πλαίσιο για τα απόβλητα **Ν. 4042/2012**, ενσωματώνεται στο εθνικό δίκαιο η νέα Οδηγία Πλαίσιο για τα απόβλητα (2008/98/ΕΚ) και ρυθμίζεται εκ νέου συνολικά η διαχείριση των αποβλήτων, επικίνδυνων και μη.

Η οδηγία 2008/98 υποχρεώνει τη χωριστή συλλογή υλικών όπως το χαρτί, μέταλλα, πλαστικό, γυαλί από το 2015 και έπειτα, και θέτει νέους στόχους ανακύκλωσης και αξιοποίησης για τα Α.Σ.Α. γενικά. Πιο συγκεκριμένα στην Οδηγία αναφέρονται τα εξής: «Για την επίτευξη των στόχων της παρούσας οδηγίας και τη μετάβαση σε μια Ευρωπαϊκή Κοινωνία Ανακύκλωσης, με υψηλό επίπεδο αποδοτικότητας των πόρων, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλισθεί η επίτευξη των ακόλουθων στόχων: (α) Έως το 2020 η προετοιμασία για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των υλικών αποβλήτων, όπως τουλάχιστον το χαρτί, το μέταλλο, το πλαστικό και το γυαλί από τα νοικοκυριά και ενδεχομένως άλλης προέλευσης στο βαθμό που τα απόβλητα αυτά είναι παρόμοια με τα απόβλητα των νοικοκυριών, πρέπει να αυξηθεί κατ' ελάχιστον στο 50% ως προς το συνολικό βάρος» και, β) η προετοιμασία για την επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και ανάκτηση άλλων υλικών, συμπεριλαμβανομένων των εργασιών επίχωσης, όπου γίνεται χρήση αποβλήτων για την υποκατάσταση άλλων υλικών, μη επικίνδυνων αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων, εξαιρουμένων των υλικών που απαντούν στη φύση, πρέπει να αυξηθεί τουλάχιστον στο 70%. Στα κράτη μέλη δίνεται η ελευθερία να επιλέξουν τις κατάλληλες μεθόδους για την επίτευξή τους.

Ειδικότερα, ο Ν. 4042/2012 καθορίζει το θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση του συνόλου των αποβλήτων σε όλη την επικράτεια, πλην ορισμένων εξαιρέσεων του άρθρου 2 της Οδηγίας, ώστε να μην υπάρχουν αλληλεπικαλύψεις με άλλες νομοθεσίες.

Πέραν της ενσωμάτωσης της Οδηγίας, ο Νόμος Πλαίσιο εισάγει στο εθνικό δίκαιο ορισμένα πρόσθετα στοιχεία:

²⁰ Ορυκτέλαια, ελαστικά, ηλεκτρικές στήλες και συσσωρευτές, οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής, απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, απόβλητα συσκευασίας.

- Εκτός από το εθνικό σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων, τα περιφερειακά σχέδια διαχείρισης και τα προγράμματα πρόληψης, προβλέπει τη δυνατότητα κατάρτισης ειδικών εθνικών σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων για ορισμένα ρεύματα αποβλήτων που χρήζουν ειδικότερης συνολικής αντιμετώπισης.
- Θεσπίζει ποσοτικούς στόχους χωριστής συλλογής των βιοαποβλήτων για το 2015 και το 2020.
- Απλοποιεί τις διαδικασίες αδειοδότησης για τη διαχείριση αποβλήτων. Για την αδειοδότηση των εργασιών επεξεργασίας αποβλήτων απαιτείται περιβαλλοντική άδεια (ΑΕΠΟ ή ΠΠΔ) και άδεια λειτουργίας. Η συλλογή και μεταφορά δεν υπόκειται σε περιβαλλοντική αδειοδότηση και άδεια λειτουργίας.
- Εισάγει την τεκμηρίωση και παρακολούθηση της παραγωγής αποβλήτων και καθιερώνει ηλεκτρονικό σύστημα συστηματικής συλλογής και επεξεργασίας στοιχείων παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων.
- Θεσπίζει ειδικό τέλος ταφής σε ορισμένες κατηγορίες αποβλήτων των ΑΣΑ και των ΑΕΚΚ, στα οποία δεν έχουν προηγηθεί ορισμένες εργασίες επεξεργασίας.
- Θεσπίζει τις διαρκείς επιθεωρήσεις και τους ελέγχους από τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές στους οργανισμούς ή επιχειρήσεις που πραγματοποιούν εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων ή που συλλέγουν ή μεταφέρουν απόβλητα ή που παράγουν επικίνδυνα απόβλητα.
- Καθορίζει διοικητικές και ποινικές κυρώσεις σε όλους τους εμπλεκόμενους στη διαχείριση των αποβλήτων που αντιβαίνουν στις διατάξεις του εν λόγω νόμου.

Αναλυτικά, το νομικό πλαίσιο που διέπει τη διαχείριση των αποβλήτων στην Ελλάδα καθορίζεται πλέον σήμερα από:

- Το Ν. 2939/2001 (ΦΕΚ 179/Α/6-8-2001) «Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών άλλων προϊόντων – Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και άλλων Προϊόντων (ΕΟΕΔΣΑΠ) και άλλες διατάξεις», όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 3854/2010 (ΦΕΚ 94/Α/23-6-2010) «Τροποποίηση της νομοθεσίας για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων από τον Εθνικό Οργανισμό Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και άλλων Προϊόντων (Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π.) και άλλες διατάξεις» και από το Ν. 4042/2012,
- Το Ν. 4042/2012 (ΦΕΚ 24/Α/13-2-2012) «Ποινική Προστασία του Περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ – Πλαίσιο παραγωγής

και διαχείρισης αποβλήτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ – Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής», που ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την οδηγία – πλαίσιο 2008/98/ΕΕ για τα απόβλητα,

- Καθώς και από τις ειδικές προβλέψεις του Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α/21-9-2011) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

3.5 Εμπλεκόμενοι στη διαχείριση αποβλήτων

Στην Ελλάδα οι υπόχρεοι και κυριότεροι εμπλεκόμενοι φορείς στη διαχείριση των αποβλήτων με τις κύριες υποχρεώσεις τους, όπως αυτές απορρέουν από την κείμενη εθνική και κοινοτική νομοθεσία, είναι αρκετοί. Έτσι ξεκινώντας από τα ανώτερα στα κατώτερα επίπεδα έχουμε:

ΥΠΕΚΑ

- Χάραξη πολιτικής διαχείρισης των αποβλήτων.
- Προετοιμασία και εισήγηση σχετικού νομοθετικού έργου (σε συνεργασία με τα εκάστοτε συναρμόδια υπουργεία) και έκδοση εγκυκλίων για την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας, Εκπόνηση ΕΣΔΑ και των, κατά περίπτωση, ειδικών σχεδίων διαχείρισης και των προγραμμάτων πρόληψης (σε συνεργασία με τα εκάστοτε συναρμόδια υπουργεία).
- Γνωμοδότηση για τη συμβατότητα των ΠΕΣΔΑ με το ΕΣΔΑ.
- Ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα σχέδια διαχείρισης και τα προγράμματα πρόληψης, μόλις αυτά εγκριθούν ή αναθεωρηθούν.
- Ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μέσω σχετικών εκθέσεων για την πορεία εφαρμογής των οδηγιών.
- Κάλυψη των σχετικών υποχρεώσεων αναφοράς της χώρας, σε σχέση με τις αναλύσεις που δημοσιεύουν Ευρωπαϊκοί ή Διεθνείς Οργανισμοί, όπως η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat) και ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

-
- Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων διαχείρισης αποβλήτων, κατηγορίας Α1.
 - Τήρηση απογραφικού μητρώου όλων των φορέων διαχείρισης, επικίνδυνων και μη, συμπεριλαμβανομένων των ρευμάτων εναλλακτικής διαχείρισης.
 - Αδειοδότηση φορέων για συλλογή και μεταφορά επικίνδυνων αποβλήτων σε πανελλαδικό επίπεδο.
 - Χορήγηση «έγγραφης συγκατάθεσης στη διασυνοριακή μεταφορά» επικίνδυνων αποβλήτων.

ΥΠΕΣ

- Διαμόρφωση και εφαρμογή θεσμικού πλαισίου σύστασης και διοίκησης των φορέων διαχείρισης αποβλήτων σε συνεργασία με το ΥΠΕΚΑ.

ΕΟΑΝ²¹ (εποπτευόμενος από το ΥΠΕΚΑ φορέας για τα ρεύματα εναλλακτικής διαχείρισης)

- Σχεδιασμός και εφαρμογή πολιτικής εναλλακτικής διαχείρισης.
- Έγκριση και έλεγχος λειτουργίας ΣΕΔ – έκδοση πιστοποιητικού εναλλακτικής διαχείρισης
- Τήρηση μητρώου παραγωγών προϊόντων
- Οργάνωση συστήματος ενημέρωσης –πληροφόρησης των τελικών χρηστών
- Οργάνωση τακτικών και έκτακτων ελέγχων στους διαχειριστές / παραγωγούς συσκευασιών / άλλων προϊόντων και λοιπούς φορείς εμπλεκόμενους στην εναλλακτική διαχείριση.

Αποκεντρωμένη Διοίκηση

- Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων διαχείρισης αποβλήτων, κατηγορίας Α2
- Αδειοδότηση φορέων για συλλογή και μεταφορά μη επικίνδυνων και επικίνδυνων αποβλήτων, για τη χωρική εμβέλειά τους
- Διενέργεια επιθεωρήσεων σε έργα διαχείρισης αποβλήτων (συναρμοδιότητα με ΥΠΕΚΑ και Περιφέρεια).

²¹ Ο Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ) είναι ο αρμόδιος φορέας του ΥΠΕΚΑ για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής για την ανακύκλωση στην Ελλάδα. Είναι υπεύθυνος για την έγκριση των εθνικών συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης ανά προϊόν, καθώς και για τον έλεγχο της προόδου της Ελλάδας στον τομέα της ανακύκλωσης (πηγή www.eoan.gr).

Περιφέρεια

- Έγκριση ΠΕΣΔΑ
- Υποβολή ετήσιας έκθεσης στο ΥΠΕΚΑ σχετικά με την πορεία υλοποίησης του ΠΕΣΔΑ
- Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων διαχείρισης αποβλήτων κατηγορίας Β, μέσω ΠΠΔ²²
- Διενέργεια επιθεωρήσεων σε έργα και δραστηριότητες διαχείρισης αποβλήτων (συναρμοδιότητα με ΥΠΕΚΑ και Αποκεντρωμένη Διοίκηση).

ΦοΔΣΑ (Περιφερειακοί του Ν.4071/2012, Σύνδεσμοι ή Α.Ε. Δήμων)

- Κατάρτιση και υλοποίηση ΠΕΣΔΑ
- Εκπόνηση μελετών σχεδιασμού, αδειοδότησης και υλοποίησης έργων διαχείρισης μη επικίνδυνων στερεών αποβλήτων. Υλοποίηση έργων και δραστηριοτήτων ενδιάμεσης αποθήκευσης, μεταφόρτωσης και επεξεργασίας (ανάκτησης και διάθεσης) που καθορίζονται στο ΠΕΣΔΑ. Αν δεν είναι εφικτό για ορισμένα ρεύματα αποβλήτων, αναλαμβάνει ο κάτοχος ή εξουσιοδοτημένος φορέας διαχείρισης.
- Συλλογή και μεταφορά μη επικίνδυνων αποβλήτων, κατόπιν ανάθεσης από τους οικείους Δήμους.
- Λήψη μέτρων για την εξυγίανση, αποκατάσταση και μετέπειτα φροντίδα εγκαταστάσεων διαχείρισης μη επικίνδυνων αποβλήτων
- Τήρηση χρονολογικού μητρώου αποβλήτων και εργασιών διαχείρισης
- Υποβολή ετήσιας απολογιστικής έκθεσης στην Περιφέρεια με τα στοιχεία του ανωτέρω μητρώου.

Δήμοι

- Συλλογή και μεταφορά αστικών αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της διαλογής στην πηγή
- Δυνατότητα αποδοχής για συλλογή και μεταφορά μη επικίνδυνων αποβλήτων μη αστικού τύπου, εφόσον υπάρχουν οι σχετικές προϋποθέσεις εκ της νομοθεσίας.

²² Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις

3.6 Οικονομικοί πόροι και εργαλεία για την υλοποίηση της περιβαλλοντικής πολιτικής

Οι απαιτούμενοι οικονομικοί πόροι για την υλοποίηση του ΕΣΔΑ προέρχονται από το σύνολο των διαθέσιμων ευρωπαϊκών, κοινοτικών, εθνικών και ιδιωτικών πηγών χρηματοδότησης. Η υλοποίηση των απαραίτητων υποδομών και οι λοιπές δράσεις για την αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων προς μια οικονομία φιλική προς το περιβάλλον αποτελούν μία από τις προτεραιότητες της νέας προγραμματικής περιόδου του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 και πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία (ΕΓΠΑ, ΕΚΤ, ΤΑ).

- Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ – Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
- Ε.Π.ΑνΕΚ- κίνηση – Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
- Ε.Π. ΜΔΤ – Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα
- Π.Ε.Π. – Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
- Επενδυτικός Νόμος (Ν. 3908/2011 –ΦΕΚ Α΄ 8), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει
- ΣΔΙΤ – Συμπράξεις Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα
- Πράσινο Ταμείο
- Ευρωπαϊκά προγράμματα LIFE και "Horizon 2020"
- Ευρωπαϊκές Πρωτοβουλίες: LEADER, INTERREG, κ.ά.
- Άλλα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία: JEREMIE, JESSICA, κ.λπ.
- Ίδιοι πόροι - μέσα των υπόχρεων φορέων

Πέραν των παραπάνω αξιοποιούνται τα οικονομικά εργαλεία που έχουν θεσπιστεί ή που πρόκειται να θεσπιστούν, μέσω των οποίων εξασφαλίζονται πόροι για τις ανάγκες διαχείρισης αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένου και του λειτουργικού κόστους των μονάδων διαχείρισης. Στη Ακολουθώς, παρατίθενται τα συνηθέστερα και πιο διαδεδομένα οικονομικά εργαλεία στον τομέα διαχείρισης αποβλήτων, εκ των οποίων τα πρώτα τρία εφαρμόζονται εκτεταμένα σε κράτη μέλη της ΕΕ και αναλύονται περαιτέρω.

- Ειδικά τέλη / φόροι διάθεσης αποβλήτων.
- Συστήματα «πληρώνω όσο πετάω» (ΠοΠ).
- Σχήματα διευρυμένης ευθύνης παραγωγού.

-
- Επιδοτήσεις για χρήση δευτερογενών υλικών / φορολόγηση των φυσικών πρώτων υλών.
 - Συστήματα εγγυοδοσίας.

3.6.1 Ειδικό τέλος ταφής

Το ειδικό τέλος ταφής αποτελεί ένα ισχυρό κίνητρο για την προώθηση της ιεράρχησης των αποβλήτων και ιδιαίτερα για την ενίσχυση της ανακύκλωσης και ανάκτησης. Ειδικότερα έχει αποδειχθεί ως ένα αποτελεσματικό μέτρο για την εκτροπή αποβλήτων από την υγειονομική ταφή. Στην Ελλάδα έχει προβλεφθεί με το άρθρο 43 του Ν. 4042/2012 για ορισμένες κατηγορίες αστικών αποβλήτων και αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων, όταν δεν έχουν προηγηθεί ορισμένες εργασίες επεξεργασίας πριν την ταφή. Τα έσοδα από το ειδικό τέλος ταφής των αποβλήτων προβλέπεται να κατατίθενται στο Πράσινο Ταμείο και να διατίθενται αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων και έργων ανάκτησης και διάθεσης αποβλήτων.

3.6.2 Σύστημα «Πληρώνω όσο Πετάω» (ΠοΠ)

Τα συστήματα ΠοΠ (Pay As You Throw – PAYT) συνδέουν το κόστος διαχείρισης με την πραγματικά παραγόμενη ποσότητα αποβλήτων και παρέχουν κίνητρα για την εφαρμογή της χωριστής συλλογής και την εκτροπή σημαντικών ποσοτήτων από το ρεύμα των ΑΣΑ. Τα συστήματα ΠοΠ ενισχύουν την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» και κατ' επέκταση την ιεράρχηση στη διαχείριση των ΑΣΑ. Η τιμολόγηση με μεταβλητές τιμές είναι μια στρατηγική με συνεχώς αυξανόμενους υπερασπιστές. Σε ένα τέτοιο σύστημα, οι καταναλωτές έχουν ένα επιπλέον κίνητρο να περιορίσουν τα απορρίμματά τους καθώς ο λογαριασμός τους εξαρτάται από τον όγκο ή το βάρος των απορριμμάτων τους. Τα προγράμματα PAYT προσφέρουν μια σειρά πλεονεκτημάτων για τους φορείς που τα εφαρμόζουν όσο και για τους πολίτες που λαμβάνουν μέρος στην εφαρμογή τους. Μερικά από αυτά είναι:

- Η ενίσχυση της αίσθησης δικαιοσύνης: τα νοικοκυριά που παράγουν λιγότερα απορρίμματα χρεώνονται λιγότερο σε σχέση με όσα νοικοκυριά παράγουν περισσότερα απορρίμματα.
- Η ενίσχυση της ανακύκλωσης και κομποστοποίησης με παράλληλο περιορισμό του όγκου των απορριμμάτων: ο δημότης – κάτοικος θα πληρώσει λιγότερα, αν

και εφόσον καταφέρει να απορρίψει μικρότερη ποσότητα απορριμμάτων, κάτι που σημαίνει ότι είναι πιθανό να προχωρήσει σε μια διαδικασία ανακύκλωσης και κομποστοποίησης πολύ πιο εύκολα.

- Η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος: η ανακύκλωση περιορίζει την ανάγκη δημιουργίας νέων ΧΥΤΑ, εξοικονομεί φυσικούς πόρους και ενέργεια, ενώ επιβαρύνει λιγότερο το περιβάλλον, με τη μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου.
- Η οικονομική βιωσιμότητα: ένα καλά διαμορφωμένο πρόγραμμα ΠΟΠ μπορεί να γίνει αφορμή για νέα έσοδα τα οποία στη συνέχεια θα χρησιμοποιηθούν για να καλύψουν το κόστος για τη διαχείριση των απορριμμάτων. Επίσης μπορεί να συμβάλλει στον περιορισμό του κόστους αποκομιδής και διάθεσης αλλά και να μειώσει το κόστος μεταφοράς των απορριμμάτων.

Βασικοί άξονες εφαρμογής του ΠοΠ είναι η αναγνώριση του παραγωγού, η μέτρηση της ποσότητας των αποβλήτων και η χρέωση της διαχείρισης ανά μονάδα. Σε σχέση με τη χρέωση της διαχείρισης, διαμορφώνονται τρία (3) διακριτά σχήματα χρέωσης του μεταβλητού κόστους, ανάλογα με το αν αυτή βασίζεται στον όγκο των παραγόμενων αποβλήτων (ογκομετρικά σχήματα), το βάρος των παραγόμενων αποβλήτων (δυναμομετρικά σχήματα) ή τη συχνότητα αποκομιδής (σχήματα συχνότητας).

Περαιτέρω σχήματα χρέωσης μπορούν να προκύψουν από το συνδυασμό στοιχείων των παραπάνω βασικών σχημάτων. Οι πιο διαδεδομένες μέθοδοι χρέωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι: (i) πάγια ετήσια χρέωση ανά νοικοκυριό, (ii) τέλη αγοράς συγκεκριμένων σάκων απορριμμάτων, (iii) τέλη για αποκομιδή κάδου, και (iv) τέλη ανά κιλό αποβλήτων.

3.6.3 Σχήματα διευρυμένης ευθύνης παραγωγού

Ο όρος «διευρυμένη ευθύνη παραγωγού» (Extended Producer Responsibility, EPR) χρησιμοποιείται για να περιγράψει την προσέγγιση μείωσης της συνολικής περιβαλλοντικής επίπτωσης ενός προϊόντος, σύμφωνα με την οποία ο παραγωγός του προϊόντος ευθύνεται για τη διαχείριση και των αποβλήτων που προκύπτουν μετά την ολοκλήρωση του κύκλου ζωής του προϊόντος.

Η ευρύτερα διαδεδομένη μορφή σχημάτων διευρυμένης ευθύνης παραγωγού, η οποία έχει θεσμοθετηθεί και στην Ελλάδα, είναι η μορφή των Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης, όπου οι παραγωγοί πληρώνουν χρηματική εισφορά για την οργάνωση της

συλλογής και ανακύκλωσης συγκεκριμένων ρευμάτων αποβλήτων, με στόχο την επίτευξη των αντίστοιχων εθνικών στόχων διαχείρισης.

3.7 ΕΠ ΠΕΡΑΑ – ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» εντάχθηκε στο ΕΣΠΑ 2007 – 2013 και περιελάμβανε μια σειρά δράσεων, έργων περιβαλλοντικών υποδομών μεγάλης κλίμακας και δράσεις εθνικής εμβέλειας, η υλοποίηση των οποίων συμβάλει στην αειφορική διαχείριση των περιβαλλοντικών μέσων, του φυσικού αποθέματος και των αστικών κέντρων και στην αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης στην χάραξη και εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής. Είχε ως Στρατηγικό Στόχο κατά την περίοδο 2007 – 2013 «την προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο για την άνοδο της ποιότητας ζωής των πολιτών καθώς και παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας». Με βάση αυτό το Στρατηγικό Στόχο του, οι Γενικοί Στόχοι του Προγράμματος είχαν καθοριστεί ως εξής:

Γενικός Στόχος 1: Αειφορική Διαχείριση των περιβαλλοντικών μέσων, του φυσικού αποθέματος και των Αστικών Κέντρων (Εδαφος, Υδατικό Περιβάλλον, Ατμόσφαιρα, Φύση).

Γενικός Στόχος 2: Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής και βελτίωση της απόκρισης της Κοινωνίας και των Πολιτών σε θέματα Περιβαλλοντικής Προστασίας.

Η διαχείριση στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων αποτελεί μία από τις σημαντικότερες παρεμβάσεις που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΠΠΕΡΑΑ την περίοδο 2007 – 2013. Αρκετά έργα είναι ακόμα σε εξέλιξη.

Για τη χρονική περίοδο 2014–2020, έχει ήδη εγκριθεί η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το νέο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020» (ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ). Το ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ εντάσσεται στο νέο ΕΣΠΑ που θα αποκαλείται πλέον **Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ)**. Οι στρατηγικοί στόχοι του ΕΠ - ΥΜΕΠΕΡΑΑ για τον τομέα του περιβάλλοντος είναι:

- Εκπλήρωση των απαιτήσεων του κοινοτικού κεκτημένου της ΕΕ στους τομείς των αποβλήτων και των υδάτων.
- Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων.

-
- Διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας.
 - Βιώσιμη αστική ανάπτυξη, αστική αναζωογόνηση.

Στον Άξονα Προτεραιότητας 14 (ΑΠ14) με τίτλο «Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος – Προαγωγή της αποδοτικής χρήσης των πόρων, ξεχωρίζουν οι Ειδικοί Στόχοι 26, 27 και 28 (ΕΣ26, ΕΣ27, ΕΣ28) αναφορικά με τη διαχείριση αποβλήτων και οι οποίοι διατυπώνονται ως εξής:

- ΕΣ26: Πρόληψη παραγωγής αποβλήτων, προετοιμασία προς επαναχρησιμοποίηση, χωριστή συλλογή και ανακύκλωση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της κομποστοποίησης.
- ΕΣ27: Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων, με βάση τους επικαιροποιημένους ΠΕΣΔΑ – Διασφάλιση της αυτάρκειας σε δίκτυα υποδομών ανάκτησης και διάθεσης.
- ΕΣ28: Βελτίωση της διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων και της περιβαλλοντικής αποκατάστασης ρυπασμένων χώρων από βιομηχανικά – επικίνδυνα απόβλητα.

3.8 Πλημμελής Διαχείριση Αποβλήτων

Περιβαλλοντικές – Οικονομικές - Κοινωνικές Επιπτώσεις

Το φαινόμενο NIMBY

Η έλλειψη σωστής πολιτικής για τη διαχείριση των αποβλήτων προκαλεί αρνητικές συνέπειες σε περιβαλλοντικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Συνοπτικά οι βλαβερές συνέπειες είναι:

- Κίνδυνος για την δημόσια υγεία
- Ρύπανση επιφανειακών και υπόγειων υδάτων
- Ρύπανση εδάφους, τοπίων, ακτών και θαλασσών
- Επιδείνωση του "φαινομένου του θερμοκηπίου" - πρόκληση πυρκαγιών
- Ρύπανση του αέρα και δυσοσμία
- Κίνδυνος για τη χερσαία και θαλάσσια πανίδα πολλών περιοχών
- Υποβάθμιση του τοπίου και αρνητικές επιδράσεις στο τουρισμό

Στην περίπτωση των ανεξέλεγκτων χωματερών, τα απορρίμματα είναι μονίμως ακάλυπτα και βρίσκονται σε προχωρημένη σήψη, αποτελώντας ιδανικό υπόστρωμα ανάπτυξης μικροβίων, παρασίτων, ιών, μυκήτων, κλπ. Αυτό το περιβάλλον προσελκύει

ρακοσυλλέκτες, έντομα, πτηνά, τρωκτικά ακόμα και οικόσιτα ζώα, που μπορούν να μεταδώσουν σοβαρότατες ασθένειες, πολλές από τις οποίες είναι και θανατηφόρες. Οι συνηθέστερα μεταδιδόμενες ασθένειες είναι ηπατίτιδα, σαλμονέλα, χολέρα, λεπτοσπείρωση, τέτανος, κλπ. Επομένως, η υγεία των ανθρώπων τίθεται διαρκώς σε κίνδυνο.

Σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις προκαλούνται και στο φυσικό περιβάλλον. Η διαχείριση των αποβλήτων, έχει αποδεδειγμένα επιπτώσεις στο περιβάλλον, που διαφοροποιούνται ανάλογα με την ποσότητα και την σύνθεση των αποβλήτων και το σύστημα διαχείρισης που έχει επιλεγεί, καθώς και των τεχνικών προδιαγραφών τους (Gentil et al., 2009). Ανεξάρτητα από το Σύστημα Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων που έχει επιλεγεί σε όλες τις περιπτώσεις έχουμε εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) και άλλων ρυπαντών, θόρυβο, οσμές, κυκλοφοριακή συμφόρηση από την κίνηση των οχημάτων (European Commission, 2001). Κυριότερος κίνδυνος είναι η μόλυνση των υδάτινων πόρων από την παραγωγή μεθανίου αλλά και των παθογόνων οργανισμών που αναπτύσσονται από την καύση και τις υψηλές θερμοκρασίες, καθώς και η μόλυνση του ανέμου από τα παραγόμενα καρκινογόνα αέρια. Ιδιαίτερα επιβλαβής για το έδαφος θεωρείται, επίσης η διάθεση χωρίς ειδική επεξεργασία των αστικών τοξικών και επικίνδυνων αποβλήτων.

Στις παραπάνω συνέπειες πρέπει να προσθέσουμε τον κίνδυνο που υφίσταται η χερσαία και θαλάσσια πανίδα των περιοχών. Τα απορρίμματα αποτελούν σοβαρό κίνδυνο για τα ζώα δηλητηριάζοντας, παγιδεύοντας, τραυματίζοντας ή και σκοτώνοντας τα. Επηρεάζουν τα οικοσυστήματα και την τοπική πανίδα με τραγικό τρόπο. Έρευνες έδειξαν, ότι συχνά οι σπηλιές που φιλοξενούν τις φώκιες είναι γεμάτες από πλαστικά και άλλα απορρίμματα. Επίσης διαπιστώθηκε ότι το 15% τουλάχιστον των πουλιών που ζουν κοντά στη θάλασσα καταπίνουν πλαστικά, ενώ συχνά οι γονείς τείνουν τους νεοσσούς, κατά λάθος βέβαια, με πλαστικά κάθε είδους.

Άμεση και ορατή συνέπεια της απόρριψης των απορριμμάτων στο περιβάλλον είναι η υποβάθμιση του τοπίου με άμεση αρνητική επίπτωση και στον τουρισμό. Δεν είναι τυχαίο ότι ένα από τα κύρια παράπονα των τουριστών είναι η ανεξέλεγκτη απόρριψη σκουπιδιών στο περιβάλλον της χώρας μας. Οι οικονομικές ή άλλες επιπτώσεις από την αισθητική υποβάθμιση του τοπίου δεν έχουν μέχρι σήμερα αποτιμηθεί επαρκώς. Οι παραπάνω σοβαρότατες αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις συνθέτουν μια πολύ ζοφερή εικόνα για την ποιότητα του περιβάλλοντος που θα χρειασθούν πολλές προσπάθειες και χρόνος για να αντιστραφεί.

Ιδιαίτερη σημασία για την αποφυγή αυτών των αρνητικών επιπτώσεων είχε η θεσμοθέτηση της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ). Αν και οι πρώτες ΜΠΕ

έγιναν το 1977 για λογαριασμό της ΔΕΗ για την κατασκευή φράγματος στις πηγές του Αώου και στο Θησαυρό του Νέστου, η υποχρέωση ΜΠΕ υπήρχε αποδυναμωμένη σε διάφορες νομοθετικές διατάξεις. Μόνο μετά από αρκετά χρόνια, ο Ν. 1650/1986 για την προστασία του περιβάλλοντος, εναρμόνισε την ελληνική νομοθεσία με την Οδηγία 85/337, ειδικότερα σε ότι αφορά Έργα και Δραστηριότητες και θεσμοθέτησε τις ΜΠΕ. Έως σήμερα ο Ν. 1650/1986 έχει τροποποιηθεί πολλές φορές προκειμένου να εναρμονιστεί με νέες Οδηγίες της ΕΕ.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις γίνονται όλο και πιο σοβαρές όταν η πολιτική διαχείρισης των αποβλήτων καθίσταται αναποτελεσματική. Αυτό πολλές φορές ταυτίζεται με τη λανθασμένη αντίληψη των πολιτών, οι οποίοι αρνούνται τη δημιουργία χώρων υγειονομικής ταφής στην περιοχή τους ταυτίζοντας τους με τις ανεξέλεγκτες χωματερές. Το φαινόμενο αυτό συνδέεται πολλές φορές με το σύνδρομο **NIMBY** (Not In My Back Yard – όχι στην πίσω αυλή μου) και ταυτίζεται με κινήματα διαμαρτυρίας πολιτών ενάντια στη δημιουργία χώρων απόθεσης και διαχείρισης απορριμμάτων σε γειτονικές τους περιοχές. Στην Κέρκυρα, τη Θεσπρωτία, τα Ιωάννινα, την Κερατέα αλλά και στην Πελοπόννησο (έργο ΣΔΙΤ για την ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων) εκτυλίχθηκαν τοπικά κινήματα τα οποία αποτέλεσαν εστίες προστριβών και αγώνων. Ωστόσο οι αντιδράσεις αυτές δεν είναι πάντοτε αντιδράσεις τύπου NIMBY. Πολλές φορές σε διαμάχες τέτοιου τύπου κρύβονται βαθύτερα ζητήματα, όπως το κόστος ανάπτυξης, η ευζωία, αλλά και θέματα ισότητας και δημοκρατίας. Αλλά και κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα φαίνεται να αγνοούνται πολλές φορές. Η περιθωριοποίηση και ο αποκλεισμός της τοπικής κοινωνίας, θεσμικών και μη θεσμικών παραγόντων από τη διαδικασία λήψης αποφάσεων δημιουργούν τεράστιες κοινωνικές ανισότητες.

Αυτές οι τοπικές κοινωνικές αναταραχές χαρακτηρίζονται από τους αντιπάλους τους με την ονομασία NIMBY για να υποδηλώσουν την ιδιοτέλεια, τον εγωισμό και την απουσία ενδιαφέροντος για το κοινωνικό καλό. Για την εξήγηση του NIMBY, εικάζεται ότι η αντίσταση σε ένα έργο βασίζεται στην έλλειψη πλήρους γνώσης για το πρόβλημα ή την τεχνολογία εξαιτίας της ανεπαρκούς πληροφόρησης. Από την άλλη πλευρά, έρευνες έχουν δείξει ότι όσο περισσότερο ενημερωμένοι και όσο υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης έχουν, τόσο πιθανότερο είναι να εκδηλώσουν εντονότερες αντιστάσεις στη χωροθέτηση εγκαταστάσεων επεξεργασίας απορριμμάτων. Άλλες πάλι μελέτες υποστηρίζουν ότι το NIMBY ως αναλυτικό εργαλείο είναι επιστημονικά επικίνδυνο και θα πρέπει να εγκαταλειφθεί διότι κρύβονται τα πραγματικά κίνητρα και δεν εξακριβώνεται τι πραγματικά συμβαίνει σε περιπτώσεις εναντίωσης σε προτεινόμενες εγκαταστάσεις. Επομένως, η χρήση

του όρου NIMBY προκαλεί σύγχυση αναφορικά με τις αιτίες γέννησης του και άρα με τους τρόπους αντιμετώπισής του.

3.9 Στάδια Ολοκληρωμένης Διαχείρισης ΑΣΑ

Η έννοια της ολοκληρωμένης διαχείρισης και του συνδυασμού διαφόρων μεθόδων επεξεργασίας είναι πλέον κοινά αποδεκτή. Γνωστή μέθοδος της υλοποίησης έργων ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων είναι η μέθοδος με τη διαδικασία των ΣΔΙΤ, η οποία αποτελεί κοινή πρακτική σε πολλές χώρες στη διαχείριση στερεών αποβλήτων, και ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με ιδιαίτερος θετικά αποτελέσματα. Με την εφαρμογή της επιτυγχάνεται διττός στόχος, καθώς δίνεται λύση σε όλα τα επίπεδα διαχείρισης των απορριμμάτων της εξυπηρετούμενης περιοχής, ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζεται στους πολίτες η υψηλού επιπέδου παροχή υπηρεσιών διαχείρισης αυτών.

Κάθε Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων περιλαμβάνει ένα σύνολο λειτουργικά διασυνδεδεμένων διεργασιών που στοχεύει στην αποκομιδή, επεξεργασία, αξιοποίηση και τελική διάθεση των παραγόμενων αποβλήτων. Τα βασικά τμήματά του αποτελούνται από την προσωρινή αποθήκευση, τη συλλογή και μεταφορά, την επεξεργασία και αξιοποίηση, και την τελική διάθεση του υπολείμματος σε σύγχρονους χώρους Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΥ). Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να πραγματοποιούνται με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο από πλευράς δημόσιας υγιεινής, οικονομικών, συντήρησης, αισθητικής και περιβαλλοντικών συνεπειών.

Προσωρινή αποθήκευση (temporary storage) : είναι το χρονικό σημείο όπου τα απόβλητα αφήνουν το νοικοκυριό και εισάγονται στο σύστημα διαχείρισης αποβλήτων. Τα απόβλητα αποθηκεύονται προσωρινά σε κάδους πριν τη συλλογή. Ωστόσο συχνά, παρατηρούμε και τοποθέτηση των απορριμμάτων σε σακούλες απευθείας στο πεζοδρόμιο χωρίς τη χρήση κάδων (υγειονομικά προβλήματα). Οι κάδοι έχουν εξελιχθεί κατασκευαστικά και τεχνολογικά. Διαχωρίζονται σε σταθερούς, κυλιόμενους και υπόγειους. Το σύστημα των κάδων είναι ο πιο συνηθισμένος τρόπος για την εφαρμογή της προσωρινής αποθήκευσης.

Συλλογή και μεταφορά (collection and transport) : περιλαμβάνει τη συλλογή των μη διαχωρισμένων και διαχωρισμένων στερεών αποβλήτων καθώς και των ανακυκλώσιμων υλικών σε μια αστική περιοχή και τη μεταφορά των συλλεχθέντων αποβλήτων και

ανακυκλώσιμων υλικών στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας και διάθεσης. Για μια αποτελεσματική και επιτυχημένη συλλογή και μεταφορά πρέπει να συνεκτιμούνται μια σειρά από παράγοντες όπως : ο καθορισμός των σημείων τοποθέτησης των κάδων (χωροθέτηση), ο προσδιορισμός της συχνότητας συλλογής ανάλογα με τον τόπο, η ποιότητα των απορριμμάτων, η επιλογή των αναγκαίων μηχανημάτων (απορριμματοφόρων) και του εργατικού δυναμικού, ο καθορισμός των δρομολογίων συλλογής, το κλίμα και ο βαθμός συμμετοχής των πολιτών.

Όπως είδαμε στην παράγραφο 3.5, η αρμοδιότητα της συλλογής και μεταφοράς των ΑΣΑ ανήκει στους δήμους. Ως εκ τούτου, οι δήμοι διαθέτουν πάγιο εξοπλισμό που περιλαμβάνει απορριμματοφόρα κλειστού τύπου με δυνατότητα συμπίεσης των απορριμμάτων, απορριμματοφόρα ανοικτού τύπου για τη συλλογή ογκωδών αντικειμένων, απορριμματοφόρα ανακύκλωσης, κ.ά. Ωστόσο η δαπάνη της συλλογής και μεταφοράς αποτελεί ένα μεταβλητό και διαρκώς αυξανόμενο κόστος για τον δήμο καθώς εξαρτάται από τις τιμές των καυσίμων που καταναλώνουν τα απορριμματοφόρα, οι οποίες διαρκώς αυξάνονται επιβαρύνοντας τον προϋπολογισμό των δήμων.

Μεταφόρτωση : τα απορρίμματα μεταφέρονται απευθείας στον τελικό χώρο επεξεργασίας/διάθεσης ή εάν δεν είναι άμεσα δυνατό, σε Σταθμούς Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ). Οι σταθμοί μεταφόρτωσης είναι χώροι στεγασμένοι ή ανοιχτοί, όπου τα απορριμματοφόρα αυτοκίνητα μεταφέρουν το περιεχόμενό τους που στη συνέχεια, μετά από συμπίεση ή όχι, μεταφέρεται με μεγάλης χωρητικότητας ειδικά αυτοκίνητα μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων (κοντέϊνερς) στους χώρους επεξεργασίας/διάθεσης. Κατηγοριοποιούνται σε σταθερούς ή κινητούς σταθμούς. Σταθερός θεωρείται ο σταθμός στον οποίο όλες οι απαραίτητες διαδικασίες εκτελούνται σε συγκεκριμένο χώρο με την κατάλληλη πάγια εγκατάσταση και τεχνική υποδομή. Κινητός σταθμός μεταφόρτωσης θεωρείται οποιοσδήποτε τύπος οχήματος ή συνδυασμός οχημάτων ο οποίος διαθέτει τον κατάλληλο εξοπλισμό για την υποδοχή των αποβλήτων χωρίς τη μεσολάβηση πάγιων εγκαταστάσεων.

Η κατασκευή των ΣΜΑ κρίνεται αναγκαία στις περιπτώσεις που η εγκατάσταση τελικής διάθεσης απέχει πολύ από τη συγκεκριμένη περιοχή. Η υιοθέτηση ΣΜΑ προϋποθέτει κατάλληλη τεχνικοοικονομική μελέτη. Οι σταθμοί μεταφόρτωσης δεν έχουν ευρεία εφαρμογή στην Ελλάδα. Στην Πελοπόννησο, το έργο ΣΔΙΤ για την ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων προβλέπει τη δημιουργία δύο σταθμών μεταφόρτωσης.

Διάθεση : είναι το σημαντικότερο και τελευταίο στάδιο του κύκλου διαχείρισης των ΑΣΑ. Η σπουδαιότητα αυτής της διαδικασίας βασίζεται στο θεμελιώδη σκοπό της, που είναι

είτε η βιο-αποικοδόμηση²³ των στερεών αποβλήτων και η επανεισαγωγή τους στο φυσικό κύκλο, είτε η απομάκρυνση και απομόνωση τους από το περιβάλλον, με στόχο την ελαχιστοποίηση κάθε είδους ρύπανσης.

3.10 Μέθοδοι διαχείρισης στερεών αποβλήτων

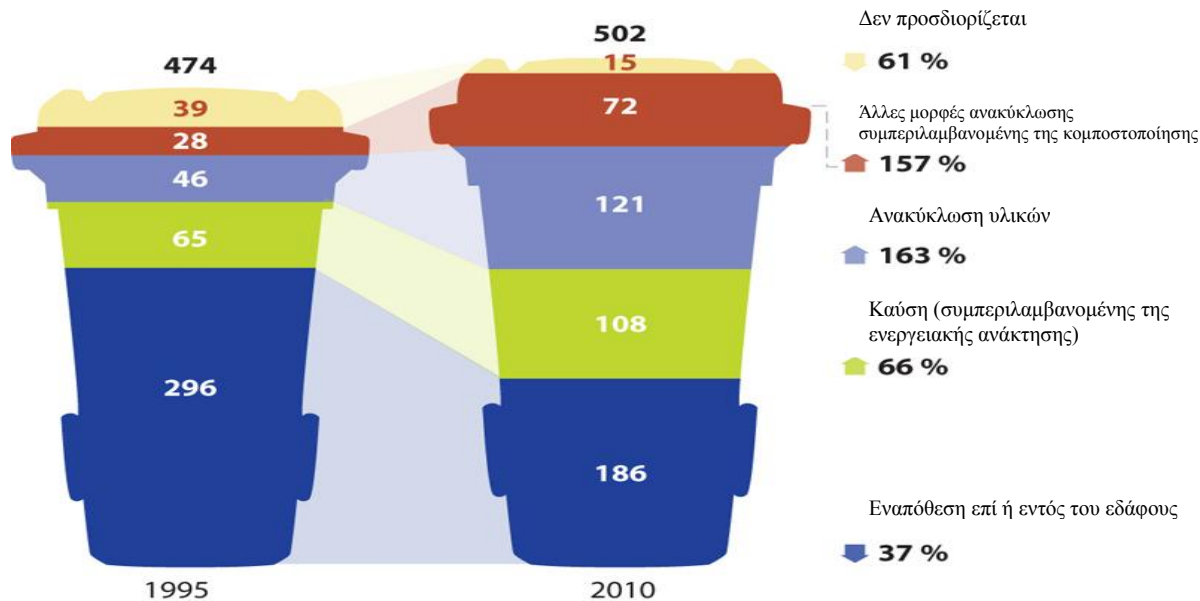
Η μέθοδος διαχείρισης στερεών αποβλήτων και ο χώρος εγκατάστασης στον οποίο θα εφαρμοστεί είναι δύο παράγοντες στενά συνδεδεμένοι μεταξύ τους. Δεδομένου λοιπόν ότι το πρόβλημα των απορριμμάτων έχει μαζικά αναγνωριστεί ως πρωτεύον, το ερώτημα είναι το εξής: Με ποιο τρόπο και σε ποιο τόπο; Πώς και πού; Ιδιαίτερα η τοποθεσία έχει καταστεί ένας παράγοντας δύσκολα προσπελάσιμος. Στην Ελλάδα, η διαδικασία της χωροθέτησης αποτελεί μία δύσκολη διαδικασία εξαιτίας του εμποδίου της αυξημένης κοινωνικής αντίδρασης του συνόλου²⁴, που πιθανά θα γειτνιάσει με τέτοιους χώρους. Εμπόδια δημιουργούνται και κατά τη διαδικασία της λήψης των αδειών λειτουργίας και εγκαταστάσεων και διαθέσεων αποβλήτων εξαιτίας των νομοθετικών περιορισμών και των αναγκαίων χρονοβόρων μελετών που απαιτούνται. Τα κριτήρια καταλληλότητας για την χωροθέτηση π.χ. ΧΥΤΑ βασίζονται σε περιβαλλοντικά, κοινωνικά, χωροταξικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του τόπου.

Σχετικά με τη μεθοδολογία διαχείρισης των απορριμμάτων δεν υπάρχει μια μόνο «σωστή», αλλά μάλλον ένας συνδυασμός άριστων επιλογών που είναι καλύτερος για κάθε περίπτωση. Όποια μέθοδος και αν επιλέγεται, πάντοτε υπάρχει η ανάγκη ταφής ακόμα και αν πρόκειται μόνο για τα υπολείμματα.

Η εξέλιξη της εφαρμογής των διαφόρων μεθόδων διαχείρισης απορριμμάτων αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στην επόμενη εικόνα. Όπως βλέπουμε παρότι η παραγωγή αποβλήτων στα κράτη μέλη της ΕΕ παρουσίασε αύξηση από το 1995 έως το 2010, η επεξεργασία αποβλήτων μέσω καύσης, ανακύκλωσης και κομποστοποίησης αυξήθηκε σημαντικά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των αποβλήτων που πρέπει να ταφούν σε χώρους υγειονομικής ταφής. Αυτό άλλωστε είναι και το ζητούμενο.

²³ Στη διαχείριση των αποβλήτων ο όρος βιοαποικοδόμηση χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη χημική διάσπαση ή την αποδόμηση των αποβλήτων μέσα από βιολογικές διεργασίες και τη δράση φυσικών μικροοργανισμών, όπως βακτήρια, μύκητες. Τα απόβλητα με αυτή την ιδιότητα ονομάζονται «οργανικά απόβλητα» ή «βιοαποδομήσιμα».

²⁴ Βλέπε φαινόμενο NIMBY (παρ. 3.8)

Παραγωγή και Επεξεργασία αστικών αποβλήτων, ΕΕ 27 - Χιλιόγραμμα κατ'άτομο
 Πηγή: Eurostat

Ακολούθως, καταγράφονται στατιστικά στοιχεία για τη χρήση των μεθόδων διαχείρισης ΑΣΑ στην Ελλάδα και στη συνέχεια περιγράφονται συνοπτικά οι σημαντικότερες και πιο συχνές μέθοδοι διαχείρισής τους.

Αστικά Στερεά Απόβλητα (kg/κάτοικο)					
έτος	2008	2009	2010	2011	2012
Συνολικά Απόβλητα - Waste generated					
ΕU28	521	511	504	496	487
Ελλάδα	454	461	528	502	503
Συνολικά απόβλητα που επεξεργάζονται - Total waste treatment					
ΕU28	501	497	491	484	476
Ελλάδα	454	461	520	493	493
Διάθεση πάνω ή μέσα στη γη - Deposit onto or into land					
ΕU28	202	195	186	169	160
Ελλάδα	374	374	437	412	406
Συνολική αποτέφρωση - Total incineration					
ΕU28	109	111	113	119	115
Ελλάδα	0	0	0	0	0
Ανακύκλωση Συσκευασιών - Material recycling					
ΕU28	120	122	124	128	130
Ελλάδα	71	84	78	75	78
Κομποστοποίηση - Composting					
ΕU28	70	70	68	67	71
Ελλάδα	9	3	5	6	8

Πηγή Eurostat

3.10.1 Ανεξέλεγκτη Διάθεση

Τόσο οι σκουπιδότοποι όσο και οι ανοικτές χωματερές συγκαταλέγονται στην έννοια της ανεξέλεγκτης διάθεσης. Η απόρριψη σε σκουπιδότοπους ταυτίζεται με την απλή εναπόθεση στην επιφάνεια του εδάφους και σε ειδικά καθορισμένους ή τυχαίους χώρους με σκοπό την αποσύνθεση και σταθεροποίησή τους υπό την επίδραση των φυσικών παραγόντων. Στις χωματερές γίνεται οργανωμένη απόθεση των αποβλήτων ενώ συνήθως υπάρχει εγκεκριμένη τεχνική μελέτη που αφορά την λειτουργία της. Οι χώροι αυτοί είναι γνωστοί και ως Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ). Οι αρνητικές τους συνέπειες είναι σοβαρές όπως, η ρύπανση τεράστιων περιοχών (ακτών και θαλασσών), η απειλή της χερσαίας και θαλάσσιας πανίδας, ο κίνδυνος της δημόσιας υγείας με την ανάπτυξη μεταδοτικών ασθενειών, η αισθητική υποβάθμιση του τοπίου, η ρύπανση της ατμόσφαιρας που επιδεινώνει το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η υποβάθμιση του τουρισμού, ο κίνδυνος εκρήξεων και η πρόκληση πυρκαγιών.

Οι Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων έχουν απαγορευθεί από την Ε.Ε., με την επιβολή μάλιστα τεραστίων προστίμων για κάθε μέρα λειτουργίας τους. Βασικός στόχος της κυβερνητικής πολιτικής της χώρας μας αποτελεί η εξάλειψη του φαινομένου της ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων ώστε να προχωρήσει η χώρα στην ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων με πρόληψη, ανακύκλωση και αξιοποίηση που αποτελεί βασική αναπτυξιακή παράμετρο. Η παύση της λειτουργίας τους και η άμεση περιβαλλοντική αποκατάσταση τους θα οδηγήσουν σε δραστική μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και στη δημιουργία προϋποθέσεων για τη φυσική επανένταξη των χώρων αυτών στο γειτονικό τους περιβάλλον. Στην Ελλάδα τέσσερις (4) περιφέρειες, η Δυτική Μακεδονία, η Θεσσαλία, η Ήπειρος και η Κεντρική Μακεδονία, έχουν εξαλείψει οριστικά την ανεξέλεγκτη διάθεση.²⁵

²⁵ Σήμερα υπάρχουν 57 ενεργοί ΧΑΔΑ, εκ των οποίων οι μισοί είναι σε μικρά νησιά και 205 ανενεργοί μη αποκαταστημένοι. Για την πλειονότητα των ενεργών ΧΑΔΑ, έχει εγκριθεί η συγχρηματοδότηση, έχουν ληφθεί διοικητικές αποφάσεις παύσης λειτουργίας και έχει εκδοθεί άδεια αποκατάστασης και βαθμιαία διακόπτεται η λειτουργία τους. Για την υλοποίηση του προγράμματος αποκατάστασης των ΧΑΔΑ έχει διασφαλισθεί χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ ύψους άνω των 200 εκατομμυρίων ευρώ. Από τις αρχές του 2013 έχουν αποκατασταθεί 94 ΧΑΔΑ και απομένουν προς αποκατάσταση 202 ΧΑΔΑ, εκ των οποίων εκτελούνται ή έχουν δημοπρατηθεί έργα αποκατάστασης για ακόμα 89 ΧΑΔΑ. Πηγή : www.ypeka.gr

3.10.2 Υγειονομική Ταφή

Η υγειονομική ταφή ορίζεται ως η απόρριψη, η διάστρωση, συμπίεση και επικάλυψη των απορριμμάτων σε κατάλληλο χώρο και με ελεγχόμενο τρόπο. Αρχικά στεγανοποιείται ο χώρος εναπόθεσης ώστε τα ρευστά να μην περνούν στο έδαφος και έπειτα δημιουργείται ένα σύστημα σωληνώσεων για τη διοχέτευση αερίων που παράγονται κατά την αποσύνθεση των απορριμμάτων (CO₂, CH₄ τα οποία ονομάζονται και αέρια του θερμοκηπίου, καθώς ευνοούν το φαινόμενο αυτό). Τα απορρίμματα τοποθετούνται καθημερινά στο έδαφος και συμπυκνώνονται με μηχανικά μέσα. Ακολουθεί η ταφή των απορριμμάτων και η κάλυψή τους με χώμα σε συνεχή βάση.

Οι ειδικά καθορισμένοι χώροι προς διάθεση απορριμμάτων για υγειονομική ταφή ονομάζονται Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ). Τα χαρακτηριστικά της υγειονομικής ταφής είναι τα εξής: α) αποτελεί την τελική κατάληξη των υπολειμμάτων όλων των άλλων μεθόδων, β) αν γίνει τεχνικά σωστά τότε είναι ασφαλής και απλή, γ) έχει το χαμηλότερο οικονομικό κόστος, δ) μπορεί να συνδυαστεί με την ανάπλαση ενός υποβαθμισμένου τοπίου. Κυριότερα μειονεκτήματα της υγειονομικής ταφής είναι η αρνητική στάση των τοπικών κοινωνιών, οι μεγάλες απαιτούμενες εκτάσεις, οι δυσχέρειες στη διαχείριση των στραγγισμάτων και η οπτική όχληση.

Χώροι αυτής της μορφής λειτουργούν σε αρκετές πόλεις (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Πάτρα, Ξυλόκαστρο). Αν και η διάθεση σε ΧΥΤΑ είναι η τελευταία και χειρότερη λύση στην ιεράρχηση των αρχών που έχει θέσει η ΕΕ, στη χώρα μας αποτελεί την κύρια μέθοδο διαχείρισης των ΑΣΑ είναι η καθώς και σε παράνομες ή ανεξέλεγκτες χωματερές. Οι Χώροι Υγειονομικής Ταφής κατασκευάζονται και λειτουργούν σύμφωνα με την Οδηγία 1999/31/ΕΚ.

Απώτερος στόχος είναι η αντικατάσταση των ΧΑΔΑ από Χώρους Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ). Ένας Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων αποτελεί έναν ίδιον ακριβώς χώρο με ΧΥΤΑ, με μόνη διαφοροποίηση το είδος των απορριμμάτων που στην περίπτωση αυτή είναι τα υπολείμματα. Υπόλειμμα είναι εκείνο το απόρριμμα το οποίο δεν συλλέχτηκε ή δεν μπορούσε να συλλεχθεί για ανακύκλωση από τα Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών. Στους ΧΥΤΥ δηλαδή, οδηγούνται τα υπολείμματα και όχι τα απορρίμματα.

3.10.3 Ανακύκλωση

Με τον όρο ανακύκλωση εννοούμε τον διαχωρισμό των απορριμμάτων σε επιμέρους συστατικά ή ομογενείς κατηγορίες συστατικών και την επαναφορά τους στον φυσικό και οικονομικό κύκλο. Με καθαρά τεχνικούς όρους, ανακύκλωση είναι η διαδικασία μέσα από την οποία επιτυγχάνεται η εκ νέου χρήση των υλικών συσκευασίας (γυαλί, χαρτί, πλαστικό, αλουμίνιο, λευκοσίδηρο και ξύλο) και η επαναεισαγωγή τους στον κύκλο παραγωγής.

Τα αποτελέσματα της ανακύκλωσης στην Ελλάδα για τα έτη 2009 έως 2013 αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα.

Αποτελέσματα ανακύκλωσης					
Δείκτης	2009	2010	2011	2012	2013
Εξυπηρετούμενοι κάτοικοι (σωρευτικά σύνολα, εκ.)	7,6	8,1	8,1	8,9	9,4
Ποσοστό πληθυσμιακής κάλυψης (%)	70%	74%	75%	82%	87%
ΚΔΑΥ (σωρευτικά σύνολα)	22	28	27	28	29
Κάδοι που δόθηκαν στους Δήμους (σωρευτικά σύνολα, χιλ.)	98	111	126	138	153
Οχήματα συλλογής που δόθηκαν στους Δήμους (σωρευτικά σύνολα)	327	359	370	387	406
Τσάντες που έχουν διανεμηθεί (σωρευτικά σύνολα σε εκ.)	2,1	2,3	2,6	2,8	3,0

Πηγή : Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (ΕΕΑΑ), www.herrco.gr

Τα στοιχεία προέκυψαν από τους δήμους²⁶ ή φορείς διαχείρισης στερεών αποβλήτων οι οποίοι έχουν υπογράψει σύμβαση συνεργασίας με την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης. Όπως βλέπουμε, οι μπλε κάδοι που έχουν δοθεί στους Δήμους έφτασαν - στους 153.000, ενώ τα ειδικά οχήματα συλλογής ανακυκλώσιμων τα 406. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία των αποτελεσμάτων της ΕΕΑΑ που κατατέθηκαν στις αρμόδιες αρχές, το 2013 οι ποσότητες των υλικών που ανακυκλώθηκαν από το σύνολο των δραστηριοτήτων της ΕΕΑΑ ανήλθαν σε 442.000²⁷ τόνους (συσκευασίες και χαρτί εντύπων). Παράλληλα, με ευθύνη ή χρηματοδότηση της ΕΕΑΑ λειτουργούν συνολικά 29 Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (Κ.Δ.Α.Υ.).

Επίσης έρευνα που διενεργήθηκε για λογαριασμό της ΕΕΑΑ κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2014, σε δείγμα 1000 πολιτών, ηλικίας 25-65 ετών, που κατοικούν σε περιοχές όπου λειτουργεί το Σύστημα του Μπλε Κάδου έδειξε ότι το 88% των Ελλήνων ανακυκλώνουν τις

²⁶ Συνολικά 269 καλλικρατικοί δήμοι εκ των 325 έχουν συνάψει συμβάσεις συνεργασίας με την ΕΕΑΑ. Η ΕΕΑΑ δραστηριοποιείται στην ανακύκλωση του περιεχομένου των μπλε κάδων (γυαλί, χαρτί, πλαστικό, αλουμίνιο, λευκοσίδηρο, ξύλο).

²⁷ Με την ανακύκλωση αυτών των ποσοτήτων αποφεύχθηκε η εκπομπή 560.000 τόνων διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) στο περιβάλλον και εξοικονομήθηκαν 1.670 εκατομμύρια κιλοβατώρες (KWh) ενέργειας. Επίσης, υποστηρίχθηκε η οικονομία με την ανάπτυξη 2.200 θέσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης.

συσκευασίες τους στον μπλε κάδο, με τις γυναίκες να δείχνουν μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, καθώς το ποσοστό ανέρχεται σε 91%. (πηγή: www.econews.gr)

Τα οφέλη της ανακύκλωσης είναι πολύ περισσότερα από τα προφανή, που είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής μας. Περαιτέρω η ανακύκλωση:

- Συμβάλλει στη μείωση των ΑΣΑ που πρέπει να συλλεχθούν από τους δήμους και να μεταφερθούν σε ολοένα και πιο δυσεύρετους Χώρους Υγειονομικής Ταφής.
- Συνεισφέρει στη εξοικονόμηση πρώτων υλών και ενέργειας, που συνήθως είναι μη ανανεώσιμες (πετρέλαιο, μεταλλεύματα κλπ.) σε σχέση με την εξόρυξη, μεταφορά, επεξεργασία και παραγωγή τους από πρώτες ύλες. Έτσι παρέχει και οικονομικά οφέλη στην ελληνική κοινωνία που σε μεγάλο μέρος εισάγει πρώτες ύλες και ενέργεια.
 - Δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας.
 - Προσφέρει στον πολιτισμό, καθώς συμβάλλει στη δημιουργία μιας έμπρακτης περιβαλλοντικής συνείδησης.
 - Με δεδομένο ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι υπόθεση όλων μας, η επιτυχία της εναλλακτικής διαχείρισης εξαρτάται, όχι μόνο από την ευαισθητοποίηση, αλλά και από την ενεργό συμμετοχή. Οι πληροφορημένοι και ενεργοί πολίτες είναι ο κινητήριο μοχλός για να υλοποιηθούν οι στόχοι του νόμου και της ελληνικής κοινωνίας και να προστατευθεί πιο αποτελεσματικά το περιβάλλον.

Εκτός από τα απόβλητα συσκευασίας, η ανακύκλωση εφαρμόζεται στα οχήματα τέλους κύκλου ζωής (ΟΤΚΖ), χρησιμοποιημένα ελαστικά, απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, απόβλητα λιπαντικών ελαίων, απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών και απόβλητα εκσκαφών και κατεδαφίσεων.

3.10.4 Κομποστοποίηση

Η διαδικασία της αερόβιας βιολογικής αποδόμησης των οργανικών υπολειμμάτων και αποβλήτων, με την παρέμβαση του ανθρώπου και υπό ελεγχόμενες συνθήκες, αποδίδεται με

τον όρο κομποστοποίηση (Μανιός, 2003). Η κομποστοποίηση²⁸ είναι μια πιστή αντιγραφή του φυσικού τρόπου διάσπασης των οργανικών υλικών όπως ακριβώς γίνεται στο έδαφος. Η ανθρώπινη τεχνολογία απλώς μιμείται και επιταχύνει αυτό που η φύση κάνει κάθε μέρα στα μάτια μας. Σε κάθε δάσος ή λιβάδι, ζούγκλα ή κήπο συμβαίνει το ίδιο: φυτά ξεραίνονται, πέφτουν στο χώμα, διαλύονται και διασπώνται από τους μικροοργανισμούς που ζουν στο έδαφος. Τα κομμάτια των νεκρών φυτών μετατρέπονται σε εκείνο το σκούρο χώμα που βρίσκουμε στα δάση κάτω από τα φύλλα που σαπίζουν. Έχουν γίνει αυτό που ονομάζουμε *κομπόστ* ή *χούμους* ή *εδαφοβελτιωτικό*. Το κομπόστ είναι άοσμο, σταθερό και χουμοειδές υλικό, πλούσιο σε οργανικές ουσίες καθώς και σε πρωτεΐνες και υδρογονάνθρακες. Το κομπόστ ανάλογα με την ποιότητά του, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εδαφοβελτιωτικό υλικό και ως υπόστρωμα για την καλλιέργεια φυτών.

Η κομποστοποίηση είναι ένας πολύ άμεσος και σημαντικός τρόπος ανακύκλωσης. Έχει υπολογιστεί ότι το 35% των οικιακών απορριμμάτων μπορούν να κομποστοποιηθούν. Ως μέθοδος επεξεργασίας των ΑΣΑ, η κομποστοποίηση αποτελεί μια ελεγχόμενη βιολογική οξείδωση (σάπισμα) ετερογενών οργανικών υλικών, με τη βοήθεια ετερότροφων μικροοργανισμών (βακτήρια, μύκητες), οι οποίοι αποδομούν τα οργανικά συστατικά παρουσία οξυγόνου. Το εύρος της τεχνολογίας επεξεργασίας κυμαίνεται από την απλή οικιακή κομποστοποίηση έως τα κεντρικά συστήματα υψηλής τεχνολογίας. Παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα σε σχέση με όλες τις ανταγωνιστικές τεχνολογίες, γεγονός που την καθιστά αναντικατάστατη επιλογή στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων γενικότερα. Μερικά από τα σημαντικότερα οφέλη είναι:

- Έχει μεγάλη κοινωνική αποδοχή, με συνέπεια να μπορούν να ολοκληρωθούν οι σχετικές επενδύσεις γρηγορότερα από οποιεσδήποτε άλλες και πιο κοντά στις περιοχές παραγωγής των υλικών, με αποτέλεσμα μικρότερο κόστος μεταφοράς τους.
- Οι μονάδες έχουν μικρό χρόνο κατασκευής, που μπορεί να είναι μικρότερος και από 6 μήνες, άρα αποτελεί μια άμεσα εφαρμοζόμενη επιλογή, σε αντίθεση με άλλες τεχνολογίες που οι εγκαταστάσεις τους απαιτούν μερικά χρόνια κατασκευής.

²⁸ Η λέξη κομπόστ προέρχεται από την αγγλική λέξη *compost*, η οποία με τη σειρά της προέρχεται από τη λατινική λέξη *compositus* από το ρήμα *componere* (com – together, μαζί + ponere – to place, τοποθετώ). Η λέξη *compost* με τη σημερινή της έννοια εμφανίζεται το 1580 στην Αγγλία.

-
- Χρειάζεται μικρό επενδυτικό και λειτουργικό κόστος σε σχέση με όλες τις ανταγωνιστικές τεχνολογίες, με θετική επίδραση στα δημοτικά τέλη, που πληρώνουν οι δημότες.
 - Δεν παράγει επικίνδυνα - τοξικά αέρια ή καρκινογόνες ουσίες, όπως άλλες τεχνολογίες, ενώ οι όποιες εκπομπές της ή οσμές αντιμετωπίζονται εύκολα.
 - Δεν παράγει τοξικά στερεά κατάλοιπα, αλλά μικρές ποσότητες μη επιθυμητών αδρανών στερεών υπολειμμάτων, που μπορούν να ταφούν σε Χώρο Υγειονομικής Ταφής Υπολείμματος (ΧΥΤΥ).
 - Τα οργανικά γίνονται χρήσιμο κομπόστ, που επιστρέφει πάλι στη γη και την εμπλουτίζει, κλείνοντας αρμονικά και με ασφάλεια τον οικολογικό κύκλο ζωής των οργανικών υλικών καλύτερα από κάθε άλλη τεχνολογία. Έτσι, η διαχείριση των οργανικών υλικών με κομποστοποίηση είναι στην καρδιά του ορισμού της αειφορίας.
 - Δημιουργεί τετραπλάσιες θέσεις εργασίας από τις άλλες διαθέσιμες τεχνολογίες, όπως οι ΧΥΤΑ και η θερμική επεξεργασία. Αυτό το γεγονός στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης και της αυξανόμενης ανεργίας είναι πολύ σημαντικό θετικό χαρακτηριστικό.
 - Με τη διαλογή στην πηγή (ΔσΠ) των οργανικών υλικών πριν την κομποστοποίηση διευκολύνεται και ενθαρρύνεται η εφαρμογή των συστημάτων Πληρώνω Όσο Πετάω (ΠΟΠ) για δικαιότερη χρέωση των δημοτικών τελών με βάση το βάρος των απορριμμάτων.

3.10.5 Αναερόβια Χώνευση

Η αναερόβια χώνευση είναι μια βιολογική - βιοχημική διεργασία κατά τη διάρκεια της οποίας σύνθετα οργανικά στοιχεία που αναπτύσσονται σε περιβάλλον «απουσία οξυγόνου» αποσυντίθεται από διάφορους τύπους μικροοργανισμών. Το αποτέλεσμα αυτής της διεργασίας είναι η παραγωγή σταθεροποιημένου οργανικού υλικού και αερίου, με υψηλή περιεκτικότητα σε μεθάνιο (CH_4) και διοξείδιο του άνθρακα (CO_2), τα οποία εκλύονται στην ατμόσφαιρα δίχως διαχείριση. Αυτό συμβαίνει συχνά στις χωματερές όπου όλα τα υλικά, βιοδιασπώμενα και μη, εναποτίθενται.

Όταν υπάρχει συστηματική και οργανωμένη διαχείριση της διαδικασίας αυτής, τότε τα αέρια συλλέγονται με σκοπό την παραγωγή ενός αερίου πλούσιου σε μεθάνιο, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη συνέχεια ως καύσιμο. Η αναερόβια επεξεργασία γίνεται σε

κλειστούς αντιδραστήρες κάτω από ελεγχόμενες συνθήκες, με στόχο την ανάκτηση ενέργειας, τη μείωση του όγκου των ΑΣΑ και τη βιολογική σταθεροποίησή τους. Αποτελεί μια από τις παλαιότερες μεθόδους βιολογικής επεξεργασίας καθώς η ιστορία της χρονολογείται από το 1630 όταν επιστήμονες αντιλήφθηκαν ότι από την αποσύνθεση οργανικής ύλης αναπτύσσονται καύσιμα αέρια. Γνωστό παράδειγμα αναερόβιας χώνευσης είναι το βιοαέριο²⁹, το οποίο παράγεται από την αναερόβια χώνευση κτηνοτροφικών κυρίως αποβλήτων (λύματα από χοιροστάσια, βουστάσια), αγροτοβιομηχανικών αποβλήτων και λυμάτων, καθώς και από αστικά οργανικά απορρίμματα.

3.10.6 Καύση – Αποτέφρωση (combustion – incineration)

Η ιδέα της καύσης απορριμμάτων γεννήθηκε στη Γερμανία, ένα βιομηχανικό κράτος. Με τον όρο "καύση απορριμμάτων" δεν εννοείται βέβαια η ανεξέλεγκτη καύση διαφόρων ειδών απορριμμάτων σε ανεξέλεγκτες χωματερές ή υπαίθριους χώρους. Εννοείται η θερμική καταστροφή των καταλλήλων προς καύση απορριμμάτων σε ειδικές εγκαταστάσεις με ταυτόχρονη εκμετάλλευση της παραγόμενης θερμότητας. Ουσιαστικά, η καύση (ή αποτέφρωση) των στερεών αποβλήτων περιλαμβάνει την ανάπτυξη υψηλών θερμοκρασιών με σκοπό την οξειδωση, δηλαδή την ένωση των χημικών στοιχείων που περιέχονται σε αυτά με το οξυγόνο. Μπορεί να γίνει ανάκτηση της θερμότητας που παράγεται και η οποία στη συνέχεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Κατά την καύση, εκτός των τυπικών προϊόντων καύσης (διοξείδιο του άνθρακα, ατμός, μονοξείδιο του άνθρακα), παράγεται ανάλογα με την ποιότητα των αποβλήτων, και μια σειρά άλλων ουσιών, όπως διοξείδιο του θείου, οξείδιο του αζώτου, υδροχλώριο, υδροφθόριο, κλπ. Επίσης κατά τη διάρκεια της καύσης παραμένουν στερεά υπολείμματα, τα οποία αντιστοιχούν στο 25-40% του βάρους των εισερχόμενων αποβλήτων. Σήμερα στην Ευρώπη³⁰ υπάρχουν πολλές εγκαταστάσεις καύσης των αποβλήτων με αποδεδειγμένη εφαρμογή και επεξεργασία μεγάλου εύρους υλικών. Παρουσιάζει όμως σημαντικά μειονεκτήματα:

- Σε παγκόσμιο επίπεδο, η καύση των αποβλήτων θεωρείται η σημαντικότερη πηγή έκλυσης διοξινών, ενώ ταυτόχρονα ευθύνεται για ένα σημαντικό ποσοστό των εκλύσεων υδραργύρου στο περιβάλλον.

²⁹ Στην περιφέρεια Πελοποννήσου και συγκεκριμένα στην Τρίπολη βρίσκεται σε εξέλιξη η κατασκευή και αδειοδότηση μονάδας παραγωγής βιοαερίου ισχύος 480 kw.

³⁰ Εγκαταστάσεις καύσης αποβλήτων διαφορετικής δυναμικότητας έχουν εγκατασταθεί σε μεγάλες πόλεις: Βιέννη, Essen, Karlsruhe, Mannheim (Γερμανία), Rotterdam (Ολλανδία), St. Gallen, Thurgau (Τσεχία).

-
- Η καύση δεν εξαφανίζει τα απόβλητα και βέβαια δεν εξαλείφει τους ρύπους. Η εφαρμογή αντιρρυπαντικής τεχνολογίας έχει απλώς ως αποτέλεσμα τη μεταφορά του προβλήματος από την ατμόσφαιρα στο έδαφος και τα νερά.
 - Τα σύγχρονα εργοστάσια καύσης αποτελούν πανάκριβη και συχνά απαγορευτική επιλογή, σε σχέση με εναλλακτικές μεθόδους διαχείρισης. Η υψηλή επένδυση που απαιτείται έχει οδηγήσει συχνά σε οικονομική κρίση και στα πρόθυρα της χρεοκοπίας.
 - Η καύση δημιουργεί λιγότερες θέσεις εργασίας σε σχέση με άλλες μεθόδους διαχείρισης, όπως για παράδειγμα η ανακύκλωση.
 - Μία ολοκληρωμένη ανάλυση του κύκλου ζωής της τεχνολογίας αυτής, δείχνει ότι συχνά η καύση σπαταλά περισσότερη ενέργεια απ' αυτήν που παράγεται καίγοντας τα απόβλητα.
 - Η καύση δεν είναι επίσης συμβατή με τις βασικές αρχές του περιβαλλοντικού δικαίου:
 - την αρχή της πρόληψης
 - την αρχή της προφύλαξης, και
 - τον περιορισμό της διασυννοριακής ρύπανσης.

Η Greenpeace ³¹ χωρίς περιστροφές «απορρίπτει την καύση ως ακριβή, αναποτελεσματική και επικίνδυνη μέθοδο διαχείρισης των απορριμμάτων, η οποία δεν συμβαδίζει με τις αρχές της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης και επιπλέον δεν είναι συμβατή με άλλες ηπιότερες μεθόδους διαχείρισης, όπως για παράδειγμα η ανακύκλωση και η κομποστοποίηση».

3.10.7 Πυρόλυση (pyrolysis)

Η πυρόλυση αφορά τη θερμική κατεργασία των απορριμμάτων με πλήρη έλλειψη οξυγόνου για τη μερική καύση των στερών αποβλήτων και την παραγωγή καυσίμου. Ως θερμική μέθοδος, βασίζεται στο γεγονός ότι οι περισσότερες οργανικές ουσίες είναι θερμικά ασταθείς και κατά τη θέρμανσή τους απουσία οξυγόνου διαχωρίζονται μέσω ενός συνδυασμού θερμικής διάσπασης και συμπύκνωσης σε αέρια, υγρά και στερεά κλάσματα.

³¹ Έκθεση του ελληνικού γραφείου της Greenpeace με τίτλο «Καύση αποβλήτων: Ακριβή – Αναποτελεσματική – Επικίνδυνη», Νοέμβριος 2005.

Ωστόσο και αυτή η μέθοδος εμφανίζει μειονεκτήματα, σημαντικά για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία, καθώς τα αέρια που εκλύονται συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου (σε ορισμένες περιπτώσεις είναι και τοξικά), και η τέφρα που απομένει από την ατελή καύση πρέπει να καεί εκ νέου για να αποδώσει θερμική ενέργεια προς χρήση. Τέλος, τα απορρίμματα θα πρέπει να διαχωριστούν προτού γίνει η πυρόλυση, καθώς δεν μπορούν να συμμετέχουν σε αυτήν υλικά όπως τα μέταλλα ή το γυαλί.

Γενικά, δεν αποτελεί μια ιδιαίτερα διαδεδομένη μέθοδο θερμικής επεξεργασίας ΑΣΑ, τουλάχιστον στην Ευρώπη, λόγω της μειωμένης ενεργειακής απόδοσης και οικονομικής βιωσιμότητάς της. Σε γενικές γραμμές, η πυρόλυση ενδείκνυται για την επεξεργασία επεξεργασμένων ΑΣΑ (δευτερογενή καύσιμα) και λιγότερο για σύμμεικτα ΑΣΑ.

3.10.8 Αεριοποίηση (gasification)

Αεριοποίηση χαρακτηρίζεται η διαδικασία κατά την οποία κάθε στερεή η υγρή ουσία οργανικής προέλευσης, με προσθήκη ατμού και αέρα, μετατρέπεται σε αέριο. Η διεργασία πραγματοποιείται σε θερμοκρασίες άνω των 700 °C σε ειδικούς αντιδραστήρες οι οποίοι καλούνται αεριογόνα. Το παραγόμενο αέριο σύνθεσης, γνωστό διεθνώς ως synthesis gas, αποτελείται κυρίως από υδρογόνο (H₂) και μονοξείδιο του άνθρακα (CO) και χρησιμοποιείται ως καύσιμο για παραγωγή ισχύος αλλά και ως πρώτη ύλη στη χημική βιομηχανία. Η θερμογόνος ικανότητα του υπολογίζεται ότι είναι σχεδόν η μισή από αυτή του φυσικού αερίου. Τα προτερήματα αυτού του συστήματος προσδιορίζονται στην ευελιξία της τροφοδοσίας και της παραγωγής αλλά και στην πολύ φιλική περιβαλλοντική συμπεριφορά τους. Η μέθοδος αυτή είναι μία ενεργειακά αποδοτική τεχνική για τη μείωση του όγκου των απορριμμάτων και την παραγωγή ενέργειας.

3.10.9 Διαλογή στην πηγή

Η Διαλογή στην πηγή (ΔσΠ) αποτελεί εναλλακτική ή/ και συμπληρωματική λύση στα συστήματα διαχείρισης των στερεών αποβλήτων – απορριμμάτων. Πρόκειται για το διαχωρισμό διακριτών κατηγοριών απορριμμάτων στο σημείο της παραγωγής τους με σκοπό τη ξεχωριστή συλλογή και ανακύκλωση τους. Για την εφαρμογή ενός προγράμματος ΔσΠ, απαιτείται η συνεργασία νοικοκυριών και ενός φορέα για τη διαλογή, αποκομιδή και μεταφορά των ανακτώμενων υλικών στους εμπόρους ή τον τελικό χρήστη για περαιτέρω επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση τους. Με τη διαλογή υλικών στην πηγή της

παραγωγής τους επιτυγχάνεται μείωση της ποσότητας που οδηγείται προς τελική διάθεση, με παράλληλη αξιοποίηση υλικών. Παράλληλα, η εφαρμογή προγραμμάτων ΔσΠ προϋποθέτει την ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης των πολιτών μέσα από προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, τα οποία είναι απαραίτητα για τη βιώσιμη διαχείριση των συστημάτων. Άλλωστε η διαλογή στην πηγή είναι η μοναδική μέθοδος διαχείρισης που προϋποθέτει τη συμμετοχή των πολιτών.

Η συλλογική λοιπόν εμπειρία της Ευρώπης μετά από πολλά χρόνια δοκιμών και συγκρίσεων κατέδειξε ότι η αποδοτική ανακύκλωση γίνεται όταν διαχωριστούν αρχικά τα υλικά στην πηγή από τον πολίτη. Στην πραγματικότητα τα απορρίμματα την ώρα και στο σημείο που παράγονται είναι ήδη διαχωρισμένα συνήθως σε κατηγορίες. Είναι ο τρόπος που τα πετάμε ο οποίος τα αναμειγνύει και το καθιστά δύσκολο να τα διαχωρίσουμε στη συνέχεια. Είναι δηλαδή παράδοξο και αντιοικονομικό, τα υλικά να αναμειγνύονται στο σημείο παραγωγής και στη συνέχεια να ξοδεύουμε μεγάλα ποσά σε υποδομές για να διαχωριστούν ξανά (εάν είναι μάλιστα αυτό εφικτό), έτσι ώστε να τα ανακυκλωθούν!

Αναφορικά με τον τρόπο συλλογής των υλικών από τις πηγές παραγωγής (νοικοκυριά, επιχειρήσεις, καταστήματα, εμπορικά κέντρα, κλπ.) συναντάμε τα κέντρα διαλογής ανακυκλώσιμων υλικών (ΚΔΑΥ), τη συλλογή πόρτα – πόρτα, τη συλλογή σε ειδικούς κάδους ή και συνδυασμό όλων. Η λειτουργικότητα και η επιτυχία ενός προγράμματος ΔσΠ εξαρτάται από:

- Το είδος και την ποσότητα των προς διαλογή – ανακύκλωση υλικών
- Την ύπαρξη αγορών για την εκμετάλλευση και αξιοποίηση τους
- Την ευκολία υλοποίησης και το κόστος των εναλλακτικών μεθόδων διαχείρισης αποβλήτων οι οποίες εφαρμόζονται στη συγκεκριμένη περιοχή.

3.11 Ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευθύνης

Όπως είδαμε στην προηγούμενη ενότητα, ο σχεδιασμός μιας ορθής διαδικασίας συλλογής και μεταφοράς αποβλήτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τον βαθμό συμμετοχής των πολιτών στη διαχείριση των ΑΣΑ. Το μέγεθος της συμμετοχής των πολιτών εξαρτάται έντονα από την περιβαλλοντική συνείδηση και ευθύνη που έχουν οι ίδιοι αναπτύξει. Σε συνδυασμό με την ενημέρωση – πληροφόρηση αλλά και με κίνητρα που ενδεχομένως προφέρονται από τους εμπλεκόμενους στη διαχείριση απορριμμάτων φορείς, η περιβαλλοντική συνείδηση δύναται να αναπτυχθεί πολύ. Με την περιβαλλοντική

εκπαίδευση, μπορούν τα άτομα να υπερβούν ένα όριο ευαισθητοποίησης και κατ' επέκταση να δουν και να εκτιμήσουν ορισμένες πτυχές της πραγματικότητας κάτω από μια νέα οπτική. Η περιβαλλοντική και οικολογική παιδεία τόσο στην παιδική ηλικία, όσο και η δια βίου συνέχισή της, ενσωματωμένη μέσα σε όλες της βαθμίδες εκπαίδευσης και διακλαδωμένη σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και κατηγορίες αναγνωρίζεται πλέον ως σημαντική υπόθεση.

Η καλύτερη μέθοδος για να ενθαρρυνθεί η τοπική κοινωνία και να συμμετάσχει ενεργά στην περιβαλλοντική διαχείριση είναι η εκπαίδευση και η ενημέρωση. Η επικοινωνία αποτελεί ένα βασικό μέσο για την πληροφόρηση και την παρακίνηση των φορέων. Ενημερωτικά φυλλάδια, μαθήματα στο σχολείο, δημόσιες συζητήσεις, ενημερωτικές εκπομπές και εκδόσεις στα τοπικά μέσα αλλά και διαφημίσεις και θεματικές εκδηλώσεις μπορούν να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή. Ιδιαίτερα η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ.Α.), ως η πιο κοντινή εξουσία στον πολίτη διαδραματίζει ρόλο πρότυπο δίνοντας το καλό παράδειγμα μέσα από στοχευμένες πολιτικές και κατάλληλα μέτρα. Τα μέτρα αυτά δύναται να περιλαμβάνουν:

- Δελτία τύπου σε τακτική βάση για τις τελευταίες εξελίξεις, τα έργα για τα απορρίμματα και τα σχετικά κίνητρα προς τους δημότες και τις επιχειρήσεις.
- Εκθέσεις και διαγωνισμούς με διάφορα περιβαλλοντικά θέματα.
- Ξεναγήσεις σε εγκαταστάσεις επεξεργασίας και διάθεσης αποβλήτων.
- Παροχή συμβουλών για όλα τα θέματα που αφορούν τη διαχείριση των απορριμμάτων μέσω «ειδικής τηλεφωνικής γραμμής».

Τα παραπάνω εργαλεία με βάση το μέγεθος της συμμετοχής των πολιτών αποτυπώνονται συνοπτικά στον ακόλουθο πίνακα.

Επικοινωνιακά εργαλεία		
Βαθμός συμμετοχής		Παραδείγματα εργαλείων
1	Ενημέρωση και εκπαίδευση	Φυλλάδια, ενημερωτικά δελτία, διαφήμιση, εκθέσεις, επιτόπιες επισκέψεις
2	Πληροφορίες και αναπληρόφηση	Ανοικτή τηλεφωνική γραμμή, ιστοσελίδα, δημόσιες συζητήσεις, τηλεδιασκέψεις, έρευνες και ερωτηματολόγια, εκθέσεις, διαβουλευτικές δημοσκοπήσεις
3	Συμμετοχή και διαβούλευση	Εργαστήρια, ομάδες εστίασης, φόρουμ, ανοικτές ημέρες ενημέρωσης
4	Εκτεταμένη συμμετοχή	Συμβουλευτικές ομάδες κοινότητας, επιτροπές πολιτών

Τα παραπάνω μέτρα αυτά καθώς και πολλά άλλα περιλαμβάνονται συνήθως στα Σχέδια Δράσης Αειφόρου Ενέργειας (ΣΔΑΕ) που συντάσσουν οι δήμοι³² για να περιγράψουν τη μετάβασή τους στη βιώσιμη ενέργεια και τον τρόπο μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, ιδιαίτερα του διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) και του μεθανίου. Το ΣΔΑΕ χρησιμοποιείται ως ένα ισχυρό εργαλείο επικοινωνίας απευθυνόμενο σε πολλές διαφορετικές ομάδες με σκοπό την ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.

Ωστόσο πριν από την εφαρμογή εκπαιδευτικών ή άλλων επιμορφωτικών δράσεων σκόπιμο κρίνεται να έχει καταρτιστεί λεπτομερής μελέτη των χαρακτηριστικών της περιοχής με παράλληλο εντοπισμό των ιδιαιτεροτήτων των κατοίκων, όπως επίπεδο εκπαίδευσης, είδος απασχόλησης, οικονομικό επίπεδο, μέσος όρος ηλικίας, πολιτισμού, κ.λπ.

³² Για τη δικτύωση και υποστήριξη των δήμων και των τεχνικών συμβούλων τους, δημιουργήθηκε το **Σύμφωνο των Δημάρχων (Covenant of Mayors)** το 2008. Πρόκειται για μια πρωτοβουλία Ευρωπαίων Δημάρχων που δεσμεύονται σε εθελοντική βάση να ξεπεράσουν το στόχο της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 20% έως το 2020. Μέχρι σήμερα υπάρχουν 6.190 υπογράφωντες.

4^ο Κεφάλαιο

Υφιστάμενη κατάσταση διαχείρισης απορριμμάτων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

4.1 Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων

Με το αρ. 35 του Ν. 4042/2012, ορίζονται τρία είδη εθνικών σχεδίων, τα οποία συνδυασμένα καλύπτουν το σύνολο της επικράτειας της χώρας για όλα τα είδη αποβλήτων:

- Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
- Ειδικά Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (εμπεριέχονται στο Εθνικό)
- Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων

Τα Σχέδια υποδεικνύουν ιεραρχικά και συνδυασμένα τα κατάλληλα μέτρα για (αρ. 29, Ν. 4042/2012): α) την πρόληψη, β) την προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, γ) την ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση και ε) την ασφαλή τελική διάθεση των αποβλήτων.

Το κοινό έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει στην εκπόνηση των Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων και των προγραμμάτων για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και μπορεί να έχει πρόσβαση σ' αυτά μετά την εκπόνησή τους.

Το ΥΠΕΚΑ εκπονεί προγράμματα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων και επεξεργάζεται κατευθύνσεις για την ενσωμάτωσή τους στα Σχέδια διαχείρισης αποβλήτων. Στα προγράμματα περιγράφονται τα υφιστάμενα μέτρα πρόληψης και προσδιορίζονται στόχοι για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων. Τα προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων γνωστοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αξιολογούνται τουλάχιστον ανά εξαετία και αναθεωρούνται εφόσον ενδείκνυται.

Παρακάτω παρουσιάζονται συγκεντρωτικά οι παραγόμενες ποσότητες των αποβλήτων σε σύνολο χώρας για το 2011. Τα επιμέρους ρεύματα αποβλήτων ομαδοποιήθηκαν με βάση την προέλευση και τη σύστασή τους σε πέντε (5) βασικές κατηγορίες.

Συγκεντρωτική παρουσίαση παραγόμενων αποβλήτων στην Ελλάδα (έτος 2011)	
Βασικές κατηγορίες αποβλήτων	Σύνολο (σε τόνους)
Απόβλητα Αστικού Τύπου	5.748.535
Βιομηχανικά και λοιπά απόβλητα	17.661.120

Γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα	10.781.500
ΑΕΚΚ ³³	1.307.098
Εξορυκτικά απόβλητα	346.967.200

4.1.1 Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ)

Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων αποτελεί ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Διαχείρισης του συνόλου των αποβλήτων, το οποίο καθορίζει τη στρατηγική, τις πολιτικές και τους στόχους για τη διαχείριση των αποβλήτων σε εθνικό επίπεδο και εκπονείται από το ΥΠΕΚΑ (αρ. 35, Ν. 4042/2012). Για ορισμένα ρεύματα αποβλήτων που χρήζουν ειδικότερης συνολικής αντιμετώπισης μπορεί να καταρτίζονται ειδικά Σχέδια Διαχείρισης, τα οποία εμπεριέχονται στο ΕΣΔΑ και ρυθμίζουν σε επίπεδο χώρας την ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων αυτών. Αναθεωρείται ανά εξαετία ή νωρίτερα, εφόσον προκύψει τέτοια ανάγκη (αρ. 22, 23, 35, Ν. 4042/2012).

4.1.2 Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ)

Ο σχεδιασμός για τη διαχείριση απορριμμάτων ξεκίνησε σε νομαρχιακό επίπεδο με βασικό στόχο την εξάλειψη των ανεξέλεγκτων χώρων διάθεσης, δίχως πρόβλεψη για την ανάγκη κάλυψης των επερχόμενων απαιτήσεων επεξεργασίας, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί συντεταγμένη και ομαλή μετάβαση από τους αρχικούς χώρους υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) σε ολοκληρωμένες εγκαταστάσεις διάθεσης απορριμμάτων (ΟΕΔΑ). Αποτέλεσμα αυτών των σχεδιασμών υπήρξε η προώθηση πολυάριθμων ΧΥΤΑ. Ο Εθνικός Σχεδιασμός του 2000, όπως διαμορφώθηκε από τη σύνθεση των νομαρχιακών, προέβλεπε τη δημιουργία 124 ΧΥΤΑ (70 στην ηπειρωτική Ελλάδα, 11 στην Κρήτη και 43 στα υπόλοιπα νησιά). Στη συνέχεια, η υλοποίηση των έργων που πρότειναν οι νομαρχίες κρίθηκε στην πράξη μη αποδοτική και προωθήθηκε η διαμόρφωση νέων σχεδιασμών σε Περιφερειακό επίπεδο. Θεσμοθετήθηκε έτσι η υποχρέωση σύνταξης Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) μέχρι το τέλος του 2005.

Σήμερα, το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων καταρτίζεται για κάθε Περιφέρεια της χώρας, εξειδικεύοντας τις γενικές κατευθύνσεις που περιέχονται στο ΕΣΔΑ, τα ΕΕΣΔΑ και τα προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης του συνόλου των αποβλήτων που παράγονται σε μια

³³ Απόβλητα Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων

Περιφέρεια. Βάσει του αρ.186, τομέα ΣΤ. παρ. 29 του Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α), όπως τροποποιήθηκε από το αρ. 57, παρ. 7, Ν. 4042/2012, η έγκριση και ο έλεγχος της πορείας υλοποίησης του ΠΕΣΔΑ, στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού σχεδιασμού, είναι αρμοδιότητα της οικείας Περιφέρειας.

Το ΠΕΣΔΑ εκπονείται και υλοποιείται από τον οικείο περιφερειακό Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, εκτός αν δεν υφίσταται, οπότε υλοποιείται από την Περιφέρεια³⁴, μετά από έκδοση σχετικής διαπιστωτικής πράξης του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Σύμφωνα με το άρθρο 186 του ν.3852/2010 (Καλλικράτης) αρμοδιότητα των Περιφερειών είναι η κατάρτιση και η έγκριση του περιφερειακού σχεδιασμού διαχείρισης των στερεών αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού σχεδιασμού, ο οποίος αποσκοπεί, κυρίως, στη μελέτη και τον καθορισμό των μεθόδων διαχείρισης, καθώς και στην χωροθέτηση των πάσης φύσεως σχετικών εγκαταστάσεων, περιλαμβανομένης και της έκδοσης των κατά περίπτωση αδειών, που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία. Κατά το σχεδιασμό λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικές, οικονομικές, τεχνικές και περιβαλλοντικές συνθήκες της περιοχής».

Το ΠΕΣΔΑ μπορεί επίσης να εκπονείται για περισσότερες της μία Περιφέρειες. Εγκρίνεται με απόφαση του Περιφερειακού συμβουλίου, μετά από γνώμη της Περιφερειακής Επιτροπής Διαβούλευσης και εισήγηση της Δ/σης ΠΕΧΩ της Περιφέρειας, του Τμήματος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Δ/σης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΚΑ (εισηγείται τη συμβατότητα του ΠΕΣΔΑ με τις κατευθύνσεις και τα μέτρα στο ΕΣΔΑ) και του Τμήματος Προστασίας Περιβάλλοντος της Δ/σης Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών (αρ. 35, παρ. 2, Ν. 4042/2012). Το ΠΕΣΔΑ αναθεωρείται ανά εξαετία ή νωρίτερα, αν προκύψει τεκμηριωμένη γι' αυτό ανάγκη.

Το Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων του ΥΠΕΚΑ ενημερώνει ανά τριετία την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εφαρμογή της οδηγίας 2008/98/ΕΚ και του Ν. 4042/2012, με την υποβολή τομεακής έκθεσης σε ηλεκτρονική μορφή. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει πληροφορίες για τη διαχείριση των αποβλήτων, για την επιτευχθείσα πρόοδο κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων και, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικές με τα μέτρα για τη διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού (αρ. 21, Ν. 4042/2012). Με βάση το αρ. 42 του Ν. 4042/2012, καθιερώνεται ηλεκτρονικό σύστημα συστηματικής συλλογής και επεξεργασίας στοιχείων παραγωγής και διαχείρισης των αποβλήτων στο οποίο θα εισάγονται, μέσω διαδικτύου, από τους υπόχρεους οι Ετήσιες

³⁴ Στην Πελοπόννησο ο ΠΕΣΔΑ εκπονείται από την Περιφέρεια Πελοποννήσου.

Εκθέσεις Παραγωγών Αποβλήτων, για όλα τα είδη των αποβλήτων του Ευρωπαϊκού Καταλόγου Αποβλήτων (ΕΚΑ) (αρ. 42, Ν. 4042/2012).

Εν κατακλείδι, τα Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων εξειδικεύουν τους στόχους του Εθνικού Σχεδίου, θέτουν στόχους σε περιφερειακό επίπεδο και προβλέπουν τα έργα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΣΔΑ) για τα επόμενα έτη. Επίσης καθορίζουν τις διαχειριστικές ενότητες στις οποίες θα κληθούν οι αρμόδιοι φορείς (Φο.Δ.Σ.Α. και δήμοι) να μεριμνήσουν για τις εργασίες συλλογής και ολοκληρωμένης διαχείρισης των απορριμμάτων.

4.2 Το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων Περιφέρειας Πελοποννήσου

Ο αρχικά εγκεκριμένος ΠΕΣΔΑ Πελοποννήσου εκπονήθηκε το 2004 (εγκρίθηκε το 2005) πριν ακόμη ψηφιστεί η Κοινή Υπουργική Απόφαση για τους Σχεδιασμούς. Το επόμενο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων της Πελοποννήσου εκπονήθηκε τον Αύγουστο του 2010 και εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους. Η αναγκαιότητα της αναθεώρησης – τροποποίησης του προέκυψε εξαιτίας:

- Παρέλευσης 5ετίας από την εκπόνηση του εγκεκριμένου ΠΕΣΔΑ (αρ. πρωτ. 486/10-2-2005 απόφαση Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου) χωρίς να έχει πραγματοποιηθεί **καμία πρόοδος** σε ότι αφορά τα έργα και δράσεις που σε αυτόν είχαν περιγραφεί.
- Αλλαγών που προέκυψαν σε διοικητικό επίπεδο με τον Νόμο 3852/2010 (Πρόγραμμα «Καλλικράτης»)
- Τεχνολογικών εξελίξεων σε θέματα διαχείρισης στερεών αποβλήτων και πρόβλεψης δυνατότητας εφαρμογής τους στο τελικό σχέδιο του ΠΕΣΔΑ.
- Της κείμενης ευρωπαϊκής και ελληνικής νομοθεσίας αναφορικά με τη διαχείριση στερεών αποβλήτων.
- Προτάσεων δράσεων και έργων διαχείρισης και αξιοποίησης στερεών αποβλήτων ανά διαχειριστική ενότητα λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται στο σχεδιασμό διαχείρισης αποβλήτων σε επίπεδο χώρας.
- Εκτίμησης του κόστους των προτεινόμενων έργων, παρεμβάσεων και δράσεων καθώς και των δυνητικών πηγών χρηματοδότησης προκειμένου να υλοποιηθούν λαμβάνοντας υπόψη τους πόρους του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιβάλλον

και Αειφόρος Ανάπτυξη (ΕΠΠΕΡΑΑ – ΕΣΠΑ 2007-2013) για την Περιφέρεια Πελοποννήσου.

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε το δελτίο τύπου του Υπουργείου Εσωτερικών³⁵ που προηγήθηκε: « Το Υπουργείο Εσωτερικών εργάζεται πυρετωδώς στην κατεύθυνση της άμεσης αποκατάστασης όσο το δυνατό μεγαλύτερου αριθμού ΧΑΔΑ στις 13 Περιφέρειες της χώρας. Προς τούτο, καλεί τις δημοτικές αρχές και τις τοπικές κοινωνίες να δραστηριοποιηθούν ώστε να αρθούν όλα τα εμπόδια στην εφαρμογή των Περιφερειακών Σχεδιασμών Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), ώστε να επιτευχθεί το κλείσιμο και στη συνέχεια η αποκατάσταση και των τελευταίων λειτουργούντων ΧΑΔΑ».

Το βασικό όραμα για τα στερεά απόβλητα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου διατυπώθηκε συμπυκνωμένα με την εξής φράση: « *Όραμα της στρατηγικής είναι η δημιουργία μιας ενεργής & συμμετοχικής κοινωνίας για την προώθηση της μείωσης και της ανακύκλωσης των στερεών αποβλήτων στο πλαίσιο της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης*».

Οι στόχοι που πρέπει να υλοποιηθούν σε περιφερειακό επίπεδο, προκειμένου να είναι αποτελεσματική η αντιμετώπιση του προβλήματος της διαχείρισης των αποβλήτων είναι:

- Βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων στο σύνολο της Περιφέρειας
- Πρόληψη ή μείωση της παραγωγής αποβλήτων (ποσοτική μείωση) καθώς και μείωση της περιεκτικότητάς τους σε επικίνδυνες ουσίες (ποιοτική βελτίωση).
- Επαναχρησιμοποίηση υλικών από τα απόβλητα
- Αξιοποίηση των αποβλήτων (ανακύκλωση και ανάκτηση ενέργειας)
- Χρησιμοποίηση των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη την τεχνολογική εφαρμοσιμότητα και την οικονομική βιωσιμότητα
- Προώθηση της οργάνωσης, με την ευθύνη του παραγωγού, ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης των άλλων ρευμάτων αποβλήτων, πλην των αστικών: μη επικίνδυνα βιομηχανικά, ελαστικά αυτοκινήτων, Αποβλήτων Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ), Οχημάτων Τέλους Κύκλου Ζωής (ΟΤΚΖ), Αποβλήτων Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ), ιλύες Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ), επικίνδυνα αστικά στερεά απόβλητα, κ.λπ.
- Ουσιαστική συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στους τομείς που παρουσιάζουν επιχειρηματικό ενδιαφέρον
- Αποκατάσταση όλων των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων

³⁵ Δελτίο τύπου: 13-5-2010, «Αγώνας δρόμου να προλάβουμε τα πρόστιμα!».

-
- Ασφαλής τελική διάθεση των αποβλήτων
 - Κατασκευή και λειτουργία των Μονάδων κομποστοποίησης στερεών αποβλήτων και υποδομών μεταφόρτωσης και τελικής διάθεσης απορριμμάτων
 - Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού έτσι ώστε να υπάρχει ενεργή συμμετοχή και ευθύνη των πολιτών στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων.

Εξαιτίας των καθυστερήσεων που ανέκυψαν στη χωροθέτηση των έργων ασφαλούς διάθεσης όπως προβλέπονταν από τον αρχικά εγκεκριμένο ΠΕΣΔΑ, το άμεσο κλείσιμο και η αποκατάσταση των Χ.Α.Δ.Α. δεν ήταν εφικτά. Σήμερα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου μόνο ένας Χώρος Υγειονομικής Ταφής είναι ενεργός ο οποίος βρίσκεται στην περιοχή Μουλκίου του Δήμου Σικυωνίων (Κιάτο), με συνολική έκταση 45 στρέμματα και ενεργό χώρο ταφής 16.780 m². Έπειτα από πλήθος εγγράφων όχλησης και προειδοποιητικών επιστολών που εστάλησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Ελλάδα επισημαίνοντας την προβληματική λειτουργία του ΧΥΤΑ, την 11^η Δεκεμβρίου 2014, η Ελλάδα καταδικάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (υπόθεση C-677/13 με αντικείμενο την προσφυγή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας λόγω παράβασης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ)³⁶ για τρεις λόγους:

- ❖ Πρώτον, διαπιστώθηκε ότι ο ΧΥΤΑ του Κιάτου λειτουργούσε χωρίς άδεια από το 2002 έως τα μέσα του 2012 (οπότε εστάλη η αιτιολογημένη γνώμη).
- ❖ Δεύτερον, «διαπιστώθηκε βάσει της εκθέσεως αυτοψίας της 31ης Ιουλίου 2012, ότι στον συγκεκριμένο χώρο δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις λειτουργίας ΧΥΤΑ και ότι, βάσει της υπογεγραμμένης από τον Περιφερειάρχη Πελοποννήσου γνωμοδοτήσεως παραβιάζεται η περιβαλλοντική νομοθεσία, με συνέπεια να προκαλούνται σοβαρές βλάβες στο περιβάλλον. Απ' όλα αυτά προκύπτει ότι η λειτουργία του ΧΥΤΑ του Κιάτου χωρίς ισχύουσα άδεια είχε ως συνέπεια την επί μακρόν σημαντική υποβάθμιση του περιβάλλοντος, χωρίς επέμβαση των αρμοδίων αρχών.

³⁶ Πέραν της ελλείψεως άδειας λειτουργίας, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, από την αυτοψία που διενεργήθηκε στις 31 Ιουλίου 2012, διαπιστώθηκαν οι εξής δυσλειτουργίες στον ΧΥΤΑ του Κιάτου:

- ο ΧΥΤΑ έχει κορεστεί από τα απόβλητα.
- ο αγωγός στράγγισης και το φρεάτιο του αγωγού ήταν κατεστραμμένα και τα λύματα κατείδων στο έδαφος, δημιουργώντας προβλήματα ρύπανσης.
- με τα παραπάνω δεδομένα είναι πολύ πιθανό, σε περίπτωση έντονων βροχοπτώσεων, να διαρρεύσουν από τον ΧΥΤΑ στον χειμάρρο Ελισσώνα μεγάλες ποσότητες λυμάτων, δυνάμενες να προκαλέσουν ανεπανόρθωτη καταστροφή στους υδροφόρους ορίζοντες που αναπτύσσονται κατά μήκος της λεκάνης του χειμάρρου.
- συμπερασματικώς, δεν πληρούνται στον εν λόγω χώρο οι προδιαγραφές λειτουργίας ΧΥΤΑ.

-
- ❖ Τέλος, «η Ελλάδα δεν έλαβε μέτρα για την απαγόρευση της εγκατάλειψης, της απόρριψης ή της ανεξέλεγκτης διαχειρίσεως των αποβλήτων».

Η προσφυγή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στηρίχθηκε δηλαδή σε δύο χωριστές αιτιάσεις: την έλλειψη ισχύουσας άδειας λειτουργίας και τις δυσλειτουργίες που διαπιστώθηκαν στον ΧΥΤΑ Κιάτου. Σημειώνουμε ότι το Δικαστήριο απέρριψε με ιδιαίτερα αυστηρή γλώσσα το επιχείρημα των Ελληνικών Αρχών, ότι δεν ευθύνεται η Πολιτεία επειδή δεν συνεργάζονται οι τοπικές αρχές. Απέρριψε κατ' αρχάς το επιχείρημα της Ελλάδας ότι για την επίλυση του συγκεκριμένου προβλήματος απαιτείται συνεργασία πολλών φορέων, όπως είναι η αποκεντρωμένη διοίκηση, η περιφέρεια και ο δήμος. Σύμφωνα με την εκδοθείσα απόφαση: *«Ένα κράτος-μέλος δεν μπορεί να επικαλείται διατάξεις, πρακτικές ή καταστάσεις της εσωτερικής του έννομης τάξης για να δικαιολογήσει τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ε.Ε.»*.

Επιπρόσθετα, υπάρχει ο Χ.Υ.Τ.Α. Ξυλοκάστρου, ο οποίος έχει κατασκευαστεί προς εξυπηρέτηση του Δήμου Ξυλοκάστρου, Ευρωστίνης και Φενεού (περίπου 30.000 κατοίκων). Οι κατασκευαστικές εργασίες του ΧΥΤΑ ολοκληρώθηκαν μέσα στο 2014 οπότε και αδειοδοτήθηκε³⁷ αρχικά υπό όρους και προϋποθέσεις. Από τον Ιανουάριο του 2015 λειτουργεί κανονικά.

Τέλος, σύμφωνα με τον εγκεκριμένο ΠΕΣΔΑ και εξαιτίας της μεγάλης γεωγραφικής της έκτασης, η Περιφέρεια Πελοποννήσου χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Ειδικότερα:

- ❖ 1η Υποενότητα Περιφέρειας Πελοποννήσου: Περιλαμβάνει όλους τους Δήμους της Περιφερειακής Ενότητας (ΠΕ) Κορινθίας, όλους τους Δήμους της ΠΕ Αργολίδας και τους Δήμους Τρίπολης, Βόρειας Κυνουρίας και Νότιας Κυνουρίας της ΠΕ Αρκαδίας.
- ❖ 2η Υποενότητα Περιφέρειας Πελοποννήσου: Περιλαμβάνει όλους του Δήμους της ΠΕ Μεσσηνίας και τους Δήμους Γορτυνίας και Μεγαλόπολης της ΠΕ Αρκαδίας.
- ❖ 3η Υποενότητα Περιφέρειας Πελοποννήσου: Περιλαμβάνει όλους του Δήμους της ΠΕ Λακωνίας.

³⁷ Η άδεια λειτουργίας εκδόθηκε με την αρ. πρωτ. 65562/4-9-2014 απόφαση του Περιφερειάρχη Πελοποννήσου.

4.2.1 Αποκατάσταση ΧΑΔΑ

Το μοντέλο πολιτικής και διαχείρισης των απορριμμάτων που αναπτύχθηκε έως σήμερα και κυριάρχησε στην πράξη ήταν η δημιουργία Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (Χ.Α.Δ.Α.), με τα απορρίμματα να στοιβάζονται χωρίς κανένα προστατευτικό μέτρο μολύνοντας διαχρονικά την ευρύτερη περιοχή στην οποία βρίσκονται και τον υδροφόρο ορίζοντα. Με βάση τα επίσημα στοιχεία του ΠΕΣΔΑ, στην περιφέρεια Πελοποννήσου, υφίστανται 320 καταγεγραμμένοι Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (Χ.Α.Δ.Α.), εκ των οποίων οι 169 είναι αποκατεστημένοι, οι 77 είναι ενεργοί και οι 74 ανενεργοί (αλλά όχι αποκατεστημένοι). Η υφιστάμενη κατάσταση των ΧΑΔΑ της Περιφέρειας Πελοποννήσου παρουσιάζεται συνοπτικά στον ακόλουθο πίνακα.

ΧΑΔΑ Περιφέρειας Πελοποννήσου				
Νομός	Ενεργοί ΧΑΔΑ	Προς αποκατάσταση/Ανενεργοί ΧΑΔΑ	Αποκατεστημένοι ΧΑΔΑ	Σύνολο
Αργολίδα	14	6	10	30
Αρκαδία	17	13	73	103
Κορινθία	11	36	35	82
Λακωνία	17	8	38	63
Μεσσηνία	18	11	13	42
Σύνολο	77	74	169	320

Πηγή: ΠΕΣΔΑ Περιφέρειας Πελοποννήσου 2010

Εκτιμάται ότι οι ΧΑΔΑ σε επίπεδο Περιφέρειας καταλαμβάνουν συνολική έκταση περίπου 5.870 στρεμμάτων. Η συνολική έκταση αποτελεί χώρο απόθεσης σύμμεικτων απορριμμάτων, στερεών κατά πλειονότητα. Τα απορρίμματα είναι κατά κύριο λόγο αστικά, περιλαμβάνουν, ωστόσο, ιλύες από βιολογική επεξεργασία λυμάτων, λύματα υγειονομικών μονάδων, βιομηχανιών και βιοτεχνιών καθώς και γεωργικά και κτηνοτροφικά απόβλητα (κλαδέματα, απόβλητα σφαγείων).

Για την αντιμετώπιση της ανεξέλεγκτης διάθεσης και την τήρηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας προτάθηκε από την Περιφέρεια Πελοποννήσου, ως έχουσα την αρμοδιότητα, το έργο «Αποκατάσταση ΧΑΔΑ και αναβάθμιση εγκαταστάσεων διαχείρισης αστικών στερεών αποβλήτων Περιφέρειας Πελοποννήσου» προϋπολογισμού 30.742.739,93 ευρώ. Το έργο εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»³⁸. Τα παραδοτέα που θα προκύψουν από την υλοποίηση της πράξης είναι:

³⁸ Εντάχθηκε στον Αξονα Προτεραιότητας "04 – Προστασία Εδαφικών Συστημάτων-Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων" του ΕΠΠΕΡΑΑ με την αρ. πρωτ. οικ.119256/10.05.2012 Απόφαση ένταξης της πράξης.

-
- Υπόεργο 1: 153 Μελέτες Αποκατάστασης ΧΑΔΑ για την αποκατάσταση 80 ΧΑΔΑ, τεύχη δημοπράτησης των έργων αποκατάστασης ΧΑΔΑ
 - Υπόεργο 2: 76 αποκατεστημένοι ΧΑΔΑ
 - Υπόεργο 3: 4 αποκατεστημένοι ΧΑΔΑ
 - Υπόεργο 4: Αγορά γης (Συμβόλαια – Χρησιδάνειο)

4.2.2 Ανακύκλωση – Κομποστοποίηση

Εγκαταστάσεις για την ανακύκλωση υπάρχουν στην Κόρινθο και την Τρίπολη, όπου έχουν εγκατασταθεί Κέντρα Διαλογής και Αξιοποίησης Υλικών (Κ.Δ.Α.Υ.), καθώς και στην Καλαμάτα όπου έχει εγκατασταθεί Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης (Ε.Μ.Α.Κ.), που έχει δυνατότητα επεξεργασίας 100 τόνων την ημέρα και αξιοποίηση 20.000 έως 40.000 τόνους το έτος αλλά δεν λειτουργεί, καθώς και ένα Κέντρο Διαλογής και Αξιοποίησης Υλικών (Κ.Δ.Α.Υ.). Τα τρία Κέντρα Διαλογής και Αξιοποίησης Υλικών της Περιφέρειας, σύμφωνα με την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης και Ανακύκλωσης (Ε.Ε.Α.Α.), κατά το 2012, εξυπηρέτησαν 462.482 κατοίκους, με 7.283 κάδους. Κατά το ίδιο έτος ανακτήθηκαν, 12.266 τόνοι αποβλήτων συσκευασίας (9.323 τόνοι) και χαρτιού.

Όσον αφορά, την επεξεργασία των λυμάτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου, κάποιες Μονάδες Βιολογικού Καθαρισμού βρίσκονται σε στάδιο κατασκευής (Τριφυλίας, Κυπαρισίας, Νέστορος κ.α.), ενώ λειτουργούν είκοσι τρεις (23) Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ) στο σύνολο των Περιφερειακών Ενοτήτων.

Αξιόλογη είναι η προσπάθεια που επιχειρείται σε επίπεδο δήμων στον τομέα της ανακύκλωσης και κομποστοποίησης. Για παράδειγμα ο Δήμος Ευρώτα προωθεί λύσεις για μηδενικά απόβλητα στον τομέα διαχείρισης των απορριμμάτων με Διαλογή στην Πηγή – Ανακύκλωση – Κομποστοποίηση - Τελική Διαχείριση και Αξιοποίηση Υπολείμματος. Ο Δήμος Καλαμάτας λειτουργεί δίκτυο οικιακής και συνοικιακής κομποστοποίησης με αξιόλογα θετικά αποτελέσματα.

4.3 Το έργο «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Απορριμμάτων Περιφέρειας Πελοποννήσου με ΣΔΙΤ»

Η αιρετή Περιφέρεια Πελοποννήσου έχει προχωρήσει σε προκήρυξη δημοσίου διεθνούς διαγωνισμού με τη διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου με Σύμπραξη Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) για το έργο της μελέτης, χρηματοδότησης, κατασκευής, συντήρησης και λειτουργίας υποδομών που θα χρησιμοποιηθούν για την ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων. Η χωροθέτηση των έργων προβλέπεται να γίνει εντός των περιοχών που προσδιορίζονται στον Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Η συνολική χρονική διάρκεια της σύμβασης Σύμπραξης έχει ενδεικτικά εκτιμηθεί σε είκοσι οκτώ (28) έτη από την υπογραφή της. Τα έργα που προβλέπεται να κατασκευαστούν και να λειτουργούν για την εξυπηρέτηση της περιφέρειας Πελοποννήσου και είναι σε συμφωνία με τα ζητούμενα του ΠΕΣΔΑ περιλαμβάνουν Μονάδες Ολοκληρωμένων Συστημάτων Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΣΔΑ) και Μονάδες Μεταβατικής Διαχείρισης. Συγκεκριμένα τα προβλεπόμενα έργα είναι:

- Τρεις (3) Μονάδες ΟΣΔΑ και ειδικότερα:
 - τρεις (3) Μονάδες Επεξεργασίας Απορριμμάτων (ΜΕΑ),
 - δύο (2) Σταθμούς Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ),
 - τρεις (3) Χώρους Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων
- Τρεις (3) Μονάδες Μεταβατικής Διαχείρισης, οι οποίες θα λειτουργήσουν μέχρι την ολοκλήρωση των μονάδων ΟΣΔΑ.

Αναλυτικά τα έργα ανά υποενότητα απεικονίζονται παρακάτω.

Σχεδιαζόμενα έργα διαχείρισης και ασφαλούς διάθεσης ΑΣΑ					
Περιφέρεια Πελοποννήσου	Υποενότητα	Περιφερειακή Ενότητα	Δήμοι	Έργα ΔΣΑ	
Εγκαταστάσεις για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Απορριμμάτων	1η	Κορινθίας	όλοι	<ul style="list-style-type: none"> • ΜΕΑ με ενεργειακή αξιοποίηση παραγόμενου Βιοαερίου • Ένας (1) ΧΥΤΥ • 2 ΣΜΑ (Κορινθίας – Αργολίδας) 	
		Αργολίδας	όλοι		
		Αρκαδίας	Τρίπολης, Β. Κυνουρίας, Ν. Κυνουρίας		
	2η	Μεσσηνίας	όλοι		<ul style="list-style-type: none"> • ΜΕΑ με ενεργειακή αξιοποίηση παραγόμενου βιοαερίου • Ένας (1) ΧΥΤΥ
		Αρκαδίας	Μεγαλόπολης, Γορτυνίας		
	3η	Λακωνίας	όλοι		<ul style="list-style-type: none"> • ΜΕΑ με ενεργειακή

				αξιοποίηση παραγόμενου βιοαερίου • Ένας (1) ΧΥΤΥ
--	--	--	--	---

Δεδομένων των μεγάλων καθυστερήσεων στη χωροθέτηση των έργων ασφαλούς διάθεσης σύμφωνα με τον ΠΕΣΔΑ, τη συνεχιζόμενη λειτουργία πολλών ΧΑΔΑ, η Περιφέρεια Πελοποννήσου προέβλεψε στο ανωτέρω έργο την υλοποίηση ενός μεταβατικού σταδίου που περιλάμβανε τη δημιουργία χώρων προσωρινής αποθήκευσης των αποβλήτων μέχρι την έναρξη λειτουργίας των προβλεπόμενων υποδομών ολοκληρωμένης διαχείρισης. Η λειτουργία τους ως χώρων προσωρινής αποθήκευσης θα τερματιστεί με τη χωροθέτηση - κατασκευή και λειτουργία των απαιτούμενων εγκαταστάσεων επεξεργασίας και διάθεσης. Το μεταβατικό στάδιο προέβλεπε τη μελλοντική τους χρήση ως σταθμών μεταφόρτωσης στερεών αποβλήτων στη κεντρική μονάδα επεξεργασίας, αφού πρώτα τροποποιηθούν οι περιβαλλοντικοί όροι λειτουργία τους, ώστε να μετατραπούν από έργο προσωρινής αποθήκευσης σε έργο μεταφόρτωσης στερεών αποβλήτων. Οι 12 περιοχές που επιλέχθηκαν για να καλύψουν προσωρινά τις ανάγκες διάθεσης της Περιφέρειας Πελοποννήσου εντοπίζονται στους ακόλουθους δήμους:

- Νομός Αργολίδας
 - Δήμος Άργους
 - Δήμος Κρανιδίου
- Νομός Αρκαδίας
 - Δήμος Τρίπολης
- Νομός Κορινθίας
 - Δύο μονάδες στην Δ.Ε. Ανατολικής Κορινθίας
- Νομός Λακωνίας
 - Δήμος Σπάρτης
 - Δήμος Μολάων
 - Δήμος Οιτύλου
- Νομός Μεσσηνίας:
 - Δήμος Πύλου
 - Δήμος Καλαμάτας
 - Δήμος Φιλιατρών
 - Βόρειο & Κεντρικό τμήμα της Δ.Ε. Μεσσηνίας

Στόχος ήταν οι υποδομές αυτές, να λειτουργήσουν ως έργα προσωρινής αποθήκευσης με ευθύνη των Φο.Δ.Σ.Α. των Δ.Ε. Τα στερεά απόβλητα θα εισέρχονταν στη μονάδα και θα αποθηκεύονταν προσωρινά με τη μέθοδο της δεματοποίησης. Η λειτουργία τους ως έργων προσωρινής αποθήκευσης, θα τερματιζόταν με την κατασκευή και λειτουργία των υποδομών διάθεσης και επεξεργασίας.

Αυτό το σχέδιο του μεταβατικού σταδίου δεν έχει προχωρήσει στο σύνολο του μέχρι σήμερα. Έχει εγκατασταθεί ο δεματοποιητής στο Δ. Κρανιδίου, ενώ έχουν λάβει Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων οι δεματοποιητές στους Δήμους Καλαμάτας, Πύλου, Μολάων. Επίσης υπάρχει θετική γνωμοδότηση για ΠΠΕ στο Δ. Σπάρτης, έχει εκπονηθεί ΠΠΕ για το Δ. Οιτίλου χωρίς να εκδοθεί ακόμα οριστική απόφαση.

Στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή υλοποιούνται 15 έργα με ΣΔΙΤ και πιο συγκεκριμένα με την μορφή D.B.F.O. (Design - Build - Finance - Operate) που αφορούν Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) ή Μονάδες Επεξεργασίας Αποβλήτων (ΜΕΑ). Τα έργα αφορούν κυρίως την επεξεργασία των ΑΣΑ, ενώ σε κάποιες από αυτές συμπεριλαμβάνονται οι χώροι διάθεσης, η λειτουργία των ΣΜΑ, καθώς και η μεταφορά των ΑΣΑ από τα ΣΜΑ στις κεντρικές μονάδες. Συνεπώς η ευθύνη λειτουργίας των δικτύων συλλογής και μεταφοράς (έως την μεταφορά σε ΣΜΑ) παραμένει στους ΟΤΑ ή τους ΦοΔΣΑ. Στην παρούσα φάση δεν έχει ολοκληρωθεί κανένα έργο από τα παραπάνω ενώ σε πέντε από αυτά έχουν ανακηρυχθεί προσωρινοί ανάδοχοι. Επομένως η μορφή αυτών των επενδυτικών σχημάτων δεν μπορεί ακόμη να αξιολογηθεί σε πραγματική βάση ως προς τα αποτελέσματά του στην Ελλάδα.

4.4 Ο ρόλος της αιρετής Περιφέρειας Πελοποννήσου

Ο Ν. 3852/2010 (Καλλικράτης: Ο νέος νόμος για την αυτοδιοίκηση & την αποκεντρωμένη διοίκηση - ΦΕΚ Α87/7-6-2010) και ειδικότερα το άρθρο 104 προέβλεπε τη συγκρότηση ενός και μοναδικού Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων σε κάθε περιφέρεια της χώρας μέσω της συγχώνευσης των υφιστάμενων φορέων διαχείρισης στερεών αποβλήτων. Ο νέος Φο.Δ.Σ.Α. προβλέφθηκε να έχει τη μορφή ενιαίου συνδέσμου δηλαδή να λειτουργεί ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ). Σύμφωνα με την κοινή υπουργική απόφαση 2527/2009 (Α'83), σκοπός των Φο.Δ.Σ.Α. είναι η ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, σύμφωνα με το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), και ειδικότερα η εξειδίκευση και υλοποίηση των στόχων και των

δράσεων αυτού για την προσωρινή αποθήκευση, μεταφόρτωση, θαλάσσια μεταφορά ΑΣΑ, επεξεργασία, ανάκτηση και διάθεση των στερεών αποβλήτων της χωρικής τους αρμοδιότητας.

Ακόμα και στον επικαιροποιημένο ΠΕΣΔΑ της Περιφέρειας Πελοποννήσου (αρ. 5145/2-12-2010 απόφαση Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου, σελ. 15), γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στον Περιφερειακό Σύνδεσμο Φο.Δ.Σ.Α.: *«Ως βέλτιστη επιλογή για την Περιφέρεια Πελοποννήσου διαφαίνεται αυτή της συγκρότησης και ανάπτυξης ενός ενιαίου φορέα διαχείρισης, με τη μορφή του Συνδέσμου σε περιφερειακό επίπεδο, ο οποίος θα αναλάβει τη διαχείριση και λειτουργία των υφιστάμενων και προγραμματιζόμενων έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων. Με δεδομένο, ότι η διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί ένα θέμα με κατά κύριο λόγο κοινωνική διάσταση αλλά και των υποχρεώσεων των ΦοΔΣΑ που απορρέουν από την εφαρμογή της νέας νομοθεσίας, η τελική επιλογή δεν μπορεί παρά να αποτελέσει θέμα διαβούλευσης των εμπλεκόμενων φορέων ή/και πολιτικής απόφασης. Παρόλα' αυτά, τόσο κατά το μεταβατικό στάδιο μέχρι την ανάπτυξη του ενιαίου φορέα διαχείρισης, όσο και μετά τη συγκρότησή του, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική και ουσιώδης η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων στα θέματα που αφορούν τη διαχείριση των παραγόμενων απορριμμάτων. Άλλωστε, η διαχείριση των στερεών αποβλήτων αποτελεί ένα κοινωνικό ζήτημα το οποίο απαιτεί αλληλεπίδραση, συναίνεση και διαρκή διαβούλευση μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων και φορέων, όπως φαίνεται και από το παρακάτω σχήμα. Η εποικοδομητική συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, μπορεί μόνο να αποτελέσει εχέγγυο για την επιτυχή πορεία του ΦοΔΣΑ και την καθιέρωσή του ως ενός αξιόπιστου φορέα διαχείρισης στερεών αποβλήτων».*

Δύο χρόνια αργότερα, με τη δημοσίευση του ΦΕΚ 1810/Β/8-6-2012 ιδρύθηκε ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου. Ένα χρόνο μετά δημοσιεύθηκε η συγχώνευση των Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων στον Περιφερειακό Σύνδεσμο Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Πελοποννήσου (ΦΕΚ 2565/Β/11-10-2013).

Όμως, όπως συμβαίνει πολλές φορές στην Ελλάδα με τη διαρκή μεταβολή των θεσμικών και νομοθετικών πλαισίων, ειδικά και όσον αφορά την Περιφέρεια Πελοποννήσου, η αρμοδιότητα για τα μελετώμενα έργα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Απορριμμάτων είχε και έχει δοθεί στην αιρετή Περιφέρεια Πελοποννήσου. Αυτό αποδεικνύεται από:

- την υπ' αριθμό 39953/19886/7.12.2010 απόφαση του Γ.Γ. Περιφέρειας Πελοποννήσου σύμφωνα με την οποία: *«αναθέτουμε έως 31-12-2011,*

-
- στις υπηρεσίες της Περιφέρειας, την ωρίμανση και υλοποίηση των έργων προσωρινής αποθήκευσης, μεταφόρτωσης, αξιοποίησης και διάθεσης των αστικών αποβλήτων που προβλέπονται από το νέο ΠΕΣΔΑ,
 - στη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας και στη ΔΕΚΕ τη διενέργεια αυτοψίας και τη σύνταξη εισήγησης για παύση λειτουργίας των ΧΑΔΑ για τους οποίους δεν έχει εκδοθεί αντίστοιχη άδεια,
 - στις αρμόδιες υπηρεσίες της Περιφέρειας την ωρίμανση και υλοποίηση των έργων αποκατάστασης των ΧΑΔΑ, των οποίων παύει η λειτουργία».
- την υπ' αριθμ. 3372/378/13.01.2012 απόφαση του Γ.Γ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου σύμφωνα με την οποία: «αναθέτουμε στις αρμόδιες υπηρεσίες της Περιφέρειας Πελοποννήσου και μέχρι την ολοκλήρωσή τους και την υπογραφή και εκτέλεση των σχετικών συμβάσεων:
 - Την ωρίμανση και υλοποίηση των έργων προσωρινής αποθήκευσης, μεταφόρτωσης, αξιοποίησης και διάθεσης των αστικών αποβλήτων... και αποτελούν αντικείμενο του διαγωνισμού «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Απορριμμάτων Περιφέρειας Πελοποννήσου με ΣΔΙΤ»
 - Την ωρίμανση και υλοποίηση των έργων αποκατάστασης των ΧΑΔΑ, των οποίων παύει η λειτουργία και την αναβάθμιση εγκαταστάσεων διαχείρισης αστικών στερεών αποβλήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου».
 - το άρθρο 17 παρ. 11 του ν. 4071/2012 (ΦΕΚ Α/85)
 - «Αρμοδιότητες ΦΟΔΣΑ που έχουν ανατεθεί σε άλλο νομικό πρόσωπο κατά τις διατάξεις της παρ. 5 του ν. 3536/2007 όπως ισχύει, εξακολουθούν να ασκούνται από αυτό για όσο χρόνο προβλέπεται στη σχετική απόφαση ανάθεσης».

Βασικό σκεπτικό στις ανωτέρω δύο αποφάσεις αποτέλεσαν ο σοβαρός κίνδυνος για τη δημόσια υγεία, το γενικότερο δημόσιο συμφέρον λόγω και του άμεσου κινδύνου επιβολής προστίμων από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αλλά και η ανεπαρκής λειτουργία των τότε Φο.Δ.Σ.Α. (Αργολίδας, Αρκαδίας, Λακωνίας, Μεσσηνίας και των τριών του νομού Κορινθίας). Καμία αναφορά δεν έγινε στην αρμοδιότητα των δήμων που προστέθηκε με το Ν. 3852/2010 και συγκεκριμένα στο άρθρο 94 (Πρόσθετες αρμοδιότητες δήμων), παρ. 1, περ. 25, σύμφωνα με το οποίο, αρμοδιότητα του δήμου είναι η «Η διαχείριση στερεών αποβλήτων, σε επίπεδο προσωρινής αποθήκευσης, μεταφόρτωσης, επεξεργασίας, ανακύκλωσης και εν γένει αξιοποίησης, διάθεσης, λειτουργίας σχετικών εγκαταστάσεων,

κατασκευής μονάδων επεξεργασίας και αξιοποίησης, καθώς και αποκατάστασης υφιστάμενων χώρων εναπόθεσης (Χ.Α.Δ.Α.). Η διαχείριση πραγματοποιείται, σύμφωνα με τον αντίστοιχο σχεδιασμό, που καταρτίζεται από την Περιφέρεια».

Παρά ταύτα, ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου έχει θεσμικές αρμοδιότητες και υποχρεώσεις, οι οποίες δε μπορούν να αγνοηθούν και να προσπεραστούν. Μερικές από τις αρμοδιότητες του είναι

- Λειτουργία υφιστάμενων έργων διαχείρισης (υφιστάμενοι ΧΥΤΑ, κ.ά.)
- Κατασκευή και λειτουργία υπολοίπων εγκαταστάσεων που προβλέπονται από τον ΠΕΣΔΑ
- Κατασκευή και λειτουργία νέων μονάδων διαχείρισης ΑΣΑ (εφόσον απαιτηθούν επιπλέον μονάδες)
- Άλλες δράσεις για την επίτευξη της διαχείρισης των αποβλήτων της χωρικής του αρμοδιότητας.

Όπως κάθε δημόσιος οργανισμός, έτσι και ο Φο.Δ.Σ.Α. μέσα από το θεσμικό του ρόλο, επιδιώκει την επίτευξη του κοινωνικού και αναπτυξιακού ρόλου που του έχει ανατεθεί από το κράτος. Η προστασία του περιβάλλοντος και η διαχείριση των στερεών αποβλήτων συνδέονται με την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και του γενικότερου κοινωνικού οφέλους. Επομένως, ο Φο.Δ.Σ.Α. εκπληρώνοντας την αποστολή του, οφείλει να θέσει ως στρατηγικούς στόχους, τη δυναμική επέκτασή του, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του, του γοήτρου και του κύρους του. Στην προσπάθεια αυτή, απαραίτητο εργαλείο αποτελεί το επιχειρησιακό σχέδιο που αναλύεται στο κεφάλαιο 4.

4.5 Συνεντεύξεις διοικούντων του Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου

Για την καλύτερη αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης στη διαχείριση των αποβλήτων στην περιφέρεια Πελοποννήσου, κρίθηκε απαραίτητη η χρήση του ερευνητικού εργαλείου της συνέντευξης. Τα άτομα που επιλέχθηκαν να συμμετάσχουν στη συνέντευξη είναι πρόσωπα που συμμετέχουν ή συμμετείχαν στη διοίκηση του φορέα και επομένως έχουν σαφή εικόνα των δεδομένων. Από το υφιστάμενο διοικητικό σχήμα επιλέχθηκε ο κ. Ανδρικόπουλος Ηλίας, Πρόεδρος του Φο.Δ.Σ.Α. και Δήμαρχος Ξυλοκάστρου – Ευρωστίνης – Φενεού, ενώ από την προηγούμενη διοίκηση ο κ. Σμυρνιώτης Ιωάννης, πρώην πρόεδρος του Φο.Δ.Σ.Α. και πρώην Δήμαρχος Τρίπολης.

Ειδικότερα, επιλέχθηκε η εστιασμένη συνέντευξη δεδομένου ότι υπήρξε ανάγκη να αποτυπωθούν οι προσωπικές απόψεις των ερωτώμενων για μια ήδη γνωστή κατάσταση. Η μέθοδος διευκόλυνε τους ερωτώμενους να εκφράσουν τις απόψεις τους, ενώ παράλληλα παρείχε τη δυνατότητα να αξιοποιήσουμε επαρκώς τα αποτελέσματα της. Οι ερωτήσεις διατυπώθηκαν πολύ προσεκτικά, ώστε να είναι ξεκάθαρο το περιεχόμενό τους. Ξεκαθαρίστηκε επίσης ο ερευνητικός σκοπός της συνέντευξης. Έγινε προσπάθεια να ενισχύσουμε το ενδιαφέρον των ερωτώμενων για την έρευνα, εξηγώντας την ουσία της και τονίζοντας τη σημασία που θα είχε η κατάθεση των προσωπικών του απόψεων. Τέλος, τονίστηκε ότι είναι πολύ σημαντικό να εκφράσουν τις απόψεις που πραγματικά τους αντιπροσωπεύουν, καθώς η συλλογή γνήσιων δεδομένων συμβάλλει στην ουσιαστική διερεύνηση αλλά και στην όσο το δυνατόν ρεαλιστικότερη ανάπτυξη του επιχειρησιακού σχεδίου. Μοναδικό εμπόδιο στην υλοποίηση της συνέντευξης στάθηκε η έλλειψη χρόνου από τους ερωτώμενους γι' αυτό και από την πλευρά μας ζητήθηκαν εκ των προτέρων συνοπτικές απαντήσεις.

Στα πλαίσια της έρευνας τέθηκαν οι παρακάτω ερωτήσεις, με μικρό βαθμό διαφοροποίησης μεταξύ των δύο ερωτούμενων. Ο κύριος Ανδρικόπουλος ερωτήθηκε για τα παρακάτω θέματα:

1. Γνωρίζουμε ότι αποστολή του Φο.Δ.Σ.Α. είναι η διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Ποιο, όμως, είναι το δικό σας όραμα για τον Φο.Δ.Σ.Α. την πενταετία που διανύουμε 2014-2019, όντας στη θέση του Προέδρου;
2. Θεωρείτε ότι σήμερα ο Φο.Δ.Σ.Α. λειτουργεί επαρκώς; Οι οικονομικοί πόροι, το εργατικό δυναμικό και η υλικοτεχνική υποδομή βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο; Η αποστολή του εκπληρώνεται;
3. Ποιες δυσκολίες έχετε αντιμετωπίσει έως τώρα στη θητεία σας ως Πρόεδρος του Φο.Δ.Σ.Α.;
4. Με ποιους τρόπους σκέφτεστε να ενισχύσετε την αποτελεσματικότητα του Φο.Δ.Σ.Α. έτσι ώστε να εκπληρώσει το σκοπό για τον οποίο ιδρύθηκε;
5. Λαμβάνοντας υπόψη την καταδίκη της Ελλάδας για τον ΧΥΤΑ Κιάτου, ποια πολιτική θα ακολουθήσετε για το συγκεκριμένο ΧΥΤΑ;
6. Ο ΧΥΤΑ Ξυλοκάστρου είναι πλέον σε λειτουργία: ένα έργο υποδομής που έρχεται να εξυπηρετήσει τον Δήμο Ξυλοκάστρου, του οποίου είστε Δήμαρχος. Πώς νιώθετε για αυτό;
7. Οι δήμοι – μέλη του Φο.Δ.Σ.Α. αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα στη διαχείριση των ΑΣΑ. Ποια είναι η πρόταση - συμβουλή σας προς τους δήμους – μέλη του Φο.Δ.Σ.Α.

για τη διαχείριση των απορριμμάτων τους έως ότου υλοποιηθεί το έργο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των απορριμμάτων με ΣΔΙΤ;

Στον κύριο Σμυρνιώτη Ιωάννη τέθηκαν οι παρακάτω ερωτήσεις:

1. Οι Φο.Δ.Σ.Α. με τον Καλλικράτη συγχωνεύθηκαν και απέκτησαν μεγαλύτερο γεωγραφικό εύρος. Τελικά αυτή η ρύθμιση ενδυνάμωσε ή όχι τους Φο.Δ.Σ.Α.;
2. Ποιες δυσκολίες είχατε αντιμετωπίσει στη θητεία σας ως Πρόεδρος του Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου την τριετία 2011 - 2014; Ποιο ήταν το μεγαλύτερο εμπόδιο;
3. Γνωρίζουμε ότι αποστολή του Φο.Δ.Σ.Α. είναι η διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Εκπληρώνει την αποστολή του;
4. Πώς θα χαρακτηρίζατε τη σχέση ανάμεσα στο Φο.Δ.Σ.Α. και την Περιφέρεια Πελοποννήσου αναφορικά με την «κοινή» αρμοδιότητα της διαχείρισης των ΑΣΑ;
5. Οι δήμοι – μέλη του Φο.Δ.Σ.Α. αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα στη διαχείριση των ΑΣΑ. Ποια είναι η πρόταση - συμβουλή σας προς τους δήμους – μέλη του Φο.Δ.Σ.Α. για τη διαχείριση των απορριμμάτων τους έως ότου υλοποιηθεί το έργο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των απορριμμάτων με ΣΔΙΤ;
6. Η Πελοπόννησος σε σχέση με τη Μακεδονία βρίσκεται σε δυσχερή κατάσταση αναφορικά με τη διαχείριση των ΑΣΑ. Ειδικότερα ο Δήμος Τρίπολης έχει αρκετές φορές κηρυχθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης εξαιτίας της έλλειψης χώρου διάθεσης. Πώς εξηγείτε την έντονη διαφοροποίηση ανάμεσα στα δύο γεωγραφικά διαμερίσματα; Θα μπορούσε ο Φο.Δ.Σ.Α. να μιμηθεί τον αντίστοιχο φορέα;

Στις παραπάνω ερωτήσεις έγιναν αναδιατυπώσεις και συμπληρώθηκαν ορισμένες ερωτήσεις ώστε να καλυφθεί, κατά το δυνατό, το ζητούμενο θέμα. Να σημειώσουμε, επιπρόσθετα, ότι οι αναδιατυπώσεις που έγιναν, αλλά και ο σχεδιασμός των ερωτήσεων, μας παρείχαν τη δυνατότητα να ελέγξουμε και πιθανές αντιφάσεις στις απαντήσεις των συνεντευξιαζομένων. Η διαδικασία των συνεντεύξεων κράτησε 2 ημέρες (1 ημέρα για κάθε ερωτώμενο). Πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία αλλά και συνάντηση με φυσική παρουσία.

Για την επεξεργασία των συνεντεύξεων, πραγματοποιήθηκε ανάλυση του περιεχόμενου των απαντήσεων με σκοπό την αναζήτηση των απαραίτητων ποιοτικών στοιχείων που θα μας βοηθήσουν στη σύνταξη του επιχειρησιακού σχεδίου του Φο.Δ.Σ.Α.. Οι άξονες που καθορίστηκαν είναι οι εξής:

- Αποστολή
- Δυσχέρειες

-
- Υποδομές
 - Αλληλεπίδραση
 - Προτάσεις

Αποστολή

Σχετικά με την εκπλήρωση της αποστολής των Φο.Δ.Σ.Α. και την ενδεχόμενη ενδυνάμωση τους με το νέο νομοθετικό πλαίσιο, προέκυψε ότι σύμφωνα με το άρθρο 104 του Ν.3852/2010 (Σχέδιο Καλλικράτης) θα συγχωνεύονταν σε ένα ενιαίο σύνδεσμο σε επίπεδο περιφέρειας. Βέβαια με μεταγενέστερη νομοθετική ρύθμιση δόθηκε η δυνατότητα παράτασης της ημερομηνίας συγχώνευσης. Η ενδυνάμωση των Φο.Δ.Σ.Α. με την προβλεπόμενη συγχώνευση είναι αυτονόητη, δημιουργεί όμως και δυσλειτουργίες γιατί οι προϋπάρχοντες σε επίπεδο Νομού Φο.Δ.Σ.Α. είχαν διαφορετικό επίπεδο λειτουργίας από άποψη στελέχωσης, υποδομών, εξοπλισμού κ.λ.π.

Η αποστολή του Φο.Δ.Σ.Α. δεν μπορεί να είναι άλλη από την εφαρμογή του ΠΕΣΔΑ και την αναθεώρηση του όταν επιβάλλεται, σε συνδυασμό με την εφαρμογή των κοινοτικών οδηγιών και ιδιαίτερα την εκπλήρωση των στόχων για το έτος 2020. Αυτό επιβάλλει η νομοθεσία και αυτός πρέπει να είναι ο στόχος του φορέα.

Ωστόσο, η αποστολή του φορέα δεν εκπληρώνεται όπως θα έπρεπε. Αυτό προέκυψε από τις απαντήσεις των ερωτούμενων και όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε: *«Ο Φο.Δ.Σ.Α. απέχει πάρα πολύ απ' το να λειτουργεί επαρκώς»*. Έχει μόνο έναν υπάλληλο και δεν χρηματοδοτείται από την κεντρική διοίκηση παρά μόνο από τις εισφορές των μελών του. Ουσιαστικά είναι μια υπηρεσία που τώρα δημιουργείται, και χρειάζεται την υποστήριξη της πολιτείας και των δήμων για να αναπτυχθεί. Τονίστηκε ότι έγιναν προσπάθειες οργάνωσης από την προηγούμενη διοίκηση και συνεχίζονται από τη νέα, αλλά *«θέλουμε αρκετό δρόμο ακόμα για να είμαστε ικανοποιημένοι»*.

Δεδομένης της ιδιομορφίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου όπου οι αρμοδιότητες Φο.Δ.Σ.Α. έχουν εκχωρηθεί με απόφαση των Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Πελοποννήσου και του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου και μέχρι την ολοκλήρωση του διαγωνισμού μέσω Σ.Δ.Ι.Τ. για την Διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου, αναφέρθηκε ότι *«οι εναπομείνουσες αρμοδιότητες είναι ελάχιστες»* και κυρίως αφορούν την διαχείριση της Ανακύκλωσης Συσκευασιών καθώς και τη συμβολή στη διαχείριση των Χ.Υ.Τ.Α. Κιάτου και Ξυλοκάστρου.

Δυσχέρειες

Σύμφωνα πάλι με τα αποτελέσματα, οι πιο μεγάλες δυσκολίες προκύπτουν από την αλληλοκάλυψη αρμοδιοτήτων στο θέμα της διαχείρισης απορριμμάτων, την εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε άλλους φορείς, την ελλιπή χρηματοδότηση, και την απροθυμία μερικές φορές των Δήμων να σκεφθούν πέρα από τα όρια των Δήμων τους και να χωροθετήσουν και σχεδιάσουν λύσεις και έργα διαδημοτικά.

Επίσης, την περασμένη τριετία 2011-14 εντοπίστηκαν δυσκολίες τόσο γιατί έπρεπε να συνενωθούν επτά φορείς με διαφορετικό θεσμικό καθεστώς δηλαδή Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ. (Διαδημοτικής Επιχείρηση) αλλά και πλήρη ανισορροπία από άποψη προσωπικού και εγκαταστάσεων (υπήρχε μόνο ένας Χ.Υ.Τ.Α. και αυτός χωρίς αδειοδότηση).

Υποδομές

Για τις υφιστάμενες υποδομές που λειτουργεί ο Φο.Δ.Σ.Α. μας επισημάνθηκαν τα παρακάτω: Ο ΧΥΤΑ του Κιάτου έχει φτάσει στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του και πρέπει άμεσα να κλείσει. Ήδη υπάρχει συνεργασία με το Δήμο Συκιωνίων για την εγκατάσταση και λειτουργία προσωρινής μονάδας διαχείρισης των ΑΣΑ στην περιοχή, και προγραμματίζεται η διακοπή λειτουργίας του ΧΥΤΑ εντός του Φεβρουαρίου 2015. Θα ακολουθήσει αποκατάσταση του χώρου, βάσει μελέτης που εκπονείται γι' αυτό το σκοπό.

Η έναρξη λειτουργίας του ΧΥΤΑ Ξυλοκάστρου που έρχεται μετά από μια μακρά περίοδο σχεδιασμού και υλοποίησης του έργου, αποδεικνύει πως με τον σωστό σχεδιασμό και προγραμματισμό υπάρχουν λύσεις. Ο Πρόεδρος επεσήμανε ότι: *«Καθήκον μου ως πρόεδρος του ΦΟΔΣΑ και Δήμαρχος της περιοχής που είναι εγκατεστημένος ο ΧΥΤΑ είναι να εξασφαλίσω την σωστή λειτουργία του έργου, το οποίο βρίσκεται σε μια τουριστικά αναπτυγμένη περιοχή, ώστε να μην απαξιωθεί και καταλήξει να λειτουργεί ως ΧΑΔΑ».*

Η υστέρηση σε υποδομές διαχείρισης ΑΣΑ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου αποδόθηκε στη γενικότερη διαχρονικά απραξία. Στην Μακεδονία και ιδιαίτερα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ο αντίστοιχος Φο.Δ.Σ.Α. (ΔΙ.Α.ΔΥ.ΜΑ. Α.Ε.) λειτουργεί από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 σε περιφερειακό επίπεδο, με μορφή ανώνυμης εταιρείας με σημαντικές επενδύσεις (Χ.Υ.ΤΑ, δίκτυο σταθμών μεταφόρτωσης, press- containers, μονάδα ανακύκλωσης κ.λ.π) και τελικό χαμηλό κόστος για τους δημότες. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε *«Δυστυχώς, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου διαχρονικά δεν υπήρξαν αντίστοιχες πρωτοβουλίες και δράσεις με αποτέλεσμα την ουσιαστική ανυπαρξία υποδομών διαχείρισης και σίγουρα το παράδειγμα της Δυτικής Μακεδονίας είναι ίσως το καλύτερο σε Πανελλαδικό επίπεδο για την λειτουργία του Περιφερειακού μας Φο.Δ.Σ.Α.».*

Αλληλεπίδραση

Στην ερώτηση για το είδος της σχέσης του Φο.Δ.Σ.Α. με την αιρετή Περιφέρεια Πελοποννήσου η οποία έχει αναλάβει τις αρμοδιότητες διαχείρισης ΑΣΑ (προσωρινή και οριστική), οι απαντήσεις ήταν ξεκάθαρες. Η εμμονή της Περιφέρειας Πελοποννήσου να επικαλείται, παρά την έκδοση και δικαστικών αποφάσεων, ότι η αρμοδιότητά της εξαντλείται στη διενέργεια του διαγωνισμού μέσω Σ.Δ.Ι.Τ. για την Διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου και «η άρνησή της να αναλάβει τις ευθύνες της σχετικά με τη μεταβατική διαχείριση μέχρι την ολοκλήρωση του διαγωνισμού καθιστά την σχέση αυτή προβληματική».

Προτάσεις - Προοπτικές

Για τις προοπτικές και τις προσωπικές τους προτάσεις στον τομέα της διαχείρισης των ΑΣΑ, οι ερωτώμενοι αναφέρθηκαν στο ότι το βασικό θέμα είναι «να πείσουμε τους Δήμους για την χρησιμότητα και το έργο που μπορεί να υλοποιήσει ο ΦΟΔΣΑ, και να μετουσιώσουμε την υποστήριξη αυτή σε οικονομική και υλικοτεχνική υποστήριξη. Ήδη με τον προωθούμενο προϋπολογισμό του 2015 έχουμε προβλέψει δράσεις για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού, παράλληλα με την ενδυνάμωση του ΦΟΔΣΑ με εξωτερικούς εξειδικευμένους συνεργάτες».

Τονίστηκε ότι η μόνη εφικτή και βιώσιμη λύση μακροπρόθεσμα είναι η μέγιστη δυνατή μείωση του όγκου των παραγόμενων απορριμμάτων και η μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης, παράλληλα με την έναρξη εφαρμογής της διαλογής στην πηγή, ανεξάρτητα από την πορεία του διαγωνισμού ΣΔΙΤ. Αυτές είναι πολιτικές που μπορούν να εφαρμοστούν σε τοπικό επίπεδο χωρίς μεγάλο κόστος, αρκεί να υπάρχει θέληση και σχεδιασμός. Υπάρχουν προβλήματα χωροθέτησης των εγκαταστάσεων, αλλά κάθε Δήμος με σωστή ενημέρωση των δημοτών του και την υποστήριξη του ΦΟΔΣΑ σε όποια θέματα άπτονται τις αρμοδιότητας του, μπορεί να τις υλοποιήσει.

Ο κύριος Σμυρνιώτης ανέφερε ότι έχοντας την εμπειρία και ως Δήμαρχος Τρίπολης των οξυμένων προβλημάτων της διαχείρισης των ΑΣΑ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου πρότασή του είναι, με παρέμβαση της Κυβέρνησης, αρχικά να ξεκαθαρίσει και προσδιοριστεί χρονικά η έναρξη της λειτουργίας των Μονάδων Διαχείρισης μέσω Σ.Δ.Ι.Τ. – γιατί το πρόβλημα δημιούργησε η τραγική αστοχία των εγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων - καθώς επίσης είτε να υποχρεωθεί η Περιφέρεια Πελοποννήσου να αναλάβει τις ευθύνες της σχετικά με το μεταβατικό στάδιο είτε με νέα απόφαση του Γενικού Γραμματέα

Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου οι αρμοδιότητες αυτές να μεταφερθούν στους Δήμους ή τον Φο.Δ.Σ.Α. φυσικά βέβαια και με μεταφορά των αντίστοιχων πόρων κυρίως από το Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α.

Οι παραπάνω συνεντεύξεις ως επιστημονικό εργαλείο έρευνας βοήθησαν τα μέγιστα στην κατάρτιση του στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού του Φο.Δ.Σ.Α. που αναπτύσσονται στο επόμενο κεφάλαιο.

5^ο Κεφάλαιο

Ανάπτυξη Επιχειρησιακού Σχεδίου για τον Περιφερειακό Σύνδεσμο Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου

5.1 Εισαγωγή

5.1.1 Αντικείμενο, Σκοπός και Μεθοδολογία του Επιχειρησιακού Σχεδίου

Ένα Επιχειρησιακό Σχέδιο ορίζεται ως ένα έγγραφο που περιγράφει τον τρόπο διαχείρισης μιας συγκεκριμένης δραστηριότητας σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Ουσιαστικά, είναι ένα εργαλείο επικοινωνίας, σχεδιασμένο έτσι ώστε να μεταδίδει πληροφορίες στους πιθανούς παραλήπτες του, είτε αυτοί λέγονται επενδυτές και υποψήφιοι συνεταιίροι, είτε λέγονται διοικητική ομάδα, προσωπικό ή ακόμα και κρατικοί φορείς. Επιπλέον, κάποιες φορές, χρησιμοποιείται και ως μέσο για τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων ή για την υλοποίηση τακτικών ενεργειών. Για την ανάπτυξη ενός επιχειρησιακού σχεδίου απαιτείται ομαδική συνεργασία και όχι η ατομική. Η καλύτερη λύση είναι ένας συνδυασμός, κατά τον οποίο η διοίκηση αναπτύσσει την πρότασή της σε συνεργασία με τα εξειδικευμένα μέλη που αποτελούν την ομάδα διοίκησης, καλύπτοντας έτσι όλες τις πτυχές της δραστηριότητας, την οποία θέλει να αναπτύξει.

Ο σκοπός του Σχεδίου είναι πολλαπλός. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο εσωτερικά στην επιχείρηση, από τη διοίκηση, τη διοικητική ομάδα και το προσωπικό, όσο και από εξωτερικούς φορείς, όπως επενδυτές, πιθανοί συνεργάτες, σύμβουλοι, χρηματοδότες αλλά και κρατικοί φορείς. Πιο συγκεκριμένα ένα Επιχειρησιακό Σχέδιο χρησιμεύει ως οδηγός λειτουργίας για την επιχείρηση και αποτελεί σημαντικό βοήθημα για το στρατηγικό σχεδιασμό, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της επιχείρησης. Μάλιστα, το Επιχειρησιακό Σχέδιο, σε διεθνές επίπεδο, έχει καθιερωθεί ως ένα πολύ αξιόπιστο εργαλείο λειτουργικής επιχειρηματικής διοίκησης, μέσω του οποίου γίνεται δυνατή η επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Στην Ελλάδα, οι δημόσιες επιχειρήσεις και οι οργανισμοί δε

συμβαδίζουν με τους διεθνείς σε ό,τι αφορά τη χρήση του επιχειρησιακού σχεδίου καθώς δεν έχουν επαρκώς υιοθετήσει τη γενικότερη νοοτροπία που το περιβάλλει. Αυτό που συμβαίνει πολλές φορές είναι η κατάρτιση του να πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο λόγω νομοθετικής υποχρέωσης.

Το Επιχειρησιακό Σχέδιο χωρίζεται σε δύο ενότητες:

❖ **Στρατηγικός Σχεδιασμός**

Ο στρατηγικός σχεδιασμός αποτελεί μια διαδικασία καθορισμού μακροπρόθεσμων στόχων και επιλογής πολιτικών υλοποίησης. Οι στόχοι αυτοί βασίζονται στην επιστημονική ανάλυση, τη διεθνή εμπειρία, τις συμμετοχικές διαδικασίες, το εσωτερικό περιβάλλον του Φο.Δ.Σ.Α. και τις ειδικές συνθήκες που επικρατούν στην οικονομία, την κοινωνία και τις υποδομές της περιοχής. Η βασική αποστολή του είναι να αποτελέσει ένα μηχανισμό προσανατολισμού και επίλυσης βασικών ζητημάτων που συνδέονται με την ανάπτυξη του Φο.Δ.Σ.Α., αλλά και ένα στρατηγικό εργαλείο σχεδιασμού που να συμβάλλει στη βιώσιμη και μακροχρόνια ανάπτυξη. Στόχος στρατηγικού σχεδιασμού αποτελεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της λειτουργίας του Φο.Δ.Σ.Α., η προώθηση του θεσμικού περιβαλλοντικού του ρόλου και η καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών των δήμων – μελών του.

Επομένως ο στρατηγικός σχεδιασμός περιλαμβάνει την περιγραφή, αποτύπωση, διερεύνηση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης ως γεωγραφική και διοικητική επικράτεια, την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος, τη διατύπωση του οράματος, της στρατηγικής και των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων.

❖ **Επιχειρησιακός Προγραμματισμός**

Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει τους στόχους και τις δράσεις που σχεδιάζονται, τον οικονομικό προγραμματισμό και τους δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης του σχεδίου. Παράλληλα τεκμηριώνεται η ανάγκη για συγκεκριμένα έργα και δράσεις απαραίτητα για την αναπτυξιακή του πορεία.

5.1.2 Θεσμικό πλαίσιο του Επιχειρησιακού Σχεδίου

Όλοι οι ΦΟΔΣΑ³⁹, εντός διετίας από την έναρξη ισχύος της αρ. 2527/07.01.2009 κοινής υπουργικής απόφασης, εάν έχουν ήδη ιδρυθεί ή εντός διετίας από την ίδρυσή τους σε

³⁹ Η νομοθετική διάταξη για τους Φο.Δ.Σ.Α. καθυστέρησε συγκριτικά με εκείνη των δήμων, η υποχρέωση των οποίων θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά με τον Ν. 3463/2006 (Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων).

περίπτωση που ιδρυθούν μετά την έναρξη της ΚΥΑ, εκπονούν επιχειρησιακό σχέδιο 4ετούς διάρκειας⁴⁰, το οποίο περιλαμβάνει:

- Εισαγωγή - Γενικά στοιχεία και σύντομο ιστορικό του ΦΟΔΣΑ.
- Ανάλυση εσωτερικού περιβάλλοντος του ΦΟΔΣΑ (δραστηριότητες, οργάνωση, οικονομικά, ανθρώπινο δυναμικό, υλικοτεχνική υποδομή).
- Ανάλυση εξωτερικού περιβάλλοντος (βασικά στοιχεία της διαχειριστικής ενότητας, βασικά στοιχεία των ΟΤΑ - μελών, προβλέψεις του ΕΣΔΑ και του ΠΕΣΔΑ, σχετικές πολιτικές της ΕΕ, του ΥΠ.ΕΣ. και του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., καλές πρακτικές διαχείρισης στερεών αποβλήτων στην Ελλάδα και διεθνώς κλπ).
- Συνθετική αξιολόγηση του ΦΟΔΣΑ (ανάλυση SWOT).
- Αποστολή - Όραμα - Ανάπτυξη στρατηγικής - Καθορισμό γενικών στόχων.
- Εξειδίκευση των στρατηγικών στόχων - Ανάπτυξη σχεδίων δράσης (τα σχέδια δράσης ενδεικτικά περιλαμβάνουν δραστηριότητες διαχείρισης στερεών αποβλήτων, επενδύσεις, δράσεις βελτίωσης της οργάνωσης / στελέχωσης, συνεργασίες με τρίτους, εκπαίδευση του προσωπικού, ενέργειες ευαισθητοποίησης - ενημέρωσης, ανάπτυξη συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης και διασφάλισης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών κλπ).
- Οικονομικό προγραμματισμό - Τιμολογιακή πολιτική και πρόβλεψη οικονομικών αποτελεσμάτων του ΦΟΔΣΑ.
- Έλεγχο υλοποίησης - Διαδικασία και δείκτες παρακολούθησης των σχεδίων δράσης.

Μετά την κατάρτισή του, το επιχειρησιακό σχέδιο εγκρίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου.

5.2 Στρατηγικός Σχεδιασμός

5.2.1 Συνοπτική περιγραφή και αξιολόγηση της περιοχής του Περιφερειακού Συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Πελοποννήσου

⁴⁰ Η διάρκεια των επιχειρησιακών σχεδίων των Φο.Δ.Σ.Α. δεν έχει εναρμονιστεί με τη διάρκεια των επιχειρησιακών προγραμμάτων των δήμων, που είναι πενταετής.

Στην ενότητα αυτή περιγράφεται η γενική μακροσκοπική εικόνα της περιοχής του Περιφερειακού Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου με αναφορά στα ιστορικά, γεωγραφικά, πληθυσμιακά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της.

Ιστορική αναδρομή του γεωγραφικού διαμερίσματος της Πελοποννήσου

Η Πελοπόννησος ή αλλιώς το νησί του Πέλοπα, είχε κατοικηθεί ήδη από την νεότερη παλαιολιθική εποχή (8000-7500 π.Χ.) Οι απόγονοί του Πέλοπα βασίλευσαν στις Μυκήνες και τη Σπάρτη, που μαζί με την Τίρυνθα και την Πύλο αποτέλεσαν κέντρα του Μυκηναϊκού πολιτισμού μεταξύ 1600 π.Χ. και 1100 π.Χ.. Αργότερα, στην ίδια περιοχή, αναπτύχθηκαν πόλεις-κράτη με πρώτη και κύρια τη Σπάρτη, το Άργος, την Κόρινθο και την Αρχαία Μεσσήνη. Παράλληλα, οι Ολυμπιακοί αγώνες στην αρχαία Ολυμπία εξύψωσαν τον ελληνικό πολιτισμό και το αθλητικό πνεύμα. Κατά την διάρκεια των Περσικών πολέμων (5ος αιώνας π.Χ.) η Πελοπόννησος είχε ενεργή συμμετοχή (Λεωνίδα και οι τριακόσιοι στις Θερμοπύλες). Πρωταγωνιστική παρουσία των Πελοποννησίων βρίσκουμε σε όλη τη διαδρομή της ελληνικής ιστορίας τόσο στην Ελληνιστική και τη Ρωμαϊκή περίοδο, όσο και στα χρόνια του Βυζαντίου (δεσποτάτο του Μυστρά). Στα χρόνια της τουρκοκρατίας η Πελοπόννησος αποτέλεσε τον κύριο πυρήνα έκφρασης του επαναστατικού πνεύματος και από εδώ έμελε να ξεκινήσει η απελευθερωτική επανάσταση του 1821 μ.Χ..

Γεωγραφικά, διοικητικά και πληθυσμιακά χαρακτηριστικά

Γεωγραφική θέση

Η περιοχή αρμοδιότητας και λειτουργίας του Περιφερειακού Συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου συμπίπτει με τα διοικητικά όρια της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου αποτελεί το νοτιότερο χερσαίο άκρο της Ευρώπης και καλύπτει το 11,7% (15.490km²) της συνολικής έκτασης της χώρας. Καταλαμβάνει το νότιο τμήμα της ηπειρωτικής Ελλάδας. Έχει έδρα την Τρίπολη, πρωτεύουσα του νομού Αρκαδίας και αποτελείται από τους νομούς: Κορινθίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Μεσσηνίας και Λακωνίας.

Δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος και συνορεύει με την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, βορειοανατολικά με την Περιφέρεια Αττικής, ενώ ανατολικά βρέχεται από το Μυρτώο Πέλαγος.

Γεωμορφολογία

Το ανάγλυφο του εδάφους της διαφοροποιείται τόσο μεταξύ των νομών όσο και εσωτερικά σε κάθε έναν από αυτούς. Συνολικά στην Περιφέρεια Πελοποννήσου κυριαρχούν οι ορεινοί όγκοι που αποτελούν το 50,1% της συνολικής της έκτασης, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν και φυσικό σύνορο μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων (π.χ. Ταΰγετος για Μεσσηνία και Λακωνία). Στο κέντρο της περιφέρειας κυριαρχεί το Μαίναλο ενώ ο Προφήτης Ηλίας στον Ταΰγετο αποτελεί την υψηλότερη κορυφή. Τα ψηλά βουνά της Πελοποννήσου είναι σχεδόν αποκλειστικά ασβεστολιθικά και σε υψόμετρο άνω των 2.000μ. οι κορυφές τους εμφανίζονται γυμνές.

Παράλληλα, το 19,9% της έκτασης της είναι πεδινό (και το 30% ημιορεινό), και εκτείνεται κυρίως στις περιοχές εγγύς των θαλάσσιων κόλπων, όπου σχηματίζονται αρκετές πεδιάδες. Ωστόσο, παρά το μικρό ποσοστό των πεδινών εκτάσεων, η περιφέρεια διαθέτει μερικές από τις πιο εύφορες περιοχές της χώρας, όπως ο Αργολικός κάμπος και ο κάμπος της Κορινθίας.

Οι κυριότεροι ποταμοί της Πελοποννήσου είναι ο Αλφειός, ο οποίος πηγάζει από τα αρκαδικά οροπέδια, η Νέδα, ο Λούσιος, ο Βουραϊκός, ο Βελίκας, ο Ευρώτας και οι ποταμοί Τάνος, Κεφαλάρι και Ίναχος. Οι μεγαλύτερες εσωτερικές φυσικές λίμνες είναι η Στυμφαλία και η Τάκα. Υπάρχουν επίσης οι τεχνητές λίμνες του Πηνειού και του Λάδωνα. Παράλληλα υπάρχουν αρκετοί χείμαρροι και φαράγγια.

Σημαντική παρουσία στη γεωμορφολογία του εδάφους καταλαμβάνουν τα σπήλαια, ιδίως αυτά που είναι επισκέψιμα και αξιοποιούνται τουριστικά. Τα επισκέψιμα σπήλαια

στην Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι το Σπήλαιο Κάψια (Αρκαδία), το Σπήλαιο Διρού (Λακωνία) και το Σπήλαιο Αγίου Ανδρέα Καστανιάς (Λακωνία).

Κλίμα

Το κλίμα της Πελοποννήσου είναι γενικά μεσογειακό ή ξηρού θέρους υποτροπικό. Το μεσογειακό κλίμα χαρακτηρίζεται από θερμό και παρατεταμένης ξηρασίας καλοκαίρι και ήπιο, βροχερό χειμώνα. Παρόλα αυτά ο χειμώνας είναι συχνά δριμύς κυρίως στις ορεινές περιοχές. Η διαφοροποίηση του κλίματος είναι εμφανής μεταξύ κεντρικής, νοτιοδυτικής και ανατολικής Πελοποννήσου.

Διοικητική διάρθρωση

Με βάση το Ν. 3852/2010 Πρόγραμμα «Καλλικράτης» για την νέα σύσταση/συγκρότηση των ΟΤΑ της χώρας, η διοικητική διάρθρωση της περιφέρειας και περιφερειακών ενοτήτων που την απαρτίζουν διαμορφώνεται από τους είκοσι έξι (26) δήμους ως εξής:

- *Νομός Αργολίδας*: 4 δήμοι (Ναυπλιέων, Ερμιονίδας, Επιδαύρου, Αργους – Μυκηνών)
- *Νομός Αρκαδίας*: 5 δήμοι (Τρίπολης, Νότιας Κυνουρίας, Γορτυνίας, Μεγαλόπολης, Βόρειας Κυνουρίας)
- *Νομός Λακωνίας*: 5 δήμοι (Σπάρτης, Ανατολικής Μάνης, Ευρώτα, Μονεμβασιάς, Ελαφονήσου)
- *Νομός Κορινθίας*: 6 δήμοι (Κορινθίων, Σικυωνίων, Ξυλοκάστρου – Ευρωστίνης, Βέλου – Βόχας, Λουτρακίου - Αγίων Θεοδώρων, Νεμέας)
- *Νομός Μεσσηνίας*: 6 δήμοι (Καλαμάτας, Μεσσήνης, Πύλου – Νέστορος, Τριφυλίας, Οιχαλίας, Δυτικής Μάνης).

Πληθυσμός και Έκταση

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Πελοποννήσου αντιστοιχεί περίπου στο 5,34% (2011) του συνολικού πληθυσμού της χώρας (577.903 κάτοικοι) και έχει συνολική έκταση 15.490 km² καλύπτοντας το 11,7% της συνολικής έκτασης της χώρας. Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία η συγκέντρωση πληθυσμού στην Περιφέρεια έχει παραμείνει πρακτικά σταθερή την τελευταία δεκαετία (2001 - 2011), παρουσιάζοντας μία ελαφρά μείωση της τάξης του 3,0%, ήτοι 0,3% ετησίως.

Οι μεγαλύτερες σε έκταση και πληθυσμό περιφερειακές ενότητες είναι αντίστοιχα η ΠΕ Αρκαδίας με 25,5% της συνολικής έκτασης (4.419 km²) και η Μεσσηνία αντιστοιχώντας στο 28% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας (159.954 κάτοικοι). Ο μόνιμος πληθυσμός κατανέμεται στους πέντε (5) νομούς ως ακολούθως:

- ❖ 15% στον Νομό Αρκαδίας
- ❖ 17% στον Νομό Αργολίδας
- ❖ 25% στον Νομό Κορινθίας
- ❖ 15% στον Νομό Λακωνίας
- ❖ 28% στον Νομό Μεσσηνίας

Οι Περιφερειακές Ενότητες Αρκαδίας και Λακωνίας κατατάσσονται στις ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες περιοχές της Περιφέρειας Πελοποννήσου και από τις χαμηλότερες πυκνότητα πληθυσμού μεταξύ των 73 Περιφερειακών Ενοτήτων της Ελλάδας. Αναλυτικά, τα στοιχεία έκτασης και μόνιμου πληθυσμού του 2011 για όλους τους νομούς αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

	Δήμοι/Νομοί	Έκταση (σε km ²)	Μόνιμος Πληθυσμός	Πυκνότητα (ανά km ²)
	Νομός Αργολίδας	2.154	97.044	45.05
1	Δήμος Άργους - Μυκηνών	1.004	42.022	41.92
2	Δήμος Ναυπλιέων	390	33.356	85,48
3	Δήμος Επιδαύρου	338	8.115	23.84
4	Δήμος Ερμιονίδας	422	13.551	32.18
	Νομός Αρκαδίας	4.419	86.685	19.62
1	Δήμος Βόρειας Κυνουρίας	578	10.341	17.92
2	Δήμος Γορτυνίας	1.055	10.109	9.62
3	Δήμος Μεγαλόπολης	729	10.687	14.79
4	Δήμος Νότιας Κυνουρίας	588	8.294	14.00
5	Δήμος Τρίπολης	1.479	47.254	32.02
	Νομός Κορινθίας	2.290	145.082	63.06
1	Δήμος Κορινθίων	612	58.192	95.20
2	Δήμος Νεμέας	193	6.483	31.67
3	Δήμος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης	411	17.365	42.18
4	Δήμος Σικωνίων	614	22.794	37.83
5	Δήμος Βέλου - Βόχας	166	19.027	115.42
6	Δήμος Λουτρακίου - Αγίων Θεοδώρων	294	21.221	71.96
	Νομός Λακωνίας	3.636	89.138	24.52
1	Δήμος Ελαφονήσου	18	1.041	52.07
2	Δήμος Ευρώτα	654	17.891	20.67
3	Δήμος Ανατολικής Μάνης	510	13.005	21.00
4	Δήμος Μονεμβάσιας	908	21.942	23.11
5	Δήμος Σπάρτης	1.182	35.259	29.84
	Νομός Μεσσηνίας	2.991	159.954	53.48

1	Δήμος Καλαμάτας	441	69.849	158.63
2	Δήμος Μεσσήνης	565	23.482	41.78
3	Δήμος Πύλου - Νέστορος	553	21.077	38.03
4	Δήμος Τριφυλίας	604	27.373	44.44
5	Δήμος Οιχαλίας	422	11.228	27.03
6	Δήμος Δυτικής Μάνης	406	6.945	17.24
	Περιφέρεια Πελοποννήσου	15.490	577.903	41.14
	Σύνολο χώρας	131.957	10.815.197	81.96

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή 2011

Στο επίπεδο των Δήμων της χωρικής εμβέλειας του Περιφερειακού Φο.Δ.Σ.Α., σύμφωνα με τα στοιχεία απογραφής του 2011, τον μεγαλύτερο πληθυσμό εμφανίζει ο Δήμος Καλαμάτας (69.849) και ο Δήμος Κορινθίων (58.192) και τον μικρότερο ο Δήμος Ελαφονήσου (1.041). Την μεγαλύτερη πυκνότητα εμφανίζει ο Δήμος Καλαμάτας (158,63) και ακολουθεί ο Δήμος Βέλου – Βόχας (115,42), ενώ την μικρότερη την κατέχει ο Δήμος Γορτυνίας με 9,62.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου έχει αστικό πληθυσμό της τάξης του 32% του συνολικού πληθυσμού της, συγκεντρωμένο κατά κύριο λόγο στα πέντε (5) αστικά κέντρα, πρωτεύουσες των αντίστοιχων νομών της, καθώς και στο Άργος, παρά του ότι δεν είναι η πρωτεύουσα του νομού Αργολίδας. Ο συνολικός πραγματικός πληθυσμός των 6 αστικών κέντρων σε επίπεδο «Δημοτικής Κοινότητας», αριθμεί σε 169.868 κατοίκους, με μεγαλύτερο εκείνο της Καλαμάτας και δεύτερο σε πληθυσμό αυτό της Τρίπολης.

Και τα 6 αστικά κέντρα της Περιφέρειας συγκεντρώνουν όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά της πληθυσμιακής συγκέντρωσης και των λειτουργιών αστικού τύπου. Ιδιαίτερο δε ρόλο διαδραματίζει η Τρίπολη, έδρα της Διοικητικής Περιφέρειας Πελοποννήσου με 30.912 κατοίκους, η οποία συγκεντρώνει και τις διοικητικές λειτουργίες της περιφερειακής αυτοδιοίκησης. Αναφορικά με τον ρόλο τους, η Τρίπολη, πρωτεύουσα της Περιφέρειας και έδρα του Περιφερειακού Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο.

Τα 6 Αστικά Κέντρα	
	Πληθυσμός
Καλαμάτα	54.567
Τρίπολη	30.912
Κόρινθος	30.176
Άργος	22.602
Σπάρτη	17.408
Ναύπλιο	14.203
Σύνολο αστικού πληθυσμού	169.868

Βασικές υποδομές – Δίκτυα

Οδικό δίκτυο

Ο κυριότερος οδικός άξονας που διαπερνά την Περιφέρεια Πελοποννήσου ενώνοντας τα κυριότερα αστικά κέντρα μεταξύ τους είναι ο αυτοκινητόδρομος, ο οποίος συνδέει την Καλαμάτα με την Τρίπολη και την Κόρινθο και κατ' επέκταση με την Αθήνα. Επιπρόσθετα, σημαντικός αναπτυξιακός παράγοντας για την Περιφέρεια είναι η διέλευση από το βόρειο τμήμα της, μεγάλου μέρους του οδικού άξονα ΠΑΘΕ (Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη – Εύζωνοι).

Σιδηροδρομικό δίκτυο

Το σιδηροδρομικό δίκτυο στην Πελοπόννησο έχει εγκαταλειφθεί με ελάχιστες εξαιρέσεις στον βόρειο άξονα. Εξέχουσα σημασία στο βόρειο τμήμα της περιφέρειας Πελοποννήσου κατέχει η λειτουργία του Προαστιακού Σιδηρόδρομου που συνδέει την Αττική με το Κιάτο. Ο Προαστιακός έχει συμβάλει αποφασιστικά στην ασφαλή διακίνηση εργαζομένων, επισκεπτών από και προς την πρωτεύουσα της χώρας, στην προσέλκυση πληθυσμού για παραθεριστική κατοικία και συνολικά στη συγκράτηση του πληθυσμού της περιφερειακής ενότητας Κορινθίας.

Αεροπορικές συνδέσεις

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου διαθέτει δύο αεροδρόμια. Ένα στρατιωτικό με έδρα την Τρίπολη και ένα πολιτικό με έδρα την Καλαμάτα. Η λειτουργία του αεροδρομίου της Καλαμάτας αυξάνεται κατά τους θερινούς μήνες από πτήσεις charter εξωτερικού. Σημαντικές προσπάθειες καταβάλλονται για τη μετατροπή του στρατιωτικού αεροδρομίου της Τρίπολης σε πολιτικό, για την εξυπηρέτηση πτήσεων χαμηλού κόστους, καθώς και για τον εκσυγχρονισμό του αεροδρομίου της Καλαμάτας.

Θαλάσσιες συνδέσεις

Στις θαλάσσιες μεταφορές, σημαντικό ρόλο παίζουν τα λιμάνια της Καλαμάτας και του Ναυπλίου. Άλλα δευτερεύοντα λιμάνια της Περιφέρειας είναι της Πύλου και της Κυπαρισσίας, της Ερμιονίδας και του Πορτοχελίου, του Παράλιου Άστρους και του

Λεωνιδίου, της Κορίνθου και του Κιάτου και τέλος, του Γυθείου και της Νεάπολης. Τα περισσότερα λιμάνια-μαρίνες-αγκυροβόλια τα διαθέτει η ΠΕ Λακωνίας και η ΠΕ Κορινθίας.

Περιβάλλον και Ποιότητα ζωής

Φυσικό περιβάλλον

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου διαθέτει ένα από τα σημαντικότερα οικοσυστήματα της Ελλάδος (και ένα από τα πλέον σημαντικά της Ευρώπης), καθώς και ιδιαιτέρως πλούσια βιοποικιλότητα, τόσο σε χλωρίδα (περισσότερα από 2.700 αυτοφυή φυτά, π.χ. κεφαλληνιακή ελάτη, μαύρη πεύκη, χαλέπιος πεύκη, συριακή άρκευθος), όσο και σε πανίδα (διάφορα αρπακτικά, βίδρα, τσακάλι). Το οικοσύστημα της Περιφέρειας έχει χαρακτηριστεί ως ένας βοτανικός παράδεισος με περισσότερα από 260 ενδημικά είδη, εκ των οποίων 44 έχουν καταγραφεί ως τοπικά ενδημικά, ενώ κάποια από αυτά είναι τόσο εύθραυστα που απειλούνται με αφανισμό.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου έχει 26 περιοχές χαρακτηρισμένες ως περιοχές Natura, αλλά και άλλες θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας όπως Καταφύγια Άγριας Ζωής σε συνολική έκταση 627.600 στρεμμάτων, Αισθητικά Δάση⁴¹, Οικολογικό Πάρκο⁴², κ.ά. Επίσης, ως Βιογενετικό Απόθεμα⁴³, έχει χαρακτηριστεί το Φυσικό Μνημείο Δάσους Αείφυλλων Πλατάνων Νήσου Σαπιέντζα Μεσσηνίας.

Ιδιαίτερη θέση στη διαμόρφωση του φυσικού περιβάλλοντος της περιφέρειας Πελοποννήσου κατέχουν οι παραλίες και οι ακτές της. Συνολικά 26 παραλίες και μια μαρίνα έχουν βραβευτεί με «Γαλάζια Σημαία».

Ατμοσφαιρικό περιβάλλον

Η ποιότητα του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος της περιοχής της Περιφέρειας Πελοποννήσου επηρεάζεται κατά κύριο λόγο από τη βιομηχανική δραστηριότητα και

⁴¹ Αισθητικό Δάσος Πευκιάς Ξυλοκάστρου, Δρυοδάσος Μογγοστός Κορινθίας.

⁴² Ως οικολογικό πάρκο έχει θεσμοθετηθεί η περιοχή του Πάρνωνα – Μουστού («Οικολογικό Πάρκο ΠΑΡΝΩΝΑ – ΜΟΥΣΤΟΥ»). Σε αυτό εντάσσονται οι χερσαίες και υδάτινες εκτάσεις των Δήμων Βόρειας Κυνουρίας, Λεωνιδίου, Σκιρίτιδας και Απόλλωνος και της Κοινότητας Κοσμά του Ν. Αρκαδίας, των Δήμων Θεραπνών, Οινούντος και Γερώνθρων και της Κοινότητας Καρυών του Ν. Λακωνίας της περιοχής του όρους Πάρνωνα - Υγροτόπου Μουστού συνολικής έκτασης 1.150.000 στρεμμάτων. Για τη διαχείριση του Οικολογικού Πάρκου το 2003 συστάθηκε ο Φορέας Διαχείρισης Όρους Πάρνωνα & Υγροτόπου Μουστού, που εδρεύει στο Άστρος Κυνουρίας του νομού Αρκαδίας.

⁴³ Ο χαρακτηρισμός έχει προέλθει από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Βιογενετικών Αποθεμάτων που ιδρύθηκε το 1976 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και αποσκοπεί στη διατήρηση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων χλωρίδας, πανίδας και φυσικών περιοχών της Ευρώπης.

εντοπίζεται κυρίως στις λιγνιτικές μονάδες της ΔΕΗ στην περιοχή της Μεγαλόπολης, και των εγκαταστάσεων διύλισης πετρελαίου στην Κόρινθο. Πρόσθετη επιβάρυνση (χωρίς όμως να είναι σημαντική) εντοπίζεται και από την αστική ρύπανση και αφορά τις πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές, με κύριες πηγές την κυκλοφορία των οχημάτων και, κατά δεύτερο λόγο, τη λειτουργία της κεντρικής θέρμανσης. Επιπλέον εκτιμάται ότι επιπρόσθετος παράγοντας επηρεασμού της ποιότητας του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος είναι και οι γεωργικές καλλιέργειες. Η μεταποιητική / βιομηχανική συγκέντρωση ρυπογόνων μονάδων, ιδιαίτερα στην Κορινθία και στην Αρκαδία, δημιουργεί κινδύνους ρύπανσης ή / και μόλυνσης της ατμόσφαιρας, παρά τις διαδικασίες ελέγχου, λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο κόστος αντιρρυπαντικών υποδομών και τεχνολογιών.

Υδάτινο περιβάλλον

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου η τροφοδότηση των δικτύων ύδρευσης πραγματοποιείται μέσω γεωτρήσεων, υπόγειων υδατικών πόρων και πηγών, ενώ υπάρχουν αρκετές δεξαμενές αποθήκευσης νερού. Έντονη είναι η παλαιότητα του δικτύου ύδρευσης σε αρκετές περιοχές με αποτέλεσμα την δυσλειτουργία του δικτύου με ανεξέλεγκτες απώλειες και διαρροές (π.χ. ΠΕ Αργολίδας). Τέλος, λειτουργούν 68 συλλογικά οργανωμένα αρδευτικά δίκτυα, με συνολική αρδεύσιμη έκταση περίπου 295.000 στρεμμάτων και ανάγκες περίπου 101.156.000m³/έτος.

Οι πηγές ρύπανσης στο υδάτινο περιβάλλον, προέρχονται κατά κύριο λόγο από τις βιομηχανικές και αγροτικές δραστηριότητες, τις κτηνοτροφικές μονάδες, τους ΧΑΔΑ και την απόρριψη λυμάτων (επεξεργασμένων) των αστικών περιοχών. Επίσης έχει διαπιστωθεί μόλυνση του εδάφους, λόγω της υπερεκμετάλλευσης της γεωργικής γης.

Ενέργεια

Στην υπό εξέταση περιοχή παράγεται περίπου το 8% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας της Δ.Ε.Η. πανελλαδικά με τη συμβολή των θερμοηλεκτρικών και υδροηλεκτρικών σταθμών της Μεγαλόπολης και του Λάδωνα. Οι ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες στην περιοχή της περιφέρειας Πελοποννήσου με τη διαφορετικότητα των γεωμορφολογικών και κλιματολογικών χαρακτηριστικών των επιμέρους περιοχών της, συμβάλλουν στην μεγάλη κατανάλωση ενέργειας για θέρμανση / ψύξη, ενώ επιπρόσθετα η συγκέντρωση μεταποιητικών, αλλά και άλλων επιχειρηματικών μονάδων, μεγεθύνει περαιτέρω την κατανάλωση ενέργειας. Προβλήματα επάρκειας ηλεκτρικής ενέργειας δεν

παρουσιάζονται, παρά μόνο κατά τους θερινούς μήνες όπου εισάγεται ρεύμα από σταθμούς εκτός Πελοποννήσου.

Το δίκτυο φυσικού αερίου⁴⁴ δεν καλύπτει το σύνολο της περιοχής της περιφέρειας Πελοποννήσου ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί τόσο για οικιακή, όσο και επιχειρηματική χρήση. Η ανεπαρκής ενημέρωση για τις υποχρεώσεις και δυνατότητες μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς, δημιουργεί συνθήκες συνεχούς επιβάρυνσης του αέρα απ' όλες τις δραστηριότητες δυσκολεύοντας τις επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν ορθολογικά και αποτελεσματικά το πρόβλημα της μόλυνσης και ρύπανσης, όπως έχουν, εξ' άλλου υποχρέωση.

Τέλος, οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας έχουν αναπτυχθεί σημαντικά στην περιοχή. Αξιόλογο είναι το αιολικό δυναμικό της περιοχής αλλά και οι επενδύσεις στην ηλιακή ενέργεια (φωτοβολταϊκά).

Σεισμικότητα

Η ενδοχώρα της Πελοποννήσου παρουσιάζεται ως εν γένει σεισμικά καθισχυασμένη. Ελάχιστα επίκεντρα ισχυρών σεισμών εντοπίζονται στο εσωτερικό της, σε αντίθεση με την παράκτια περιοχή και τον περιβάλλοντα θαλάσσιο χώρο, τόσο προς την πλευρά του Ιονίου, όσο και προς τον Κορινθιακό. Γενικά, η γεωτεκτονική θέση της ευρύτερης περιοχής (νότια – νοτιοδυτική Πελοπόννησος), βρίσκεται πολύ κοντά στο ελληνικό τόξο, δηλ. στο όριο σύγκλισης των λιθοσφαιρικών πλακών, της Αφρικάνικης και της Ευρασιατικής. Το ελληνικό αυτό τόξο είναι το κυριότερο σεισμοτεκτονικό χαρακτηριστικό του νότιο – νοτιοδυτικού Αιγαίου. Στην ευρύτερη περιοχή είναι εγκατεστημένοι 3 σταθμοί μέτρησης της σεισμικής δραστηριότητας της περιοχής και βρίσκονται στους νομούς Αρκαδίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας.

Χρήσεις γης

Η συνολική έκταση της Περιφέρειας Πελοποννήσου, που αποτελεί την ευρύτερη περιοχή μελέτης, ανέρχεται σε 15.490 km². Στην έκταση αυτή, οι κυριότερες κατηγορίες χρήσεων γης είναι τα δάση και οι καλλιεργούμενες εκτάσεις – αγραναπαύσεις, με ποσοστό 48,2% και 39,9% αντίστοιχα, επί του συνόλου των εκτάσεων.

⁴⁴ Το έργο που βρίσκεται στο τελικό στάδιο ολοκλήρωσής του προβλέπει την κατασκευή αγωγού υψηλής πίεσης, μήκους 159 χλμ., που θα συνδέει το ΕΣΜΦΑ (Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Φυσικού Αερίου) από το σταθμό των Αγίων Θεοδώρων του Ν. Κορινθίας μέχρι τον Σταθμό Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη, ενώ θα διέρχεται από την ευρύτερη περιοχή των πόλεων της Κορίνθου, του Άργους, του Ναυπλίου, της Τρίπολης.

Πολεοδομικά οργανωμένες περιοχές χρήσεων πλην κατοικίας

Το ηπειρωτικό τμήμα του Νομού Κορινθίας με τις μεγάλες βιομηχανικές μονάδες μητροπολιτικής χωροθέτησης είναι λειτουργικά ενσωματωμένο στη Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας (ΜΠΑ), ενώ το υπόλοιπο, κατά πολύ μεγαλύτερο τμήμα της Περιφέρειας η βιομηχανία παραμένει σε χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης. Στην Περιφέρεια αναπτύσσονται τρεις θεσμοθετημένες Βιομηχανικές Περιοχές (ΒΙ.ΠΕ.) ιδιοκτησίας «ΕΤΒΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΕ». Πρόκειται για τη ΒΙ.ΠΕ. Τρίπολης στο νομό Αρκαδίας και για τη ΒΙ.ΠΕ. Καλαμάτας στο Ν. Μεσσηνίας η οποία αποτελείται από δύο τμήματα, τη ΒΙ.ΠΕ Σπερχογείας (τμήμα Α) και τη ΒΙ.ΠΕ. Μελιγαλά (τμήμα Β).

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου και ειδικότερα στον Νομό Μεσσηνίας έχουν θεσμοθετηθεί περιοχές ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης στα όρια των οποίων καθορίζονται κατά ζώνες, οι επιτρεπόμενες χρήσεις (όπως δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων, αθλητικών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων γκολφ κλπ).

Σύμφωνα με στοιχεία της Διεύθυνσης Βιομηχανίας, Ενέργειας και Φυσικών Πόρων της Περιφέρειας Πελοποννήσου, οι θεσμοθετημένες λατομικές ζώνες στην Περιφέρεια, αριθμούν συνολικά τις δεκαέξι (16), εκ των οποίων τέσσερις (4) βρίσκονται στον Ν. Αρκαδίας, δύο (2) στον Ν. Αργολίδας, πέντε (5) λατομικές ζώνες διαθέτει τόσο ο Ν. Μεσσηνίας όσο και ο Ν. Λακωνίας, ενώ στον Ν. Κορινθίας δεν έχουν καθοριστεί λατομικές ζώνες.

Οι πρακτικές διαχείρισης των εξορυκτικών αποβλήτων σχετίζονται κυρίως με την επανατοποθέτηση των αποβλήτων εντός του χώρου της εξόρυξης ή την απόθεσή τους εξωτερικά της εξόρυξης.

Απορρίμματα

Ένα από τα κυριότερα προβλήματα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου αποτελεί η απουσία αξιόπιστου συστήματος και επαρκών υποδομών διαχείρισης απορριμμάτων και υγρών αποβλήτων και η ιδιαίτερα πλημμελής εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί επεξεργασίας αποβλήτων. Το πρόβλημα αναδεικνύεται και από το γεγονός πως στο σύνολο της περιφέρειας υπάρχει μόνο ένας ΧΥΤΑ που και αυτός είναι κορεσμένος. Η υφιστάμενη κατάσταση περιγράφηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο (βλέπε 4^ο κεφάλαιο).

Κοινωνία, πολιτισμός και αθλητισμός

Η Κοινωνική Πολιτική ασκείται με τη λειτουργία περιορισμένων βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, με την ανάπτυξη και υποστήριξη γηροκομείων και ΚΑΠΗ (Κέντρα Ανοικτής Προστασίας των Ηλικιωμένων), Κοινωνικών Παντοπωλείων, Κοινωνικών Ιατρείων, Ειδικών Κέντρων που παρέχουν συμβουλευτική και θεραπευτική υποστήριξη σε άτομα με ειδικές ανάγκες (Κέντρα Εκπαίδευσης, Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία, Κέντρα Αποθεραπείας - Φυσικής και Κοινωνικής Αποκατάστασης), κ.ά. Στον τομέα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας, ο πληθυσμός καλύπτεται από τα τοπικά Κέντρα Υγείας, τα περιφερειακά ιατρεία και τις διαθέσιμες υποδομές των (8) Γενικών Νοσοκομείων που εδρεύουν στις μεγαλύτερες πόλεις της Περιφέρειας.

Στον τομέα του πολιτισμού, η Περιφέρεια Πελοποννήσου διαθέτει συνολικά 37 Αρχαιολογικούς Χώρους, 24 Μουσεία (αρχαιολογικά, βυζαντινά, λαογραφικά και θεματικά μουσεία και συλλογές) και 142 Μνημεία (δημόσια κτίρια και οικίες επιφανών προσώπων, με μεγάλη ιστορική και αρχιτεκτονική αξία), ενώ θα πρέπει να τονιστεί ότι διαθέτει 4 Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ (Αρχαιολογικοί χώροι Επιδαύρου, Μυκηνών, Τίρυνθας και Μυστράς).

Στον τομέα των αθλητικών υποδομών, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου λειτουργούν 451 αθλητικές εγκαταστάσεις οι περισσότερες από τις οποίες βρίσκονται στο νομό Μεσσηνίας. Η πλειοψηφία τους είναι γήπεδα ποδοσφαίρου και γήπεδα 5x5. Επίσης υπάρχουν εκατοντάδες αθλητικά σωματεία διαφόρων αθλημάτων, με μεγαλύτερο όλων τον Αστέρα Τρίπολης που αγωνίζεται στην Super League, την κορυφαία κατηγορία ποδοσφαίρου στην Ελλάδα.

Παιδεία – Μορφωτικό επίπεδο

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου διαθέτει 295 Δημοτικά Σχολεία και 247 Γυμνάσια, Λύκεια και ΤΕΕ. Τις περισσότερες σχολικές μονάδες διαθέτει η ΠΕ Μεσσηνίας (140), ενώ τις λιγότερες η ΠΕ Αρκαδίας (84 σχολικές μονάδες). Σε ότι αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, από το 2003 στην Περιφέρεια, λειτουργεί το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου που αποτελείται από έξι σχολές, με εννέα τμήματα και προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών σε πέντε πόλεις (Τρίπολη, Κόρινθος, Ναύπλιο, Καλαμάτα, Σπάρτη). Επίσης λειτουργεί και το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καλαμάτας, με έδρα την Καλαμάτα και παράρτημα στη Σπάρτη. Επιπρόσθετα, λειτουργούν δημόσια Ι.Ε.Κ. (Ινστιτούτα Επαγγελματικής

Κατάρτισης), Κ.Ε.Κ. (Κέντρα Εκπαιδευτικής Κατάρτισης), καθώς και Κέντρα δια βίου Μάθησης σε όλη την ευρύτερη περιοχή.

Αναφορικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο των κατοίκων της περιοχής, είναι αξιοσημείωτο ότι, μετά την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης και ύφεσης και τις αρνητικές επιπτώσεις της στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της περιοχής, παρατηρείται εμπειρικά η μετανάστευση εργατικού δυναμικού νέας ηλικίας και κυρίως πτυχιούχων, με αποτέλεσμα να μειώνεται το εκπαιδευτικό επίπεδο του συνολικού πληθυσμού της περιφέρειας Πελοποννήσου. Το 2012, ο αριθμός των μαθητών και φοιτητών όλων των επιπέδων εκπαίδευσης στην περιφέρεια Πελοποννήσου αποτελούσε το 15,1% του συνολικού πληθυσμού σε περιφερειακό επίπεδο (πηγή Eurostat).

Ανθρώπινο Δυναμικό – Απασχόληση - Ανεργία

Το 2013 ο συνολικός οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Περιφέρειας Πελοποννήσου (EL25) ήταν 245.000 όταν το 2009 ήταν 259.000 (πηγή Eurostat⁴⁵). Τα τελευταία δύο χρόνια φαίνεται μια τάση σταθεροποίησης. Η οικονομική κρίση και ύφεση στην Ελλάδα έχει ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Τα δυσμενή δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού της Περιφέρειας Πελοποννήσου και ειδικά οι υψηλοί δείκτες γήρανσης και εξάρτησης, σε συνδυασμό με την δημοσιονομική και οικονομική κρίση και ύφεση που συντελούν στην πτώση των οικογενειακών εισοδημάτων, καθώς και η ραγδαία αύξησή της ανεργίας και ιδιαίτερα της μακροχρόνιας ανεργίας, συμβάλλουν στην αύξηση της φτώχειας. Το υψηλό και αυξανόμενο ποσοστό μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού και ιδιαίτερα των νέων, όταν δεν συνοδεύεται έστω με παράταση της περιόδου σπουδών είναι μια ακόμα παράμετρος που συμβάλλει στη δημιουργία συνθηκών κοινωνικού αποκλεισμού.

Η ανεργία στην Περιφέρεια Πελοποννήσου ως ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού εμφανίζεται στα πιο χαμηλά επίπεδα (21,9%) μαζί με τις Περιφέρειες Ιονίων Νήσων και Νοτίου Αιγαίου (18,1% και 21,3% αντιστοίχως). Ωστόσο, εμφανίζεται σε διπλάσιο περίπου ποσοστό σε σχέση με το μέσο όρο στην ΕΕ. Η ίδια και ακόμα χειρότερη εικόνα παρουσιάζεται στα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας. Το 2013, η Περιφέρεια Πελοποννήσου είχε 15,7% μακροχρόνια άνεργους, ένα ποσοστό που διαχρονικά είναι

⁴⁵ Economically active population by sex, age, highest level of education attained and NUTS 2 regions (Last update: 9-1-2015).

ανερχόμενο. Το ίδιο έτος στην ΕΕ το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 6% (πηγή Eurostat, code: tgs00053)

		Ποσοστά ανεργίας στις περιφέρειες της Ελλάδας			Κατά κεφαλή ΑΕΠ (% EU28)
		2011	2012	2013	2011
1	Περιφέρεια / Έτος				
1	Ανατολική Μακεδονία – Θράκη	20.2	22.8	26.8	57
2	Κεντρική Μακεδονία	19.7	26.2	30.2	62
3	Δυτική Μακεδονία	23.1	29.7	31.6	80
4	Θεσσαλία	16.8	22.6	25.4	56
5	Ήπειρος	16.5	22.5	27.4	55
6	Ιόνια Νησιά	14.1	14.7	18.1	75
7	Δυτική Ελλάδα	17.6	25.6	28.4	59
8	Στερεά Ελλάδα	19.0	27.9	28.2	72
9	Πελοπόννησος	13.8	19.2	21.9	65
10	Αττική	18.0	25.8	28.7	107
11	Βόρειο Αιγαίο	15.0	21.8	22.0	63
12	Νότιο Αιγαίο	15.2	15.4	21.3	89
13	Κρήτη	15.8	22.3	24.9	69
	Euro area	10.2	11.4	12.0	

Πηγή : Eurostat

Πρωτογενής τομέας παραγωγής

Ο πρωτογενής τομέας της Πελοποννήσου εξακολουθεί να διατηρεί ένα σημαντικό μέγεθος. Το περιφερειακό ΑΕΠ του πρωτογενή τομέα συμμετέχει κατά 12% στο ΑΕΠ του πρωτογενή της χώρας και περίπου κατά 14% στο συνολικό Περιφερειακό ΑΕΠ⁴⁶. Οι κυριότερες καλλιέργειες της Περιφέρειας είναι εσπεριδοειδή, ελαιόλαδο, βρώσιμες ελιές, βρώσιμα σταφύλια, κρασί, σταφίδες, πατάτες, μήλα, δημητριακά, κτηνοτροφικά φυτά, κηπευτικά.

Γεωργία - Κτηνοτροφία

Η συμμετοχή της περιφέρειας στα εθνικά μεγέθη της γεωργίας είναι σημαντική, με τις καλλιεργούμενες εκτάσεις να αντιστοιχούν στο 10,68% του συνόλου της χώρας. Τα τοπικά προϊόντα με εθνική εμβέλεια είναι το ελαιόλαδο του μεσσηνιακού κάμπου, τα προϊόντα από τους αμπελώνες της Νεμέας και η κορινθιακή σταφίδα. Ειδικότερα, ο νομός Αργολίδας διαθέτει ποιοτικό πλεονέκτημα στην καλλιέργεια πορτοκαλιού και αποτελεί τον πρώτο παραγωγό εσπεριδοειδών σε επίπεδο χώρας.

⁴⁶ Πηγή: Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το έργο «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Απορριμμάτων με ΣΔΙΤ.

Η κτηνοτροφία διαδραματίζει δευτερεύοντα ρόλο στην Περιφέρεια. Ο σημαντικότερος κτηνοτροφικός κλάδος είναι τα γαλακτοκομικά και τα κυριότερα κτηνοτροφικά προϊόντα που παράγονται είναι το μέλι, τα ψάρια εσωτερικών υδάτων, τα αυγά, το μαλακό τυρί και τα μαλλιά προβάτων.

Το μεγαλύτερο μέρος από τις παραγόμενες ποσότητες γεωργοκτηνοτροφικών αποβλήτων, παραμένει ανεκμετάλλευτο, προκαλώντας πολλές φορές σημαντικές τοπικές ρυπάνσεις στο περιβάλλον, παρά τις γενικές κατευθύνσεις που παρέχονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες (περιβαλλοντικές άδειες) και από τον κώδικα ορθής γεωργικής πρακτικής. Οι πρακτικές διαχείρισης, πλην μεμονωμένων περιπτώσεων είναι ελλείψεις και δεν συνάδουν με τις κατευθύνσεις που θέτει το εθνικό θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείρισή τους.

Αλιεία - Δασοπονία

Η αλιευτική δραστηριότητα της περιφέρειας ποικίλει μεταξύ των νομών αυτής. Στο Ν. Κορινθίας ο τομέας της αλιείας είναι ο ισχυρότερος σε επίπεδο παραγωγής αλιευμάτων για την Περιφέρεια, κυρίως λόγω της ιχθυοκαλλιέργειας. Η παράκτια αλιεία εξασκείται κατά κύριο λόγο σε ημιεπαγγελματική βάση. Ο Ν. Μεσσηνίας είναι δεύτερος σε επίπεδο παραγωγής αλιευμάτων για την Περιφέρεια. Τόσο η παράκτια όσο και η μέση αλιεία εξασκούνται έντονα στο Μεσσηνιακό κόλπο, στην περιοχή της Φοινικούντα και στην περιοχή του Ιονίου. Αξιόλογη είναι και η παραγωγή από τις δύο εγκατεστημένες μονάδες θαλάσσιων υδάτων. Στην Αργολίδα και Λακωνία, η αλιεία βρίσκεται σε χαμηλό γενικά επίπεδο ενώ στο νομό Αρκαδίας εντοπίζονται μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας στον Αγ. Ανδρέα του δήμου Β. Κυνουρίας με δυναμικότητα 80 τ/έτος.

Η δασοπονία δεν αναπτύσσεται στο ίδιο επίπεδο στους νομούς της περιφέρειας κυρίως λόγω της διαφορετικότητας αυτών στο είδος και τα ποσοστά της εδαφοκάλυψης. Περισσότερο ανεπτυγμένη εμφανίζεται στην Αρκαδία εξαιτίας της έντονης δασοκάλυψης του νομού. Κύριο είδος που παράγει εμπορεύσιμη ξυλεία είναι η ελάτη και ακολουθούν η μαύρη πεύκη, η χαλέπιος πεύκη, η καστανιά, τα αείφυλλα πλατύφυλλα, ο δρυς και ο πλάτανος. Στη Λακωνία, Μεσσηνία και Κορινθία η δασοπονία έχει μικρό ειδικό βάρος. Στη δε Αργολίδα είναι ανύπαρκτη.

Δευτερογενής Τομέας Παραγωγής

Ο δευτερογενής τομέας φαίνεται δυναμικός, κατά 24,0% στη διαμόρφωση της συνολικής ΑΠΑ της Περιφέρειας, ενώ οι απασχολούμενοι στον τομέα συμμετέχουν κατά 14,3% στο σύνολο των εργαζομένων. Το ύψος του ποσοστού αυτού στην περιφέρεια οφείλεται κυρίως στη λειτουργία των δύο μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Αρκαδία (Μεγαλόπολη) και των διυλιστηρίων στην Κορινθία. Κυρίαρχη δραστηριότητα του δευτερογενή τομέα στην Περιφέρεια είναι η μεταποίηση, με δεύτερη κατά σειρά δραστηριότητα τις κατασκευές, οι οποίες και οι δυο φθίνουν έντονα διαχρονικά.

Τριτογενής Τομέας Παραγωγής

Το 40% των εργαζομένων της Περιφέρειας ανήκει στον τριτογενή τομέα παραγωγής. Ο τριτογενής τομέας παραγωγής στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε μη παραγωγικές δραστηριότητες, όπως η δημόσια διοίκηση και η διαχείριση ακίνητης περιουσίας, ενώ το εμπόριο και ο τουρισμός που παράγουν το μεγαλύτερο ποσοστό της ΑΠΑ του τριτογενούς τομέα, φθίνουν διαχρονικά.

5.2.2 Αξιολόγηση εξωτερικού περιβάλλοντος – Κρίσιμα ζητήματα

Σε αυτό το στάδιο διενεργούμε μια ενδιάμεση αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης στην περιοχή του Φο.Δ.Σ.Α. και για τους τομείς που περιγράφηκαν ώστε, ύστερα, με την συνθετική ανάλυση, να μπορέσουμε με σαφήνεια να προσδιορίσουμε τους στόχους και τις προτεραιότητες. Παρακάτω παρατίθεται η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης ανά θεματική ενότητα:

❖ Περιβάλλον και Ποιότητα ζωής

Το φυσικό και οικιστικό περιβάλλον στην περιοχή της περιφέρειας Πελοποννήσου πρέπει να θεωρείται πηγή για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την αύξηση της ευημερίας. Αποτελεί μεγάλο πλούτο για τη χώρα μας, έναν πλούτο που απολαμβάνουν οι δήμοι και οι δημότες τους. Η οποιαδήποτε επιβάρυνση του περιβάλλοντος οδηγεί σε επιβάρυνση της ίδιας της ποιότητας ζωής των ανθρώπων και σε αύξηση των κινδύνων που απειλούν τόσο το περιβάλλον όσο και την υγεία των κατοίκων. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις αναφέρθηκαν στην 3.8 παράγραφο. Ο Φο.Δ.Σ.Α. ως φορέας διαχείρισης στερεών αποβλήτων οφείλει να προστατέψει το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον μέσω της εφαρμογής κατάλληλων τρόπων διαχείρισης των ΑΣΑ. Οποιαδήποτε πλημμέλεια από τον

φορέα έχει άμεσο αντίκτυπο στο φυσικό, ατμοσφαιρικό, υδάτινο και ανθρωπογενές περιβάλλον στο οποίο ζούμε.

❖ Κοινωνία – Παιδεία - Πολιτισμός –Αθλητισμός

Η εικόνα της περιοχής ως προς τα κοινωνικά, μορφωτικά, πολιτιστικά και αθλητικά δεδομένα είναι αυτή που περιγράφηκε νωρίτερα. Πρόκειται για μια περιοχή στην οποία οι κάτοικοι καλύπτουν, σε ικανοποιητικό βαθμό τις ανάγκες τους στους ανωτέρω τομείς. Είναι αρκετά αναπτυγμένη με πολλές εκπαιδευτικές, πολιτιστικές, ιατρικές και αθλητικές εγκαταστάσεις με συνέπεια να παράγει μεγάλο όγκο αποβλήτων. Ανάμεσα στο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον και τον Φο.Δ.Σ.Α. πρέπει να υφίσταται μια αρμονική και ισόρροπη σχέση. Ο Φο.Δ.Σ.Α. οφείλει να διαχειριστεί τα απόβλητα που προέρχονται από αυτό το περιβάλλον αλλά πάλι σε αυτό το ίδιο περιβάλλον πρέπει να απευθυνθεί για να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει προς την κατεύθυνση μιας βιώσιμης διαχείρισης της περιοχής. Ως ανησυχητική μπορεί να εκτιμηθεί η μείωση του μορφωτικού επιπέδου των μόνιμων κατοίκων λόγω της μετανάστευσης πολλών νέων μορφωμένων ανθρώπων προς άλλα μεγάλα αστικά κέντρα εκτός της περιφέρειας Πελοποννήσου ή στο εξωτερικό. Σε μια τέτοια κατάσταση, η ενδεχόμενη ευαισθητοποίηση του κόσμου, που έχει κριθεί ως πρωταρχικής σημασίας στη διαχείριση των ΑΣΑ, θα είναι αρκετά χαμηλή.

Η επιτυχία των δράσεων ορθολογικής διαχείρισης των αστικών αποβλήτων βασίζεται σε ένα πολύ σημαντικό βαθμό στη συμμετοχή του γενικότερου κοινωνικοπολιτιστικού περιβάλλοντος. Για το λόγο αυτό, όλα τα συστήματα διαχείρισης θα πρέπει ο Φο.Δ.Σ.Α. να δίνει ειδικό βάρος στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών. Στην Ελλάδα και ειδικότερα στην περιφέρεια Πελοποννήσου υπάρχει σημαντική ακόμα υστέρηση προκειμένου για την επιτυχή ευαισθητοποίηση και ενεργό συμμετοχή των πολιτών. Οι δράσεις είναι αποσπασματικές και προέρχονται συνήθως από πρωτοβουλίες οργανώσεων, συλλόγων, ΜΚΟ, κ.ά..

❖ Τοπική και Οικονομική Ανάπτυξη

Η τοπική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής προέρχεται από τον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής. Όσο μεγαλύτερη είναι η ανάπτυξη, τόσο μεγαλύτερος ο όγκος παραγωγής, τόσο μεγαλύτερος ο όγκος αποβλήτων και τόσο μεγαλύτερη η ευθύνη του Φο.Δ.Σ.Α. για τη διαχείρισή τους. Δε πρέπει όμως να αγνοούμε ότι και ο Φο.Δ.Σ.Α. ασκώντας μια σωστή και ολοκληρωμένη διαχείριση των ΑΣΑ μέσω εγκαταστάσεων και έργων υποδομής, μπορεί να αυξήσει την απασχόληση και να μειώσει

την ανεργία, αξιοποιώντας με αυτό τον τρόπο τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της περιφέρειας Πελοποννήσου. Επιπρόσθετα, η βιώσιμη διαχείριση των απορριμμάτων θα συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής.

5.2.3 Συνοπτική περιγραφή του Περιφερειακού Συνδέσμου (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου ως οργανισμού

Διοίκηση - Λειτουργία

Ίδρυση

Ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α) Περιφέρειας Πελοποννήσου, ιδρύθηκε με την υπ' αριθμ. 2555/28.05.2012 απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου και δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 1810/08.06.2012 (Τεύχος Δεύτερο).

Σκοπός

Σκοπός του Περιφερειακού Συνδέσμου ΦΟ.Δ.Σ.Α Περιφέρειας Πελοποννήσου είναι η ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, σύμφωνα με το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) και ειδικότερα η εξειδίκευση και υλοποίηση των στόχων και των δράσεων αυτού για την προσωρινή αποθήκευση, μεταφόρτωση, θαλάσσια μεταφορά ΑΣΑ, επεξεργασία, ανάκτηση και διάθεση των στερεών αποβλήτων της χωρικής του αρμοδιότητας σύμφωνα με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 2527/2009 (Α'83). Επομένως, επιτελεί έναν σπουδαίο και ζωτικής σημασίας ρόλο για τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής των πολιτών της Νομού Περιφέρειας Πελοποννήσου, για την προστασία του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και για τη συμμόρφωση της Ελλάδας με τις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

Έδρα

Έδρα του Περιφερειακού Συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Πελοποννήσου είναι η Τρίπολη, που είναι η έδρα της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Χρονική διάρκεια λειτουργίας

Η χρονική διάρκεια λειτουργίας του ορίζεται σε τριάντα έτη και μπορεί να παρατείνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης μετά από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου του συνδέσμου.

Συμμετοχή Δήμων

Σύμφωνα με το ιδρυτικό Φ.Ε.Κ. 1810/08.06.2012, στον Περιφερειακό Σύνδεσμο ΦΟ.Δ.Σ.Α συμμετέχουν υποχρεωτικά όλοι οι δήμοι της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Κάθε δήμος συμμετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου ως εξής:

Δήμοι/Νομοί		Αιρετοί Αντιπρόσωποι
Νομός Αργολίδας		
1.	Δήμος Άργους - Μυκηνών	3
2.	Δήμος Ναυπλιέων	3
3.	Δήμος Επιδαύρου	1
4.	Δήμος Ερμιονίδας	2
Νομός Αρκαδίας		
1.	Δήμος Βόρειας Κυνουρίας	2
2.	Δήμος Γορτυνίας	2
3.	Δήμος Μεγαλόπολης	2
4.	Δήμος Νότιας Κυνουρίας	1
5.	Δήμος Τρίπολης	3
Νομός Κορινθίας		
1.	Δήμος Κορινθίων	3
2.	Δήμος Νεμέας	1
3.	Δήμος Ξυλοκάστρου- Ευρωστίνης	2
4.	Δήμος Σικωονίων	2
5.	Δήμος Βέλου - Βόχας	2
6.	Δήμος Λουτρακίου - Αγίων Θεοδώρων	2
Νομός Λακωνίας		
1.	Δήμος Ελαφονήσου	1
2.	Δήμος Ευρώτα	2
3.	Δήμος Ανατολικής Μάνης	2
4.	Δήμος Μονεμβάσιας	2
5.	Δήμος Σπάρτης	3
Νομός Μεσσηνίας		
1.	Δήμος Καλαμάτας	4
2.	Δήμος Μεσσήνης	2
3.	Δήμος Πύλου - Νέστορος	2
4.	Δήμος Τριφυλίας	3
5.	Δήμος Οιχαλίας	2
6.	Δήμος Δυτικής Μάνης	1
Σύνολο		55⁴⁷

⁴⁷ Με την απογραφή πληθυσμού 2011, οι αιρετοί αντιπρόσωποι σήμερα είναι 53 (Δήμος Καλαμάτας:3, Δήμος Τριφυλίας:2)

Διαπιστωτική Πράξη Συγχώνευσης

Με βάση την απόφαση αρ. 45556/4607 του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, η οποία δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 2565/11.10.2013 Τεύχος Β', η οποία αποτελεί παράλληλα διαπιστωτική πράξη, συγχωνεύθηκαν⁴⁸ οι κάτωθι φορείς:

1. Σύνδεσμος Δήμων Ν. Κορινθίας (έτος σύστασης 1999)
2. Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ν. Αργολίδος (έτος σύστασης 2001)
3. Διαδημοτική Επιχείρηση Καθαριότητας και Προστασίας Περιβάλλοντος μεταξύ των Δήμων Σικυωνίων και Βέλου Ν. Κορινθίας (έτος σύστασης 2001)
4. Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Δήμων Ξυλοκάστρου, Ευρωστίνης και Φενεού (έτος σύστασης 2002)
5. Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Λακωνίας (έτος σύστασης 2005)
6. Ενιαίος Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Μεσσηνίας (έτος σύστασης 2006)
7. Ενιαίος Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Αρκαδίας (έτος σύστασης 2006)

Καθολικός Διάδοχος

Ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου κατέστη καθολικός διάδοχος σε όλη την κινητή και ακίνητη περιουσία των παραπάνω φορέων και υπεισήλθε αυτοδικαίως σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτών.

Το μόνιμο προσωπικό καθώς και εκείνο με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου που υπηρετούσε στους παραπάνω φορείς που συγχωνεύθηκαν, κατέστη αυτοδικαίως από το χρόνο δημοσίευσης της απόφασης συγχώνευσης με την ίδια σχέση εργασίας προσωπικό του Περιφερειακού Συνδέσμου.

Όργανα Διοίκησης του Περιφερειακού Συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α.

Όργανα διοίκησης του Περιφερειακού Συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α., είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή και ο Πρόεδρος του. Ο Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου εκλέγεται από τα μέλη αυτού με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του και έχει τις αρμοδιότητες του δημάρχου και του προέδρου του δημοτικού

⁴⁸ Το προβλεπόμενο στο εδάφιο α' της παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 4071/2012, όπως ισχύει, διάστημα υποχρεωτικής συγχώνευσης των υφιστάμενων Φο.Δ.Σ.Α. στους Περιφερειακούς Συνδέσμους Φο.Δ.Σ.Α. του άρθρου 13 του ανωτέρου νόμου, όπως ισχύει, έχει παραταθεί έως **31.12.2015** (άρθρο 77 του ν.4257/2014).

συμβουλίου. Η εκτελεστική επιτροπή αποτελείται από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου ως πρόεδρο και έξι (6) μέλη που εκλέγονται μαζί με τέσσερα (4) αναπληρωματικά, μεταξύ των μελών του διοικητικού συμβουλίου με απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του για όλη τη δημοτική περίοδο. Κατά την πρώτη συνεδρίαση της εκτελεστικής επιτροπής εκλέγεται ως αντιπρόεδρος αυτής ένα από τα μέλη της.

Η λειτουργία, η διοίκηση, τα θέματα των αρμοδιοτήτων των οργάνων του Περιφερειακού Συνδέσμου και η διάλυσή του, ρυθμίζονται από τις διατάξεις του Ν. 3463/2006 (Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, τις όμοιες του Ν. 4071/2012 καθώς και τις σχετικές εγκυκλίους).

Αρμοδιότητες οργάνων του περιφερειακού συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α.

Το διοικητικό συμβούλιο του περιφερειακού συνδέσμου ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- 1)εγκρίνει το επιχειρησιακό σχέδιο μετά από εισήγηση της εκτελεστικής επιτροπής,
- 2)καθορίζει τις ετήσιες εισφορές των δήμων μελών του,
- 3)εγκρίνει τις οικονομικές καταστάσεις του συνδέσμου,
- 4)καταρτίζει τον κανονισμό λειτουργίας του,
- 5)ψηφίζει τον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας και
- 6)γνωμοδοτεί σε δημόσιες αρχές ή αρμόδια όργανα όταν ζητούν τη γνώμη του.

Η εκτελεστική επιτροπή ασκεί κάθε αρμοδιότητα σχετική με τη λειτουργία του συνδέσμου εκτός από εκείνες που ανήκουν στο διοικητικό συμβούλιο και τον πρόεδρο.

Ο πρόεδρος του συνδέσμου με απόφασή του μπορεί να μεταβιβάζει αρμοδιότητές του στον αντιπρόεδρο και τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής.

Διάρθρωση Υπηρεσιών

Ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φο.Δ.Σ.Α. δε διαθέτει Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ), συνεπώς η διάρθρωση των υπηρεσιών δε μπορεί να αποτυπωθεί στην παρούσα φάση.

Όμως, οι Φο.Δ.Σ.Α. θα πρέπει να έχουν την απαιτούμενη στελέχωση και υλικοτεχνική υποδομή ώστε να παρέχουν με αποτελεσματικότητα τις υπηρεσίες διαχείρισης στερεών αποβλήτων. Είτε ως Σύνδεσμοι, είτε ως Ανώνυμες Εταιρείες ΟΤΑ, έχουν αντίστοιχα υποχρέωση κατάρτισης οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας ή εσωτερικού κανονισμού υπηρεσιών, με τους οποίους κατανέμονται οι αρμοδιότητες σε κάθε υπηρεσιακή μονάδα. Ανάλογα με το μέγεθός τους και τις υπηρεσιακές τους ανάγκες διαρθρώνονται σε

Διευθύνσεις, Τμήματα και Γραφεία ή Συνεργεία. Σε κάθε Φο.Δ.Σ.Α. επιτελούνται κατ' ελάχιστον οι παρακάτω λειτουργίες:

- α) λειτουργίες προγραμματισμού
- β) λειτουργίες οικονομικής και διοικητικής υποστήριξης
- γ) τεχνικές λειτουργίες
- δ) νομική υποστήριξη η οποία θα μπορεί να παρέχεται από αντίστοιχη υπηρεσία του ΦΟΔΣΑ ή από τρίτο.

Σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών και της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), οι ΟΕΥ θα πρέπει να προβλέπουν θέσεις προσωπικού που εντάσσονται στις εξής κατηγορίες:

- Ειδικές θέσεις (επιστημονικοί συνεργάτες, ειδικοί σύμβουλοι, κ.ά.)
- Οργανικές θέσεις μόνιμου προσωπικού
- Προσωρινές θέσεις μόνιμου προσωπικού
- Θέσεις προσωπικού με σχέση Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου - ΙΔΑΧ (Οργανικές και Προσωποπαγείς)
- Θέσεις προσωπικού Ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου (ΙΔΟΧ)

Ο Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας καταρτίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου. Η απόφαση εγκρίνεται με πράξη του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Με τον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας, μπορούν να προβλέπονται αποκεντρωμένες υπηρεσιακές μονάδες του συνδέσμου που λειτουργούν σε άλλο οικισμό εκτός της έδρας του.

Αρμοδιότητες – Υποχρεώσεις

Σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. 2527/07.01.2009 (ΦΕΚ 83/23.01.2009 τεύχος Β΄) «Ειδικότερα ζητήματα και θέματα αναφορικά με τη λειτουργία, την άσκηση των δραστηριοτήτων και την άσκηση τιμολογιακής πολιτικής των Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦΟΔΣΑ)», οι αρμοδιότητες του Φο.Δ.Σ.Α. είναι:

- Οι ΦΟΔΣΑ εξειδικεύουν και υλοποιούν τους στόχους και τις δράσεις των Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων για την προσωρινή αποθήκευση, μεταφόρτωση, επεξεργασία, αξιοποίηση και διάθεση των στερεών αποβλήτων. Ειδικότερα, υλοποιούν τις υποχρεώσεις που ρητά αναφέρονται στο άρθρο 7 παρ.2 και στα άρθρα 8, 9, 10 και 12 της υπ' αριθμ. 50910/2727/2003 (ΦΕΚ Β΄ 1909/22.12.2003) κοινής υπουργικής απόφασης.

-
- Οι ΦΟΔΣΑ μπορούν να εκτελούν και τις εργασίες της παραγράφου 1β) του άρθρου 7 της υπ' αριθμ. 50910/2727/2003 κοινής υπουργικής απόφασης για λογαριασμό ΟΤΑ της Διαχειριστικής Ενότητας ευθύνης τους εφόσον γίνει σχετική προς τούτο ανάθεση. Προς το σκοπό αυτό μπορεί να συναφθεί και Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ του ΦΟΔΣΑ, ο οποίος συμβάλλεται ως μοναδικός αντισυμβαλλόμενος, και του αντίστοιχου ΟΤΑ.
 - Οι ΦΟΔΣΑ ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής ασκούν τις αρμοδιότητες της Αναθέτουσας Αρχής για τις απαιτούμενες μελέτες (σχεδιασμού και αδειοδότησης των έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων) και για τις αντίστοιχες υπηρεσίες που υπάγονται στο ν. 3316/2005. Επίσης, ασκούν τις αρμοδιότητες του Κυρίου του Έργου και της Αναθέτουσας Αρχής για την υλοποίηση των έργων (δημοπράτηση και κατασκευή) που έχουν καθοριστεί από τον εγκεκριμένο Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), εντός των γεωγραφικών ορίων της περιοχής αρμοδιότητάς τους. Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΦΟΔΣΑ ασκεί τις αρμοδιότητες της Προϊσταμένης Αρχής για τις παραπάνω μελέτες, υπηρεσίες και έργα.
 - Οι ΦΟΔΣΑ μπορούν να εκτελούν τη συλλογή και μεταφορά των στερεών αποβλήτων για λογαριασμό των υπόχρεων φορέων των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 7 της υπ' αριθμ. 50910/2727/2003 κοινής υπουργικής απόφασης, μετά από σχετική ανάθεση σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Ομοίως μπορούν να εκτελούν τη συλλογή και μεταφορά των στερεών αποβλήτων για λογαριασμό άλλων νομικών προσώπων.
 - Οι ΦΟΔΣΑ μπορούν να αναθέτουν και επιμέρους υπηρεσίες διαχείρισης των αποβλήτων και λοιπές υπηρεσίες λειτουργίας σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας.

Σήμερα ο Φο.Δ.Σ.Α. για την εκπλήρωση των σκοπών του διαχειρίζεται και λειτουργεί δύο (2) εγκαταστάσεις διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων που βρίσκονται στο Κιάτο και το Ξυλόκαστρο. Ακολουθεί συνοπτική περιγραφή των λειτουργούντων εγκαταστάσεων διαχείρισης απορριμμάτων:

ΧΥΤΑ Ξυλοκάστρου

Ο ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ βρίσκεται στη θέση «Ρέμα Σπαρτίλα - Κολώνες» εκτός οικισμού της Δημοτικής Κοινότητας Ξυλοκάστρου, του Δήμου Ξυλοκάστρου - Ευρωστίνης του νομού Κορινθίας. Ανήκει στην κατηγορία των ΧΥΤΑ μη επικινδύνων αποβλήτων και η δυναμικότητα του είναι 380.280m³ απορριμμάτων. Ο χρόνος λειτουργίας ως ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ προβλέπεται να είναι τουλάχιστον 20 χρόνια. Πρόσφατα εκδόθηκε η σχετική άδεια λειτουργίας με την αρ. πρωτ. 65562/4-9-2014 απόφαση του Περιφερειάρχη Πελοποννήσου. Εξυπηρετεί αποκλειστικά τον πληθυσμό του Δήμου Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης, όπως προβλέπεται στην εγκεκριμένη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Δε θα γίνονται αποδεκτά απόβλητα παραγόμενα εκτός του εξυπηρετούμενου Δήμου. Ο ΧΥΤΑ αποτελείται από τα εξής επί μέρους τμήματα:

- ❖ Βοηθητικοί χώροι
- ❖ Έργα στεγάνωσης
- ❖ Έργα διαχείρισης στραγγισμάτων (Τελικός αποδέκτης των επεξεργασμένων στραγγισμάτων θα είναι η εγκατάσταση επεξεργασίας υγρών αποβλήτων του Δ. Ξυλοκάστρου)
- ❖ Έργα διαχείρισης βιοαερίου (Σύμφωνα με την εγκεκριμένη Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων - ΑΕΠΟ - το δίκτυο συλλογής και απαγωγής του βιοαερίου θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή ένα εξάμηνο από την έναρξη λειτουργίας του ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ, εφόσον παρατηρείται παραγωγή βιοαερίου).

ΧΥΤΑ Κιάτου

Ο εν λόγω ΧΥΤΑ εκτείνεται σε υψόμετρο 170 - 250 μ. από την επιφάνεια της θάλασσας, περιβάλλεται από απότομα πρανή και διαθέτει άριστη οπτική απομόνωση από τη γύρω περιοχή. Η πρόσβαση στο ΧΥΤΑ γίνεται μέσω ασφαλτοστρωμένου δρόμου 11 χλμ. περίπου από την πόλη του Κιάτου. Η συνολική έκταση του ανέρχεται σε 45 στρέμματα ιδιοκτησίας του Δήμου Σικυωνίων, ο δε ενεργός χώρος ταφής είναι έκτασης συνολικά 16.780 μ². Ο χώρος παραχωρήθηκε το 1975 στο Δήμο Σικυωνίων από τη Διεύθυνση Δασών και χρησιμοποιείτο από το 1988 μέχρι την κατασκευή του ΧΥΤΑ ως χώρος ημιελεγχόμενης διάθεσης απορριμμάτων. Οι όροι λειτουργίας του χώρου υγειονομικής ταφής του Κιάτου περιγράφονται στην αρ. 83571 κοινή υπουργική απόφαση της 20ής Αυγούστου 1997, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι. Η διάρκεια ισχύος τους ορίστηκε στα πέντε έτη, πλην όμως οι αρμόδιες αρχές εξακολούθησαν να τους εφαρμόζουν και μετά τη λήξη της ισχύος τους, δηλαδή μετά το 2002. Στους όρους αναφέρεται ότι ο χώρος υγειονομικής ταφής

θα λειτουργήσει επί τουλάχιστον δεκατέσσερα έτη, δηλαδή έως το 2016. Ουσιαστικά ο χώρος υγειονομικής ταφής αποβλήτων (ΧΥΤΑ) Κιάτου λειτουργεί χωρίς άδεια από το 2002. Ο ΧΥΤΑ του Κιάτου προβλεπόταν να εξυπηρετεί τους Νομούς Κορινθίας και Αργολίδας, καθώς και τους Δήμους Τρίπολης, Β. Κυνουρίας και Ν. Κυνουρίας, πράγμα που δε συνέβη ποτέ.

Στοιχεία ανθρώπινου δυναμικού

Ο αριθμός των υπηρετούντων υπαλλήλων ανά κατηγορία εκπαίδευσης έχει ως εξής:

Υπηρετούντες Υπάλληλοι				
Κατηγορία	Υπάλληλοι	Ειδικότητα	Σχέση Εργασίας	Περιοχή/Παράρτημα
Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΠΕ)	1	Πολιτικός Μηχανικός	Μόνιμος	Καλαμάτα
Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΤΕ)	0	-	-	-
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΔΕ)	4	Εργάτης	ΙΔΑΧ	Κιάτο
Σύνολο	5	-	-	-

Ο Φο.Δ.Σ.Α. δεν είναι επαρκώς στελεχωμένος⁴⁹ πράγμα που αποδεικνύεται από το γεγονός ότι λειτουργεί τον ΧΥΤΑ Ξυλοκάστρου στα πλαίσια σύμβασης παροχής υπηρεσιών με εξωτερικό εργολάβο. Σύμφωνα με τη Μελέτη Οργάνωσης και Λειτουργίας του εν λόγω ΧΥΤΑ το ελάχιστο απαιτούμενο προσωπικό είναι:

Ειδικότητες	Άτομα
Μηχανικός Προϊστάμενος	1
Εργοδηγός	1
Φύλακας	1
Ζυγιστής	1
Χειριστής κινητού εξοπλισμού/Μηχανημάτων/Οχημάτων	1
Χειριστής κινητού εξοπλισμού/Μηχανημάτων/Οχημάτων	1
Εργάτης γενικών καθηκόντων	1
Τεχνίτης	1
Σύνολο	8

⁴⁹ Επίσης η θέση του Τεχνικού Ασφαλείας του ΧΥΤΑ Κιάτου καλύπτεται με σύμβασης παροχής υπηρεσιών.

Επομένως θα πρέπει να εξεταστεί η σύσταση νέων θέσεων προσωπικού σύμφωνα με την οικονομική του δυνατότητα. Σημειώνουμε ότι σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 10 του Ν. 3584/2007, για την πρόβλεψη νέων θέσεων στον ΟΕΥ θα πρέπει να πληρείται η παρακάτω οικονομική συνθήκη:

«Η σύσταση θέσεων προσωπικού με τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των Ο.Τ.Α. γίνεται μετά από εκτίμηση των υπηρεσιακών αναγκών και με την προϋπόθεση ότι για τη σύσταση κάθε νέας οργανικής θέσης θα πρέπει ο μέσος όρος των τακτικών εσόδων των δύο τελευταίων ετών να είναι διπλάσιος του ποσού στο οποίο ανέρχεται η ετήσια δαπάνη του βασικού μισθού του καταληκτικού κλιμακίου των προτεινόμενων νέων θέσεων πολλαπλασιαζόμενης της δαπάνης αυτής επί δύο.»

Υποστηρικτικά συστήματα και εφαρμογές

Διπλογραφικό Λογιστικό Σύστημα

Οι Σύνδεσμοι Φο.Δ.Σ.Α. υποχρεούνται στην εφαρμογή του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου του Π.Δ. 315/1999 (ΦΕΚ Α' 302/30-12-1999), όπως συμπληρώθηκε με την ΚΥΑ 4604/2005 (ΦΕΚ Β' 163/10-2-2005). Σε ότι αφορά τη λογιστική πρακτική που ακολουθούνταν στους Φο.Δ.Σ.Α. που συγχωνεύτηκαν στον Περιφερειακό, αυτή δεν ήταν ενιαία. Ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φο.Δ.Σ.Α., από το 2014, εφαρμόζει διπλογραφικό λογιστικό σύστημα για την τήρηση των οικονομικών του καταστάσεων. Τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν και οι λύσεις που δίνονται αφορούν:

- Στη σύνταξη και δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων (Ισολογισμός και Αποτελέσματα Χρήσεως) που επιτρέπει την απεικόνιση της πραγματικής οικονομικής κατάστασης του Φο.Δ.Σ.Α. και δίνει την δυνατότητα σύγκρισης δημοσιευμένων στοιχείων.
- Στην άμεση, αξιόπιστη και ακριβή πληροφόρηση των οικονομικών στοιχείων και μεγεθών του Δήμου. Ο φορέας είναι σε θέση να γνωρίζει:
 - Ανά πάσα στιγμή τα πάγια στοιχεία, τα δικαιώματα, τις απαιτήσεις και τις υποχρεώσεις της.
 - Ανά μονάδα χρόνου τα αποτελέσματα που πέτυχε από τις οικονομικές της δραστηριότητες.
 - Ανά υπηρεσία το κόστος λειτουργίας της και το αποτέλεσμα που πέτυχε.

- Στο σωστό προγραμματισμό των πληρωμών και εισπράξεων για την υλοποίηση των έργων.
- Στον καλύτερο δυνατό οικονομικό, διαχειριστικό και διοικητικό έλεγχο του Φο.Δ.Σ.Α.

Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα

Τα Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα (Ο.Π.Σ.) που λειτουργούν και υποστηρίζουν τις διαδικασίες λειτουργίας του Φο.Δ.Σ.Α. είναι τα εξής:

Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα	
1	Πιστοποιημένο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα SingularLogic Genesis για την Ενιαία Οικονομική Διαχείριση του Φο.Δ.Σ.Α.
2	Εφαρμογή Μισθοδοσίας Προσωπικού και Συστημικό Λογισμικό SingularLogic

Συνεργασίες – Δίκτυα – Προγραμματικές Συμβάσεις

Ο πρώην Φο.Δ.Σ.Α. Μεσσηνίας ήταν μέλος στο Δίκτυο Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων. Ο περιφερειακός Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου ως καθολικός διάδοχος των συγχωνευμένων φορέων, είναι μέλος του εν λόγω δικτύου. Ως επισφράγιση απαιτείται η λήψη απόφασης από το διοικητικό συμβούλιο του φορέα για την συνέχιση της συμμετοχής σε αυτό. Η δικτύωση του Φο.Δ.Σ.Α. είναι βασική προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία του και αφορά θέματα εκπαίδευσης προσωπικού, μεταφοράς εμπειρίας και τεχνογνωσίας και προώθησης προβλημάτων προς επίλυση. Στις δράσεις του δικτύου περιλαμβάνεται η άμεση ενημέρωση των μελών για κάθε νέα πληροφορία που τους αφορά (π.χ. νόμοι, εγκύκλιοι, κλπ.), καταγραφή των προβλημάτων που απασχολούν τους Φο.Δ.Σ.Α. και υλοποίηση ενεργειών για την επίλυσή τους και διεξαγωγή Ετήσιας Πανελλήνιας Συνόδου.

Ο περιφερειακός σύνδεσμος Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου έχει συνάψει προγραμματικές συμβάσεις με δήμους – μέλη του για την προώθηση των αναπτυξιακών στόχων στις εκάστοτε περιοχές των διοικητικών τους ορίων. Ειδικότερα, οι προγραμματικές συμβάσεις όπως αποφασίστηκαν από την Εκτελεστική Επιτροπή του Φο.Δ.Σ.Α. είναι:

Προγραμματικές συμβάσεις		
Δήμος	Αριθμός Απόφασης Ε.Ε.	Αντικείμενο
Καλαμάτας	13/2013	Προμήθεια δύο (2) ρυμουλκών και τεσσάρων (4) ημιρυμουλκούμενων με σύστημα συμπίεσης απορριμμάτων χωρητικότητας 60m ³
	20/2014	Λειτουργία κινητής μονάδας Επεξεργασίας ΑΣΑ του Δήμου Καλαμάτας με στόχο την ανάκτηση- αξιοποίηση όλων των παραγόμενων προϊόντων (κόμποστ-ανακυκλώσιμα- κ.λ.π.)
	31/2014	Προμήθεια εξοπλισμού για την επέκταση – ενίσχυση του τοπικού δικτύου οικιακής κομποστοποίησης
	32/2014	Προμήθεια εξοπλισμού για την προεπεξεργασία των σύμμεικτων απορριμμάτων
	33/2014	Λειτουργία μονάδας διαχείρισης - επεξεργασίας ΑΣΑ του Δήμου Καλαμάτας με στόχο την Ανάκτηση- Αξιοποίηση όλων των παραγόμενων προϊόντων (κόμποστ-ανακυκλώσιμα- κ.λ.π.)
Ευρώτα	19/2013	Διαχείριση κομποστοποίησης & διαλογής αστικών στερεών αποβλήτων Δήμου Ευρώτα
	19/2014	Προμήθεια Εξοπλισμού Διαχείρισης Βιοαποβλήτων του Δήμου Ευρώτα
Ανατολικής Μάνης	4/2014	Διαχείριση βιοαποβλήτων του Δήμου Ανατολικής Μάνης
Πύλου - Νέστορος	39/2014	Λειτουργία μονάδας προσωρινής διαχείρισης - επεξεργασίας ΑΣΑ του Δήμου Πύλου-Νέστορος

Οι περισσότερες από τις ανωτέρω προγραμματικές συμβάσεις βασίζονται στην παραδοχή ότι ο Φο.Δ.Σ.Α., αν και έχει την ευθύνη για τη λειτουργία και διαχείριση και των εγκαταστάσεων αξιοποίησης των στερεών αποβλήτων, αδυνατεί να ανταποκριθεί στην υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων μελετών, έργων, και προμηθειών διαχείρισης απορριμμάτων καθώς δε διαθέτει επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό, αλλά ούτε και διαχειριστική επάρκεια. Ουσιαστικά ο Φο.Δ.Σ.Α. αναθέτει στο «Δήμο» να λειτουργήσει δια των αρμοδίων οργάνων και του προσωπικού του, ως Διευθύνουσα και Επιβλέπουσα Υπηρεσία, έναντι της Ειδικής Υπηρεσίας του ΕΠΠΕΡΑΑ και να εκτελέσει τις παρακάτω ενέργειες (ενδεικτικά):

1. Ωρίμανση του Έργου (έλεγχος πληρότητας, θεώρηση ή σύνταξη μελετών και λήψη των απαιτούμενων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων).

-
2. Οργάνωση και σχεδιασμό υλοποίησης.
 3. Σύνταξη του Τεχνικού Δελτίου Προτεινόμενης Πράξης για την ένταξη της στο ΕΠ
 4. Σύνταξη ή/και Επικαιροποίηση διακηρύξεων.
 5. Διενέργεια διαδικασιών ανάθεσης και επιλογής αναδόχου σύμφωνα με τη νομοθεσία Δημοσίων Συμβάσεων.
 6. Σύνταξη των σχετικών συμβάσεων.
 7. Διαχείριση και παρακολούθηση της υλοποίησης του Έργου.
 8. Παρακολούθηση χρηματοροών και έλεγχος και μέριμνα για την εκτέλεση πληρωμών σε βάρος του προϋπολογισμού του Έργου.
 9. Παραλαβή του Έργου στο σύνολό του (έως και την οριστική παραλαβή).
 10. Παράδοση του Έργου σε πλήρη λειτουργία στον Κύριο του Έργου με πλήρη τεχνική και οικονομική τεκμηρίωση.

Οικονομικά Στοιχεία

Πόροι

Ως προς τα οικονομικά του Περιφερειακού Φο.Δ.Σ.Α. σημειώνουμε ότι ο φορέας, σε αντίθεση με τους δήμους και τις περιφέρειες, δεν επιχορηγείται με πόρους που μεταβιβάζονται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Πόροι του Περιφερειακού Συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α. είναι:

α) Οι ετήσιες εισφορές των Δήμων που συμμετέχουν στον Περιφερειακό Σύνδεσμο ΦΟΔΣΑ Περιφέρειας Πελοποννήσου, οι οποίες καθορίζονται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, μετά από εισήγηση της Εκτελεστικής Επιτροπής, ανάλογα με τις ποσότητες των στερεών αποβλήτων που αντιστοιχούν στους Δήμους αυτούς και διακινούνται κάθε έτος μέσω του συστήματος διαχείρισης. Για τον υπολογισμό ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 9 του Ν. 3854/2010 και της κοινής υπουργικής απόφασης 2527/2009.

β) Εισπράξεις από το αντίτιμο των υπηρεσιών που παρέχουν προς τρίτους

γ) Κάθε είδους επιχορηγήσεις, δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες

δ) Έσοδα από τη δική τους περιουσία, καθώς και από συμμετοχή τους σε προγράμματα.

ε) Έσοδα από πιθανές ενισχύσεις από συλλογικά συστήματα του Ν. 2939/2001

στ) Λοιπά έσοδα από κάθε πηγή, όπως από την εμπορία υλικών, βιοαερίου και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, πρόστιμα που επιβάλλονται για την καθυστερημένη καταβολή εισφορών των ΟΤΑ ή λοιπών πελατών κ.ά.

Τιμολογιακή πολιτική – Οικονομική Διαχείριση

Η τιμολογιακή πολιτική καθορίζεται στη βάση επίτευξης των στόχων που θέτει η νομοθεσία, στα πλαίσια του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης των Στερεών Αποβλήτων. Ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Πελοποννήσου οφείλει να εφαρμόσει μια ολοκληρωμένη τιμολογιακή πολιτική που θα παρέχει κίνητρα στους ΟΤΑ για τη μείωση της παραγωγής των αποβλήτων και την αύξηση του ποσοστού αξιοποίησής τους. Η τιμολογιακή πολιτική προσδιορίζεται από:

- α) Την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»
- β) Την αρχή της ανταποδοτικότητας και της διαφάνειας
- γ) Τη δημιουργία κινήτρων για τη μείωση του όγκου και της επικινδυνότητας των αποβλήτων και της ανάκτησης - ανακύκλωσης - αξιοποίησής τους
- δ) Την κάλυψη του συνόλου των απαιτήσεων που θέτει η υπ' αριθμ. 29407/2002 Κ.Υ.Α.

Η ετήσια εισφορά των δήμων προς τον Φο.Δ.Σ.Α., καθορίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου των Φο.Δ.Σ.Α., με βάση το κόστος των παρεχόμενων προς τους δήμους υπηρεσιών, ήτοι ευρώ ανά τόνο, και ανάλογα με τις ποσότητες στερεών αποβλήτων που αντιστοιχούν σε κάθε δήμο συμπεριλαμβανομένων και των αντίστοιχων υπολειμμάτων τους από τα Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (Κ.Δ.Α.Υ.). Η ετήσια εισφορά των δήμων και κοινοτήτων, καταβάλλεται σε τέσσερις ισόποσες τριμηνιαίες δόσεις. Το ποσό της αντίστοιχης εισφοράς ή του τέλους των δήμων προς τον Φο.Δ.Σ.Α., καλύπτεται από τα έσοδα των δήμων που προέρχονται από το ανταποδοτικό τέλος καθαριότητας και παρακρατείται υποχρεωτικά από τη ΔΕΗ Α.Ε. ή τον εναλλακτικό προμηθευτή από τα έσοδα του ενιαίου ανταποδοτικού τέλους καθαριότητας και φωτισμού του οικείου δήμου και αποδίδονται στο δικαιούχο Φο.Δ.Σ.Α. με τη διαδικασία του άρθρου 43 του ν. 3979/2011 εφόσον λάβει σχετική απόφαση το οικείο δημοτικό συμβούλιο, περί παρακράτησης και απόδοσης από τους ανωτέρω φορείς των ποσών της αντίστοιχης εισφοράς στο Φο.Δ.Σ.Α.. Σε διαφορετική περίπτωση, ο οικείος δήμος οφείλει να αποδίδει ο ίδιος το ποσό της εισφοράς ή του τέλους στον οικείο Φο.Δ.Σ.Α.. Σε περίπτωση καθυστέρησης καταβολής από δήμο τριμηνιαίας δόσης και αν το οφειλόμενο ποσό του οικείου δήμου είναι μεγαλύτερο των αντίστοιχων εσόδων αυτού από το ενιαίο ανταποδοτικό τέλος καθαριότητας και φωτισμού, τότε το αίτημα του οικείου Φο.Δ.Σ.Α. υποβάλλεται στον Υπουργό Εσωτερικών και το οφειλόμενο ποσό παρακρατείται από τους κεντρικούς αυτοτελείς πόρους του υπόχρεου δήμου και αποδίδεται σε αυτόν με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.

Γενικά, η ταμειακή διαχείριση των Συνδέσμων γίνεται από ίδια ταμειακή υπηρεσία του Συνδέσμου. Σε περίπτωση που ο Σύνδεσμος δεν διαθέτει ταμειακή υπηρεσία, δύναται να εξυπηρετείται από την αντίστοιχη υπηρεσία του ΟΤΑ της έδρας του ή άλλου ΟΤΑ μέλους του. Σε αυτήν την περίπτωση, στον οικείο ΟΤΑ καταβάλλεται οικονομική αποζημίωση, το ύψος της οποίας, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια, καθορίζεται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του ΦΟΔΣΑ. Σήμερα ο Φο.Δ.Σ.Α. εξυπηρετείται από τον Δήμο Τρίπολης, που είναι και η έδρα του.

Το ετήσιο κόστος διαχείρισης του ΦΟΔΣΑ προσδιορίζεται διακεκριμένα με βάση:

1. Το ετήσιο κόστος λειτουργίας
2. Τα ποσά που αφορούν στο κόστος αποκατάστασης και μεταφροντίδας των ΧΥΤΑ, τα οποία υπολογίζονται βάσει των χαρακτηριστικών της κάθε εγκατάστασης, σύμφωνα με σχετική τεχνικοοικονομική μελέτη και εμφανίζονται σε λογαριασμό ειδικού αποθεματικού που διατίθεται για έργα αποκατάστασης και μεταφροντίδας.
3. τα ποσά που αφορούν στο κατασκευαστικό και επενδυτικό πρόγραμμα του ΦΟΔΣΑ (μελέτη και κατασκευή έργων), τα οποία επίσης εμφανίζονται σε λογαριασμό ειδικού αποθεματικού που διατίθεται για επενδύσεις.

Το συνολικό κόστος λειτουργίας του ΦΟΔΣΑ προκύπτει από το κόστος των λειτουργιών Παραγωγής, Διοίκησης, Διάθεσης, Ερευνών και Ανάπτυξης. Τα στοιχεία του κόστους κατά είδος ενδεικτικά διαρθρώνονται ως εξής:

1. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού.
2. Αμοιβές και έξοδα τρίτων.
3. Παροχές τρίτων.
4. Φόροι - τέλη.
5. Διάφορα έξοδα.
6. Τόκοι και συναφή έξοδα.
7. Αποσβέσεις παγίων.
8. Προβλέψεις εκμετάλλευσης.
9. Αναλώσεις αποθεμάτων (πρώτων υλών, αναλωσίμων υλικών, ανταλλακτικών, παγίων, υλικών συσκευασίας).

Τέλος, στα λειτουργικά έξοδα περιλαμβάνονται και οι δαπάνες για τις ενέργειες ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης των πολιτών.

Οι επιβαλλόμενες εισφορές το περασμένο έτος (2014) για όλους τους δήμους – μέλη του Φο.Δ.Σ.Α. όπως αποφασίστηκε από το διοικητικό συμβούλιο του φορέα, υπολογίστηκαν

σύμφωνα με τον πληθυσμό του κάθε δήμου. Παράλληλα, για τη λειτουργία του ΧΥΤΑ Κιάτου, επιβλήθηκαν στους δήμους Βέλου – Βόχας και Σικυωνίων εισφορές σύμφωνα με την ποσότητα εισερχομένων απορριμμάτων στον εν λόγω ΧΥΤΑ. Το τέλος υπολογίστηκε στα είκοσι δύο (22) ευρώ για κάθε ένα (1) τόνο αποβλήτων.

Δήμος	Νομός	Εκτιμώμενη ποσότητα ΑΣΑ(τόνοι)	Τέλος (22€/τόνο)
Βέλου – Βόχας	Κορινθίας	7.200	158.400,00
Σικυωνίων	Κορινθίας	4.300	94.600,00
Σύνολο		11.500	253.000,00

Λογιστικά στοιχεία

Ο ενοποιημένος Ισολογισμός του νέου Φο.Δ.Σ.Α. που συντάχθηκε από ορκωτό λογιστή βασίστηκε στα ηλεγμένα οικονομικά στοιχεία από Ορκωτούς Ελεγκτές και τις αντίστοιχες συνταχθείσες οικονομικές καταστάσεις για κάθε πρώην ΦΟ.Δ.Σ.Α. και συγκεκριμένα:

1. Την από 4–12–2012 Έκθεση των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών αναφορικά με την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του Ενιαίου Συνδέσμου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Μεσσηνίας.
2. Την από 15–1–2013 Έκθεση του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή αναφορικά με την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων της Διαδημοτικής Επιχείρησης Καθαριότητας και Προστασίας Περιβάλλοντος Δήμων Σικυωνίων και Βέλου.
3. Την από 22–4–2013 Έκθεση των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών αναφορικά με την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του Συνδέσμου Διαχ/σης Στερεών Αποβλήτων Δήμων Ξυλοκάστρου, Ευρωστίνης και Φενεού.
4. Την από τον Ιούλιο 2013 Έκθεση των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών αναφορικά με την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του Ενιαίου Συνδέσμου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Αρκαδίας.
5. Την από τον Ιούλιο 2013 Έκθεση των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών αναφορικά με την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Αργολίδας.
6. Την από 20–8–2013 Έκθεση των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών αναφορικά με την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του Συνδέσμου Δήμων Νομού Κορινθίας για τη διαχείριση των αστικών απορριμμάτων.

7. Την από 28-6-2013 Έκθεση του Ορκωτού Ελεγκτού Λογιστή αναφορικά με την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του Συνδέσμου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Λακωνίας

Ο ενοποιημένος ισολογισμός⁵⁰ του φορέα εμφανίζεται παρακάτω:

Ενοποιημένος Ισολογισμός Έναρξης του Περιφερειακού Συνδέσμου Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦΟΔΣΑ) Περιφέρειας Πελοποννήσου			
της 30ης Αυγούστου, 2013			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Ποσά της 30ης Αυγούστου 2013	ΠΑΘΗΤΙΚΟ	Ποσά της 30ης Αυγούστου 2013
Β. ΕΞΟΔΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ		Α. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	
4. Λοιπά έξοδα εγκαταστάσεων	23.972,46	1.Κεφάλαιο	1.859.561,59
	23.972,46		1.859.561,59
Γ. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		III. Διαφορές Αναπροσαρμογής- Επιχορηγήσεις Επενδύσεων	
I. Ασώματες Ακίνητοποιήσεις			
5. Λοιπές ασώματες ακίνητοποιήσεις	615.916,90	4.Επιχορηγήσεις επενδύσεων	10.320,63
II. Ενσώματες ακίνητοποιήσεις			
3. Κτίρια και τεχνικά έργα	1.470,26	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	1.869.882,22
4. Μηχ/τα-Τεχν. Εγκ/σεις και λοιπός μηχ/κός εξοπλισμός	46.054,62		
5. Μεταφορικά μέσα	92.899,44		
6. Επιπλα και λοιπός εξοπλισμός	17.780,57		
Σύνολο ακίνητοποιήσεων (ΓII)	158.204,89	II.Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	
Σύνολο πάγιου ενεργητικού (ΓI+ΓII)	774.121,79	1.Προμηθευτές	549.457,69
Δ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		2α.Επιταγές πληρωτέες	6.938,52
II. Απαιτήσεις		5.Υποχρεώσεις από φόρους - τέλη	6.417,04
1. Πελάτες	379.871,49	6.Ασφαλιστικοί Οργανισμοί	3.121,65
		11.Πιστωτές διάφοροι	154.492,56

⁵⁰ Πηγή: Έκθεση Ενοποιημένου Ισολογισμού (πρώην Φο.Δ.Σ.Α.) από «ΑΞΩΝ Ορκωτοί Ελεγκτές».

10. Επισφαλείς Πελάτες	5.126,89		720.427,46
11. Χρεώστες Διάφοροι	<u>653.472,89</u>		
	<u>1.038.471,27</u>		
IV. Διαθέσιμα			
1. Ταμείο	3,62		
3. Καταθέσεις όψεως και προθεσμίας	685.429,49		
Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων	<u>134.410,44</u>	<u>819.839,93</u>	
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού (ΔΙΥ)	<u>819.843,55</u>		
Ε. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		Δ. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	
2. Έσοδα χρήσης εισπρακτέα	<u>19,50</u>	1. Έσοδα επομένων χρήσεων	490,00
	<u>19,50</u>	2. Έσοδα χρήσεως δουλευμένα	<u>65.628,89</u>
			<u>66.118,89</u>
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (Β+Γ+Δ+Ε)	<u>2.656.428,57</u>	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (Α+Δ)	<u>2.656.428,57</u>
ΤΡΙΠΟΛΗ 30ης Αυγούστου, 2013			
Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ	Ο/Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	Ο ΣΥΝΤΑΞΑΣ	

Από τον ισολογισμό αξίζει να επισημάνουμε ότι οι ασώματες ακινητοποιήσεις ανέρχονται στο ποσό των 615.916,90 €. Σύμφωνα με την έκθεση αποτίμησης περιουσιακών στοιχείων του πρώην Φο.Δ.Σ.Α. Μεσσηνίας, το ποσό αυτό αφορά μελέτες που είχαν πραγματοποιηθεί για σκοπούς ανακύκλωσης, για την αποκατάσταση ΧΑΔΑ και για την κατασκευή ΧΥΤΑ, αλλά κανένα έργο σχετικά με αυτές δεν έχει υλοποιηθεί ως τώρα. Ειδικότερα:

Μελέτες ανακύκλωσης: 15.000,00 €

Μελέτες για την αποκατάσταση ΧΑΔΑ: 99.712,10 €

Μελέτες για την κατασκευή ΧΥ ΤΑ: 501.204,80 €

Οι απαιτήσεις του φορέα είναι αρκετά υψηλές εξαιτίας της μη καταβολής της εισφοράς ορισμένων μελών του Φο.Δ.Σ.Α. Ειδικότερα, απαιτήσεις από τον Δήμο Ανατολικής Μάνης

(εισφορά 2012) ποσού € 87.400,00 καθώς και από τον Δήμο Ευρώτα (εισφορά 2006-2007 και 2009- 2012) ποσού € 486.740,02, δεν έχουν καλυφθεί με αποτέλεσμα ο λογαριασμός «Χρεώστες Διάφοροι» να κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα. Η διοίκηση του Φο.Δ.Σ.Α. οφείλει να διεκδικήσει τις νόμιμες αυτές απαιτήσεις, όπως και το ποσό € 79.332,87 από το Ελληνικό Δημόσιο που προέρχεται από παρακρατηθέντες φόρους από πελάτες.

Κινητή και ακίνητη περιουσία

Όσον αφορά στην αξιοποίηση της περιουσίας του, ο Φο.Δ.Σ.Α προσπαθεί να την αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Διαθέτει έξι (6) απορριμματοφόρα ανακύκλωσης τα οποία περιήλθαν στην κυριότητά του με τη διαδικασία της αποδοχής δωρεάς από την Ελληνική Εταιρεία Ανακύκλωσης. Έχει προβεί σε παραχώρηση χρήσης των απορριμματοφόρων προς ορισμένους δήμους – μέλη του με σκοπό την ενίσχυση της ανακύκλωσης στις περιοχές αρμοδιότητάς τους. Συγκεκριμένα έχει παραχωρήσει από ένα απορριμματοφόρο στους δήμους Καλαμάτας, Μεσσήνης, Πύλου του νομού Μεσσηνίας και στους δήμους Σπάρτης, Μονεμβασιάς και Ανατολικής Μάνης του νομού Λακωνίας.

Κατά τη συλλογή στοιχείων, διαπιστώθηκε ότι η υποχρέωση σύστασης επιτροπής απογραφής σύμφωνα με την αρ. 74445/29.12.2010 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης δεν έχει τηρηθεί. Έργο της εν λόγω επιτροπής είναι η καταγραφή των περιουσιακών στοιχείων των πρώην ΦΟ.Δ.Σ.Α και εν συνεχεία στη σύνταξη Πρωτοκόλλου Παραλαβής – Παράδοσης.

Οικονομικά αποτελέσματα

Τα οικονομικά αποτελέσματα του έτους 2014 καταγράφονται στους παρακάτω πίνακες.

	Ανακεφαλαίωση Εσόδων	Ποσά σε ευρώ
0	Τακτικά έσοδα	266.317
1	Πρόσοδοι από ακίνητη περιουσία	0
2	Πρόσοδοι από κινητή περιουσία	5.317
3	Έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα	0
4	Έσοδα από λοιπά τέλη – Δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών	0
5	Φόροι και εισφορές	261.000
6	Έσοδα από επιχορηγήσεις	0
7	Λοιπά τακτικά έσοδα	0
1.	Έκτακτα έσοδα	0
11	Έσοδα από την εκποίηση κινητής και ακίνητης περιουσίας	0
12	Επιχορηγήσεις για κάλυψη λειτουργικών δαπανών	0
13	Επιχορηγήσεις για επενδυτικές δαπάνες	0
14	Δωρεές - Κληρονομίες - Κληροδοσίες	0
15	Προσαυξήσεις - Πρόστιμα - Παράβολα	0
16	Λοιπά έκτακτα έσοδα	0

2.	Έσοδα παρελθόντων οικονομικών ετών	0
21	Τακτικά έσοδα	0
22	Έκτακτα έσοδα	0
3.	Εισπράξεις από δάνεια και απαιτήσεις από Π.Ο.Ε.	0
31	Εισπράξεις από δάνεια	0
32	Εισπρακτέα υπόλοιπα προηγούμενων οικονομικών ετών	0
4.	Εισπράξεις υπέρ του δημοσίου και τρίτων	72.755
41	Εισπράξεις υπέρ του δημοσίου	72.101
42	Εισπράξεις υπέρ τρίτων	655
5.	Χρηματικό υπόλοιπο	600.000
511	Χρηματικό υπόλοιπο από τακτικά έσοδα	600.000
512	Χρηματικό υπόλοιπο από έκτακτα έσοδα	0
	Σύνολα	939.072

	Ανακεφαλαίωση εξόδων	Ποσά σε ευρώ
6.	Έξοδα	238.190
60	Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	132.390
61	Αμοιβές αιρετών και τρίτων	23.000
62	Παροχές τρίτων	52.000
63	Φόροι - τέλη	11.800
64	Λοιπά Γενικά έξοδα	10.000
65	Πληρωμές για την εξυπηρέτηση δημοσίας πίστωσης	0
66	Δαπάνες προμήθειας αναλωσίμων	9.000
67	Πληρωμές - Μεταβιβάσεις σε τρίτους	0
68	Λοιπά Έξοδα	0
7.	Επενδύσεις	73.000
71	Αγορές κτιρίων, τεχνικών έργων και προμήθειες παγίων	31.000
73	Έργα	0
74	Μελέτες, έρευνες, πειραματικές εργασίες και ειδικές δαπάνες	42.000
75	Τίτλοι πάγιας επένδυσης (συμμετοχές σε επιχειρήσεις)	0
8.	Πληρωμές Π.Ο.Ε., αποδόσεις και προβλέψεις	532.882
81.	Πληρωμές Π.Ο.Ε.	532.882
82.	Αποδόσεις	0
83.	Επιχορηγούμενες Πληρωμές Υποχρεώσεων Π.Ο.Ε.	0
85.	Προβλέψεις μη εισπραχτης	0
9.	Αποθεματικό	95.000
	Σύνολα	939.072

5.2.4 Αξιολόγηση του εσωτερικού περιβάλλοντος – Κρίσιμα ζητήματα

Από την ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος του φορέα, προέκυψαν σημαντικά συμπεράσματα που αφορούν ανάγκες και ελλείψεις τόσο σε ανθρώπινο δυναμικό όσο και σε θέματα υποδομών. Αναλυτικά τα συμπεράσματα αφορούν:

❖ Σε θέματα ανθρώπινου δυναμικού

-
- Έλλειψη Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας, ο οποίος θα ορίσει τις αναγκαίες διευθύνσεις και τμήματα και θα καθορίσει τις απαραίτητες ειδικότητες για την αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία του Φο.Δ.Σ.Α.
 - Έλλειψη προσωπικού και στελέχωσης θέσεων σε τμήματα των νομών/περιφερειακών ενοτήτων, που προέκυψαν κυρίως λόγω της αναστολής των προσλήψεων αλλά και των διαχρονικά αναποτελεσματικών διοικήσεων των πρώην Φο.Δ.Σ.Α. να ενεργήσουν με σκοπό τη στελέχωση τους. Ο μοναδικός υπάλληλος που εργάζεται στην Καλαμάτα λόγω της θέσης που κατείχε στον πρώην Φο.Δ.Σ.Α. Μεσσηνίας, καλύπτει πολλαπλές ανάγκες σε διοικητικό και οικονομικό τομέα. Οι υπόλοιποι τέσσερις υπάλληλοι είναι εργάτες/ζυγιστές και εργάζονται αποκλειστικά στο ΧΥΤΑ Κιάτου.
 - Έλλειψη συστηματικής πολιτικής επιμόρφωσης των υπαλλήλων σε θέματα της αρμοδιότητας τους.
 - Για τη συνολική και επί μέρους διαχείριση των αποβλήτων, απαιτείται σύγχρονη οργάνωση των ΦοΔΣΑ σε επίπεδο management και οικονομικής διαχείρισης.
 - Είναι απαραίτητη η απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού δεδομένης της συνεχούς εξέλιξης των θεσμικών και νομοθετικών ρυθμίσεων στη διαχείριση των αποβλήτων καθώς και των τεχνολογικών εξελίξεων ως προς τις διαθέσιμες μεθόδους και τεχνικές διαχείρισης των αποβλήτων.
 - Είναι σημαντικές και ορισμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες για την εύρυθμη λειτουργία των ΦοΔΣΑ όπως η νομική υποστήριξη, η προβολή – δημοσιότητα, κλπ.

❖ Σε θέματα υποδομών και εγκαταστάσεων

- Έλλειψη στέγασης της υπηρεσίας στην έδρα του Φο.Δ.Σ.Α. (Τρίπολη). Οι υφιστάμενοι υπάλληλοι υπηρετούν στο Κιάτο και την Καλαμάτα, ενώ κανένας υπάλληλος δεν εργάζεται στην έδρα του φορέα. Κατά καιρούς για την εξυπηρέτηση του Φο.Δ.Σ.Α. (διενέργεια συνεδριάσεων, συναντήσεων) έχει παραχωρηθεί χώρος από την Περιφερειακή Ένωση Δήμων (ΠΕΔ) ή τον Δήμο Τρίπολης (έδρα).

- Έλλειψη επαρκών εγκαταστάσεων διαχείρισης απορριμμάτων έτσι ώστε να εξυπηρετούνται επαρκώς όλοι οι δήμοι – μέλη.

❖ Σε θέματα οργάνωσης και εφαρμογής Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

-
- Η απουσία οργανωμένου Συστήματος Διοίκησης με Στόχους, Εσωτερικού Ελέγχου και Αξιολόγησης διαμέσου της εφαρμογής Συστημάτων και Δεικτών Μέτρησης των Επιδόσεων και η εφαρμογή Πρότυπων Διαδικασιών μέσω πιστοποίησης κατά ISO.
 - Η έλλειψη Διαχειριστικής Επάρκειας Τελικού Δικαιούχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Προγραμματικής Περιόδου (ΕΣΠΑ 2007-2013, ΣΕΣ 2014-2020) με συνέπεια την αδυναμία διεκδίκησης ευρωπαϊκών οικονομικών πόρων για την εκτέλεση έργων της αρμοδιότητάς του.
 - Η ελλιπής εκμετάλλευση και χρησιμοποίηση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, της Διαφάνειας και της Διαύγειας όλων των πράξεων του πολιτικού και του διοικητικού συστήματος, προκειμένου να προωθηθεί η Ηλεκτρονική Δημοκρατία και να εμπεδωθεί η έννοια της Κοινωνίας των Πολιτών.
 - Η έλλειψη διαδικτυακού τόπου του περιφερειακού Φο.Δ.Σ.Α., ο οποίος, ως εργαλείο επικοινωνίας, θα ενημερώνει και θα εξυπηρετεί τους δήμους – μέλη, πολίτες, σχολεία, επιχειρήσεις και άλλους ενδιαφερόμενους.

5.2.5 Η αναγκαιότητα της ανάλυσης περιβάλλοντος

Το περιβάλλον προσφέρει τα μέσα για την επιβίωση των οργανισμών. Στον ιδιωτικό τομέα, οι ικανοποιημένοι πελάτες διατηρούν τους οργανισμούς ζωντανούς. Στον δημόσιο τομέα, η κυβέρνηση, οι πολίτες που κάνουν χρήση των προσφερόμενων υπηρεσιών, οι δημότες, οι ασθενείς ή οι φοιτητές διαδραματίζουν κατά κανόνα τον ίδιο ρόλο. Ωστόσο το περιβάλλον εγκυμονεί και απειλές: λόγω χάρη, οι εχθρικές μεταβολές στη ζήτηση της αγοράς, νέες κανονιστικές ρυθμίσεις, αλλαγές στο θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο, επαναστατικές τεχνολογίες ή η είσοδος νέων ανταγωνιστών. Επομένως, είναι πολύ σημαντικό να αναλύονται προσεκτικά τα περιβάλλοντα, ώστε να προβλέπουν και – αν είναι δυνατόν – να επηρεάζουν την περιβαλλοντική αλλαγή. Η διαστρωμάτωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος περιλαμβάνει το μακρο-περιβάλλον, τον επιχειρηματικό κλάδο και τον ανταγωνισμό. Στην περίπτωση του περιφερειακού συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α. θα επιχειρηθεί η περιγραφή του μακρο-περιβάλλοντος μέσω του μοντέλου PESTEL.

5.2.6 Ανάλυση PESTEL

Η λέξη PESTEL αποτελεί ακρωνύμιο για τους αγγλικούς όρους Πολιτικό (Political), Οικονομικό (Economic), Κοινωνικό (Social), Τεχνολογικό (Technological), Περιβαλλοντικό (Environmental) και Νομικό (Legal). Ουσιαστικά ανιχνεύουμε τον τρόπο με τον οποίο οι μελλοντικές τάσεις στο πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, τεχνολογικό, περιβαλλοντικό και νομικό περιβάλλον ενδέχεται να επενεργήσουν στον οργανισμό. Το PESTEL παρέχει μια σφαιρική εποπτεία και παρέχει ευρύτερα δεδομένα με τη βοήθεια των οποίων μπορούμε να προσδιορίσουμε τους κύριους κατευθυντήριους παράγοντες της αλλαγής. Έτσι, μας δίνεται η δυνατότητα να κατασκευάσουμε σενάρια για τον τρόπο με τον οποίο θα διαμορφωθεί το μέλλον.

Η ανάλυση PESTEL του Περιφερειακού Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Πελοποννήσου

Πολιτικοί παράγοντες

Κυβερνητική υποστήριξη για περιφερειακούς συνδέσμους Φο.Δ.Σ.Α.
Πολιτική σταθερότητα
Εθνική νομοθεσία για την εφαρμογή του περιβαλλοντικού δικαίου – νομοθετική σταθερότητα
Εναρμόνιση με το κοινοτικό περιβαλλοντικό δίκαιο
Συμμετοχή της χώρας σε διακρατικές συμφωνίες για το περιβάλλον
Τοπική αυτοδιοίκηση

Οικονομικοί παράγοντες

Ανεργία
Διαθέσιμο εισόδημα
Τομεακά και Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ
Ανατροφοδότηση των έργων υλοποίησης υποδομών μέσω των πράσινων πόρων (ειδικό τέλος ταφής, πρόστιμα από διαχείριση αποβλήτων, κ.ά.)

Κοινωνικοί παράγοντες

Πολιτισμικές επιρροές στον τρόπο ζωής και κατανάλωσης
Ευαισθησίες σε θέματα δημόσιας υγείας
Ενδιαφέρον των πολιτών για περιβαλλοντικά θέματα
Υπερκατανάλωση

Τεχνολογικοί παράγοντες

Τεχνολογίες στα συστήματα διαχείρισης αποβλήτων
Νέες τεχνολογίες
Απόσυρση παλαιών τεχνολογικών μεθόδων

Περιβαλλοντικοί παράγοντες

Μόλυνση και ρύπανση του φυσικού και
ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος
Σύστημα ελέγχου τήρησης περιβαλλοντικού
δικαίου

Νομικοί παράγοντες

Έλλειψη ενιαίου κώδικα καθαριότητας για
τους δήμους
Έλλειψη οδηγού για την εφαρμογή «ΠοΠ»

5.2.7 Ανάλυση SWOT (SWOT analysis)

Η ανάλυση SWOT είναι ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού το οποίο χρησιμοποιείται για την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος και συγκεντρώνει και ομαδοποιεί τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης. Στην ανάλυση SWOT αποτυπώνονται τα δυνατά (Strengths) και αδύνατα (Weaknesses) σημεία του Φο.Δ.Σ.Α., καθώς και οι ευκαιρίες (Opportunities) και οι απειλές (Threats) που υπάρχουν. Τα δυνατά και αδύνατα σημεία αφορούν το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης καθώς προκύπτουν από τους εσωτερικούς πόρους που αυτή κατέχει. Αντιθέτως οι ευκαιρίες και οι απειλές αντανακλούν μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης τις οποίες η επιχείρηση θα πρέπει να εντοπίσει, να προσαρμοστεί σε αυτές ή ακόμα και να τις προσαρμόσει στα μέτρα της, όπου κάτι τέτοιο είναι εφικτό. Η μήτρα SWOT περιέχει τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά στοιχεία.

Εσωτερικό Περιβάλλον	Εξωτερικό Περιβάλλον
Δυνατά Σημεία	Ευκαιρίες
Αδύνατα Σημεία	Απειλές

Η ανάλυση SWOT μπορεί να αναδειχθεί χρήσιμη βάση για τη δημιουργία στρατηγικών επιλογών και την αποτίμηση μελλοντικών δράσεων. Στόχος της ανάλυσης SWOT είναι να επισημάνει τον βαθμό στον οποίο οι δυνάμεις και οι αδυναμίες σχετίζονται με/ή είναι ικανές να αντιμετωπίσουν τις αλλαγές που συντελούνται στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Καθίσταται ακόμα περισσότερο χρήσιμη αν εξετάζει δυνατά σημεία, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές σε σχέση με τους ανταγωνιστές. Στην περίπτωση του Περιφερειακού Συνδέσμου Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Πελοποννήσου μόνο η αιρετή Περιφέρεια Πελοποννήσου δύναται να θεωρηθεί «ανταγωνιστής» (βλέπε 4.4. παράγραφο).

Η απλή περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης δεν αρκεί από μόνη της να συμβάλλει σε έναν ασφαλή προσδιορισμό των στόχων και των προτεραιοτήτων της αναπτυξιακής στρατηγικής. Για τον λόγο αυτόν, απαιτείται συνθετική διάγνωση και αξιολόγηση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου, ώστε να προσδιοριστούν και να ιεραρχηθούν τα κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης. Έχοντας αναλύσει το εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον του Φο.Δ.Σ.Α., και έχοντας επισημάνει τόσο την δυναμική και τις προοπτικές όσο και τις απειλές και τις ελλείψεις, προχωρούμε σε μια συγκεντρωτική αποτίμηση των παραπάνω στοιχείων έτσι ώστε να υπάρχει εύκολη κατηγοριοποίηση και πρόσβαση στα σημεία αυτά.

Για την αποφυγή μακρών καταλόγων με προφανή δυνατά σημεία, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές που πιθανότατα να οδηγήσουν σε υπεργενικεύσεις, η ανάλυση SWOT αποτυπώνεται για τις θεματικές ενότητες: «Περιβάλλον και ποιότητα ζωής» και «Εσωτερική οργάνωση και στελέχωση».

SWOT: Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής

Δυνατά Σημεία	Αδύνατα Σημεία
<p>Ενδιαφέρον ανάγλυφο τοπίο, με συνύπαρξη ορεινών όγκων, πεδινών εκτάσεων και ιδιαίτερων ακτών αισθητικής αξίας.</p> <p>Τα οικοσυστήματα που υπάρχουν στην περιοχή χαρακτηρίζονται από τα σημαντικότερα της Ελλάδος και από τα πλέον σημαντικά της Ευρώπης.</p> <p>Ύπαρξη πολλών θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών Natura, καθώς και αξιολογής και σπάνιας χλωρίδας και πανίδας.</p> <p>Πλήθος αξιολογών και επισκέψιμων σπηλαίων και φαραγγιών.</p> <p>Σημαντικός αριθμός καθαρών ακτών βραβευμένων με «Γαλάζια Σημαία».</p> <p>Μεγάλο μήκος ακτογραμμής σε σχέση με άλλες ηπειρωτικές περιφέρειες και ύπαρξη αρκετών φυσικών κόλπων για τη δημιουργία μαρινών.</p>	<p>Μη αποτελεσματική εφαρμογή περιβαλλοντικής νομοθεσίας.</p> <p>Ελλιπείς εγκαταστάσεις διαχείρισης ΑΣΑ.</p> <p>Ανεπαρκής διαχείριση στερεών αποβλήτων.</p> <p>Έλλειψη ΧΥΤΥ και αργή αποκατάσταση ΧΑΔΑ.</p> <p>Έλλειψη δικτύου συνεργασίας σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.</p>
Ευκαιρίες	Απειλές
<p>Κατασκευή μονάδων κομποστοποίησης.</p> <p>Κατασκευή μονάδων μηχανικής διαλογής.</p> <p>Κατασκευή ΧΥΤΥ.</p> <p>Παραγωγή ενέργειας από μονάδες επεξεργασίας λυμάτων και απορρίμματα.</p>	<p>Κίνδυνος υποβάθμισης των οικολογικών περιοχών και της κατάστασης των οικοσυστημάτων της περιοχής, από τη μη έγκαιρη εφαρμογή του θεσμικού περιβαλλοντικού πλαισίου.</p> <p>Έντονη οικιστική ανάπτυξη.</p> <p>Άνοδος του ρυθμού αύξησης των αποβλήτων.</p> <p>Καθυστέρηση δημιουργίας υποδομών ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων από τον τρέχοντα διαγωνισμό με ΣΔΙΤ.</p>

SWOT: Εσωτερική Οργάνωση και Στελέχωση

<p>Δυνατά Σημεία</p> <p>Ισχυρή και αυστηρά καθορισμένη αρμοδιότητα της διαχείρισης των ΑΣΑ στην περιοχή της περιφέρειας Πελοποννήσου. Ισχυρή θέληση για τη μετατροπή του Φο.Δ.Σ.Α. σε πρότυπο περιβαλλοντικής διαχείρισης.</p>	<p>Αδύνατα Σημεία</p> <p>Έλλειψη Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΟΕΥ). Ελλιπής στελέχωση. Έλλειψη επιμόρφωσης υπαλλήλων. Δυσλειτουργικό διοικητικό συμβούλιο (πολύ μεγάλο – 55 μέλη). Έλλειψη διαδικτυακού τόπου. Έλλειψη διαχειριστικής επάρκειας για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων.</p>
<p>Ευκαιρίες</p> <p>Δημιουργία αναγνωρίσιμης εικαστικής ταυτότητας (logo – λογότυπο). Κατάρτιση ενός σύγχρονου ΟΕΥ. Αξιοποίηση προγραμμάτων απασχόλησης ανθρώπινου δυναμικού (π.χ. κοινωφελής εργασία). Πρόσβαση σε υψηλού επιπέδου μόνιμο εργατικό δυναμικό (ΑΣΕΠ) Εκπαίδευση και επιμόρφωση υπαλλήλων. Αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών για πληροφόρηση των δήμων - μελών και ευαισθητοποίηση των πολιτών. Αξιοποίηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης μέσα από διαπεριφερειακές, διεθνείς και άλλες συνεργασίες. Αξιοποίηση εθνικών και Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων και άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων (LIFE, Jessica, Horizon, ΕΣΠΑ, Crowdfunding⁵¹).</p>	<p>Απειλές</p> <p>Έλλειψη πόρων λόγω μη τήρησης της υποχρέωσης των μελών για καταβολή της εισφοράς. Αδυναμία εκμετάλλευσης ικανών για ορατή ανάπτυξη κονδυλίων και πόρων. Έλλειψη σύμπνοιας μεταξύ των δήμων – μελών.</p>

5.2.8 Συγκριτική Αξιολόγηση (Benchmarking)

Η συγκριτική αξιολόγηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ώστε να κατανοηθεί ο τρόπος που η στρατηγική ικανότητα ενός οργανισμού, στο πλαίσιο των εσωτερικών διαδικασιών, συγκρίνεται με εκείνη άλλων οργανισμών. Μία από τις προσεγγίσεις της συγκριτικής

⁵¹ Το Crowdfunding (χρηματοδότηση από το πλήθος) περιγράφεται ως μια νέα μορφή εξεύρεσης κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση κοινωνικών υπηρεσιών αλλά και έργων υποδομής μέσω μιας ηλεκτρονικής διαδικτυακής πλατφόρμας. Απευθύνεται στους τελικούς καταναλωτές με συνέπεια, οι πολίτες να είναι ταυτόχρονα χρηματοδότες και αποδέκτες-χρήστες των υπηρεσιών-έργων.

αξιολόγησης είναι η συγκριτική αξιολόγηση έναντι του καλύτερου στην κατηγορία (best-in-class benchmarking). Η προσέγγιση αυτή συγκρίνει την απόδοση ενός οργανισμού με την απόδοση των «άριστων στην κατηγορία» και λειτουργεί ως εργαλείο που δίνει ώθηση για βελτίωση και αλλαγή. Η σημασία της έγκειται, λοιπόν, όχι τόσο στη «μηχανιστική» ανάδειξη των συγκρινόμενων λεπτομερειών, αλλά στον αντίκτυπο που αυτές οι συγκρίσεις ενδεχομένως θα έχουν στις συμπεριφορές (*Βασικές Αρχές Στρατηγικής των Επιχειρήσεων, Gerry Johnson, Kevan Scholes, Richard Whittington, 2011*).

Πρωταρχική θέση στην κατηγορία των Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων στην Ελλάδα κατέχει η ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ (Διαχείριση Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας Ανώνυμη Εταιρεία). Η ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ δημιούργησε ένα λειτουργικά και οικονομικά βιώσιμο διαχειριστικό σχέδιο, το οποίο αποτελείται από τους εξής τομείς:

- Μηχανική αποκομιδή: οργάνωση των τοπικών συστημάτων και προμήθειες εξοπλισμού
- Μεταφόρτωση: κατασκευή πάγιων υποδομών και προμήθειες εξοπλισμού
- Ανάκτηση και ανακύκλωση: οργάνωση των τοπικών συστημάτων, προμήθειες εξοπλισμού και κατασκευή των πάγιων υποδομών
- Μηχανική επεξεργασία και αξιοποίηση
- Υγειονομική ταφή: κατασκευή του περιφερειακού ΧΥΤΑ, έργα αποκατάστασης και εξυγίανσης των χωματερών
- Διαχείριση Ειδικών Απορριμμάτων (μολυσματικά, νοσοκομειακά, μπάζα, ογκώδη κτλ.), σχεδιασμός και εφαρμογή κατάλληλων μεθόδων διαχείρισης.

Το συνολικό κόστος λειτουργίας του συστήματος επιμερίζεται σε 61 ΟΤΑ-χρήστες αναλογικά με τις ετήσιες παραγόμενες-και διακινούμενες μέσω του συστήματος-ποσότητες αστικών απορριμμάτων (συνολικά περίπου 110.000 τόνους). Το κόστος αυτό ανέρχεται σε 30 ευρώ/τόνο. Αντίστοιχα, το μέσο κόστος ανά κάτοικο διαμορφώνεται σε 10,6 Ευρώ ετησίως (μέση μηνιαία δαπάνη: 90 λεπτά, ημερήσια δαπάνη: 3 λεπτά). Στα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε και το αυτονόητο, ότι η Δυτική Μακεδονία από τα μέσα του 2005 έχει απαλλαγεί από τις ανεξέλεγκτες χωματερές (ΧΑΔΑ). Το σημαντικότερο στοιχείο είναι ότι αφού σχεδίασε, κατασκεύασε κι έθεσε σε λειτουργία τις απαραίτητες υποδομές για την ορθολογική διαχείριση των απορριμμάτων, προχώρησε στην αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος. Τα έργα αποκατάστασης των χωματερών υψηλής επικινδυνότητας ολοκληρώθηκαν στα μέσα του 2007. **Δυστυχώς στην Πελοπόννησο συμβαίνει ακριβώς το**

αντίθετο: ξεκινούν τα έργα αποκατάστασης των χωματερών πολύ πριν τεθεί σε λειτουργία το σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης των ΑΣΑ.

Παρακάτω ακολουθεί η συγκριτική αξιολόγηση ανάμεσα σε δύο φορείς διαχείρισης στερεών αποβλήτων: την Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας και τον Περιφερειακό Σύνδεσμο (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Best-in-class Benchmarking – Εσωτερική οργάνωση						
	Νομική μορφή	Διοίκηση	Μέλη-δήμοι		Αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων	
Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου	ΝΠΔΔ	55μελές ΔΣ	26		Καμία απορρόφηση	
ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ	ΑΕ	7μελές ΔΣ	61		Πρότυπο σε απορροφήσεις – αξιοποίηση χρηματοδοτήσεων	
Best-in-class Benchmarking - Υποδομές						
	ΧΥΤΑ	Άλλες υποδομές	Τεχνολογία	Πληθυσμός	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός	Ετήσιο κόστος/κάτοικο
Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου	1(κορεσμένος) 1(νέος στο Ξυλόκαστρο)	0	κοινή	578.000	60.000(3 δήμοι)	22 €/τόνο
ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ	1 περιφερειακός	10 ΣΜΑ	υψηλή	300.000	300.000	10,6 €/τόνο

5.2.9 Αποστολή – Όραμα – Κατευθυντήριες Αρχές

(Mission – Vision – Guiding Principles)

Προκειμένου να απαντήσουμε ποιο είναι το επιθυμητό επίπεδο ανάπτυξης του Φο.Δ.Σ.Α. και ποιες είναι οι βασικές επιδιώξεις, πρέπει να προσδιοριστεί η αποστολή, το όραμα και οι αρχές του, ώστε να χαραχθούν οι στρατηγικοί στόχοι και να οριστούν οι άξονες και τα μέτρα του επιχειρησιακού σχεδίου, τα οποία θα αποτελούν γνώμονα δράσης, τόσο του Φο.Δ.Σ.Α. όσο και της τοπικής κοινωνίας.

Ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου ως Νομικό πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, ασκεί αρμοδιότητες σε περιφερειακό επίπεδο για την καλύτερη διαχείριση των απορριμμάτων. Ο Φο.Δ.Σ.Α. λειτουργεί σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές και εθνικές περιβαλλοντικές αρχές υιοθετώντας την πυραμίδα της ιεράρχησης των επιλογών, δηλαδή την πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, ανάκτηση και απόρριψη (τελική διάθεση) με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιφέρειας.

Αποστολή του Φο.Δ.Σ.Α. είναι η ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, σύμφωνα με το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), και ειδικότερα η εξειδίκευση και η υλοποίηση των στόχων και των δράσεων αυτού για την προσωρινή αποθήκευση, μεταφόρτωση, θαλάσσια μεταφορά ΑΣΑ, επεξεργασία, ανάκτηση και διάθεση των στερεών αποβλήτων της χωρικής του αρμοδιότητας.

Το όραμα του Φο.Δ.Σ.Α. αποτελεί η συνοπτική διατύπωση της μελλοντικής επιθυμητής κατάστασης τόσο της περιοχής ευθύνης του όσο και του ίδιου του φορέα ως συνδέσμου δήμων, για την επόμενη πενταετία 2014 - 2019, την οποία θα πρέπει να επιδιώξει με την εφαρμογή της στρατηγικής που θα επιλέξει και με την ευρύτερη δυνατή κοινωνική συναίνεση. Το όραμά του πρέπει:

- να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής
- να βελτιώνει την αισθητική και την εικόνα των πόλεων
- να εξυψώνει τα πολιτιστικά, περιβαλλοντικά, τουριστικά, ιστορικά και αρχαιολογικά στοιχεία
- να θέτει εφικτούς και ταυτόχρονα φιλόδοξους στόχους
- να ευαισθητοποιεί και να κινητοποιεί τους πολίτες

Στο πλαίσιο αυτό, το όραμα του Φο.Δ.Σ.Α. είναι: ***«Θέλουμε να γίνουμε μια Κοινωνία Ανακύκλωσης. Η νοοτροπία είναι η σημαντική παράμετρος και όχι ο αριθμός των μονάδων επεξεργασίας των απορριμμάτων».***

Οι κατευθυντήριες αρχές συντίθενται από τη φιλοσοφία, τις αξίες και τις γενικές αρχές του Φο.Δ.Σ.Α. και αφορούν τον τρόπο προσέγγισης της αποστολής και του οράματος, τον τρόπο διοίκησης και εκτέλεσης των αρμοδιοτήτων, τον τρόπο διαχείρισης των πόρων και τη σχέση με τους πολίτες. Οι κατευθυντήριες αρχές είναι:

- ❖ Σεβασμός στο περιβάλλον
- ❖ Σεβασμός στον άνθρωπο και τη δημόσια υγεία
- ❖ Σεβασμός στις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης
- ❖ Μείωση της παραγωγής αποβλήτων
- ❖ Διαλογή στην πηγή
- ❖ Ανακύκλωση - Κομποστοποίηση
- ❖ Διαφάνεια και χρηστή διαχείριση

5.2.10 Καθορισμός Στρατηγικής

Ο Περιφερειακός σύνδεσμος Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου καλείται να διαχειριστεί ένα μεγάλο φάσμα υφιστάμενων αναγκών των δήμων – μελών του για υψηλές υπηρεσίες διαχείρισης στερεών αποβλήτων. Σύμφωνα με την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής τεκμηριώνεται η ανάγκη δημιουργίας μιας αναπτυξιακής στρατηγικής, η οποία θα συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος, στην υγεία και την ευημερία των πολιτών και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων. Η στρατηγική θα πρέπει να αποβλέπει στη μετάβαση σε μια οικονομία που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους, είναι φιλική στο περιβάλλον και στοχεύει στη αντιμετώπιση των αποβλήτων ως πόρο. Επομένως, συμφέρον του Φο.Δ.Σ.Α. δε μπορεί να είναι άλλο από τον σχεδιασμό και την επιτυχή υλοποίηση όλων εκείνων των πολιτικών που προσδίδουν στο φορέα ισχύ, στην κοινωνία ευημερία και στην σχέση κοινωνίας και φορέα ανταποδοτικότητα και εμπιστοσύνη.

Ιδιαίτερα στη σημερινή συγκυρία που διαμορφώνεται πρώτον από την οικονομική κρίση και δεύτερον από το νέο θεσμικό περιβάλλον που δημιουργήσε η μεταρρύθμιση του Καλλικράτη, οι Περιφερειακοί Σύνδεσμοι Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων γενικότερα και ειδικότερα ο νεοσύστατος Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου καλείται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη ζωή των πολιτών. Μάλιστα, σε ένα σύνδεσμο Φο.Δ.Σ.Α. που προέκυψε από διαδικασία συνένωσης, όπως ο Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου, το επιχειρησιακό σχέδιο αποτελεί κρίσιμη διαδικασία για την οικοδόμηση ενός διοικητικά εύρυθμου, οικονομικά βιώσιμου και αποτελεσματικού συνδέσμου δήμων. Ταυτόχρονα, στη διαδικασία αυτή έχουν ληφθεί υπόψη όλες οι βασικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πιο συγκεκριμένα το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ).

Η επισήμανση στην ανάλυση SWOT των ευκαιριών και απειλών είναι εξαιρετικά πολύτιμη, όταν αναλογιζόμαστε τις στρατηγικές επιλογές για το μέλλον. Οι ευκαιρίες και οι απειλές αποτελούν το μισό των αναλύσεων Δυνάμεων, Αδυναμιών, Ευκαιριών και Απειλών (SWOT) και καθορίζουν τη μορφοποίηση της στρατηγικής πολλών οργανισμών. Ο Φο.Δ.Σ.Α., για να ανταποκριθεί στρατηγικά στο περιβάλλον, πρέπει να μειώσει τις απειλές που επισημάνθηκαν και να εκμεταλλευτεί τις καλύτερες ευκαιρίες.

Οι στρατηγικοί στόχοι συνάδουν με το προφίλ του Φο.Δ.Σ.Α. και είναι εντός των πλαισίων δυνατοτήτων του καθώς επίσης είναι σε θέση να δώσουν μια νέα αναπτυξιακή ώθηση στον φορέα. Απώτερος σκοπός της στρατηγικής του Φο.Δ.Σ.Α. είναι η ολοκληρωμένη και ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων που έγκειται στη συμπληρωματικότητα των επιλογών διαχείρισης, με γνώμονα την αειφορική χρήση των πόρων, προκειμένου να μειώνονται οι παραγόμενες ποσότητες αποβλήτων και, όπου

δημιουργούνται απόβλητα, να υφίστανται διαχείριση με τέτοιο τρόπο, ώστε να μειώνονται οι επιπτώσεις στο περιβάλλον και τη ανθρώπινη υγεία και παράλληλα να συνεισφέρουν θετικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

5.2.11 Γενικοί Στρατηγικοί Στόχοι Τοπικής Ανάπτυξης

Οι γενικοί στρατηγικοί στόχοι τοπικής ανάπτυξης αντιμετωπίζουν τα κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης που εντοπίστηκαν κατά την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του εξωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου Τρίπολης. Αφορούν στα ζητήματα τα οποία πρέπει κατά προτεραιότητα να αντιμετωπίσει ο Δήμος προκειμένου να εκπληρώσει αποτελεσματικότερα την αποστολή του. Παρακάτω παρουσιάζονται οι γενικοί στρατηγικοί στόχοι τοπικής ανάπτυξης ανά θεματικό τομέα.

Θεματικός τομέας	Γενικοί στρατηγικοί στόχοι τοπικής ανάπτυξης
Περιβάλλον και ποιότητα ζωής	Υψηλή προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων
	Πλήρης εφαρμογή της νομοθεσίας για τα απόβλητα
	Αποκατάσταση των ρυπασμένων χώρων διάθεσης αποβλήτων
	Εξάλειψη της ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων
	Ενίσχυση της περιβαλλοντικής και οικολογικής συνείδησης των πολιτών
	Διασφάλιση της ανθρώπινης υγείας
Διαχείριση αστικών αποβλήτων	Βελτίωση υφιστάμενων υποδομών διαχείρισης στερεών αποβλήτων
	Κατασκευή νέων υποδομών διαχείρισης στερεών αποβλήτων
	Σταθεροποίηση της παραγωγής αποβλήτων ή/και πτώση της κατά κεφαλή παραγωγής αποβλήτων

5.2.12 Γενικοί Στρατηγικοί Στόχοι Εσωτερικής Ανάπτυξης

Οι γενικοί στρατηγικοί στόχοι εσωτερικής ανάπτυξης βασίζονται στις αρχές της αποτελεσματικής και αποδοτικής χρήσης των υφιστάμενων πόρων με απώτερο σκοπό την βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών και την ορθολογικότερη λειτουργία του Φο.Δ.Σ.Α. ως οργανισμού. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη και τα αποτελέσματα της ανάλυσης SWOT που έχει προηγηθεί, παρουσιάζονται οι γενικοί στόχοι εσωτερικής ανάπτυξης ανά θεματικό τομέα.

Θεματικός τομέας	Γενικοί στρατηγικοί στόχοι εσωτερικής ανάπτυξης
Οργάνωση και συνεργασίες	Σήμα και λογότυπο
	Εσωτερική οργάνωση των υπηρεσιών
	Ανάπτυξη συνεργασιών και ενίσχυση της εξωστρέφειας
Ανθρώπινο δυναμικό και υλικοτεχνική υποδομή	Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών και ΤΠΕ
	Ενίσχυση της στελέχωσης
	Επιμόρφωση – προγράμματα ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού
	Απόκτηση κτιριακής υποδομής
Οικονομικοί πόροι	Αξιοποίηση Εθνικών και Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων
	Μείωση του κόστους λειτουργίας

5.2.13 Οι Άξονες και τα Μέτρα του Επιχειρησιακού Σχεδίου

Στα πλαίσια της κατάρτισης του Επιχειρησιακού Σχεδίου, η Γενική Στρατηγική του Φο.Δ.Σ.Α. εκφράζεται μέσα από τους Άξονες Ανάπτυξης. Κάθε ένας από τους Άξονες Ανάπτυξης εξειδικεύεται σε Μέτρα, τα οποία με τη σειρά τους εξειδικεύονται σε γενικούς στόχους. Οι Άξονες Ανάπτυξης διαμορφώνονται, έπειτα από μια διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης του Στρατηγικού Σχεδιασμού με σκοπό την καταγραφή των αντιλήψεων, των απόψεων και ενδεχόμενων προτάσεων από το κοινό. Έτσι, οι άξονες, τα μέτρα και οι γενικοί στόχοι συγκροτούν ιεραρχικό διάγραμμα (δένδρο), στο οποίο γίνεται σταδιακή εξειδίκευση του οράματος του Δήμου.

Για τον καθορισμό των Αξόνων και των Γενικών Στόχων, τέθηκαν υπόψη οι σύντομες συνεντεύξεις που παραχωρήθηκαν για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας τα αποτελέσματα των οποίων καταγράφηκαν στην 4.5 παράγραφο.

Οι άξονες όπως διαμορφώθηκαν παρουσιάζονται παρακάτω:

Άξονας 1: Διαχείριση αποβλήτων

Στον άξονα αυτό περιλαμβάνονται δράσεις που έχουν σχέση με τα βιοαπόβλητα και τα απόβλητα συσκευασίας, δεδομένου ότι υπάρχει μεγάλη υστέρηση σε αυτούς τους τομείς. Ειδικότερα περιλαμβάνονται έργα και δράσεις με σκοπό την ενίσχυση της ανακύκλωσης και της κομποστοποίησης.

Άξονας 2: Φυσικό Περιβάλλον

Στον άξονα αυτό περιλαμβάνονται μέτρα και δράσεις που θα στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, μέσα από την αποκατάσταση και εξυγίανση του φυσικού

περιβάλλοντος της περιοχής. Επίσης σε αυτό τον άξονα περιλαμβάνονται δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών με σκοπό την ορθολογικότερη διαχείριση από την πλευρά τους και άρα τη μεγαλύτερη προστασία του περιβάλλοντος. Αναλυτικότερα, ο συγκεκριμένος άξονας περιέχει δράσεις που αφορούν, μελέτες εκπόνησης περιβαλλοντικών μελετών, ενημερωτικές εκδηλώσεις, ημερίδες, κ.ά. καταναεμημένες σε δύο μέτρα.

Άξονας 3: Εσωτερική Ανάπτυξη

Στον άξονα αυτό περιλαμβάνονται μέτρα και δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Φο.Δ.Σ.Α., στην ενίσχυση της οργανωτικής του δομής, στην ανασυγκρότηση, στην ανάπτυξη συνεργασιών διαφορετικών επιπέδων, στην υλοποίηση επιμορφωτικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, στον καθορισμό στόχων για οικονομική αυτάρκεια, κ.ά. Αναγκαία καθίσταται η απόκτηση διαχειριστικής επάρκειας προκειμένου να μπορέσει να αναλάβει το σχεδιασμό και την προετοιμασία συγχρηματοδοτούμενων έργων, την ένταξη νέων έργων για συγχρηματοδότηση, καθώς και όλες τις διαδικασίες υποστήριξης της πορείας των έργων.

Άξονες	Μέτρα	Γενικοί Στόχοι
Άξονας 1 Διαχείριση αποβλήτων	Μέτρο 1.1 Βιοαπόβλητα	Γενικός Στόχος 1.1.1. Ανάπτυξη προγραμμάτων οικιακής και επιτόπιας κομποστοποίησης
		Γενικός Στόχος 1.1.2. Κατασκευή μονάδων μηχανικής ανακύκλωσης και κομποστοποίησης
		Γενικός Στόχος 1.1.3. Χωριστή διαλογή βιοαποβλήτων στην πηγή
		Γενικός Στόχος 1.1.4. Συμφωνίες με παραγωγικούς κλάδους
	Μέτρο 1.2 Απόβλητα Συσκευασίας	Γενικός Στόχος 1.2.1. Προώθηση της ανακύκλωσης σε όλο τον πληθυσμό
		Γενικός Στόχος 1.2.2. Αύξηση των ποσοτήτων ανακύκλωσης υλικών έως το 2019
Άξονας 2 Φυσικό περιβάλλον	Μέτρο 2.1 Έργα και νέες υποδομές	Γενικός Στόχος 2.1.1 Αποκατάσταση ΧΥΤΑ
		Γενικός Στόχος 2.1.2 Αποκατάσταση ρυπασμένων περιοχών

	Μέτρο 2.2 Ενημέρωση - Ευαισθητοποίηση	Γενικός Στόχος 2.1.3 Κατασκευή ΧΥΤΥ
		Γενικός Στόχος 2.2.1. Ενημέρωση των πολιτών για τη ΔσΠ
		Γενικός Στόχος 2.2.2. Πρόγραμμα ενημέρωσης και εκπαίδευσης των αρμόδιων φορέων για τη διαχείριση των ΑΣΑ με έμφαση στα βιοαπόβλητα
		Γενικός Στόχος 2.2.3. Προώθηση του εθελοντισμού
		Γενικός Στόχος 2.2.4. Βελτίωση της καταναλωτικής συμπεριφοράς
	Γενικός Στόχος 2.2.5. Πρόληψη αποβλήτων	
	Μέτρο 3.1 Οργάνωση και Συνεργασίες	Γενικός Στόχος 3.1.1. Οργάνωση υπηρεσιών
		Γενικός Στόχος 3.1.2. Απόκτηση προσωπικής και αναγνωρίσιμης ταυτότητας
		Γενικός Στόχος 3.1.3. Αύξηση συνεργασίας με ΥΠΕΚΑ και ΥΠΕΣ
		Γενικός Στόχος 3.1.4. Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε όλα τα επίπεδα διαχείρισης αποβλήτων
Γενικός Στόχος 3.1.5. Εκκίνηση διεξοδικών διαβουλεύσεων με εμπλεκόμενους φορείς		
Μέτρο 3.2 Ανθρώπινο δυναμικό και υλικοτεχνική υποδομή	Γενικός Στόχος 3.2.1. Επαρκές ανθρώπινο δυναμικό	
	Γενικός Στόχος 3.2.2. Εξασφάλιση της συμμετοχής έμπειρων τεχνικών υπηρεσιών υποστήριξης	
	Γενικός Στόχος 3.2.3. Επιμορφωτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα	
	Γενικός Στόχος 3.2.4. Απόκτηση Διαχειριστικής Επάρκειας	
	Γενικός Στόχος 3.2.5. Αξιοποίηση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)	
Μέτρο 3.3 Οικονομικά μέτρα	Γενικός Στόχος 3.3.1. Αξιοποίηση εθνικών και ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων	
	Γενικός Στόχος 3.3.2. Εξασφάλιση είσπραξης των εισφορών	

		(ΔΕΗ)
		Γενικός Στόχος 3.3.3. Παροχή κινήτρων για τη μείωση παραγωγής αποβλήτων και προώθηση της ανακύκλωσης

5.2.14 Συμμετοχές σε δράσεις για την πρόληψη αποβλήτων

Στο κεφάλαιο 2 αναφέρθηκαν οι οικονομικοί πόροι και τα χρηματοδοτικά εργαλεία για την άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής. Ειδικά για την επίτευξη του στόχου της πρόληψης αποβλήτων που είναι στην κορυφή της πυραμίδας, οι δράσεις που υλοποιούνται είναι σημαντικές και προέρχονται από πολλούς φορείς. Η διερεύνηση ευκαιριών για συμμετοχή σε εκδηλώσεις άλλων φορέων βρίσκει εφαρμογή τόσο σε εθνικό, όσο και σε περιφερειακό – τοπικό επίπεδο, καθώς η βασική της φιλοσοφία έγκειται στην αξιοποίηση οποιασδήποτε συναφούς πληροφορίας με το αντικείμενο και το σκοπό της πρόληψης. Ο Φο.Δ.Σ.Α. μπορεί να εντοπίσει αντίστοιχες ευκαιρίες προβολής εύκολα και άμεσα. Ενδεικτικές εκδηλώσεις άλλων φορέων που πραγματοποιούνται με σκοπό τη διάδοση και ανάδειξη πρακτικών μείωσης αποβλήτων και εξοικονόμησης πόρων είναι:

❖ «Ευρωπαϊκή Εβδομάδα για τη Μείωση των Αποβλήτων» (European Week for Waste Reduction)

Ως επίσημη και επιτυχημένη ευρωπαϊκή πρωτοβουλία, καθιστά εφικτό τον σχεδιασμό ανεξάρτητων και παράλληλων δράσεων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο κατά τη διάρκεια μιας μόνο εβδομάδας. Διοργανώνεται από το 2009, κάθε Νοέμβριο

❖ Διεθνές Συνέδριο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΕΕΔΣΑ)

Η διεξαγωγή των διεθνών συνεδρίων της Ελληνικής Εταιρείας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων με στόχο την ανάδειξη επίκαιρων θεμάτων για τη διαχείριση στερεών αποβλήτων και η προσέλκυση σε αυτά του συνόλου του δημόσιου, εκπαιδευτικού και επιχειρηματικού κόσμου, καθιστά τις εν λόγω εκδηλώσεις ένα σημαντικό όχημα για την περαιτέρω προβολή της πρόληψης και ανάδειξης της αναγκαίας πλέον ενσωμάτωσής της σε όλο το εύρος της ελληνικής κοινωνίας.

❖ Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος (5 Ιουνίου)

Η Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος αποτελεί μία από τις σημαντικότερες και πλέον αναγνωρίσιμες παγκόσμιες ημέρες ανά την επικράτεια. Θεσμοθετημένη από τον ΟΗΕ για περισσότερο από 40 χρόνια (1972), η Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος αποτελεί σε ετήσια βάση την επίσημη ημέρα ανάδειξης και διάδοσης μηνυμάτων για τη συνευθύνη όλων απέναντι στην προστασία του, την προστιθέμενη αξία του για την ανθρωπότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά και την αναγκαιότητα για έμπρακτη συμμετοχή σύσσωμης της κοινωνίας σε δράσεις που θα εξασφαλίσουν τα παραπάνω.

❖ **Ημερίδες Γενικής Γραμματείας του Καταναλωτή (ΓΓΚ)**

Οι σχετικές ημερίδες με θέμα την προαγωγή δράσεων και ωφελειών που προκύπτουν από τη χρήση πρακτικών πρόληψης για τον καταναλωτή. Μέρος της θεματολογίας δύναται να είναι η παρουσίαση μεθόδων και τρόπων αξιοποίησης και επαναχρησιμοποίησης προϊόντων.

❖ **Καμπάνια "Let's do it World"**

Η εθελοντική καμπάνια "Let's do it World" αποτελεί τη μεγαλύτερη και πιο ταχέως αναπτυσσόμενη εθελοντική καμπάνια περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης σε παγκόσμια κλίμακα με συμμετοχή 108 χωρών και 8.000.000 εθελοντών. Κάθε χρόνο, χιλιάδες πολίτες από κάθε μεριά του πλανήτη, καθαρίζουν τις χώρες τους, περνώντας μήνυμα βελτίωσης και προστασίας του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος. Βασική αρχή είναι το σύνθημα "zero budget - zero print". Στην Ελλάδα φέτος, στις 26 Απριλίου 2015 η εκστρατεία «Let's do it Greece» διανύει την τέταρτη χρονιά της.

5.2.15 Καλές Πρακτικές

➤ Πρόγραμμα Οικιακής Κομποστοποίησης στο Δήμο Θέρμης

Για τις ανάγκες του προγράμματος ο δήμος Θέρμης προμηθεύτηκε και διέθεσε δωρεάν στους κατοίκους 1.100 ειδικούς κάδους κομποστοποίησης. Σε πρώτη φάση διένειμε 400 κάδους. Παρέχει ακόμη εκπαίδευση που υλοποιείται σε αλληπάλληλους κύκλους για ενημέρωση των ενδιαφερομένων κατοίκων. Από τα μέχρι τώρα αποτελέσματα και σύμφωνα με στοιχεία του δήμου έχει μειωθεί κατά 30% η αποκομιδή των απορριμμάτων από την εφαρμογή των προγραμμάτων ανακύκλωσης και κομποστοποίησης. Παράλληλα, γίνεται προετοιμασία για ένα σύστημα που απαγορεύει την ταφή φυτικών υλικών στους ΧΥΤΑ και

στο μέλλον θα επιβραβεύει οικονομικά, τους πολίτες που έχουν μειώσει τα απορρίμματα τους.

➤ Πρόγραμμα Οικιακής Κομποστοποίησης στο Δήμο Πετρούπολης

Ένας από τους πρώτους δήμους που εφαρμόζει ολοκληρωμένο σύστημα ανακύκλωσης είναι ο Δήμος Πετρούπολης, ο οποίος εκτός από τους καθιερωμένους μπλε κάδους διαχειρίζεται οικιακή και δημοτική κομποστοποίηση. Συνολικά τα δύο πρώτα χρόνια 600 κάδοι κομποστοποίησης μοιράστηκαν στους δημότες, ενώ κάθε χρόνο αυξάνονται συνεχώς χάρη στη μεγάλη αποδοχή που έχει το πρόγραμμα. Η Πετρούπολη παράγει 1.000 τόνους σκουπιδιών τον μήνα, ενώ με το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης έχει κατορθώσει να τους μειώσει κατά 25%. Επίσης, ο δήμος φτιάχνει λίπασμα από τα δημοτικά κλαδέματα που συγκεντρώνει σε δική του έκταση. Εκεί, και αφού ακολουθηθεί η απαιτούμενη διαδικασία, δημιουργείται λίπασμα, το οποίο μοιράζεται στους δημότες.

➤ Συνοικιακή κομποστοποίηση στο Δήμο Καλαμάτας

Πρόκειται για το πρωτότυπο δίκτυο συνοικιακής κομποστοποίησης που υλοποιείται από την ομάδα RE:THINK PROJECT⁵². Το πρόγραμμα πραγματοποιείται σε συνεργασία με το Δήμο Καλαμάτας και αποτελεί μοναδική και καινοτόμο πανελλαδικά προσπάθεια.

Οι συνοικιακοί κομποστοποιητές αποτελούν ένα περιβαλλοντικό και κοινωνικό πείραμα προκειμένου να μπορέσει ο καθημερινός άνθρωπος να συνεργαστεί και να διαχειριστεί τα οργανικά του σκουπίδια, χωρίς κόστος και παράγοντας υψηλής ποιότητας κομπόστ. Οι συνοικιακοί κομποστοποιητές «υιοθετούνται», δωρεάν, από ομάδες ανθρώπων ή φορείς που έχουν αποφασίσει ότι θα τους λειτουργούν και θα τους επιμελούνται οι ίδιοι, παίρνοντας το τελικό παραγόμενο compost. Τα αποτελέσματα είναι ήδη πολύ σημαντικά: στις συνοικίες όπου εφαρμόστηκε το πρόγραμμα έχει επιτευχθεί μείωση των παραγόμενων οργανικών υπολειμμάτων κατά 50%, ενώ η πλήρης ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου προγράμματος συνοικιακής κομποστοποίησης θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση των συνολικών οργανικών υπολειμμάτων στο 10% των σημερινών, μειώνοντας έτσι εντυπωσιακά τον όγκο των σύμμεικτων που καταλήγουν σε ΧΥΤΥ ή άλλη μονάδα επεξεργασίας.

➤ Πρόγραμμα Διαλογής στην Πηγή Δ. Αθηναίων

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τοποθέτηση εκατοντάδων κάδων, καφέ χρώματος, σε δύο από τις πιο πολυσύχναστες γειτονίες της πρωτεύουσας, το Γκάζι και τα Άνω Πατήσια με κριτήριο την πολυπληθή ύπαρξη καταστημάτων εστίασης και διασκέδασης. Οι καφέ κάδοι

⁵² Η ομάδα λειτουργεί υπό τη μορφή Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης (Κοιν.Σ.Επ.)

αδειάζονται κάθε μέρα από ειδικά απορριματοφόρα και το περιεχόμενο καταλήγει στις εγκαταστάσεις της ειδικής μονάδας κομποστοποίησης, που βρίσκεται στον χώρο του ΧΥΤΑ Φυλής.

Η συμμετοχή των Δήμων Αθηναίων και Κηφισιάς στο πρόγραμμα “**LIFE ATHENS BIOWASTE**” απέφερε τη σύνταξη ενός Οδηγού που εξέδωσαν ο Ειδικός Διαβαθμικός Σύνδεσμος Νομού Αττικής (ΕΔΣΝΑ), το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ), και η ΕΠΤΑ Μελετητική με αντικείμενο τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουν οι δήμοι της Αττικής, προκειμένου να αναπτύξουν με επιτυχία προγράμματα διαλογής στην πηγή (ΔσΠ) βιοαποβλήτων. Ο Οδηγός περιλαμβάνει κατευθυντήριες οδηγίες βήμα-βήμα και πρακτικές συμβουλές για το πώς μπορεί ένας Δήμος να σχεδιάσει, να εγκαταστήσει, να υλοποιήσει και να παρακολουθήσει ένα σύστημα ΔσΠ (σε συνδυασμό με την εκστρατεία ευαισθητοποίησης). Συντάχθηκε αξιοποιώντας τα αποτελέσματα από την πιλοτική διαλογή στην πηγή των βιοαποβλήτων στο Δήμο Αθηναίων και στο Δήμο Κηφισιάς, που εφαρμόστηκε σε επιλεγμένες περιοχές, καλύπτοντας πληθυσμό της τάξης των 3.000 κατοίκων σε κάθε Δήμο. Τα βιοαπόβλητα που συλλέχθηκαν, οδηγήθηκαν στο Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης (ΕΜΑΚ) στα Άνω Λιόσια, όπου υπήρξε ξεχωριστή επεξεργασία, με σκοπό την παραγωγή κομπόστ υψηλής ποιότητας. Το έργο Athens Biowaste χρηματοδοτείται κατά 50% από το Πρόγραμμα LIFE+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλέπε 2.5 παράγραφο).

➤ Ανταποδοτικό σύστημα για μεγιστοποίηση της πρόληψης στην πόλη Freiburg

Η γερμανική πόλη Freiburg παρέχει στα σπίτια και στις πολυκατοικίες ξεχωριστούς κάδους για χαρτί και βιολογικά απόβλητα. Υλικά από μέταλλο και υλικά συσκευασίας τοποθετούνται σε κίτρινες πλαστικές σακούλες που παρέχονται από το Δήμο και συλλέγονται κάθε δεκαπενθήμερο. Ηλεκτρικές συσκευές ή παλιά ρούχα συλλέγονται σε κεντρικά σημεία της πόλης. Το ίδιο συμβαίνει και με το γυαλί, το οποίο συλλέγεται με βάση το χρώμα του (λευκό, πράσινο, καφέ) με σκοπό την εξοικονόμηση όσο περισσότερης ενέργειας γίνεται στη διαδικασία της ανακύκλωσης.

Ο κάδος για τα υπόλοιπα απορρίμματα είναι ατομικός για κάθε νοικοκυριό και λειτουργεί ως ένα ενδιαφέρον οικονομικό κίνητρο. Κάθε νοικοκυριό πληρώνει κάθε χρόνο ένα τέλος για τη συλλογή απορριμμάτων ανάλογα με τα άτομα που μένουν σε αυτό. Επιπλέον, κάθε νοικοκυριό μπορεί να επιλέξει μεταξύ κάδων χωρητικότητας 35 και 60 λίτρων, οι οποίοι αδειάζονται είτε κάθε εβδομάδα είτε ανά δύο εβδομάδες. Εκείνοι που διαχωρίζουν και ανακυκλώνουν περισσότερο, ωφελούνται οικονομικά καθώς πληρώνουν

λιγότερο. Η διαρκής βελτίωση του συστήματος συλλογής απορριμμάτων του Freiburg τα τελευταία 15 χρόνια έχει οδηγήσει σε ετήσια μείωση των απορριμμάτων ανά άτομο από 190 σε 109 κιλά.

5.3 Επιχειρησιακός Προγραμματισμός

Το επιχειρησιακό σχέδιο που εκπονείται πρέπει να κυριαρχείται από δύο σημαντικά χαρακτηριστικά:

Το πρώτο αναφέρεται στη συναίνεση, όσον αφορά τις βασικές επιδιώξεις του και την ενεργό συμμετοχή, όλων των εμπλεκόμενων φορέων και των κατοίκων της περιοχής. Αυτό αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επιτυχία του σχεδίου αφού, λόγω της κλίμακας του χώρου και του περιφερειακού χαρακτήρα επιδιώξεων, η απρόσκοπτη και έγκαιρη υλοποίηση του εξαρτάται κύρια από αυτούς.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι η εφικτότητα, ο ρεαλισμός και ο σωστός χρονικός-οικονομικός προγραμματισμός του προγράμματος. Τα σχέδια που έχουν ως στόχο την ολοκληρωμένη ανάπτυξη μιας περιοχής, εμπλέκονται σε πολλούς και διαφορετικούς τομείς, οι οποίοι πρέπει να αντιμετωπίζονται συνολικά (καθυστέρηση υλοποίησης ενός τομέα βάζει σε κίνδυνο την ισορροπία του προγράμματος, άρα και την επιτυχία του).

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, προκύπτει το βασικό πλαίσιο δυνατοτήτων του φορέα, στη βάση του οποίου καλείται να προσαρμοστεί ο επιχειρησιακός του σχεδιασμός. Συνολικά το επιχειρησιακό σχέδιο του Φο.Δ.Σ.Α. οργανώνεται σε:

- Τρείς (3) Άξονες
- Επτά (7) Μέτρα
- Είκοσι επτά (27) Γενικούς Στόχους
- Σαράντα (40) Δράσεις

5.3.1 Εξειδίκευση των γενικών στόχων σε δράσεις

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημάνουμε ότι ο Φο.Δ.Σ.Α. Πελοποννήσου δεν έχει συντάξει τεχνικό πρόγραμμα και άρα δεν υπάρχουν έργα και δράσεις προγραμματισμένα να υλοποιηθούν. Στον προϋπολογισμό του φορέα έχουν εγγραφεί διάφορα χρηματικά ποσά για λειτουργικές δαπάνες αλλά όχι για επενδυτικές. Επομένως, για την εξειδίκευση των γενικών στόχων σε δράσεις, λήφθηκε υπόψη η ανάλυση SWOT και καταγράφηκαν ορισμένες δράσεις που προβλέπεται να ικανοποιήσουν τις ανάγκες του φορέα. Ως εκ τούτου, το κόστος υλοποίησης των δράσεων δεν είναι καθορισμένο στη βάση μιας σχετικής μελέτης αλλά

αντιθέτως εκτιμήθηκε εμπειρικά. Επίσης, ορισμένες δράσεις όπως για παράδειγμα η σύνταξη ΟΕΥ είναι μια ενέργεια για την οποία δεν απαιτείται δαπάνη (σύνταξη από μια ομάδα εργασίας αιρετών του Φο.Δ.Σ.Α.).

Παρακάτω ακολουθεί κατά άξονα η εξειδίκευση των γενικών στόχων σε δράσεις καθώς και η κατάταξη τους σε κατηγορίες προτεραιότητας (Α: υψηλή προτεραιότητα, Β: μεσαία προτεραιότητα, Γ: χαμηλή προτεραιότητα). Ως Α προτεραιότητα χαρακτηρίζονται οι δράσεις που θα πρέπει να υλοποιηθούν το διάστημα 2015-2017, ενώ ως Β προτεραιότητα χαρακτηρίζονται οι δράσεις που θα υλοποιηθούν το διάστημα 2018-2019. Ως Α-Β προτεραιότητα χαρακτηρίζονται οι κοινές δράσεις που θα υλοποιηθούν το πρώτο διάστημα και θα επαναληφθούν το επόμενο.

Έγινε προσπάθεια να καταγραφούν στόχοι με το μεγαλύτερο βαθμό επιτευξιμότητας. Επίσης λήφθηκε υπόψη το γεγονός ότι το Υπουργείο Εσωτερικών χορήγησε έκτακτη οικονομική επιχορήγηση στους δήμους (Φεβρουάριος 2015) προκειμένου να υλοποιήσουν έργα μεταβατικής διαχείρισης των απορριμμάτων, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο Φο.Δ.Σ.Α. πρέπει να στραφεί περισσότερο σε επικοινωνιακές δράσεις προώθησης της περιβαλλοντικής και οικολογικής συνείδησης.

Άξονας 1: Διαχείριση αποβλήτων

Άξονας/ Μέτρο/ Στόχος	Τίτλος Δράσης	Προτεραιότητα
1.1.1	Προμήθεια / επιδότηση οικιακών κομποστοποιητών	A
1.1.1	Σύνταξη οδηγού οικιακής κομποστοποίησης	A
1.1.1	Επιτόπια κομποστοποίηση σε χώρους πρασίνου, σχολεία, επαγγελματικούς χώρους που έχουν μεγάλες εκτάσεις πρασίνου	B
1.1.2	Μελέτη και κατασκευή μονάδων μηχανικής ανακύκλωσης και κομποστοποίησης	A
1.1.3	Προμήθεια και τοποθέτηση κάδων για τα βιοαπόβλητα (χρώμα καφέ)	A
1.1.4	Συμφωνίες με νοικοκυριά, ξενοδοχεία, καταστήματα εστίασης	A
1.2.1	Προμήθεια και τοποθέτηση μπλε κάδων για κάλυψη όλων των δήμων	A
1.2.2	Ενημέρωση του κοινού ώστε στον μπλε κάδο να καταλήγουν τα υλικά-στόχος	A

Άξονας 2: Φυσικό περιβάλλον

Άξονας/ Μέτρο/ Στόχος	Τίτλος Δράσης	Προτεραιότητα
2.1.1	Αποκατάσταση του ΧΥΤΑ Κιάτου	A
2.1.2	Αποκατάσταση ρυπασμένων περιοχών	B
2.1.3	Κατασκευή ΧΥΤΥ	B
2.2.1	Εκπόνηση οδηγού για τη Διαλογή στην Πηγή	A
2.2.1	Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για ΔσΠ	A
2.2.1	Παραγωγή τηλεοπτικού – ραδιοφωνικού σπότ	A
2.2.1	Έντυπες καταχωρήσεις & e- banner	A
2.2.2	Οδηγός καλών πρακτικών σε ηλεκτρονική ή έντυπη μορφή (για το σπίτι, σχολείο, κλπ.)	B
2.2.2	Τοποθέτηση σημείων ενημέρωσης – Info Points ⁵³	A
2.2.3	Υλοποίηση Roadshow ⁵⁴	B
2.2.3	Πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων	B
2.2.4	Ενθάρρυνση για χρήση επαναχρησιμοποιούμενων τσαντών, π.χ. οικολογικών τσαντών	A-B
2.2.4	Ενθάρρυνση για μείωση της πλαστικής σακούλας μιας χρήσης	A
2.2.4	Ενημέρωση για το πρόγραμμα «ΠοΠ»	B
2.2.4	Προώθηση του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος (EU Ecolabel)	A-B
2.2.5	Προώθηση της επαναχρησιμοποίησης ή επιδιόρθωσης προϊόντων, π.χ. ανταλλακτικά παζάρια, ηλεκτρονική πλατφόρμα ανταλλαγών	A-B
2.2.5	Εισαγωγή της πρόληψης αποβλήτων στην εκπαιδευτική κοινότητα	A-B
2.2.5	Σύνταξη σχεδίου πρόληψης αποβλήτων για την περιφέρεια Πελοποννήσου	A

Άξονας 3: Εσωτερική Ανάπτυξη

Άξονας/ Μέτρο/ Στόχος	Τίτλος Δράσης	Προτεραιότητα
3.1.1	Μελέτη για την κατάρτιση ΟΕΥ	A
3.1.2	Δημιουργία λογότυπου και επικοινωνιακής ταυτότητας	A
3.1.4	Σύναψη εθελοντικών συμφωνιών	B
3.2.3	Συμμετοχή σε προγράμματα επιμόρφωσης ανθρώπινου δυναμικού (ΕΚΔΔΑ)	A
3.2.4	Μελέτη για την απόκτηση διαχειριστικής επάρκειας	A
3.2.5	Επίσημος διαδικτυακός τόπος	A
3.2.5	Δημιουργία λογαριασμού σε κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Twitter, κ.ά.)	A

⁵³ Τα Info Points τοποθετούνται σε επιλεγμένα σημεία προσέλκυσης καταναλωτών (π.χ. supermarkets, υπαίθριες αγορές, κλπ.)

⁵⁴ Τα Roadshows αποτελούν μια σειρά περιοδευόντων εκδηλώσεων ανά περιοχή αποσκοπώντας στην ενίσχυση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού στο πλαίσιο μιας καμπάνιας ενημέρωσης.

3.2.5	Παραγωγή ενημερωτικού φυλλαδίου	B
3.2.5	Σύνταξη δελτίων τύπου/παρακολούθηση δημοσιότητας	A
3.2.5	Δημιουργία μηνιαίου ηλεκτρονικού ενημερωτικού δελτίου (e-newsletter)	A
3.3.1	Υποβολή προτάσεων σε ευρωπαϊκά προγράμματα	A
3.3.1	Υλοποίηση εθελοντικών προγραμμάτων για τη διαχείριση ΑΣΑ	A
3.3.2	Λήψη απόφασης για παρακράτηση εισφορών από ΔΕΗ	A
3.3.3	Πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος «ΠοΠ»	B
3.3.3	Έκδοση ενιαίου κώδικα καθαριότητας για τους δήμους	A

5.3.2 Ομαδοποίηση των δράσεων

Στη συνέχεια ακολουθεί ομαδοποίηση των δράσεων με εκτιμώμενο προϋπολογισμό και πηγή χρηματοδότησης.

Πηγή	Άξονας Μέτρο Στόχος	Τίτλος δράσης	Προϋπολογισμός
Εισφορές	1.1.1	Προμήθεια και τοποθέτηση οικιακών κομποστοποιητών	400.000 €
Εισφορές	1.1.1	Σύνταξη οδηγού οικιακής κομποστοποίησης	40.000 €
Εισφορές	1.1.1	Επιτόπια κομποστοποίηση σε χώρους πρασίνου, σχολεία, επαγγελματικούς χώρους που έχουν μεγάλες εκτάσεις πρασίνου	60.000 €
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1.1.2	Μελέτη και κατασκευή μονάδων μηχανικής ανακύκλωσης και κομποστοποίησης	2.800.000 €
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1.1.3	Προμήθεια και τοποθέτηση κάδων για τα βιοαπόβλητα (χρώμα καφέ)	150.000 €
-	1.1.4	Συμφωνίες με νοικοκυριά, ξενοδοχεία, καταστήματα εστίασης	-
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	1.2.1	Προμήθεια και τοποθέτηση μπλε κάδων για κάλυψη των δήμων	100.000 €
Εισφορές	1.2.2	Ενημέρωση του κοινού ώστε στον μπλε κάδο να καταλήγουν τα υλικά-στόχος	30.000 €
Εισφορές	2.1.1	Μελέτη για την αποκατάσταση του ΧΥΤΑ Κιάτου	25.000 €
Εισφορές	2.1.2	Μελέτη για την αποκατάσταση ρυπασμένων περιοχών	30.000 €
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	2.1.3	Κατασκευή ΧΥΤΥ	10.000.000 €
LIFE	2.2.1	Εκπόνηση οδηγού για τη διαλογή στην πηγή	50.000 €
LIFE	2.2.1	Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για τη Διαλογή στην Πηγή	100.000 €
Εισφορές	2.2.1	Παραγωγή τηλεοπτικού – ραδιοφωνικού σπότ	40.000 €
Εισφορές	2.2.1	Έντυπες καταχωρήσεις & e- banner	20.000 €
Εισφορές	2.2.2	Οδηγός καλών πρακτικών σε ηλεκτρονική ή έντυπη μορφή (για το σπίτι, σχολείο, κλπ.)	70.000 €
Πράσινο Ταμείο	2.2.2	Τοποθέτηση σημείων ενημέρωσης – Info Points	50.000 €
Εισφορές	2.2.3	Υλοποίηση Roadshow	50.000 €
Εισφορές	2.2.3	Πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων	25.000 €
Πράσινο Ταμείο	2.2.4	Προμήθεια επαναχρησιμοποιούμενων τσαντών, π.χ. οικολογικών τσαντών	50.000 €
Εισφορές	2.2.4	Ενθάρρυνση για μείωση της πλαστικής σακούλας μιας	34.000 €

		χρήσης	
Εισφορές	2.2.4	Ενημέρωση για το πρόγραμμα «ΠοΠ»	60.000 €
Εισφορές	2.2.4	Προώθηση του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος (EU Ecolabel)	20.000 €
Πράσινο Ταμείο	2.2.5	Προώθηση της επαναχρησιμοποίησης ή επιδιόρθωσης προϊόντων, π.χ. ανταλλακτικά παζάρια, ηλεκτρονική πλατφόρμα ανταλλαγών	50.000 €
Εισφορές	2.2.5	Εισαγωγή της πρόληψης αποβλήτων στην εκπαιδευτική κοινότητα	48.000 €
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	2.2.5	Σύνταξη σχεδίου πρόληψης αποβλήτων για την περιφέρεια Πελοποννήσου	20.000 €
-	3.1.1	Μελέτη για την κατάρτιση ΟΕΥ	-
Εισφορές	3.1.2	Δημιουργία λογότυπου και επικοινωνιακής ταυτότητας	4.000 €
	3.1.4	Σύναψη εθελοντικών συμφωνιών	-
Εισφορές	3.2.3	Συμμετοχή σε προγράμματα επιμόρφωσης ανθρώπινου δυναμικού (ΕΚΔΔΑ)	-
Εισφορές	3.2.4	Μελέτη για την απόκτηση διαχειριστικής επάρκειας	20.000 €
Εισφορές	3.2.5	Επίσημος διαδικτυακός τόπος (κατασκευή)	9.000 €
Εισφορές	3.2.5	Δημιουργία λογαριασμού σε κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Twitter, κ.ά.)	5.000 €
Εισφορές	3.2.5	Παραγωγή ενημερωτικού φυλλαδίου	50.000 €
Εισφορές	3.2.5	Σύνταξη δελτίων τύπου/παρακολούθηση δημοσιότητας	20.000 €
Εισφορές	3.2.5	Δημιουργία μηνιαίου ηλεκτρονικού ενημερωτικού δελτίου (e-newsletter)	20.000 €
Εισφορές	3.3.1	Υποστηρικτικές υπηρεσίες υποβολής προτάσεων σε ευρωπαϊκά προγράμματα	90.000 €
Εισφορές	3.3.1	Υλοποίηση εθελοντικών προγραμμάτων για τη διαχείριση ΑΣΑ	50.000 €
-	3.3.2	Λήψη απόφασης για παρακράτηση εισφορών από ΔΕΗ	-
Εισφορές	3.3.3	Πίλοτική εφαρμογή του προγράμματος «ΠοΠ»	60.000 €
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	3.3.3	Έκδοση ενιαίου κώδικα καθαριότητας για τους δήμους	10.000 €

5.3.3 Οικονομικός Προγραμματισμός

Στο βήμα αυτό εκτιμώνται τα έσοδα του Φο.Δ.Σ.Α., ανά πηγή χρηματοδότησης για κάθε έτος της επόμενης πενταετίας, προκειμένου να καλυφθούν οι δαπάνες των δράσεων. Γενικά οι πηγές χρηματοδότησης του Φο.Δ.Σ.Α. διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

Πηγές που προέρχονται από τις εισφορές των μελών και χρηματοδοτούν τα τακτικά έξοδα (λειτουργικά, μισθοδοσία, κλπ.), και

Πηγές που χρηματοδοτούν συγκεκριμένες επενδυτικές δράσεις σύμφωνα με τα κριτήρια που καθορίζουν οι φορείς χρηματοδότησης (π.χ. ΕΣΠΑ, Πράσινο Ταμείο, LIFE, κλπ.).

5.3.3.1 Εκτίμηση εσόδων

Η εκτίμηση των εσόδων του Φο.Δ.Σ.Α., από πάγιες πηγές, προκύπτει μέσα από ένα καθορισμένο πλαίσιο χρηματοδοτήσεων (εισφορές των μελών) και με προβλέψιμο ή προεκτιμώμενο ύψος. Η τιμολογιακή πολιτική που ισχύει σήμερα βασίζεται σε ένα γενικό

τέλος για όλους τους δήμους - μέλη (0,40€ ανά κάτοικο) και ένα ειδικό τέλος για τους δήμους Βέλου – Βόχας και Σικυωνίων που χρησιμοποιούν το ΧΥΤΑ Κιάτου. Δεδομένης της πρόθεσης της διοίκησης του Φο.Δ.Σ.Α. για κλείσιμο του ΧΥΤΑ Κιάτου, θα πρέπει να αγνοηθεί αυτό το ειδικό τέλος κατά την εκτίμηση των εσόδων την πενταετία 2014-2019. Αντιθέτως, πρέπει να προβλεφθεί ειδικό τέλος για τον Δήμο Ξυλοκάστρου που χρησιμοποιεί από τις αρχές του 2015 τον ΧΥΤΑ Ξυλοκάστρου για τη διαχείριση των αποβλήτων του.

Παρά τον πάγιο χαρακτήρα αυτών των πηγών χρηματοδότησης, το ύψος τους ενδέχεται να διαφοροποιείται από έτος σε έτος. Στον πίνακα που ακολουθεί επιχειρείται μια εκτίμηση εσόδων του φορέα από πάγιες (επαναλαμβανόμενες) πηγές, για τα έτη 2015-2019. Τα έτη αυτά αντιστοιχούν στα έτη εφαρμογής του Επιχειρησιακού Σχεδίου. Η εκτίμηση εσόδων από κύριες πηγές για το έτος 2015 βασίστηκε στον προϋπολογισμό του προηγούμενου έτους. Επίσης λήφθηκε υπόψη η οικονομική ύφεση στην οποία βρίσκεται η χώρα και η οποία επηρεάζει τις χρηματοροές τόσο σε επίπεδο εσόδων όσο και σε επίπεδο εξόδων. Λήφθηκε υπόψη ότι ο Φο.Δ.Σ.Α. δύναται να συνάπτει προγραμματικές συμβάσεις με άλλους φορείς (π.χ. δήμους, περιφέρεια) και να υποβάλλει προτάσεις σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ως φορέας της πρότασης ενώ το άλλο συμβαλλόμενο μέρος ως φορέας υλοποίησης. Επομένως, οι πόροι του ενδέχεται να είναι αυξημένοι την πενταετία 2014 – 2019. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα προσδοκώμενα έσοδα του Φο.Δ.Σ.Α. ανά πηγή χρηματοδότησης για την επόμενη πενταετία.

		Εκτίμηση εσόδων ανά έτος (ποσά σε ευρώ)					
	Πηγή εσόδων	Συνολικό ποσό	2015	2016	2017	2018	2019
0	Τακτικά έσοδα	1.992.000	390.400	401.000	415.600	415.000	370.000
1	Πρόσοδοι από ακίνητη περιουσία						
2	Πρόσοδοι από κινητή περιουσία	42.000	6.000	6.000	10.000	10.000	10.000

3	Έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα						
4	Έσοδα από λοιπά τέλη – Δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών	610.000	114.400	125.000	135.600	135.000	100.000
5	Φόροι και εισφορές	1.280.000	270.000	270.000	270.000	270.000	200.000
6	Έσοδα από επιχορηγήσεις						
7	Λοιπά τακτικά έσοδα	60.000					60.000
1.	Έκτακτα έσοδα	13.380.000	965.000	840.000	880.000	5.653.000	5.042.000
11	Έσοδα από την εκποίηση κινητής και ακίνητης περιουσίας						
12	Επιχορηγήσεις για κάλυψη λειτουργικών δαπανών						
13	Επιχορηγήσεις για επενδυτικές δαπάνες (ΕΣΠΑ, Πράσινο Ταμείο, Life, E.E., κλπ.)	13.380.000	965.000	840.000	880.000	5.653.000	5.042.000
14	Δωρεές - Κληρονομίες - Κληροδοσίες						
15	Προσαυξήσεις - Πρόστιμα - Παράβολα						
16	Λοιπά έκτακτα έσοδα						
2.	Έσοδα παρελθόντων οικονομικών ετών	100.000	50.000	50.000	0	0	0
21	Τακτικά έσοδα	100.000	50.000	50.000			
22	Έκτακτα έσοδα						
3.	Εισπράξεις από δάνεια και απαιτήσεις από Π.Ο.Ε.						
31	Εισπράξεις από δάνεια						
32	Εισπρακτέα υπόλοιπα προηγούμενων οικονομικών ετών						
4.	Εισπράξεις υπέρ του δημοσίου και τρίτων	470.000	80.000	80.000	100.000	100.000	110.000
41	Εισπράξεις υπέρ του δημοσίου	470.000	80.000	80.000	100.000	100.000	110.000
42	Εισπράξεις υπέρ τρίτων						
5.	Χρηματικό υπόλοιπο	1.848.000	348.000	350.000	350.000	400.000	400.000
511	Χρηματικό υπόλοιπο από τακτικά έσοδα	1.848.000	348.000	350.000	350.000	400.000	400.000
512	Χρηματικό υπόλοιπο από έκτακτα έσοδα						
	Σύνολα	17.790.000	1.833.400	1.721.000	1.745.600	6.568.000	5.922.000

5.3.3.2 Συγκεντρωτικός υπολογισμός δαπανών ανά πηγή χρηματοδότησης

Στον επόμενο πίνακα ομαδοποιούνται οι δράσεις που έχουν κοινή πηγή χρηματοδότησης, παρουσιάζεται το συνολικό ποσό (εκτιμώμενο) για την υλοποίηση της κάθε μιας εξ αυτών καθώς και ο επιμερισμός του για την επόμενη πενταετία. Τέλος, υπολογίζεται το απαιτούμενο συνολικό ποσό για την υλοποίηση των δράσεων από την ίδια πηγή χρηματοδότησης.

Συγκεντρωτικός υπολογισμός δαπανών 5ετίας ανά πηγή χρηματοδότησης

Πηγή	Τίτλος δράσης	Συνολικό ποσό	2015	2016	2017	2018	2019
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Μελέτη και κατασκευή μονάδων μηχανικής ανακύκλωσης και κομποστοποίησης	2.800.000	700.000	700.000	800.000	600.000	0
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Προμήθεια και τοποθέτηση κάδων για τα βιοαπόβλητα (χρώμα καφέ)	150.000	50.000	50.000	50.000	0	0
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Προμήθεια και τοποθέτηση μπλε κάδων για κάλυψη των δήμων	100.000	30.000	20.000	0	30.000	20.000
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Κατασκευή ΧΥΤΥ	10.000.000	0	0	0	5.000.000	5.000.000
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Σύνταξη σχεδίου πρόληψης αποβλήτων για την περιφέρεια Πελοποννήσου	20.000	20.000	0	0	0	0
ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Έκδοση ενιαίου κώδικα καθαριότητας για τους δήμους	10.000	10.000	0	0	0	0
Πράσινο Ταμείο	Τοποθέτηση σημείων ενημέρωσης – Info Points	50.000	20.000	30.000	0	0	0
Πράσινο Ταμείο	Προμήθεια επαναχρησιμοποιούμενων τσαντών, π.χ. οικολογικών τσαντών	50.000	20.000	15.000	10.000	3.000	2.000
Πράσινο Ταμείο	Προώθηση της επαναχρησιμοποίησης ή επιδιόρθωσης προϊόντων, π.χ. ανταλλακτικά παζάρια, ηλεκτρονική πλατφόρμα ανταλλαγών	50.000	30.000	5.000	5.000	5.000	5.000
LIFE	Εκπόνηση οδηγού για τη διαλογή στην πηγή	50.000	45.000	5.000	0	0	0
LIFE	Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για τη Διαλογή στην Πηγή	100.000	40.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Σύνολο		13.380.000	965.000	840.000	880.000	5.653.000	5.042.000
Εισφορές	Προμήθεια και τοποθέτηση οικιακών κομποστοποιητών	400.000	100.000	100.000	100.000	50.000	50.000
Εισφορές	Σύνταξη οδηγού οικιακής κομποστοποίησης	40.000	10.000	10.000	10.000	5.000	5.000
Εισφορές	Επιτόπια κομποστοποίηση σε χώρους πρασίνου, σχολεία, επαγγελματικούς χώρους που έχουν μεγάλες εκτάσεις πρασίνου	60.000	20.000	20.000	10.000	5.000	5.000
Εισφορές	Ενημέρωση του κοινού ώστε στον μπλε κάδο να καταλήγουν τα υλικά-στόχος	30.000	10.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Εισφορές	Μελέτη για την αποκατάσταση του ΧΥΤΑ Κιάτου	25.000	25.000	0	0	0	0
Εισφορές	Μελέτη για την αποκατάσταση ρυπασμένων περιοχών	30.000	20.000	10.000	0	0	0
Εισφορές	Παραγωγή τηλεοπτικού – ραδιοφωνικού σπότ	40.000	20.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Εισφορές	Έντυπες καταχωρήσεις & e- banner	20.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000

Εισφορές	Οδηγός καλών πρακτικών σε ηλεκτρονική ή έντυπη μορφή (για το σπίτι, σχολείο, κλπ.)	70.000	40.000	20.000	10.000	0	0
Εισφορές	Υλοποίηση Roadshow	50.000	15.000	15.000	10.000	10.000	0
Εισφορές	Πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων	25.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Εισφορές	Ενθάρρυνση για μείωση της πλαστικής σακούλας μιας χρήσης	34.000	10.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Εισφορές	Ενημέρωση για το πρόγραμμα «ΠοΠ»	60.000	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Εισφορές	Προώθηση του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος (EU Ecolabel)	20.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Εισφορές	Εισαγωγή της πρόληψης αποβλήτων στην εκπαιδευτική κοινότητα	48.000	18.000	10.000	10.000	5.000	5.000
Εισφορές	Δημιουργία λογότυπου και επικοινωνιακής ταυτότητας	4.000	4.000	0	0	0	0
Εισφορές	Μελέτη για την απόκτηση διαχειριστικής επάρκειας	20.000	20.000	0	0	0	0
Εισφορές	Κατασκευή διαδικτυακού τόπου	9.000	6.000	0	2.000	0	1.000
Εισφορές	Παραγωγή ενημερωτικού φυλλαδίου	50.000	17.000	12.000	7.000	7.000	7.000
Εισφορές	Δημιουργία λογαριασμού σε κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Twitter, κ.ά.)	5.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Εισφορές	Σύνταξη δελτίων τύπου/παρακολούθηση δημοσιότητας	20.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Εισφορές	Δημιουργία μηνιαίου ηλεκτρονικού ενημερωτικού δελτίου (e-newsletter)	20.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Εισφορές	Υποστηρικτικές υπηρεσίες υποβολής προτάσεων σε ευρωπαϊκά προγράμματα	90.000	20.000	20.000	20.000	20.000	10.000
Εισφορές	Υλοποίηση εθελοντικών προγραμμάτων για τη διαχείριση ΑΣΑ	50.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Εισφορές	Πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος «ΠοΠ»	60.000	13.000	13.000	13.000	13.000	8.000
	Σύνολο	1.280.000	412.000	290.000	252.000	175.000	151.000

5.3.4 Δείκτες παρακολούθησης

Η εξέλιξη και πρόοδος υλοποίησης του επιχειρησιακού σχεδίου μετράται και αποτιμάται στη βάση προκαθορισμένων δεικτών παρακολούθησης που θα πρέπει να αναπτυχθούν για τη δυνατότητα συνεχούς αξιολόγησης της επίδοσης του σχεδίου. Οι δείκτες παρακολούθησης πρέπει να είναι κατανοητοί, εύκολα μετρήσιμοι, αντικειμενικοί και αντιπροσωπευτικοί των τιθέμενων στόχων. Η τακτική παρακολούθηση είναι απαραίτητη, καθώς με τον τρόπο αυτό δίνεται η δυνατότητα να εντοπιστούν έγκαιρα τα όποια προβλήματα, έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν και να αποφευχθούν σφάλματα και εμπόδια. Τα μέσα αποτύπωσης της παρακολούθησης θα είναι οι εκθέσεις προόδου και αξιολόγησης τις

οποίες πρέπει να συντάσσει ετησίως. Ο Φο.Δ.Σ.Α. θα πρέπει να τηρεί αρχείο σχετικό με τους δείκτες παρακολούθησης της κάθε δράσης.

Άξονας 1: Διαχείριση αποβλήτων		
Άξονας/ Μέτρο/ Στόχος	Τίτλος Δράσης	Δείκτης Παρακολούθησης
1.1.1	Προμήθεια και τοποθέτηση οικιακών κομποστοποιητών	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Αριθμός οικιακών κομποστοποιητών που τοποθετήθηκαν Αριθμός πόλεων-δήμων στους οποίους τοποθετήθηκαν
1.1.1	Σύνταξη οδηγού οικιακής κομποστοποίησης	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Αριθμός εντύπων που παράχθηκαν
1.1.1	Επιτόπια κομποστοποίηση σε χώρους πρασίνου, σχολεία, επαγγελματικούς χώρους που έχουν μεγάλες εκτάσεις πρασίνου	Αριθμός ωφελουμένων Ποσότητα βιοαποβλήτων Ποσότητα παραγόμενου κομπόστ
1.1.2	Μελέτη και κατασκευή μονάδων μηχανικής ανακύκλωσης και κομποστοποίησης	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Αριθμός εξυπηρετούμενων δήμων Ποσότητα ανακυκλώσιμων – βιοαποβλήτων Μείωση των αποβλήτων που προορίζονται για εναπόθεση
1.1.3	Προμήθεια και τοποθέτηση κάδων για τα βιοαπόβλητα (χρώμα καφέ)	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Αριθμός καφέ κάδων που τοποθετήθηκαν Αριθμός πόλεων-δήμων στους οποίους τοποθετήθηκαν
1.1.4	Συμφωνίες με νοικοκυριά, ξενοδοχεία, καταστήματα εστίασης	Αριθμός Συμφωνιών που έχουν συναφθεί
1.2.1	Προμήθεια και τοποθέτηση μπλε κάδων για κάλυψη των δήμων	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Αριθμός μπλε κάδων που τοποθετήθηκαν Αριθμός πόλεων-δήμων στους οποίους τοποθετήθηκαν
1.2.2	Ενημέρωση του κοινού ώστε στον μπλε κάδο να καταλήγουν τα υλικά-στόχος	Αριθμός ενημερωτικών εκδηλώσεων Αριθμός δήμων/προσκεκλημένων

Άξονας 2: Φυσικό Περιβάλλον		
Άξονας/ Μέτρο/ Στόχος	Τίτλος Δράσης	Δείκτης Παρακολούθησης
2.1.1	Αποκατάσταση του ΧΥΤΑ Κιάτου	Υλοποίηση (Ναι/Όχι)
2.1.2	Αποκατάσταση ρυπασμένων περιοχών	Έκταση αποκατεστημένων περιοχών
2.1.3	Κατασκευή ΧΥΤΥ	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Αριθμός εξυπηρετούμενων δήμων
2.2.1	Παροχή συμβουλών για τη Διαλογή στην Πηγή	Αριθμός εκδηλώσεων Αριθμός συμμετεχόντων
2.2.1	Παραγωγή τηλεοπτικού – ραδιοφωνικού σποτ	Αριθμός διαφημιστικών τηλεοπτικών – ραδιοφωνικών σποτ που έχει δημιουργηθεί
2.2.1	Έντυπες καταχωρήσεις & e- banner	Αριθμός διαφημιστικών καταχωρήσεων που δημιουργήθηκαν

		Αριθμός e-banner που δημιουργήθηκαν
2.2.2	Οδηγός καλών πρακτικών σε ηλεκτρονική ή έντυπη μορφή (για το σπίτι, σχολείο, κλπ.)	Αριθμός εντύπων που παράχθηκαν Αριθμός ηλεκτρονικών αποστολών
2.2.2	Τοποθέτηση σημείων ενημέρωσης – Info Points	Αριθμός σημείων πληροφόρησης που εγκαταστάθηκαν
2.2.3	Υλοποίηση Roadshow	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Αριθμός Roadshows Αριθμός πόλεων/δήμων που συμπεριλήφθηκαν στην περιοδεία
2.2.3	Πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων	Αριθμός ενημερωτικών εκδηλώσεων Αριθμός συμμετεχόντων (π.χ. ξενοδοχεία, εστιατόρια, κ.ά.)
2.2.4	Ενθάρρυνση για χρήση επαναχρησιμοποιούμενων τσαντών, π.χ. οικολογικών τσαντών	Αριθμός συναντήσεων με θέμα τη χρήση επαναχρησιμοποιούμενων τσαντών Αριθμός ενημερωτικών εκδηλώσεων Αριθμός τσαντών που έχουν παραχθεί
2.2.4	Ενθάρρυνση για μείωση της πλαστικής σακούλας μιας χρήσης και χρέωση πλαστικής τσάντας μιας χρήσης	Αριθμός συναντήσεων με θέμα τη χρέωση πλαστικών τσαντών μιας χρήσης
2.2.4	Ενημέρωση για το πρόγραμμα «ΠοΠ»	Αριθμός ενημερωτικών εκδηλώσεων Αριθμός δήμων/προσκεκλημένων
2.2.4	Προώθηση του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος (EU Ecolabel)	Αριθμός απεσταλμένων δελτίων τύπου Αριθμός ημερίδων ενημέρωσης των επιχειρήσεων προκειμένου να πιστοποιηθούν με το εν λόγω σήμα Αριθμός άρθρων/θεμάτων που προωθήθηκαν στα ΜΜΕ για ενίσχυση της προβολής του σήματος
2.2.5	Προώθηση της επαναχρησιμοποίησης ή επιδιόρθωσης προϊόντων, π.χ. ανταλλακτικά παζάρια, ηλεκτρονική πλατφόρμα ανταλλαγών	Αριθμός εκδηλώσεων Αριθμός ημερίδων ενημέρωσης
2.2.5	Εισαγωγή της πρόληψης αποβλήτων στην εκπαιδευτική κοινότητα	Αριθμός ενημερωτικών εκδηλώσεων Αριθμός σχολείων/δήμων
2.2.5	Σύνταξη σχεδίου πρόληψης αποβλήτων για την περιφέρεια Πελοποννήσου	Υλοποίηση (Ναι/Όχι)

Άξονας 3: Εσωτερική Ανάπτυξη		
Άξονας/ Μέτρο/ Στόχος	Τίτλος Δράσης	Δείκτης Παρακολούθησης
3.1.1	Μελέτη για την κατάρτιση ΟΕΥ	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Αριθμός προσληφθέντων υπαλλήλων
3.1.2	Δημιουργία λογότυπου και επικοινωνιακής ταυτότητας	Δημιουργία (Ναι/Όχι) Αριθμός δράσεων που έχει εφαρμοστεί
3.1.4	Σύναψη εθελοντικών συμφωνιών	Αριθμός συναντήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί Αριθμός και είδος συμφωνιών που έχουν συναφθεί
3.2.3	Συμμετοχή σε προγράμματα επιμόρφωσης ανθρώπινου δυναμικού (ΕΚΔΔΑ)	Αριθμός επιμορφωτικών προγραμμάτων που συμμετείχε το προσωπικό
3.2.4	Μελέτη για την απόκτηση διαχειριστικής επάρκειας	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Αριθμός υποβληθέντων προτάσεων

		χρηματοδότησης
3.2.5	Δημιουργία επίσημου διαδικτυακού τόπου	Μέτρηση αντικειμενικών στοιχείων (στατιστικά επισκεψιμότητας, κλπ.) Αριθμός επικαιροποιήσεων
3.2.5	Δημιουργία λογαριασμού σε κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Twitter, κ.ά.)	Μέτρηση αντικειμενικών στοιχείων (στατιστικά επισκεψιμότητας, αριθμός «φίλων», αριθμός κοινοποιήσεων, κλπ.)
3.2.5	Παραγωγή ενημερωτικού φυλλαδίου	Αριθμός ενημερωτικών φυλλαδίων που παράχθηκαν
3.2.5	Σύνταξη δελτίων και συνεντεύξεων τύπου/παρακολούθηση δημοσιότητας	Αριθμός συνεντεύξεων τύπου Αριθμός απεσταλμένων δελτίων τύπου
3.2.5	Δημιουργία μηνιαίου ηλεκτρονικού ενημερωτικού δελτίου (e-newsletter)	Αριθμός τευχών που δημιουργήθηκαν Αριθμός παραληπτών
3.3.1	Υποβολή προτάσεων σε ευρωπαϊκά προγράμματα	Αριθμός υποβληθέντων προτάσεων χρηματοδότησης Συνολικό ποσό χρηματικών επιχορηγήσεων
3.3.1	Υλοποίηση εθελοντικών προγραμμάτων για τη διαχείριση ΑΣΑ	Αριθμός εθελοντικών προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν
3.3.2	Λήψη απόφασης για παρακράτηση εισφορών από ΔΕΗ	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Συνολικό ποσό εισφορών που παρακρατήθηκαν
3.3.3	Πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος «ΠοΠ»	Αριθμός δήμων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα «ΠοΠ»
3.3.3	Έκδοση ενιαίου κώδικα καθαριότητας για τους δήμους	Υλοποίηση (Ναι/Όχι) Αριθμός δήμων στους οποίους εφαρμόστηκε

6^ο Κεφάλαιο

Επίλογος

Το πλέγμα κανόνων που δημιουργήθηκε σταδιακά από την ΕΕ με σκοπό τη διατήρηση του περιβάλλοντος, τη βελτίωση της ποιότητάς του, την προστασία της δημόσιας υγείας, την προσεκτική και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και την προώθηση μέτρων σε διεθνές επίπεδο για την αντιμετώπιση των περιφερειακών και παγκόσμιων προβλημάτων, είναι πράγματι ένα «δίκτυ ασφαλείας». Τα αποτελέσματα της περιβαλλοντικής πολιτικής δεν είναι σε όλες τις περιπτώσεις τα αναμενόμενα, ιδιαίτερα αν σκεφτούμε ότι τα δεδομένα μεταβάλλονται διαρκώς και επομένως πρέπει να μεταβάλλεται και ο σχεδιασμός των πολιτικών.

Μέχρι το 2025, η παγκόσμια παραγωγή Αστικών Στερεών Αποβλήτων αναμένεται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο. Για αυτόν τον λόγο η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει σε μια σημαντική μείωση της ποσότητας των απορριμμάτων που παράγεται, μέσω των νέων πρωτοβουλιών πρόληψης αποβλήτων, την καλύτερη χρήση των πόρων, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση.

Η Ελλάδα βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα στη διαχείριση των απορριμμάτων, ενώ μέχρι το 2020 θα πρέπει να ανακυκλώνει το 50% των στερεών αποβλήτων της. Οι ανάγκες σε περιβαλλοντικές υποδομές και δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος εξακολουθούν να είναι σημαντικές και αφορούν κυρίως τους τομείς της ολοκληρωμένης διαχείρισης των στερεών αποβλήτων. Αυτό συμβαίνει διότι τα περιβαλλοντικά και οικονομικά προβλήματα που ανακύπτουν στη διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ), συνήθως γίνονται αντικείμενο προσπαθειών βραχυπρόθεσμης και αποσπασματικής επίλυσής τους. Βασική προτεραιότητα στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 είναι η υλοποίηση έργων και δράσεων προς συστηματική εφαρμογή της οδηγίας-πλαίσιο 2008/98/ΕΚ που ενσωματώθηκε στο Ν.4042/2012. Στο πλαίσιο αυτό ολοκληρώθηκε το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Παραγωγής Αποβλήτων καθώς και η αναθεώρηση του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), το οποίο αφορά στο σύνολο των ρευμάτων αποβλήτων και καλύπτει πλήρως τις απαιτήσεις της οδηγίας 2008/98/ΕΚ για την προώθηση εργασιών διαχείρισης που στοχεύουν στην προώθηση της

ιεραρχίας αποβλήτων, με ανάκτηση πόρων κοντά στην παραγωγή των αποβλήτων. Σε συμφωνία με το Εθνικό Σχέδιο θα προχωρήσουν οι επικαιροποιήσεις των Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ). Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου η ανεξάρτηση από την εδαφική διάθεση και η ολοκλήρωση επαρκούς και κατάλληλου δικτύου υποδομών επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης και ανάκτησης αστικών αποβλήτων αποτελεί βασική προτεραιότητα. Οι τοπικές αυτοδιοικήσεις μπορούν να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της διαχείρισης των απορριμμάτων και να βοηθήσουν όλους μας να συνεισφέρουμε για ένα καλύτερο περιβάλλον.

Το προτεινόμενο στην παρούσα εργασία επιχειρησιακό σχέδιο κρίνεται σημαντικό εργαλείο για τον Φο.Δ.Σ.Α. το οποίο με την κατάλληλη εφαρμογή και παρακολούθησή του μπορεί να δώσει μεγάλη ώθηση στον φορέα πλησιάζοντας το επίπεδο που θέλει πραγματικά να βρεθεί. Ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Περιφέρειας Πελοποννήσου λαμβάνοντας υπ' όψιν τις διατάξεις της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας για τη διαχείριση των αστικών στερεών αποβλήτων πρέπει να οργανωθεί στη βάση ενός σύγχρονου Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας σύμφωνα με τις διεθνείς κατευθύνσεις και την ανάγκη να υπηρετήσει τους σκοπούς του με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Μεγαλύτερο εμπόδιο στη λειτουργία του στέκεται η υποστελέχωσή του, η έλλειψη εξειδικευμένων στελεχών και η ανεπάρκεια οικονομικών πόρων. Παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει, θα πρέπει απαραίτητα να επενδύσει σε ενέργειες και δράσεις ευαισθητοποίησης των δήμων – μελών του και του κοινού γενικότερα. Η ενίσχυση της πρόληψης αποβλήτων πρέπει να καταστεί πρωταρχικός σκοπός του διότι είναι περιβαλλοντικά ενδεδειγμένος, εφικτός και κοινωνικά αποδεκτός. Η καλλιέργεια της περιβαλλοντικής συνείδησης και η ευαισθητοποίηση των πολιτών είναι στόχοι με μεγάλο βαθμό δυσκολίας στην επίτευξη τους, είναι όμως εργαλεία που θα οδηγήσουν μακροχρόνια σε μια κοινωνία χωρίς απόβλητα, μια κοινωνία βιώσιμη. Κάθε πόρος που επενδύεται στην επικοινωνία, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση αποφέρει πολλαπλά κέρδη στο μέλλον από τη σωστή συμπεριφορά των πολιτών.

Η τεχνολογία στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων αναπτύσσεται διαρκώς. Η επιστήμη ερευνά, ανακαλύπτει και εφαρμόζει. Επομένως, λύσεις υπάρχουν. Αν όμως αυτές οι επιστημονικά τεκμηριωμένες προτάσεις δεν τύχουν έστω και της ελάχιστης κοινωνικής αποδοχής, τότε η εφαρμογή τους θα παραμείνει στη σφαίρα της θεωρίας και τα σκουπίδια θα συνεχίσουν να στοιβάζονται σε χιλιάδες διάσπαρτες χωματερές και σε υπερκορεσμένους χώρους ταφής τους. Το πρόβλημα της αλλαγής διαχείρισης αποβλήτων είναι **κοινωνικό** και

όχι τεχνικό. Σε επίπεδο τεχνικής, υπάρχουν οι τρόποι. Η εφαρμογή τους όμως είναι θέμα οικονομίας, κοινωνίας, κοινωνικών δομών και κατανάλωσης. Η λύση του προβλήματος μπορεί να υπάρξει και πρέπει να είναι πολυεπίπεδη, άμεση, ριζική και τολμηρή. Βασικότερη προϋπόθεση είναι η άμεση και απαρέγκλιτη εφαρμογή της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας. Αυτό όμως που πραγματικά μπορεί να οδηγήσει στην λύση είναι η αλλαγή στάσης της κοινωνίας και η ειλικρινής εμπλοκή της συντεταγμένης πολιτείας. Μόνο τότε θα μπορούμε να μιλάμε για ολοκληρωμένη πολιτική διαχείρισης των στερεών αποβλήτων η οποία θα ισοδυναμεί με μηδενική παραγωγή απορριμμάτων (zero waste).

Βιβλιογραφία

- Γεωργακόπουλος Θ. (1995), Η Ευρωπαϊκή Ένωση – Θεσμοί και Πολιτικές, Αθήνα-Πειραιάς, Σταμούλης, σελ. 275-281
- Δαγτόγλου, Π.Δ. (1998), Ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο II, Ουσιαστικό Δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλα
- Κορρές Γ., Κότιος Α., Λιαργκόβας Π. (2010), Οικονομική της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, Αθήνα, Σταμούλης
- Μπαμπανάσης Σ. (1998), Δημόσιες Επιχειρήσεις - Οργάνωση και Διοίκηση, Αθήνα, Παπαζήση
- Τσαντίλης Δ. και Χατζημπίρος Κ. (2007), Η Περιβαλλοντική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτικές, 50 χρόνια, Αθήνα, Θεμέλιο
- Johnson G., Scholes K., Whittington R. (2011), Βασικές Αρχές Στρατηγικής των Επιχειρήσεων, Αθήνα, Κριτική
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας, <http://ec.europa.eu/environment/newprg/index.htm>
- Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2013), Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια: Περιβάλλον, Ένα υγιεινό και βιώσιμο περιβάλλον για τις μελλοντικές γενιές, http://europa.eu/pol/index_el.htm
- Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2001), Επιτυχημένες περιπτώσεις κομποστοποίησης και διαλογής στην πηγή, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος
- Θεματολογικό Δελτίο για την Ευρωπαϊκή Ένωση (2015), Περιβαλλοντική πολιτική: γενικές αρχές και βασικό πλαίσιο, Tina Ohliger (04/2014)
- European Commission (2011), Roadmap for Greece, Support to Member States in improving waste management based on assessment of Member States' performance
- European Commission (2011), Country Factsheet for Greece, Support to Member States in improving waste management based on assessment of Member States' performance
- Urban Development Series Knowledge Papers (2012), What a waste – A global review of solid waste management
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012), Περιβάλλον: Ένας νέος πίνακας βραβείων για τη διαχείριση αποβλήτων, Δελτίο τύπου
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013), Περιβάλλον: Η Επιτροπή συνδράμει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τη βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων, Δελτίο τύπου
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014), Περιβάλλον: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητά από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο την επιβολή προστίμου στην Ελλάδα λόγω της ανεπαρκούς διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014), Πρόγραμμα LIFE, Ενημερωτικό δελτίο χώρας (Ελλάδα)
- Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (2010), Το Ευρωπαϊκό Περιβάλλον: Κατάσταση και Προοπτικές 2010, Συγκεφαλαιωτική Έκθεση
- Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (2014), Έκθεση για την ανακύκλωση στην Ελλάδα
- Greenpeace (2005), Καύση αποβλήτων
- Υπουργείο Δημοσίας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (2013), Διαχείριση αποβλήτων, Θεσμικό πλαίσιο – Ρόλοι και αρμοδιότητες εμπλεκόμενων φορέων, Ειδικό τεύχος
- WWF Ελλάς (2009), Οδηγός για τη διαχείριση απορριμμάτων
- ΥΠΕΚΑ (2014), Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων
- ΥΠΕΚΑ (2014), Αναθεώρηση Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων
- ΥΠΕΚΑ (2012), Οδηγός εφαρμογής προγραμμάτων Διαλογή στην Πηγή & συστημάτων διαχείρισης των βιοαποβλήτων
- Επιτροπή των Περιφερειών (2013), Η επανεξέταση των βασικών στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τα απόβλητα, Γνωμοδότηση
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (2014), Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020
- Σουφλήρης Δ. (2010), Η Περίπτωση των Ανεξέλεγκτων Χωματερών στην Ελλάδα: Μια περιβαλλοντική και νομοθετική θεώρηση, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Πελοποννήσου (2010), Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του επικαιροποιημένου ΠΕΣΔΑ Περιφέρειας Πελοποννήσου
- Περιφέρεια Πελοποννήσου (2013), Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το έργο «Ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων Περιφέρειας Πελοποννήσου με ΣΔΙΤ»
- Περιφέρεια Πελοποννήσου (2012), Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Πελοποννήσου, Στρατηγικός Σχεδιασμός

Νόμοι

N. 3463/2006 (ΦΕΚ Α 114/30.6.2006)

N. 3852/2010 (ΦΕΚ Α 87/7.6.2010)

N. 4042/2012 (ΦΕΚ Α 24/13.2.2012)

N.4071/2012 (ΦΕΚ Α 85/11.4.2012)

Ιστοσελίδες

<http://www.ypeka.gr> (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής)

<http://www.ypes.gr> (Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης)

<http://www.eea.europa.eu/el> (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος)

<http://www.europarl.europa.eu> (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο)

<http://ec.europa.eu> (Ευρωπαϊκή Επιτροπή)

<http://ec.europa.eu/eurostat> (Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία)
<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE> (Ελληνική Στατιστική Αρχή)
<http://eur-lex.europa.eu> (Πρόσβαση στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
<http://www.pro-e.org> (Packaging Recovery Organisation Europe)
<http://ppel.gov.gr/> (Περιφέρεια Πελοποννήσου)
<http://www.eedsa.gr> (Ελληνική Εταιρεία Διαχείρισης Στερών Αποβλήτων)
<http://www.herrco.gr> (Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης)
<http://www.fodsakm.gr> (Περιφερειακός Σύνδεσμος Φο.Δ.Σ.Α. Κεντρικής Μακεδονίας)
<http://www.wwf.gr> (WWF Ελλάς)
<http://www.ecorec.gr> (Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης)
<http://www.greenpeace.org>
<http://www.oikologos.gr>
<http://www.econews.gr>